

ΝΕΟΣ
ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΠΗ ΤΩΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΩΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΙ

*Ἠξιώθη τοῦ Ζαππείου βραβείου ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου
πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.*

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ

ΑΘΗΝΗΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

1913

Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Α

Τὸ ἰδιάζον ἐνδιαφέρον τοῦ ἐκδότου τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος ὡς Ἑπειώτου περὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῶν τυχῶν τῆς εἰς πάντας τοὺς Ἑλληνας ὑπερόχως ἀγαπητῆς Ἑπέρου δικαιολογεῖ τὴν ἐν τῷ τεύχει τούτῳ ἐν ἡμέραις κρισιμωτάταις διὰ τὴν τύχην τῆς βορείου Ἑπέρου ἐπίκαιρον κριθεῖσαν δημοσίευσιν διαφόρων ἡπειρωτικῶν μελετημάτων, ὧν τὰ πλεῖστα εἶνε καρπὸς διαμονῆς ἡμῶν ἐν Ἑπέρῳ κατὰ μέγα μέρος τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ λήξαντος ἔτους. Προτάσσεται δὲ ἱστορικὸν ὑπόμνημα περὶ Ἑπέρου, ὅπερ ἐθεωρήθη χρήσιμον νὰ συνταχθῇ καθ' ὃν χρόνον διέτριβον ἐν τῇ βορείῳ Ἑπέρῳ τὰ μέλη τῆς διεθνοῦς ἐπιτροπείας καὶ πλὴν αὐτῶν διάφοροι ξένοι δημοσιογράφοι, οἵτινες πολλαπλῆν ἐποιήσαντο χρῆσιν τοῦ ὑπομνήματος τούτου. Προστίθεται δὲ τοῦτο εἰς πολλὰ κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους μῆνας τοῦ λήγοντος ἔτους, ὅτε ὁ ἐκδότης τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος διέτριβεν ἐν Ῥώμῃ, συνταχθέντα ὑπ' αὐτοῦ, ἐν μέρει δὲ καὶ δημοσιευθέντα ἐν ἰταλικαῖς, γερμανικαῖς καὶ ἀγγλικάς ἐφημερίαις περὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ ζητήματος ἄρθρα καὶ ὑπομνήματα ὡς καὶ ἀνταποκρίσεις. Πρὸς καὶ τὸ ἐν τῷ γαλλικῷ περιοδικῷ Correspondant δημοσιευθὲν ἡμέτερον ἄρθρον περὶ τῶν ἐλληνικῶν δικαίων, οὗ μετάφρασιν ἐδημοσιεύσαμεν ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Ι' σ. 138 κ. ἐ.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

Ὁ ἔκτακτος ἐρεθισμὸς ὁ ἐπικρατῶν καθ' ἅπασαν τὴν Ἑπειρον ἀφ' οὗ χρόνου κατελήφθη ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐν ἀναμονῇ τῆς ὀριστικῆς τύχης τῶν βορείων αὐτῆς χωρῶν εἶνε ἴαν φυσικῶς, ὅταν ἀναλογισθῶμεν τὴν ἀλληλεγγύην ἁπάντων τῶν ἡπειρωτικῶν λαῶν. Πράγματι ἀπὸ χρόνων ἀμνημονευτῶν οἱ κἀτοιχοὶ τῶν διαφόρων χωρῶν τῆς Ἠπείρου ἔσχον κοινὰς τὰς τύχας διὰ μακρῶν αἰώνων καὶ παρὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους ἐπιδρομάς.

Μετὰ τὸν χωρισμὸν τῶν λαῶν, οἵτινες, ἐξωθούμενοι πρὸς ἀνατολὰς ἐν χρόνοις προϊστορικοῖς ὑπὸ ἐπιδρομῶν, προερχομένων ἐκ τοῦ βορρᾶ, διέβησαν τὰ στενὰ τῆς Πίνδου καὶ ἐγκατεστάθησαν ἐν Θεσσαλίᾳ, οἱ Ἠπειρῶται, καίπερ εἰς διαφόρους διαιρούμενοι φυλάς, ἐνέμειναν ἀδιατρέπτως καὶ μετὰ καρτερίας εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ ἐθνικοῦ αὐτῶν χαρακτήρος καθ' ἅπασαν τὴν ἀρχαιότητα.

Ὁ ἑλληνικὸς οὗτος χαρακτήρ δηλοῦται ἤδη ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι αὐτὰ τὰ δύο ὀνόματα τὰ σημαίνοντα τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, τὸ ὄνομα τῶν Ἑλλήνων καὶ τὸ τῶν Γραικῶν, κοιτῶν ἔχουσι τὴν Ἑπειρον. Ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ μαντεῖα τῆς Δωδώνης, τῇ ἀνακαλυφθέντι ἐν τῇ κοιλάδι τῆς Τσαρακοβίστας εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων χιλιομέτρων ἀπὸ τῶν Ἰωαννίνων, ὑπηρέτουν ὡς ἱερεῖς καὶ ὑποφῆται οἱ Σελλοὶ ἐκεῖνοι, ὧν τὸ ὄνομα ὡς τὸ τῶν Ἑλλήνων ἢ Ἑλλόπων εἶνε ἀπλῶς ἄλλος τύπος τοῦ ἐθνικοῦ ὀνόματος τῶν Ἑλλήνων. Ὁμοίως δὲ πλησίον ἐκεῖ ἵκουν κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀριστοτέλους οἱ Γραικοί, ὧν τὸ ὄνομα διὰ τῆς λατινικῆς γλώσσης μετεβιβάσθη εἰς ἅπαντας τοὺς νεωτέρους λαοὺς ὡς δηλωτικὸν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Εἰς τὸν Πύρρον, τὸν μέγιστον τῶν βασιλέων ἐκείνου τῶν ἡπειρωτικῶν λαῶν, ὅστις ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους προεχώρησεν ἐν τῷ πολιτισμῷ, τοῦ τῶν Μολοσσῶν, ἐπεφυλάσσετο νὰ ἐνώσῃ τοὺς Ἠπειρώτας ὑπὸ τὸ σκῆπτρον αὐτοῦ. Ἡ νέα πρωτεύουσα, ἡ Ἀμβρακία, ἣς τὴν θέσιν κατέχει σήμερον ἡ Ἄρτα, ἀπέβη τὸ πολιτικὸν κέντρον ἀπάσης τῆς Ἠπείρου, καὶ ἡ ἐνότης τῆς χώρας ἢ κτηθείσα διὰ τῶν προσπαθειῶν τοῦ Πύρρου δηλοῦται σαφέστατα διὰ τῆς ἐπὶ τῶν νομισμάτων αὐτοῦ χαραχθείσης ἐπιγραφῆς ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ, ἣτοι συμπάντων τῶν Ἠπειρωτῶν. Δὲν περιωρίσθη δὲ ὁ Πύρρος εἰς τὴν διὰ τῆς ἐνώσεως ταύτης ἔξαρσιν τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτήρος τῆς Ἠπείρου, ἀχθείσης ἔκτοτε πρὸς ὑπέρτερον πολιτισμὸν ἐν ἐπικοινωνίᾳ πρὸς τοὺς ἄλλους Ἑλληνικοὺς λαοὺς, ἀλλὰ καὶ κατώρθωσε νὰ αναβῇ ἐπὶ τινα χρόνον τὸν θρόνον αὐτῆς τῆς Μακεδονίας, ἐκτείνων οὕτω τὸ κράτος αὐτοῦ ἐπὶ μεγάλου μέρους τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου. Ἐνισχυθεὶς δ' ὑπὸ τῶν ἐπιτυχιῶν τούτων προέβη ἔτι περαιτέρω, ἀναγνωρισθεὶς ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐθνικῆς ἰδέας μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἰταλίας καὶ αὐτῆς τῆς Σικελίας, καὶ ἀνέλαβε θαρραλέως τὴν ἡγεσίαν τῆς ἀντιστάσεως αὐτῶν ἐναντίον τῶν ὀπλων τῆς Ῥώμης.

Ἡ δὲ ἀκμὴ καὶ ἡ εὐημερία τῆς Ἠπείρου ἰδίως ἐν τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ἡπειρωτικῶν πόλεων τῶν καταστραφεισῶν ἕνα αἰῶνα καὶ ὑπερέκεινα μετὰ τὸν Πύρρον ὑπὸ τοῦ Παύλου Αἰμιλίου. Τὰ ερείπια τῆς Δωδώνης καὶ τὰ τῶν ἀρχαίων πόλεων τῶν ἀποκαλυπτομένων συνεχῶς τῆς μὲν μετὰ τὴν δὲ ἀπὸ τῆς καταλήψεως τῆς Ἠπείρου ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἅτινα ἤρχισαν ἤδη ἐλκύνοντα τὴν προσοχὴν καὶ τὰς μελέτας τῶν Ἑλλήνων ἀρχαιολόγων, ἀποδεικνύουσι τὴν πρόοδον τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἐν Ἠπείρῳ, ὅστις εἶχε βαθείας τὰς ρίζας, ἐπειδὴ ἠδυνήθη νάντιστῇ εἰς τοὺς ἰσχυροτάτους τῶν κραδασμῶν. Πράγματι οὔτε ἡ καταστροφὴ ἢ προκληθείσα ὑπὸ τοῦ ἀγροῦ Ῥωμαίου νικητοῦ, οὔτε ἡ ἐξο-

λόθρευσις ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδων Ἑπειρωτῶν θανατωθέντων ὑπ' αὐτοῦ ἠδυνήθησαν νὰ ἐρημώσωσι τὴν Ἑπειρον καὶ μεταβάλωσι τὴν ἰδιόζουσαν ὑπόστασιν τῆς χώρας καὶ τὸν ἐθνικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα.

Τὸ αὐτὸ δὲ φαινόμενον τῆς καρτερίας καὶ τῆς ἀναβιώσεως τῆς Ἑπέρου, ἀναγεννωμένης ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῆς τέφρας δίκην φοίνικος, ἀπαντᾶται διηγετικῶς διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Ἡ ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου κτίσις τῆς Νικοπόλεως ἐπιτρέπει ἐπὶ τινα χρόνον ἀναβίωσιν τινα τῆς Ἑπέρου, ἧς ὁ πολιτισμὸς ἐξετείνετο πέραν τοῦ Ἀῶρου ἐν τῇ Ἀπολλωνίᾳ ἐκείνῃ, ἣτις προηγῆθη τοῦ Αὐλῶνος, καὶ ἐν τῇ Ἐπιδάμνῳ, ἣν διεδέχθη τὸ Δυρράχιον, πόλεσιν, αἵτινες ἐν μέσῳ τῶν βαρβάρων Ἰλλυριῶν ἀντεπρόσωπευον τὴν πτῆσιν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἑλληνικῆς μορφώσεως.

Αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν Γότθων, τῶν Βουλγάρων, τῶν Οὐννων, τῶν Χαζάρων, τῶν Ἀβάρων ὑπῆρξαν παροδικαὶ μόνον θύελλαι ἐν χώρᾳ ἧς ἡ ζωτικὴ δύναμις καὶ ἡ εὐμάθεια ὑπῆρξαν καθ' ἅπαντας τοὺς αἰῶνας μονοῦ παραδειγματικά.

Ἡ δὲ ταχεῖα καὶ ἐν ἐκτάσει διάδοσις τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ ἡ αὐξουσα ἐνίσχυσις τοῦ Βυζαντίου ἔδωκαν εἰς τὴν Ἑπειρον νέας δυνάμεις. Πόλεις νέαι καλῶς ὠχυρωμέναι, ὧν ἡ σπουδαιοτάτη ὑπῆρξαν τὰ Ἰωάννινα, ἐκτεινόμεναι μέχρι τῆς ἔτι βαρβάρου καὶ πρωτογόνου Ἀλβανίας, ὅπου τὰ Βελέγραδα (Βεράτιον) εἶχον ἀποβῆ ἐν τῶν φωτεινοτέρων κέντρων τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἐπηύξησαν τὴν σημασίαν τῆς Ἑπέρου ἐν τῇ ἑλληνικῇ αὐτοκρατορίᾳ.

Διὰ τοῦτον τὸν λόγον ἡ Ἑπειρος ἠδυνήθη νὰ σχηματίσῃ μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Λατίνων ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἑλληνικὸν κράτος ἀνεξάρτητον.

Ἡ δυναστεία τῶν Ἀγγέλων Κομνηνῶν μὲ τὴν Ἄρταν ὡς πρωτεύουσαν κατώρθωσε νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς καὶ τὴν αἰγλήν καὶ μετὰ τὴν καλινόρθωσιν τῶν Παλαιολόγων

ἐν Κωνσταντινουπόλει. Οὕτως ἡ κυρίαρχία τῶν Σέρβων καὶ τῶν Ἀλβανῶν ἐν τῇ δεσποτάτῳ τῆς Ἑπέρου μόνον ἐπὶ λίαν βραχὺν χρόνον ἠδυνήθη νὰ διαρκέσῃ καὶ δὲν κατώρθωσε νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τοὺς ἐθνικοὺς ὄρους τῆς χώρας, διασωσάσης καθ' ὄλοκληρίαν τὸν ἐθνικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν τελευταίων Λατίνων κυριάρχων ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Τόκκων, οἵτινες ἠναγκάσθησαν νὰ παραχωρήσωσι τὴν χώραν εἰς τὴν αὐξουσαν δύναμιν τῶν Ὀθωμανῶν.

Ἡ δὲ τύχη τῆς Ἑπέρου ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας δὲν ὑπῆρξε διάφορος τῆς τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν χωρῶν τῶν ὑποστασῶν τὸν ὀθωμανικὸν ζυγόν. Ἦδη κατὰ τὸν δέκατον ἑβδόμον αἰῶνα ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ μοναχοῦ Διονυσίου τοῦ ἐπονομαζομένου Σκυλλοσόφου οἱ Ἑπειῶται ἀπεστάτησαν. Μετὰ δὲ τὴν καταστολήν τῆς ἐπαναστάσεως ταύτης ἡ πλεισις ὑπῆρξεν ἔτι βαρυτέρα. Ἀλλ' ὑπῆρξαν τοῦλάχιστον ἡπειρωτικοὶ λαοὶ, οἱ οἱ τῆς Χιμάρας, τοῦ Σουλίου, τῆς Πάργας, οἵτινες μὲ τὰ ὄπλα ἀνὰ χειρας κατώρθωσαν νὰ διεκδικήσωσι τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν ἢ ἠδυνήθησαν τοῦλάχιστον νὰ ποδείξωσι τὸ φιλελεύθερον αὐτῶν πνεῦμα.

Καὶ ἡ μὲν Χιμάρα ὑπῆρξεν ἀρκετὰ εὐτυχῆς, κατορθώσασα νὰ ἀναγκάσῃ τὴν Πύλην, ὅπως χορηγήσῃ εἰς αὐτὴν ἤδη τὸν δέκατον ἔκτον αἰῶνα προνόμια ἀναδελφάντα τοὺς Χιμαριώτας σχεδὸν αὐτονόμους διὰ μέσου πασῶν τῶν περιπετειῶν τῶν μακρῶν αἰώνων τῆς δουλείας τῆς Ἑπέρου. Οἱ δὲ ὀρεσίβιοι τοῦ Σουλίου ἐπέτυχον διὰ τῆς γεναιότητος αὐτῶν καὶ διὰ τῆς βίας τῶν ἰδίων ὅπλων νὰ συγκρατῶσι τοὺς δεσπότας μακρὰν τῶν ὁρέων αὐτῶν, καὶ μόνον μετ' ἀγῶνας λυσιώδεις καὶ θυσίας καὶ μαρτύρια θρυλητὰ ὑπέκυψαν εἰς τὸν Ἀλῆν πασσᾶν. Ὁμοίως δ' ἡ ἱστορία τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πολέμου ἀποκαλύπτει εἰς ἡμᾶς τοὺς ἥρωας τοῦ Σουλίου πρωτοστατοῦντας ἐν τῇ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἑλληνικῇ ἀγῶνι. Οἱ δὲ κάτοικοι τῆς Πάργας, παραδοθέντες διὰ πολιτικῆς πράξεως ἀδίκου εἰς τὸν τύραννον τῆς Ἑπέρου, ἔδειξαν

περιφανῶς τὴν θερμὴν φιλοπατρίαν τὴν διακαίουσαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν. Καὶ δὴ, ἀντὶ νὰ μείνωσιν ὑποδεδουλωμένοι εἰς τὸν ὀθωμανικὸν ζυγόν, προετίμησαν νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν γενέτειραν, ἀφ' οὗ πρότερον ἔκαυσαν τὰ ὀστέα τῶν γεννητόρων. Πολλοὶ τῶν ἀπογόνων αὐτῶν, ἐπιστρέψαντες εἰς τὴν Πάργαν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, μετέβησαν εἰς τοὺς τόπους, ὅπου ἔκειντό ποτε οἱ πρόγονοι, καὶ ἐπυροβόλησαν διὰ πιστολλίων, οἷονεὶ ὅπως ἀγγείλωσιν εἰς τοὺς νεκροὺς τὴν ἀνάστασιν τῆς πατρίδος. Ἄλλως δ' ἔπραξαν αὐτὸ ἐκεῖνο ὅπερ καὶ οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμείνοντες Ἑπειῶται ἐν τῇ ἑλληνικῇ νεκροταφείῳ τῆς πρωτεύουσας τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. Ἐξεπλήρουν οὕτω προαιώνιον εὐχὴν μεταδοθεῖσαν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν παρὰ τοῖς ὑποδούλοις τῆς χθῆς.

Περὶ δὲ τῶν ἡμερῶν τῆς τυραννίας τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ θὰ ἦτο περιττὸν νὰ ποιήσωμεν λόγον. Ὑπῆρξε χρόνος θλιβερός διὰ τὴν Ἑπειρον ὡς καὶ διὰ τὰς ἄλλας ἑλληνικὰς χώρας τὰς διοικουμένας ἤτοι ἀμέσως ὑπ' αὐτοῦ εἴτε ἐμμέσως ὑπὸ τῶν γόνων αὐτοῦ. Ὁ παράδοξος ἐκεῖνος ἀνὴρ, ὅστις, καίπερ ὑφιστάμενος τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἔστιν ὅτε ἐπιτηδεύως φερόμενος πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἰδίως περὶ τὰ τέλη τοῦ σταδίου αὐτοῦ, ἐν αἷς περιστάσεσι συνέφερεν εἰς αὐτὸν χάριν τῆς ἰδέας τῆς ἰδρύσεως ἰδίας ἑλληνοαλβανικῆς ἀρχῆς, ἐπειράθη εἶπερ τις καὶ ἄλλος νὰ μεταβάλῃ τὸν ἐθνολογικὸν χαρακτῆρα τῆς Ἑπείρου διὰ τῆς τρομοκρατήσεως τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς προστασίας τῶν Τουρκαλβανῶν ὡς κυρίων ἐργατῶν τοῦ θεμελιώδους αὐτοῦ πολιτικοῦ προγράμματος. Ἀναφορὰ ὑποβληθεῖσα εἰς τὸν σουλτᾶνον ὑπὸ τῶν κατοίκων τοῦ Δελβινακίου ἀρκεῖ, ὅπως συνοψίσῃ πάντα τὰ κακὰ, δι' ὧν ὁ Ἀλῆς ἐταλαιπώρει τὴν Ἑπειρον. Ἐχει δὲ αὕτη ὡς ἐξῆς:

«Ἐπὶ τούτοις τολμῶμεν νὰ χύσωμεν τὰ πτωχικά μας δάκρυα » εἰς τὰ ἴχνη τοῦ θεοχαρίστου καὶ προφητοδόξου Ὁρόνου τῆς » Μεγαλειότητός της, ἀναφέροντες, ὅτι δὲν μᾶς ἔμεινε τόπος νὰ

» ζήσωμεν ἐξ αἰτίας τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, τοῦ βαλῆ τοῦ τόπου μας, » διότι αὐτός, ὄχι ὡς ἓνας βαλῆς, ἀλλ' ὡς ἓνας ζερμπᾶς μᾶς » πέρνει τὸν τόπο, μᾶς ἔκαυσε τὴν χώραν, μᾶς ἐρήμωσε τὰ σπί- » τια, μᾶς ἀρπάξε τὸν βιὸν, κερτίσια μᾶς ἀρπάζει, τὰς γυναϊκάς » μας ἐντροπιάζει, ἀνδρόγυνα χωρίζει, τὴν πίστιν μας ὑβρίζει, » ἀδίκους κάμνει κρίσεις· ἄλλον φυλακόνει, ἄλλον κρεμᾶ, καὶ » ὄλους χωρὶς φταιξιμὸν ζητεῖ νὰ μας ἐξολοθρεύσῃ· μάρτυρας » ὁ θεὸς εἰς τοῦτο, καὶ ἄμποτε νὰ γείνη βακούφης ἢ Μεγαλειό- » τής σου. Ἀμάν! Ἐλεος καὶ τόπον καὶ μερχαμέτ εἰς ἡμᾶς».

Εὐνόητον δ' εἶνε, ὅτι τοιαύτη ὠμότης καὶ τοιαύτη πολιτικὴ ἐνέργεια ἠνάγκασαν πολλοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ἑπείρου νὰ γείνωσι Μωαμεθανοί· ἡ δὲ τοιαύτη ἐξωμοσία ἔλαβεν ἔτι μεγαλειτέρας διαστάσεις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλῆ ἐπὶ τῆς ὀθωμανικῆς κυριαρχίας. Ὁ τύραννος, ὅστις εἶχε φαντασθῆ τὴν ἰδρυσιν κράτους ἑλληνοαλβανικοῦ, ὁ φθάνων μέχρι τοῦ σημείου νὰ στρατολογήῃ Ἕλληνας ἀρματωλοὺς, καίπερ ἐξολοθρευτῶν ἐκείνους οἵτινες δὲν ὑπηρέτουν αὐτὸν κατὰ τὸ δικοῦν, ἤθελε νὰ στηριχθῆ πρὸ πάντων εἰς τοὺς Ἀλβανούς. Μεταχειριζόμενος ὡς τελεσφορώτατον τῶν μέσων τὴν βοήθειαν καὶ τὴν προστασίαν αὐτοῦ, εἰ' αὐτῶν ἠθέλησε νὰ ἐρημώσῃ τὰ Ἑπειρωτικὰ χωρῖα. Ὁ δὲ κηδεστής αὐτοῦ, ὁ πασσᾶς τοῦ Βερατίου Ἰβραΐμ, ὁ πενθερός τῶν τοῦ Ἀλῆ υἱῶν Μουχτάρ καὶ Βελῆ, γενόμενος ἀντίπαλος αὐτοῦ καὶ ὠθούμενος ὑπὸ τοῦ πόνου νάντιπράξῃ εἰς τὰ φιλόδοξα αὐτοῦ σχέδια, ἔσχε καὶ αὐτὸς ὡς πρόγραμμα τὸ νὰ μεταχειρισθῆ τοὺς Ἀλβανούς ὡς ἐργάτας τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ σκοπῶν καὶ ἀντιτάξῃ αὐτοὺς εἰς τοὺς Ἕλληνας. Οὕτως ἐνηργεῖτο ἐν Ἑπείρῳ ἐθνολογικὴ μεταβολὴ ἀπὸ δύο ἀντιθέτων μερῶν. Ἀλλ' οὐχ ἦττον οὔτε ἡ εἰς τὸν ἰσλαμισμόν ἐξωμοσία οὔτε ἡ ἐξκλθάνισις τῆς χώρας ἐποίησαν ποτε μεγάλας προόδους, καὶ ὑπῆρξαν μόνον ἐπιπόλαιαι. Ἡ ἐμμονὴ τῶν Ἑπειρωτῶν εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὴν ἐθνικὴν ἰδέαν κατώρθωσε νὰ ὑπερνικήσῃ ἅπαντας τοὺς διωγμοὺς, βοηθουμένη ὑπὸ τῆς ὑπερφύας τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ

ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ πλείστοι τῶν ἀλλοδοξησάντων κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον ἐνεστερνίσθησαν τὴν νέαν θρησκείαν. Ὅντες Μωαμεθανοὶ ἐν τῇ φανερῇ δὲν ἀπεσπίασθησαν ἀπὸ τῶν χριστιανικῶν ἰδεῶν καὶ ἐθίμων. Ὑπάρχουσι οἱ δεόμενοι τοῦ Θεοῦ νὰ φανῇ εἰς αὐτοὺς ἀρωγὸς τῇ βοήθειᾳ τοῦ ἁγίου Νικολάου. Ὑπάρχουσι ἄλλοι οἵτινες τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν ἀφίνουσι τὰ τέκνα νὰ διέλθωσιν ὑπὸ τὸν Ἐπιτάφιον, ὅπως τύχωσι τῆς εὐλογίας τοῦ Σωτῆρος. Τὰ ὅρια μεταξὺ τοῦ μωαμεθανισμοῦ καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ δὲν εἶνε αὐστηρῶς διαγεγραμμένα ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν. Ἀπόδειξις δὲ τούτου εἶνε τὸ ὅτι πολλοὶ αὐτῶν συνδιαλλάσσουσι τὰς δύο θρησκείας, δίδοντες εἰς τὰ τέκνα δύο ὀνόματα, ἐν μὲν τουρκικόν, ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ ἱμάμη κατὰ τὰ θρησκευτικὰ ἔθιμα τοῦ ἰσλαμισμοῦ, ἐν δὲ χριστιανικόν, διδόμενον ὑπὸ ἱερέως Χριστιανοῦ, ὅπερ μένει καὶ ὡς ὄνομα ἐν τῇ οἰκιακῇ ἐστίᾳ¹.

Τὸ αὐτὸ δὲ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῆς γλώσσης, ἰδίως ἐν τῇ βορείῳ Ἡπείρῳ, ἀλλὰ καὶ πέραν τῶν συνόρων αὐτῆς ἐν τῇ νοτίῳ Ἀλβανίᾳ, ἐν Αὐλῶνι, ἐν Βερατίῳ, ἐν Ἑλβασσάν καὶ ἐν Τυράννοις. Ἡ ἀλβανικὴ δὲν ἠδυνήθη νάντικαταστήσῃ τὴν ἐλληνικὴν, ἀλλ' ἀπλῶς ἐτάχθη εἰς τὸ πλευρὸν αὐτῆς. Αἰσθάνονται μὲν τὴν ἀνάγκην νὰ εἶνε δίγλωσσοι, ἀλλὰ μόνως τῆς ἐλληνικῆς γίνεται χρῆσις χάριν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ἐπικοινωνίας. Μόνη γραπτὴ γλῶσσα εἶνε ἡ ἐλληνικὴ. Δὲν εἶνε δὲ τοῦτο ἀποτέλεσμα προσηλυτισμοῦ, οὐδὲ προήλθεν ἐνεκα τῶν ἀνὰ τὴν χώραν ἐγκατεσπαρμένων ἐλληνικῶν σχολείων, ἀλλὰ προέρχεται ἐκ πραγματικῆς ἀνάγκης τοῦ βίου καὶ εἶνε τὸ φυσικὸν ἐπακολούθημα τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως τῆς χώρας. Εἶνε τὸ αὐτὸ φαινόμενον, ὅπερ βλέπομεν ἐπαναλαμβανόμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ, ἐν τῇ Ἀργολίδι, ἐν τισὶ τῶν παρακειμένων εἰς τὴν Πελοπόννησον νήσον, ὅπου οἱ Ἀλβανοὶ εἰς πρὸς νότον ὡς

γεωργοὶ καταβάντες τὸν δέκκτον τέταρτον αἰῶνα συνανεκράθησαν τελείως μετὰ τοῦ ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἔχουσι τὰ αὐτὰ κοινὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς αὐτοὺς κοινούς σκοπούς. Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον πρέπει νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν οὐνταξίν μικροῦ ἐλληνοαλβανικοῦ λεξικοῦ, γραφέντος τῷ 1809 πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Rouquerville ὑπὸ τοῦ Σουλιώτου Μάρκου Μπότσαρη, ὅπερ διασώζεται ἐν τῇ Ἑθνικῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων¹. Καὶ δὴ τὸ λεξιλόγιον τοῦτο εἶνε ἔργον πατριώτου, ὅστις, παραινόμενος ἴσως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ φιλέλληνος Γαλάτου, ἠσθάνετο τὴν ἀλληλεγγύην μεταξὺ τῶν ἐλληνοφώνων καὶ ἀλβανοφώνων τῆς Ἡπείρου καὶ ἤγετο εἰς τὸ νὰ εὔρη ἐν τῇ γλωσσικῇ συνεννοήσει τῶν δύο λαῶν ὑποστήριξιν τῆς κοινῆς συνειδήσεως ἐν ἡμέραις, καθ' ἃς παρεσκευάζετο ὁ μέγας πόλεμος ἐναντίον τῶν δυναστευόντων, ὅστις ἔμελλε νὰπολήξῃ εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν.

Οἱ δὲ δυνάσται κατενόησαν τὴν σημασίαν, ἣν ὤφειλον νὰποδώσωσιν εἰς τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν ὡς ὄργανον ἐπικοινωνίας μεταξὺ πάντων τῶν κατοίκων τῆς Ἡπείρου ἀνεξαρτήτως φυλῆς. Διὰ τοῦτον τὸν λόγον ἤδη ἀπὸ μακροῦ καὶ μέχρις αὐτῶν τῶν τελευταίων ἡμερῶν ἡ γλῶσσα, ἥς ἐπιοῦντο χρῆσιν ἐπισήμως αἱ ὀθωμανικαὶ ἀρχαὶ χάριν τῶν σχέσεων αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡπειρωτῶν καὶ αὐτῶν τῶν νοτίων Ἀλβανῶν ὑπῆρξε μόνον ἡ ἐλληνικὴ. Εὐρίσκονται ἀκόμη παμπληθῆ ἐγγραφα, δικαστικαὶ ἀποφάσεις, κλητεύσεις καὶ ἄλλαι δικαστικαὶ πράξεις ἐλληνιστὶ ἐν Λιασκοβικίῳ, Ἀργυροκάστρῳ, Ἐπελενίῳ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Βερατίῳ. Αὐτὸς δ' ὁ Ἀλῆς μόνον τῆς ἐλληνικῆς ἐπιοῖτο χρῆσιν, γραφομένης ὑπὸ τῶν Ἰωαννιτῶν αὐτοῦ γραμματέων. Ἡ Ἑθνικὴ βιβλιοθήκη τῶν Ἀθηνῶν, ἀρχαῖα τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος καὶ πολλαὶ ἰδιωτικαὶ συλ-

¹ Edinburgh Review Ἰουλίου 1902 σ. 68.

¹ Ἴδε Σπυρ. Π. Λάμπρου «Ὁ Μάρκος Μπότσαρης ὡς λεξικογράφος» (Ἀρθροὶ καὶ ἀρθροῦ. Ἐν Ἀθήναις. 1902 σ. 538 κ. ε.).

λογαὶ διασώζουσι πολυπληθῆ δείγματα, ὧν τινὰ καὶ ἐξεδόθησαν.

Ἄλλο δὲ κακὸν, ἀναγκάως ἐπακολουθῆσαν εἰς τὰς πιέσεις καὶ πρὸ αὐτῶν ἔτι τῶν χρόνων τοῦ Ἀλῆ καὶ οὐδὲν ἤττον κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς τουρκοκρατίας, ἢ μετανάστευσις τῶν Ἑπειρωτῶν, ἣτις οὐκ ὀλίγον συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἀριῦμοῦ τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ χώρᾳ, ἐστράφη μέχρι τινὸς πρὸς ὄφελος τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς καθ' ὄλου ἑλληνικῆς πατρῖδος.

Καὶ δὴ ἡ ἀνάγκη τοῦ ἐξοικισμοῦ χάριν ἀποφυγῆς τῆς τυραννίας συνεδέθη παρὰ τοῖς Ἠπειρώταις πρὸς τὰσιν κερδοσκοπικὴν καὶ ζῆλον ἐπιχειρήσεων, ἀγούσῶν αὐτοὺς εἰς τὴν ξένην, ὅπου ἠδύναντο ἐξ ἐτέρου νὰ ἐξασκήσωσιν ἐλευθέρως τὴν ἑλληνικὴν αὐτῶν φιλοπατρίαν. Διὸ βλέπομεν αὐτοὺς ἐγκαθισταμένους ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος ἐν Αὐστρίᾳ, ἐν Οὐγγαρίᾳ, ἐν Ῥωσίᾳ, ἐν Πολωνίᾳ, ἐν Αἰγύπτῳ, κατὰ δὲ τοὺς τελευταίους χρόνους μέχρι τοῦ Σουδᾶν καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Ἀναμιγνυόμενοι εἰς τὰς ποικιλωτάτας τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ πλουτοῦντες, ἐθρήσκευσαν πάντοτε τὴν βαθυτάτην ἐθνικὴν πίστιν, ἣν μαρτυροῦσι διὰ κληροδοτημάτων, ἀφιερουμένων εἰς τὰς γενεατείας, διὰ τῶν ἐπιχειρουμένων ἐν αὐταῖς δημοσίων ἔργων. διὰ τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἢ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων τῶν ἰδρυθέντων ὑπ' αὐτῶν ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ ἢ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου, ἣν θεωροῦσι πάντοτε ὡς τὴν φωτοβόλον ἐστὶν τῶν ἐθνικῶν αὐτῶν πόθων.

Εἶνε λίαν ἐνδιαφέρον τὸ ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Βουδαπέστης καὶ τῆς Βιέννης θέαμα τῶν ἐγγράφων τῶν ἀποδεικνυόντων εἰς ἡμᾶς τὴν ἐμπορικὴν δραστηριότητα τῶν Ἑλλήνων ἐξ Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας μεταναστῶν, οἵτινες, ζῶντες ἐν περιβάλλοντι ὅλως διαφόρῳ καὶ δυνάμενοι νὰ κινῶνται ἐλευθέρως μακρὰν τῆς πατρῖδος, δὲν ἐλησμόνουν ἐν τούτοις τὴν πατριὸν στέγγιν τὴν βεβουθισμένην εἰς τὰ σκότη τῆς δουλείας. Μικροὶ καὶ ἄση-

μοὶ ὑπαλληλίσκοι ἐν τοῖς πρατηρίοις τῶν συμπολιτῶν ἀνὰ τὰ μεγάλα κέντρα τοῦ ἐμπορίου, φοιτηταὶ, παρασκευαζόμενοι πρὸς ἐξάσκησιν τῆς ἰατρικῆς ἐν τοῖς πανεπιστημίοις τῆς Ἑσπερίας, λόγιοι ἢ τυπογράφοι ἐγκατεστημένοι ἐν Βενετίᾳ ἢ ἐν Βιέννῃ, ἔμποροι πεπειραμένοι καὶ ἐπιχειρηματαί, ἀνυψούμενοι κατὰ μικρὸν διὰ τῆς δεξιότητος αὐτῶν καὶ τῶν οἰκονομιῶν εἰς τὴν τάξιν ἰσχυρῶν μεγαλεμπόρων, τραπεζίται ἀναδιβαζόμενοι ἐνίοτε εἰς τοὺς τιμητικωτάτους τῶν βαθμῶν τῆς οὐγγρικῆς καὶ αὐστριακῆς ἀριστοκρατίας, ἐξηκολούθουν μένοντες πάντοτε κατὰ βάθος Ἠπειρώται καὶ Ἑλληνες, ποιούμενοι χρῆσιν ἀπάσης αὐτῶν τῆς δυνάμεως, ἀπάσης αὐτῶν τῆς παιδείας, ἅπαντος αὐτῶν τοῦ πλούτου πρὸς ἐκδήλωσιν τοῦ διαθερμαίνοντος τὰ στήθη αὐτῶν πατριωτισμοῦ. Συγκινητικὴ δὲ εἶνε ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἐπιτυμβίων αὐτῶν ἐπιγραφῶν ἐν Βουδαπέστη, γεγραμμένων ἐν τῇ ἐθνικῇ γλώσσῃ, ἧς ἄλλως ποιοῦνται χρῆσιν καὶ αὐτοὶ οἱ σπανιώτατά ποτε ἐπονομάζοντες ἐαυτοὺς Ἀλθανούς.

Εἶνε δὲ καταφανές, ὅτι τοιαύτη ἐθνικὴ ἐμμονὴ τῶν μεταναστευόντων ἐχρησίμευεν ὡς παραμυθία καὶ ὡς στήριγμα εἰς τοὺς ἀτυχεῖς δούλους τῶν Τούρκων, ὅσοι ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ μένωσι πρὸς κεκολλημένοι εἰς τὸ πατριὸν ἔδαφος. Ἐν ᾧ δὲ τὰ ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν ἐκ τῆς ξένης στελλόμενα ἑλληνικὰ βιβλία ἐξήγειρον τὸν ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως ζῆλον αὐτῶν, τὸν ἄλλως ἔμφυτον εἰς τοὺς Ἑλληνας, τὰ κληροδοτήματα αὐτῶν ὑπεβόηθον μεταξὺ ἄλλων τὴν διάσωσιν τῆς χριστιανικῆς πίστεως διὰ τῆς ἰδρύσεως καὶ τῆς διατηρήσεως ἐκκλησιῶν καὶ μονῶν. Ὑπολογίζεται δὲ, ὅτι ἡ ἀξία τῶν ἐν Ἠπείρῳ ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων ἀνέρχεται περίπου εἰς πεντακοσίας χιλιάδας θωμανικῶν λιρῶν· ἄλλως δ' ἢ ὑποστήριξις τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν μοναστηρίων ἦτο αὐτὸ τοῦτο ἢ συντήρησις τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐπειδὴ τὰ περισσεύματα τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἐκκλησιῶν ἦσαν ἀφιερωμένα εἰς τὰ σχολεῖα. Ὑπάρχουσιν ἐβδομήκοντα πέντε μοναὶ καὶ διακόσαιο τεσσαράκοντα ἐκκλησίαι συνεισφέρουσαι εἰς τὴν

διατήρησιν τῶν σχολείων προσὰ ἀνερχόμενα εἰς διςχιλίαις ὀθωμανικᾶς λίρας κατ' ἔτος.

Ἦθελεν ἀποβῆ ὑπὲρ τὸ δέον μακρὰ ἢ ἀπαρίθμησις τῶν κληροδοτημάτων τῶν Ἑπειρωτῶν τῶν προωρισμένων εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τῆς χώρας τῆς τὰ μέγιστ' ἀμεληθείσης ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας, εἰς ἐκπαιδευτικὰς ἀξιώσεις καὶ εἰς ἔργα φιλανθρωπικὰ. Δὲν ὑπάρχει γέφυρα, βρύσις, ὑδραγωγεῖον, νοσοκομεῖον, πτωχοκομεῖον ἢ γηροκομεῖον, ταμεῖον προικίσεως ἀπόρων παρθένων, ἐκκλησία, μονὴ ἢ σχολή, εἰς ἃ νὰ μὴ παρεσχέθησαν δωρεαὶ ἢ ὧν χάριν νὰ μὴ ἀφιερώθησαν διαθήκαι Ἑπειρωτῶν, ἐνοικούντων ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ ἢ μεταναστευσάντων εἰς ἀπάσας τὰς γωνίας τοῦ κόσμου. Σπουδαία δ' εἶνε ἡ παρατήρησις, ὅτι δὲν ἐλκύει μόνον ἡ γενέτειρα τὴν προσοχὴν τῶν ἐλευθερίων δωρητῶν καὶ διαθετῶν, ὧν μεταξὺ ὑπάρχουσι πολλάκις ἀπλοὶ ἔργαται, ἔστιν ὅτε δὲ πτωχὴ ὑπῆρέτρια ζήσασα ἐν τῇ ξένη. Ἐυχρότατα προνοοῦσι περὶ τῶν ἀναγκῶν ἄλλης ἡπειρωτικῆς ἐπαρχίας, ἄλλου χωρίου. Ἐμφυχόνει αὐτοὺς ἡ ἰδέα τῆς Ἑπέρου καθ' ὅλου ὡς ἐθνικῆς ἐνότητος. Ἡ δ' ἀλληλεγγύη αὕτη δὲν περιορίζεται εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' ἐπεκτείνεται πολλάκις καὶ εἰς τοὺς μετ' αὐτῶν συζῶντας Ἀλβανούς. Δυνάμεθα νὰ μνημονεύσωμεν τοῦ παραδείγματος τοῦ μικροῦ χωρίου Νεγράδες, εἰς εὖ τὸ ἐλληνικὸν σχολεῖον, κτισθὲν διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν τοῦ διδασκάλου, ὅστις ἦτο ἱερεὺς, προσηρτήθη τῷ 1843 δεξαμενὴ δαπάνη δύο Τουρκαλβανῶν, οἵτινες ἐκαλοῦντο Ἰβραὶμ βέης καὶ Ταϊφούρ βέης. Τοιαῦται δωρεαὶ καὶ τοιαῦτα κληροδοτήματα παντὸς εἴδους ἀναφέρονται, ὡς εἶκός, ἐν τῇ ἐπεκτάσει καὶ διασκεδάσει αὐτῶν ἀνὰ πάσας τὰς ἡπειρωτικὰς χώρας εἰς σύμπασαν τὴν βόρειον Ἑπειρον, περιλαμβάνουσι δὲ καὶ τὸ Βεράτιον καὶ αὐτὸ τὸ Δυρράχιον. Παραλείποντες δὲ τὰς ἀναριθμήτους δωρεὰς τὰς ἀναφερομένας εἰς τοὺς καζάδες Πωγωνίου καὶ Κονίτσης, ὧν ὁ πληθυσμὸς εἶνε ἀναμφισβητήτως ἐλληνικὸς, ἀρκεῖ νὰ διεξέλθωμεν διὰ βραχέων τινὰς τῶν πόλεων καὶ κωμο-

πόλεων αἵτινες διαμφισβητοῦνται, ὅπως, ἀποσπώμεναι ἀπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ κατεχομένης βορείου Ἑπέρου, προσαρτηθῶσιν εἰς τὴν Ἀλβανίαν. Προσθέτομεν δ' ὅπου ἀναγκαῖον ἱστορικὰς τινὰς εἰδήσεις περὶ τινῶν τῶν τόπων.

Ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς Κοριτσᾶς, ἣτις, καίπερ προσαρτηθεῖσα κατὰ τὸν τελευταῖον χρόνον τῆς τουρκοκρατίας εἰς τὴν Μακεδονίαν μετὰ τοῦ καζᾶ τῆς Κολωνίας, οὐ τὰ ἐλληνικὰ αἰσθήματα εἶνε δεδοκιμασμένα, συνδέεται ἀκόμη μετὰ τῆς Ἑπέρου διὰ δεσμῶν προαιωνίων· ἄλλως δὲ μέρος τοῦ καζᾶ τῆς Κοριτσᾶς ἐξαρτᾶται ἐκκλησιαστικῶς ἔτι καὶ νῦν ἀπὸ τοῦ μητροπολίτου Βελλᾶς καὶ Κονίτσης.

Ἡ Κοριτσά, πόλις νέα, ἰδρυθεῖσα περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, ὀφείλει τὴν αὔξησιν αὐτῆς μάλιστα εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς Μοσχοπόλεως ὑπὸ τῶν Τουρκαλβανῶν, ὑπερμεσοῦντος τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος.

Τὸ κοινοτικὸν πνεῦμα τῆς πόλεως ταύτης, συνδυαζόμενον πρὸς τὸν ἔρωτα τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων, εἶνε καταφανές, καὶ προσπίπτει σαφῶς εἰς τοὺς ὀφθαλμούς. Ἦδη τῷ 1676 ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀχρίδος Παρθένιος προσήνεγκε μεγάλην δωρεὰν χάριν τοῦ μητροπολιτικοῦ μεγάρου τῆς Κοριτσᾶς. Εἰς δὲ τῶν μητροπολιτῶν τῆς πόλεως, ὁ ἐξ Ἀργυροκάστρου ὀρμώμενος Νεόφυτος, συνετέλεσε διὰ τοῦ χρήματος αὐτοῦ τῷ 1857 εἰς τὴν ἐπισκευὴν τοῦ κτιρίου τούτου. Ἐνωρὶς δ' ἤδη ἐκτίσθησαν αἱ πρῶται ἐκκλησῆσαι, καὶ ἤδη τῷ 1724 ὑποδομήθη σχολεῖον ἐλληνικὸν, χάριν δὲ τῆς οἰκοδομῆς αὐτοῦ συνεισήνεγκον καὶ οἱ κάτοικοι τῶν περικειμένων χωρίων.

Ὡς πρὸς δὲ τὰ φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα καὶ τὰ σχολεῖα, τοῦθ' ὅπερ ἀλλαχοῦ εἶνε ἀπλοῦν αἶσθημα οἱ Κοριτσαῖοι ἐπιβάλλουσι εἰς ἑαυτοὺς ὡς καθῆκον καὶ ὡς νόμον. Ἀπὸ μακροῦ ἤδη χρόνου οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων τῆς Κοριτσᾶς θνήσκει χωρὶς νὰ φήσῃ κληροδότημα εἰς τὴν κοινότητα ἢ εἰς τὴν μεγάλην ἐλλη-

νικήν πατρίδα. Μνημονεύεται τὸ συγκινητικὸν ἐπεισόδιον πτωχοῦ, ὅστις παρὰ τὴν ἔνδεικν αὐτοῦ ἔγνω νὰ κληροδοτήσῃ εἰς τὴν κοινότητα πᾶν ὅτι ἐκέκτητο, ... ἐξήκοντα λεπτά. Ἄλλως δ' ἡ Κοριτσᾶ διακρίνεται ἐπὶ τῇ τελείᾳ διοργανώσει τῆς κοινότητος καὶ τῇ διοικήσει τῶν κοινῶν ἀγαθοεργιῶν. Ἰδίως δ' ἤγαγον εἰς τὴν εὐημερίαν τῆς κοινότητος καὶ εἰς τὴν σωτηρίαν διαχειρίσιν τῶν χάριν τῆς κοινῆς ὠφελείας ἠθροισμένων θησαυρῶν τὰ καταστατικά τὰ συνταχθέντα ὑπὸ δύο μητροπολιτῶν, ὀνομαζομένων ἀμφοτέρωιν Δωροθέων. Τούτων ὁ εἰς, θανὼν τῷ 1875, ἦτο Ἕλλην ἐκ Τεπελενίου, ὁ δ' ἕτερος κατήγετο ἐξ Ἀργυροκάστρου. Τινὲς τῶν Κοριτσαίων εὐεργετῶν κατέθηκαν τὰς δωρεὰς αὐτῶν ἢ τὰ κληροδοτήματα ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος. Μέχρι δὲ τοῦ 1880 οἱ δωρηταὶ ἀνήρχοντο τοῦλάχιστον εἰς τριακοσίους πλὴν τῶν δύο ἤδη προμνημονευθέντων μητροπολιτῶν· μεταξὺ δὲ τῶν εὐεργετῶν τῆς Κοριτσᾶς εὐρίσκονται καὶ κάτοικοι τῆς Μοσχοπόλεως καὶ πολλῶν κωμῶν τῶν περιχώρων.

Κοινοτικὸν ταμεῖον καλούμενον Λύσπον καὶ εἰδικῶς διοργανωμένον δέχεται τὰς διαφόρους δωρεὰς, τὰ κληροδοτήματα καὶ τὰ περισσὰ ἔσοδα τῶν ἐκκλησιῶν τὰ προωρισμένα εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν. Ἀνέρχονται δὲ τὰ κοινοτικά κεφάλαια εἰς πέντε ἑκατομμύρια καὶ πλέον. Διὰ τοῦτον τὸν λόγον αἱ ἐκκλησίαι, τὰ σχολικὰ κτίρια καὶ τὰ ὀρφανοτροφεῖα καὶ πτωχοκομεία τῆς Κοριτσᾶς εἶνε τῶν λαμπροτάτων μεταξὺ τῶν οἰκοδομῶν σύμπαντος τοῦ ἑλληνισμοῦ. Μετὰ δικαίας δ' ὑπερηφανείας ἀπονέμεται εἰς τὴν πόλιν ἢ ἐπωνυμία ἄλλων Ἀθηνῶν τῶν χωρῶν ἐκεῖνων.

Μεταξὺ δὲ τῶν μεγάλων δωρητῶν ἀρκεῖ νὰ μνησθῶμεν τοῦ Ἰωάννου Μπάγκα, ὅστις, ἀφ' οὗ πρῶτον ἐπροέκισε τὴν γενέτειραν διὰ τοῦ ὠραίου αὐτῆς γυμνασίου καὶ ἄλλων δωρεῶν, ἠκολούθησεν ἐν Ἀθήναις τὰ δύο μεγάλα ἐκεῖνα ξενοδοχεῖα, ὧν αἱ ἐκ τῆς ἐκμισθώσεως πρόσοδοι περιέρχονται εἰς τὸ δημόσιον

ταμεῖον. Εἶνε δ' ἡ ἑλληνικὴ φιλοπατρία τῶν κατοίκων τῆς Κοριτσᾶς οὕτω κατάδηλος, ὥστε δωρεαί, γινόμεναι εἰς τὴν κοινότητα ἀνευ τῆς ῥητῆς δηλώσεως αὐτῆς ὡς ἑλληνικῆς, ἀπεκρούσθησαν αὐτόχρημα ἢ ἐπηνωρθώθησαν.

Ἡ δὲ Μοσχόπολις, κειμένη ἐν τῷ αὐτῷ καζᾶ, ἣς οἱ κάτοικοι οἱ διαφυγόντες τὴν μανίαν τῶν Ἀλβανῶν ὑπήρξαν, καθ' ἃ εἶδομεν ἀνωτέρω, εἰς τῶν παραγόντων ἐξ ὧν ηὔξήθη ὁ πληθυσμὸς τῆς Κοριτσᾶς, εἶνε ὁμοίως κτίσμα τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων. Ἀλλὰ, καίπερ κτισθεῖσα μόλις τὸν δέκατον τέταρτον ἢ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα, ἔτυχε ταχυτάτης αὔξεως, ὀφειλομένης εἰς τὸ ἐπίκαιρον τῆς θέσεως αὐτῆς καὶ εἰς τὴν βιομηχανικὴν δραστηριότητα τῶν κατοίκων. Ὁ σήμερον ἐπισκεπτόμενος τὴν πτωχὴν ταύτην κωμόπολιν δὲν δύναται νὰντιληφθῇ τὴν σημασίαν ἣν ἔσχε ἐν τῷ παρελθόντι οὐδὲ τὸ ἀξίωμα ὅπερ κατέχει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἑλληνισμοῦ κατὰ τὸν δέκατον ὀγδοὸν αἰῶνα. Εἶχε τότε πληθυσμὸν ἀνερχόμενον τοῦλάχιστον εἰς ἐξήκοντα χιλιάδας, ὡς ἀποδεικνύουσι πλὴν τῶν ἱστορικῶν παραδόσεων τὰ λείψανα τῶν οἰκιῶν αὐτῆς τῶν καταστραφεισῶν τῷ 1769 ὑπὸ τῶν Τουρκαλβανῶν, ζηλοτύπως ἐχόντων πρὸς τὴν εὐημερίαν τοῦ ἑλληνικοῦ τούτου κέντρου.

Οἱ Μοσχοπολίται ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀκμῆς τῆς πόλεως ἀπεδήμουν πολὺ εἰς τὴν ξένην, ἐπειδὴ εἶχον φιλικὰς σχέσεις πρὸ πάντων μετὰ τῆς Αὐστρίας καὶ Οὐγγαρίας, αἵτινες προσεῖλκυον αὐτούς. Ἀντιπρόσωποι δὲ τοῦ μοσχοπολιτικοῦ ἑλληνισμοῦ μετέσχον τῆς κτίσεως τῆς ὠραίας ἑλληνικῆς ἐκκλησίας τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν Βουδαπέστη τῷ 1690. Εὐρίσκονται δ' ἐν τῇ αὐτῇ οὐγγρικῇ πόλει καὶ ἱκανοὶ ἐπιτύμβιοι λίθοι Μοσχοπολιτῶν φέροντες ἐπιγραφὰς ἑλληνικάς.

Ἡ δὲ ὀσημέραι αὔξουσα εὐημερία τῶν κατοίκων ἐπέτρεψεν εἰς αὐτούς νὰ προβῶσι μεταξὺ τοῦ 1690 καὶ 1740 εἰς τὴν κτίσιν ὠραίων ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλων δημοσίων οἰκοδομῶν τῷ

δὲ 175(1) ἰδρύθη *ταμιεῖον πτωχῶν*. Ἄλλως δὲ δὲν περιορίσθησαν εἰς μόνην τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν καθηκόντων. Ἡ Μοσχόπολις δύναται νὰ καυχηθῆ, ὅτι ἔσχεν ἤδη τὸν δέκατον ἑβδόμον αἰῶνα καὶ ἔτι μᾶλλον τὸν δέκατον ὄγδοον ἄνδρας λογίους, οἵτινες διὰ τῆς φιλεργίας αὐτῶν καὶ τῶν συγγραφῶν οὐκ ὀλίγον συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς ἀγωγῆς τοῦ ὑπὸ τῶν τυράννων δυναστευομένου ἑλληνικοῦ ἔθνους. Κλήρος ἐγγράμματος, ὠργανωμένος δι' εὐρύθμου καταστατικοῦ, ὑπογεγραμμένου ὑπὸ ἐξήκοντα καὶ τριῶν ἱερέων τῷ 1713, ἀκμάζοντα ἑλληνικὰ σχολεῖα, ἴδρυμα ἀνωτέρας ἐκπαιδείσεως, ἰδρυθὲν τῷ 1744 ὑπὸ τὸ ὄνομα Νέα Ἀκαδημία δηλοῦσι τὰς προόδους τῆς πόλεως. Ἄλλ' ἡ Μοσχόπολις κατέχει κυρίως σπουδαίαν θέσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ πνευματικοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας διὰ τῆς ἰδρύσεως ἑλληνικοῦ τυπογραφείου, ὅπερ, ἰδρυθὲν περὶ τὸ 1734, εἶνε τὸ δεύτερον τοῦ καθ' ὄλου ἑλληνισμοῦ μετὰ τὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἓνα ὄλον αἰῶνα πρὸ τῆς εἰς Ἀθήνας εἰσαγωγῆς τῆς τυπογραφίας.

Καταφανὲς δὲ δεῖγμα τῆς κεκηρυγμένης φιλοπατρίας τῶν Μοσχοπολιτῶν εἶνε ὁ βίος τοῦ ἐκ τῆς κωμοπόλεως ταύτης ὀρωμένου οἴκου Σίνα. Οἱ εἰς τὴν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ πλουτήσαντες οἰκογένειαν ταύτην ἀνήκοντες, ἀναδειχθέντες βαρῶνοι ἐν Οὐγγαρία καὶ τραπεζίται ἐν Βιέννῃ, ἔγνωσαν νὰ διατηρήσωσιν ἐπὶ τρεῖς γενεὰς τὰ ἐθνικὰ αὐτῶν αἰσθήματα. Εἰς αὐτῶν ὑπεῆρξεν ὁ κτίστης τῆς ἐν Βιέννῃ ἑλληνικῆς ἐκκλησίας τῆς Ἀγίας Τριάδος. Τὰ δ' ἐν Ἀθήναις ἰδρύματ' αὐτῶν, τὸ Ἀστεροσκοπεῖον καὶ ἡ Ἀκαδημία, ἣτις εἶνε τῶν μεγαλοπρεπεστάτων κτιρίων τῆς πρωτεύουσας τῆς Ἑλλάδος, φέρουσι δικαίως τὸ ὄνομα τῶν Μοσχοπολιτῶν ἐκείνων πατριωτῶν.

Ἀνακτισθεῖσα δ' ἡ Μοσχόπολις μετὰ τὴν καταστροφὴν διασώζει μέχρι τῶν καθ' ἡμῶν ἡμερῶν τὸν ἑλληνικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα καὶ τὴν ἑλληνικὴν συνείδησιν, μαρτυρουμένην ὑπὸ τῶν

ἐκκλησιῶν αὐτῆς καὶ τῶν σχολείων καὶ τῆς γλώσσης τῶν κατοίκων. Ῥωμᾶνος περιηγητῆς, ὁ Κ. Ν. Μπουριλεάνου, οὐ αἰμαρτυρίαι προεκάλεσαν τὴν διαμαρτυρίαν αὐτῶν τῶν ἁλθανοφίλων τῆς Ἰταλίας¹, καίπερ προσπαθήσας νὰ ἐλαττώσῃ τὴν σημασίαν τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐν τῇ κωμοπόλει ταύτῃ, ἠσθάνθη οὐκ ἤττον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι τὰ ἐπιχώρια ἄσματα εἶνε μόνον ἑλληνικὰ, ὅπερ εἶνε τῶν ἐνδεικτικωτάτων ἐπιχειρημάτων πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος τῆς χώρας.

Τὸ δὲ *Λιασκοβίκι*, ἡ πρωτεύουσα τοῦ εἰς τὸ σαντζάκιον τῶν Ἰωαννίνων ἐπὶ τουρκοκρατίας ἀνήκοντος ὁμωνύμου καζᾶ, περιλαμβάνοντος κατὰ τὴν τελευταίαν τουρκικὴν ἀπογραφὴν 10.379 κατοίκους Ἑλληνας καὶ 4.276 Μωαμεθανοὺς μετὰ τριάκοντα καὶ τεσσάρων ἑλληνικῶν σχολείων, ἐχόντων 1189 μαθητὰς², διαπνέεται ὁμοίως ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς ιδέας. Τὸ *Λιασκοβίκι* συνδέεται ἐπὶ τοσοῦτον πρὸς τὰς ἄλλας πρὸς βορρᾶν τοῦ Αἰῶνος ἑλληνικὰς χώρας, ὥστε μετὰ τῶν χορηγιῶν τῶν χρησιμευσουσῶν πρὸς συντήρησιν τοῦ ἑλληνικοῦ αὐτοῦ σχολείου ὑπάρχουσι ποσὰ προερχόμενα ἐκ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Βελλᾶς, ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται ἡ μετὰ τῶν Ἑπειρωτῶν ὑφισταμένη ἀλληλεγγύη. Αἱ ξένοι προπαγάνδαι ἐπειράθησαν νὰ ἰδρύσωσιν εἰς *Λιασκοβίκι* σχολὴν ἁλθανικὴν, καὶ ἤρχισαν ἀπὸ τῆς οἰκοδομήσεως τοῦ οἰκείου κτιρίου. Ἄλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦτο παρέστη ἀνάγκη νὰ μείνῃ ἀτελείωτον ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως ἐνδιαφέροντος παρὰ τῶν κατοίκων μετὰ τῶν ἁλθανῶν, οἵτινες ἔχουσι συνείδησιν τελείως ἑλληνικὴν καὶ ἀρκοῦνται εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν χάριν τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ἐπικοινωνίας.

Τὸ δὲ σαντζάκιον τοῦ Ἀργυροκάστρου, ἔχον κατὰ τὴν τουρκικὴν ἀπογραφὴν 81.860 κατοίκους Ἑλληνας καὶ 69.284

¹ Ἴδε *Eugenio Vaino* ἐν τῇ *Voce* τῆς 7/20 Φεβρουαρίου 1913.

² Ἴδε τοὺς στατιστικοὺς πίνακας τοῦ *Amadore Virgili*.

Μωαμεθανούς, διακρίνεται ἐπὶ τοῖς ἑλληνικοῖς αὐτοῦ αἰσθήμασιν. Ἡ πλειονότης τῶν κατοίκων τῆς πρωτεύουσας συνίστατο περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνος ἐξ Ἑλλήνων, ὧν μεταξὺ μεγαλέμποροι μετερχόμενοι ἄξιον λόγου ἐμπόριον μετὰ τῆς Βενετίας. Ἄλλ' ἔνεκα τῶν πιέσεων τῶν Ὀθωμανῶν, οἵτινες ἠδύξήθησαν περὶ τὸ 1770, πολλοὶ αὐτῶν ἠναγκάσθησαν νὰ μεταναστεύσωσι. Πλείστοι δ' ὅσοι αὐτῶν ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ ἐξωμοτῶν, ἀρχαίων Χριστιανῶν μεταστάντων εἰς τὸν ἰσλαμισμόν. Οὕτως ὁ ἐθνολογικὸς χαρακτήρ τῆς χώρας θὰ διέτρεχε τὸν κίνδυνον νὰ μεταβληθῆ, ἂν ἡ καταφανὴς ἐπικράτησις τῶν Ἑλλήνων ἐν τοῖς περιχώροις καὶ καθ' ἅπασαν τὴν περιοχὴν δὲν ἐξηκολούθει νὰ ἐπιβάλλη καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν τὸν ἐπικρατοῦντα ἑλληνικὸν χαρακτήρα. Διὰ τοῦτον τὸν λόγον τὸ Ἀργυροκάστρον, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Αὐστριακοῦ γεωγράφου καὶ ἐθνολόγου Ηαίη, ἀντετάχθη μετὰ τῆς μεγίστης ἐγκαρτερήσεως εἴπερ τις καὶ ἄλλη πόλις τῆς Ἡπείρου (unter allen Punkten von Epiros am hartnäckigsten) εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ. Ὁ καζᾶς τοῦ Ἀργυροκάστρου, ὁμωνύμου πρὸς τὸ σαντζάκιον, περιλαμβάνει κατὰ τοὺς ἀπογραφικοὺς πίνακας τοῦ Ἰταλοῦ Amadore Virgili πεντήκοντα ἑλληνικὰ σχολεῖα μετὰ 1916 μαθητῶν. Μεταξὺ δὲ τῶν ἐξήκοντα καὶ ἐξ χωρίων τοῦ διαμερίσματος μόνον δεκατρία οἰκοῦνται ὑπὸ Μωαμεθανῶν καὶ ἐξ ἔχουσι πληθυσμὸν μικτόν.

Ἡ πρώτη ἑλληνικὴ σχολὴ τοῦ Ἀργυροκάστρου ἰδρύθη ἤδη τῷ 1633, ἀνέρχεται δὴλα δὴ εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους τῶν χρόνων ἐν οἷς βλέπομεν ἀναγεννώμενον ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας τὸν ἔρωτα τῶν γραμμάτων ὡς ὄργανον τῆς παλιγγενεσίας τῆς ἑλληνικῆς ἰδέας παρὰ τοῖς ὑποδοῦλοις Ἑλλησι. Διειρηθεῖτο δ' ἡ σχολὴ αὕτη δαπάναις τῶν πλουσίων Ἑλλήνων ἐμπόρων τῆς χώρας, ὧν οἱ πλείστοι εὕρισκοντο εἰς ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τῆς Βενετίας. Διαλυθεῖσα δ' ἀργότερον ἀνασυνεστάθη τῷ 1789, καὶ μετὰ τὴν γενικὴν καταστροφὴν τὴν ἐπακολουθήσα-

σαν εἰς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα τοῦ 1821 ἀνιδρύθη ἐκ νέου τῷ 1830. Εἰς δὲ τῶν μεγάλων αὐτῆς δωρητῶν ὑπῆρξε τῷ 1864 ὁ μητροπολίτης Κοριτσᾶς Νεόφυτος, γέννημα τοῦ Ἀργυροκάστρου.

Δύναται δὲ τὸ Ἀργυροκάστρον νὰ καυχηθῆ εὖχ ἦττον τῆς Μοσχοπόλεως, ὅτι εἶνε ἡ γενέτειρα πολλῶν λογίων Ἑλλήνων. Εἰς αὐτῶν, ὁ Γεώργιος Δημητρίου, ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος δημοσιεύσας τῷ 1719 ἑλληνολατινικὴν γραμματικὴν. Ἄλλοι δ' ἔδωκαν τῷ 1759 καὶ τῷ 1818 τοὺς ἀναγκαίους πόρους χάριν τῆς ἐκδόσεως βιβλίων ἀναφερομένων εἰς τὰς κλασικὰς μελέτας.

Τὸ δὲ ἀποδεικνύον τὸν ἑλληνικὸν χαρακτήρα τῆς πόλεως ταύτης εἶνε πρὸς τοῖς ἄλλοις ἡ ὑπό τινων ἱστορικῶν δεκτῆ γενομένη παράδοσις, καθ' ἣν ὁ κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος Καποδίστριας κατήγετο ἐξ Ἀργυροκάστρου.

Τὸ δὲ Κεστοράτι, κωμόπολις τοῦ αὐτοῦ καζᾶ τοῦ Ἀργυροκάστρου, κατέχει θέσιν ἐπιφανῆ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἐν Ἡπείρῳ ἑλληνικοῦ ἐθνισμοῦ. Ἐξ αὐτοῦ κατάγεται εἰς τῶν διακεκριμένων εὐεργετῶν τῆς τε γενετέρας καὶ τοῦ καθ' ὄλου ἑλληνισμοῦ, ὁ Χρηστάκης Ζωγράφος, πατὴρ τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ τῆς Ἡπείρου. Οὗτος ὑπῆρξεν ἰδρυτῆς σχολείων, δωρητῆς ἀξίων λόγου ποσῶν χάριν φιλανθρωπικῶν ἔργων καὶ τῆς εὐζωίας τῶν κατοίκων αὐτοῦ τοῦ Κεστορατίου, ἀλλὰ καὶ χάριν τῆς διαδόσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν τῇ ἑλληνικῇ πατρίδι. Τὰ ἐν Κεστορατίῳ διδασκαλεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθέντα ὑπῆρξαν ἐπὶ μακρὸν φυτώριον διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν ἀνὰ σύμπασαν τὴν Ἡπειρον.

Τὸ δὲ Κάτω Λάμποβον τοῦ αὐτοῦ διαμερίσματος, κείμενον πρὸς τὰ βορειοανατολικά τοῦ Ἀργυροκάστρου, εἶνε ἡ γενέτειρα δύο μεγάλων εὐεργετῶν τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος. Εἶνε δ' οὗτοι οἱ ἀδελφοὶ Ζάππαι. Πλὴν τῶν σχολείων τῶν ἰδρυθέντων ἐν τῇ πατρίῳ χωρίῳ καὶ τοῖς περιχώροις εἰς

αὐτοὺς χρεωστεῖται διδασκαλεῖον οἰκοδομηθὲν ἐν Λαμπόβω μετὰ βιβλιοθήκης, ἣτις ἠρίθμει ἑξακοσίους τόμους τῷ 1880. Ἐν τῶν σπουδαιοτάτων αὐτῶν ἰδρυμάτων εἶνε τὸ μέγα ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ διδασκαλείου θηλέων παρθεναγωγεῖον. Τὸ Ζάππειον τοῦτο ἴδρυμα εἶνε τὸ μέγιστον τοιοῦτον τὸ ὑφιστάμενον ἐν Τουρίᾳ. Ἐκ δὲ κληροδοτήματος αὐτῶν ἀνηγέρθη ἐν Ἀθήναις τὸ Ζάππειον μέγαρον, ὃν τῶν μεγίστων οἰκοδομημάτων τῆς ἑλληνικῆς πρωτεύουσας. Πλὴν τῶν βιομηχανικῶν ἐκθέσεων οἱ Ζάππαι ἐσκέφθησαν καὶ περὶ πνευματικῶν διαγωνισμῶν καὶ περὶ τῆς ἀναστάσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων. Εἰς δὲ τὴν μεγαλοδωρίαν αὐτῶν χρεωστεῖται τὸ μέγα ἐν Ἀθήναις ἄλσος περὶ τὸ Ζάππειον μετὰ τῶν περίξ ἐξωραϊσμῶν. Ἀπόδειξις δὲ τῆς ἀλληλεγγύης μεταξὺ τῶν ἐκ Λαμπόβου εὐεργετῶν τούτων καὶ τῆς πρωτεύουσας τῆς Ἑλλάδος εἶνε τὸ ὅτι τὸ μὲν σῶμα τοῦ ἐτέρου τῶν ἀδελφῶν κεῖται συμφώνως πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ θέλησιν ἐν τῇ πατρίῳ χωρίῳ, τὸ δὲ κρανίον διατηρεῖται ἐν τῇ μεγάλῳ κτιρίῳ τῶν Ἀθηνῶν τῇ φέροντι τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Ὁ δὲ καζᾶς τοῦ Δελβίνου σύγκειται ἐξ ὀγδοήκοντα χωρίων ἐχόντων κατὰ τὴν τουρκικὴν ἀπογραφὴν 14.822 κατοίκους Ἑλληνας καὶ 5.520 Μωαμεθανούς. Ἦδη δ' εἰς τὸν δέκατον ὀγδοὸν αἰῶνα ἀνέρχεται ἡ κτίσις τοῦ πρώτου ἐν Δελβίνῳ ἑλληνικοῦ σχολείου.

Τὸ δὲ Ἐπελένιον, ἡ πρωτεύουσα τοῦ ὁμωνύμου καζᾶ, ἄτε ὃν ἡ γενέτειρα τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, θὰ ἠδύνατο νὰ νομισθῆ ὡς ἐμπορούμενον ἰδεῶν ἀνθελληνικῶν. Ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας βλέπομεν διαφόρους Τεπελενιώτας ἀναδεικνυομένους εὐεργέτας τοῦ τε πατρίου χωρίου καὶ ἄλλων πολισμάτων τῆς Ἠπείρου. Ὑπῆρξε δὲ τὸ Τεπελένιον καὶ πατὴρ τοῦ Δωροθέου, τοῦ μητροπολίτου ἐκείνου τῆς Κοριτσᾶς τοῦ ἐργασθέντος δραστηρίως ὑπὲρ τῆς συντάξεως τοῦ καταστατικοῦ τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος τῆς

πόλεως ταύτης. Σύμπας δ' ὁ καζᾶς σύγκειται ἐκ τριάκοντα καὶ ἑπτὰ χωρίων, ἐχόντων δεκαοκτὼ ἑλληνικὰ σχολεῖα μετὰ 589 μαθητῶν (Amadore Virgili).

Τῆς δὲ Πρεμετῆς, πρωτεύουσας τοῦ ὁμωνύμου καζᾶ, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι τριάκοντα ἑλληνικὰ σχολεῖα μετὰ 1189 μαθητῶν (Amadore Virgili), τὸ πρῶτον ἑλληνικὸν σχολεῖον ἰδρύθη τῷ 1778 διὰ χρημάτων ἐνὸς τῶν ἐπιχωρίων Ἑλλήνων, τοῦ Ζώτου Ντούρου, ἐγκαταστημένου ἐν Βιέννῃ, ὅστις ἐκληροδότησε διὰ τῆς διαθήκης αὐτοῦ τῷ 1785 εἰς τὴν αὐτόθι Αὐτοκρατορικὴν Τράπεζαν τεσσαράκοντα χιλιάδας φλωρινίων χάριν διατηρήσεως τῆς σχολῆς ταύτης.

Γόνος δ' ἐνὸς τῶν χωρίων τῆς περιοχῆς τῆς Πρεμετῆς, τῆς Χοταχόβας, εἶνε ὁ Ἀπόστολος Ἀρσάκης. Παρορμηθεὶς ὑπὸ τῶν παρακλήσεων τῶν κατοίκων τῆς γενετείρας καὶ τῶν γειτονικῶν χωρίων Κούτλας, Κόσσας, Φράσσαρης, Ὀγράνας, Λουφίνας, Νοβοσέλλια, Μπένια, Γκοστίβιτσας, Κότσικα καὶ Ὀδριτσιανης, ἐμψυχουμένων ἀπάντων ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς ιδέας, ἵδρυσεν ἐν Χοταχόβῃ σχολεῖον ἑλληνικόν, καὶ κατέθηκε παρὰ τῇ Φιλεκπαιδευτικῇ ἐταιρείᾳ τῶν Ἀθηνῶν ποσὸν ὀγδοηκοντακισχιλίων δραχμῶν χάριν συντηρήσεως τοῦ σχολείου τούτου, ὅπερ προώριστο νὰ θεραπεύῃ τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας ἀπάντων τῶν προμνημονευθέντων χωρίων, ὧν τινὰ ἄλλως κατάρθωσαν ἀργότερον νὰ ποικτήσωσιν ἴδια σχολεῖα. Δὲν περιορίσθη δὲ ὁ Ἀρσάκης εἰς τὸ νὰ ἐπιδαφιλεύσῃ παντοῖα εὐεργετήματα εἰς τοὺς συγχωριανοὺς τῆς Χοταχόβας, ἀλλ' οἱ σκοποὶ αὐτοῦ προέβησαν ἔτι περαιτέρω. Καὶ δὴ ἐδώρησε ζῶν καὶ ἐκληροδότησεν εἰς τὴν μνησθεῖσαν ἐταιρείαν τῶν Ἀθηνῶν ποσὰ σπουδαιότατα. Τὸ δὲ κληροδότημα αὐτοῦ χρησιμεύει εἰς τὴν συντήρησιν τοῦ μεγίστου τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐκπαιδευτηρίων θηλέων, τοῦ Ἀρσακείου ἐκείνου τοῦ κατέχοντος συνοικίαν ὅλην ἐν αὐτῇ τῇ κέν-

τριῶν τῶν Ἀθηνῶν καὶ φοιτωμένου μὲν ὑπὸ τριεχιλίων μαθητριῶν, περιλαμβάνοντες δὲ καὶ τὸ ἐν Ἀθήναις διδασκαλεῖον θηλέων μετὰ τῶν ἐπαρχιακῶν αὐτοῦ παραρτημάτων, ἐξ οὗ ἐξέρχονται καθ' ἕκαστον ἔτος ἑκατοντάδες ὄλαι διδασκαλισσῶν διαδιδουσῶν τὴν παιδείαν ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς χώραις.

Ἄς διαβῶμεν νῦν εἰς τὴν Χιμάραν, ἧς τὸ ὑπὸ τοῦ Πλινίου διασωζόμενον ἀρχαῖον ὄνομα Χίμαιρα ἀνάγει ἡμᾶς εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα, ἣτις ἐκληροδότησεν εἰς ἡμᾶς ἄξια λόγου λείψανα, ἀνακαλυπτόμενα ὁσημέραι ἐπ' ἐσχάτων.

Οἱ κάτοικοι τῆς ὀρεινῆς ταύτης χώρας κατώρθωσαν νὰ διατηρήσωσι διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τὴν αὐτονομίαν αὐτῶν. Οὔτε ἢ ἐν ἔτει 1430 παράδοσις τῶν Ἰωαννίνων εἰς τοὺς Τούρκους, οὔτε ἢ ἐν ἔτει 1453 ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔκρινε τὴν τύχην αὐτῶν. Ἐξηκολούθησαν δ' ἀγωνιζόμενοι ἐναντίον τῶν Τούρκων, κοινοπραγοῦντες μετὰ τοῦ Σκενδέρβεη. Μόλις δὲ τῷ 1518 ἐπὶ τοῦ Σελίμ Α' ἀνεγνώρισαν κατ' ὄνομα τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ σουλτάνου. Ἀλλὰ τὸ μικρὸν ἐνιαύσιον ποσὸν ἑκατὸν πέντε ὀθωμανικῶν λιρῶν τὸ ἔκτοτε ἀποτινόμενον ὑπὸ σύμπαντος τοῦ διαμερίσματος εἰς ἀπλήν ἐνδειξὴν ὑποταγῆς ἀντεσηκόνετο ὑπὸ προνομίων σπουδαίων, παραχωρηθέντων εἰς τοὺς Χιμαριώτας. Καὶ δὴ ἀπηλλάσσοντο τῆς στρατολογίας, τῆς δεκάτης, παντὸς φόρου καὶ πάσης εἰσφορᾶς, ὡς καὶ τῆς ὀθωμανικῆς δικαιοδοσίας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διετήρησαν τὸ δικαίωμα τῆς ὀπλοφορίας. Τὰ προνόμια δ' αὐτῶν ἐπεξετείνοντο μέχρι τῆς παραλίας, ὅπου ἢ ὀθωμανικὴ κυβέρνησις ἐπέτρεπεν εἰς αὐτοὺς νὰ καταλαμβάνωσι τὴν ἐξάρτυσιν καὶ τὸν φόρτον τῶν ναυαγούντων πλοίων. Ἄλλ' οὐχ ἦττον τὸ φιλελεύθερον αὐτῶν πνεῦμα καὶ ἢ φιλοπατρία ὤθησαν αὐτοὺς πολλάκις νὰ δράξωσι τὰ ὄπλα. Ἐκάστη κίνησις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐναντίον τῆς τουρκικῆς τυραννίας εὗρισκεν αὐτοὺς ἐτοιμοὺς πρὸς ἀποστασίαν. Αἱ δὲ πεισματωδέσταται τῶν ἐπαναστάσεων αὐτῶν

ὑπήρξαν αἱ τοῦ 1570, τοῦ 1664 καὶ τοῦ 1769. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις τοῦ Ἀλή πασᾶ ὑπήρξαν σφοδρότατοι ἀντίπαλοι τοῦ δεσπότητος τούτου τῆς Ἡπείρου, ὅτ' ἐπειράθη νὰ ναστατώσῃ ὅλην τὴν χώραν καὶ ὑποτάξῃ αὐτὴν διὰ τῆς βίας. Μέγα πλῆθος Χιμαριωτῶν ἠναγκάσθη τότε νὰ μεταστῆ εἰς τὸν ἰσλαμισμόν. Ἐπὶ εἴκοσι καὶ τριῶν χωρίων τῆς Χιμάρης δέκα ὑπέστησαν τὴν τύχην ταύτην. Τὰ δὲ πέντε χωρία Καλαράτες, Κοῦτσι, Μπολένα καὶ Φτέρρα ἔμειναν ἠνωμένα μετὰ τῆς Χιμάρης, καὶ πέντε ἄλλα, ἀποτελοῦντα τὸ τμήμα Κουρβελεσίου, Προγονᾶτοι, Νίβιτσα, Λεοντοῦσι, Γκολέμη καὶ Γκοσμᾶρι, προσηρτήθησαν εἰς τὸν καζᾶν τοῦ Ἀργυροκάστρου. Πέντε δὲ ἄλλα χωρία, κείμενα πρὸς ἀνατολὰς τῆς Χιμάρης, Πικέρνη, Λούκοβο, Ἅγιος Βασίλειος, Νίβιτσα καὶ Χοντέχοβο, κατεστράφησαν. Ἀνακτηθέντα δὲ καὶ τὸ δεύτερον καταστραφέντα ἔνεκα τοῦ ἑλληνικοῦ αὐτῶν χαρακτῆρος ἀνήκουσιν εἰς τὸ διαμέρισμα τῆς Χιμάρης μετὰ τῶν ὀκτὼ κεντρικῶν χωρίων, Χιμάρης, Κηπαρὸ, Τσόραϊ, Παλάσσας, Δρυμάδων, Βοῦνο καὶ Κούντεση, ὧν τὰ μὲν ἑπτὰ πρῶτα εἶνε τελείως ἑλληνικὰ, τὸ δὲ τελευταῖον μικτὸν, ἀλλὰ τελείως ἀφωσιωμένον εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἰδέαν, καθ' ἃ καὶ ἅπαντα τὰ λοιπὰ χωρία τοῦ ὅλου διαμερίσματος. Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶνε, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ κάτοικοι τῶν ἑπτὰ κεντρικῶν χωρίων δὲν ἔπαθον ὀλιγώτερα κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Ἀλή, ὅστις, ἐπιθυμῶν νὰ ἐξολοθρεύσῃ τὴν ἐστίαν ταύτην τοῦ ἑλληνισμοῦ, εἶχε διατάξῃ τὴν μεταφορὰν τῶν κατοίκων αὐτῶν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Λούρου καὶ εἰς τὴν Σαλαῶραν, ὁπόθεν ἐπίστρεψαν εἰς τὰ πάτρια ἐδάφη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ σατράπου. Ἐν μέσῳ τοιούτων περιπετειῶν καὶ καταστροφῶν διετήρησεν ἡ χώρα μετὰ κάρτερίας ἀξιοθαυμάστου τὴν ἑλληνικὴν αὐτῆς ἐθνότητα καὶ τὴν αὐτονομίαν μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν. Ὅτε δ' ἐπ' ἐσχάτων οἱ Νεότουρκοι ἠθέλησαν ἐκ νέου νὰ ναστατώσῃ τοὺς Χιμαριώτας νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις τῶν λοιπῶν ὑπηκόων τῆς Πύλης, οὗτοι ἀντετάχθησαν ἐνόπλιως. Ἡ ἀπειλὴ τοῦ βομβαρδι-

σμοῦ τῶν οἰκιῶν αὐτῶν δὲν ἐφόβησεν αὐτούς. Εἰδοποιηθέντες δὲ νάπομακρύνωσιν ἐξ αὐτῶν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδιά πρὸ τοῦ μελετωμένου βομβαρδισμοῦ, ἀπήντησαν, ὅτι ἡ ἔξοδος ἐκείνη ἦτο περιττὴ ἐν περιπτώσει τοιαύτης ἐπιθέσεως, καὶ ὅτι προετίμων νὰ ἴδωσι τὰς οἰκογενείας αὐτῶν συνθαπτομένας ὑπὸ τὴν στέγην τῶν πατέρων. Ἐπῆλθε δὲ τέλος συνδιαλλαγὴ, ἀποφασισθείσης τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀποστολῆς πρεσβείας χάριν διαπραγματεύσεων. Ἀποτέλεσμα δ' αὐτῶν ὑπῆρξεν ἡ ἀνάληψις τῆς ὑποχρέσεως τῆς στρατείας, ψηφισθείσης συγχρόνως τῆς ἐλαττώσεως τοῦ ἐνιαυσίου τέλους εἰς τεσσαράκοντα καὶ πέντε λίρας ἀντὶ τῶν πρότερον ἀποτινομένων ἑκατὸν πέντε. Ἄλλ' ἡ ὑποχώρησις ἐκείνη εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τῆς στρατολογίας δὲν ὑπῆρξεν εὐκρινῆς, ἡ δὲ κατάταξις αὐτῶν ἐξηλέγχθη οὕτως ἀνεφάρμοστος, ὥστε εἰς καὶ μόνος Χιμαριώτης ἠναγκάσθη νάκολουθῆσιν τὸν τουρκικὸν στρατὸν κατὰ τὸν ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1912. Αἰχμαλωτισθεὶς δὲ παρεδόθη ἐν Μοναστηρίῳ ὑπὸ τῶν Σέρβων.

Ἡ δὲ φιλοπατρία αὐτῶν οὐδεμίαν κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον ἐχρειάσθη ἐπικουρίαν παρὰ τῆς Ἑλλάδος. Καὶ δὴ ἐπανεστάτησαν κατὰ τῶν Τούρκων, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἔπραξαν ἢ νὰ δώσωσιν ἄλλην κατεύθυνσιν καὶ ἄλλον τύπον εἰς τὴν αὐτονομίαν, ἧς εἶχον ἀπολαύσει κατὰ τοὺς μακροὺς αἰῶνας καθ' οὓς ἐδούλευον αἱ ἄλλαι ἑλληνικαὶ χῶραι. Οὐ μόνον δὲ διὰ τῆς ἰδίας θελήσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἰδίων ἐαυτῶν δυνάμεων ἀπεδόθησαν εἰς τὴν μητέρα πατρίδα.

Ἡ δὲ ἱστορία τῆς θρησκευτικῆς ἐμμονῆς καὶ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας συντελεῖ εἰς τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἀποδείξεων τοῦ ἑλληνικοῦ χαρακτήρος τῆς Χιμάρας, διατηρηθέντος χάρις εἰς τὸ φιλοπόλεμον πνεῦμα τῶν κατοίκων αὐτῆς.

Μάτην κατὰ τὸν δέκατον ἑβδομον αἰῶνα ἡ ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία ἐπεχείρησε νὰ προβῆ εἰς προσηλυτισμὸν χάριν μεταστάσεως τῶν λαῶν τῆς Χιμάρας εἰς τὸν ῥωμαϊκὸν καθολικισμόν. Εἶνε

λίαν χαρακτηριστικὸν τὸ φαινόμενον, ὅπερ παρατηροῦμεν, ὅτι καὶ τότε οἱ διευθύνοντες τὴν Congregazione de propaganda fide ἠναγκάσθησαν νὰ προσφύγωσιν εἰς Ἑλληνα ἐξωμότην, τὸν Νεόφυτον Ῥοδινὸν, ὅπως εἰς αὐτὸν ἐμπιστευθῶσι τὸ ἔργον τῆς ἐξωμοσίας, ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπιδράσωσιν ἐπὶ τὴν συνείδησιν τῶν Χιμαριωτῶν ἄλλως ἢ διὰ τῆς ἑλληνικῆς.

Τὰ δὲ πρῶτα ἑλληνικὰ σχολεῖα ἰδρύθησαν παρὰ τοῖς ὄρεσι-βίοις ἐκεῖνοις ἤδη τὸν δέκατον ὄγδοον αἰῶνα, βραχὺ μετὰ τὸν χρόνον, καθ' ὃν ὁ ὑπὸ τοὺς Τούρκους δεδουλωμένος ἑλληνικὸς λαὸς ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην διαδόσεως τῆς παιδείας. Ἡ δὲ ἴδρυσις τῶν σχολείων ἐκείνων συνδέεται πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ, λογίου μοναχοῦ, ὅστις εἰργάσθη μέγας ἐν Ἑπιρῶ καὶ αὐτῇ τῇ Ἀλβανίᾳ χάριν τῆς ἐν αὐταῖς στηρίξεως τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, καὶ ὅστις, διωχθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὑπέστη τὸ μαρτύριον, ἀπαγχονισθεὶς τῇ 1779. Οἱ Χιμαριῶται προσεχώρησαν μετ' ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὰς ἐκπολιτιστικὰς προσπάθειας τοῦ ἀποστόλου ἐκείνου τῆς ἐθνικῆς ἰδέας, ὃν ἐθεώρουν ὡς συμπατριώτην. Καὶ αὐταὶ δ' αἱ γυναῖκες τῶν χωρίων τῆς Χιμάρας προσηνέχθησαν καθ' ὃν τρόπον αἱ τῶν χωρίων Κάργιανη καὶ Λέκλα τῶν διαμερισμάτων Ἀργυροκάστρου καὶ Τεπελενίου, θυσιάσασαι χάριν τῆς ἰδρύσεως τῶν σχολείων αὐτῶν τὸ προῖόν τῆς πωλήσεως τῶν ἰδίων κρημνίων καὶ ἀπάντων τῶν πολυτίμων αὐτῶν ἐνδυμάτων. Πολλὰ δὲ τῶν μονῶν τῆς Χιμάρας ἀφιεροῦσι μέχρι τοῦδ' ἐνιαυσίως ἄξια λόγου ποσὰ ἐκ τῶν οἰκείων προσόδων εἰς τὴν διατήρησιν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων τῆς ἰδίας περιοχῆς καὶ ἄλλων ἡπειρωτικῶν χωρῶν. Ἄλλα δὲ σχολεῖα τοῦ αὐτοῦ διαμερισματος διατηροῦνται διὰ τῆς δωρεᾶς δεκαοκτῶ χιλιάδων ρουβλίων κατατεθειμένων ὑπὸ τινος Χιμαριώτου ἐκ Δρυμάδων ἐν τῇ Τραπεζῇ τῆς Ὀδησοῦ.

Πᾶς ὁ ἀναθεωρῶν τὰς ἱστορικὰς καὶ ἀπογραφικὰς λεπτομε-

ρείας τὰς περιλαμβανομένας ἐν ταύτῃ τῇ ἐκθέσει θὰ πεισθῇ περὶ δύο γεγονότων, ἐξ ἑνὸς μὲν περὶ τῆς ἀδιαλείπτου συνεχείας τοῦ ἑλληνικοῦ χαρακτήρος τῆς Ἡπείρου, ἐξ ἑτέρου δὲ περὶ τῆς ἀλληλεγγύης τῆς ὑφισταμένης μεταξὺ πασῶν τῶν ἠπειρωτικῶν χωρῶν πρὸς ἀλλήλας καὶ συγχρόνως μετὰ τῆς μεγάλης ἑλληνικῆς πατρίδος. Ἀπαξάπαντες διήλθον διὰ τῶν αὐτῶν δεινῶν ἅπαντες ἐπέδειξαν τὴν αὐτὴν ἐμμόνην ἅπαντες ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον συνέδεσαν τὴν ἰδέαν τῆς πατρίδος πρὸς τὴν διατήρησιν τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀγωγῆς, πάντοτε δ' ἐνεφοροῦντο κοινῶν ἰδεωδῶν.

Ἀναγκαζόμενοι νὰ ἐκπατρισθῶσιν, οὐδὲν ἄλλο ἀνελογίζοντο ἢ τὴν εὐτυχῆ ἡμέραν, καθ' ἣν θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν προσφιλεῖ γένετιραν. Ἡ ἐπάνοδος αὕτη εἶνε τὸ σύνθημα ἀπάντων τῶν Ἡπειρωτῶν τῶν διεσκεδασμένων ἀνὰ τὰς τέσσαρας γωνίας τοῦ κόσμου, ὧν ἡ ἐπιστροφή θὰ πληρώτῃ τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς Ἡπείρου πλούτου καὶ ἀπάντων τῶν εὐεργετημάτων τοῦ πολιτισμοῦ ἐκείνου, οὗ συμμετέσχον ζῶντες ἐν τοῖς κέντροις τῆς παιδείσεως καὶ ἐν ταῖς ἐστίαις τῆς προόδου. Ἄλλ' ὅπως ὡσι βέβαιοι, ὅτι ἡ πατρίς αὐτῶν χώρα θ' ἀποδοθῇ τελείως εἰς τὴν ἡσυχίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν, ἅπαντες οἱ Ἡπειρώται, οἳ τε ἐν αὐτῇ τῇ Ἡπείρῳ οἰκοῦντες καὶ οἱ διαβιοῦντες ἐν τῇ ξένη, συνορῶσι σαφῶς, ὅτι εἶνε ἀναγκαῖον νὰ φεθῇ εἰς αὐτοὺς ὀλόκληρος ἡ πατρία κληρονομία, ἣν κατώρθωσαν νὰ διατηρήσωσι κατὰ τὴν μακρὰν καὶ σκοτεινὴν νύκτα τῆς δουλείας παρὰ τὸ μέγεθος τῶν δεινῶν καὶ τῆς ἐρημώσεως.

Εἶνε κατάφανές, ὅτι τοιαῦτα αἰσθήματα συμμερίζονται οἱ ἀλθανόφωνοι τῶν ἠπειρωτικῶν χωρῶν, ἅτε ἔχοντες ὡς τὸ πλεῖστον κινὴν τὴν καταγωγὴν καὶ ὄντες ἀπόγονοι Χριστιανῶν, μεταστάντων εἰς τὸν ἰσλαμισμόν ἕνεκα τῆς τρομοκρατίας τῶν ὠμωτάτων χρόνων τῆς τουρκοκρατίας ἢ Ἀλβανοί, οἳτινες, ἀναγνωρίζοντες τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου, ἔχουσι τελείως συνανακραθῆ μετ' αὐτῶν. Ἀληθῶς δ' εἰπεῖν, ὑπάρχει

μεταξὺ τῶν Τζάμηδων, τῶν Λιάπηδων καὶ τῶν Τόσκων ἐξ ἑνὸς καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐξ ἑτέρου ἀπόστασις πολὺ ὀλιγώτερον μεγάλη ἢ μεταξὺ ἐκείνων καὶ τῶν Γκέγκηδων. Θὰ εἶνε πολὺ δύσκολος ἡ συγκρότησις κράτους ἐκ στοιχείων οὕτω διαφόρων ἀπ' ἐναντίας δὲ θὰ εἶνε πολὺ εὐκόλον, πρακτικὸν καὶ τελεσφόρον νὰ φεθῇ κατὰ χώραν ὅτι εὐδοῦτο ἱκανῶς ὑπὸ διοίκησιν μυσσαρὰν καὶ θὰ εὐδοκῆ ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τὴν ἑλληνικὴν διοίκησιν, ἣτις ἀπέδειξεν ἤδη, ὅτι γινώσκει νὰ ἐπιδεικνύη πρὸς ἅπαντας τοὺς ὑπηκόους τὴν αὐτὴν δικαιοσύνην, εὐθύτητα, ἰσότητα καὶ ἀνεξιθρησκείαν.

Οἱ Ἀλβανοὶ αὐτῆς τῆς Ἀττικῆς, ἂν εἶνε ὀρθὸν νὰ καλῶμεν αὐτοὺς οὕτω, δύνανται νὰ βεβαιώσωσι τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, ἂν ποτὲ ἐφαντάσθησαν νὰ εἶνε ἄλλο τι ἢ γνήσιοι Ἕλληνες καὶ ἐξ ἑτέρου, ὅτι ἡ Ἑλλάς οὐδέποτε ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ βιάσῃ αὐτοὺς νὰ παύσωσιν ὄντες δίγλωσσοι, καθ' ὅμοιον ἐντελῶς τρόπον, καθ' ὃν ἡ Ἰταλία οὐδέποτε ἐσκέφθη νὰ ἐκριζώσῃ τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν ἀλβανικὴν τῶν ἑλληνικῶν καὶ ἀλβανικῶν ἀποικιῶν τῆς κάτω Ἰταλίας καὶ τῆς Σικελίας.

Ἄλλως δὲ σκοπὸς τοῦ καθορισμοῦ τῶν συνόρων τῆς βορείου Ἡπείρου δὲν ὀφείλει νὰ εἶνε ἡ διάκρισις ὀρίων λαῶν, καὶ ἂν οὗτοι ὑποτεθῶσι διεστῶτες, ἀλλ' ἡ διαγραφὴ διατειχισμάτων μεταξὺ δύο κρατῶν. Ἡ ἔννοια λαοῦ (γαλλιστὶ peuple, ἀγγλιστὶ people, γερμανιστὶ Nation) εἶνε ὅλως διάφορος τῆς ἐννοίας ἔθνους (γαλλιστὶ καὶ ἀγγλιστὶ nation, γερμανιστὶ Volk), ἣτις μόνη ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν πολιτικὴν συγκρότησιν καὶ εἰς τὸ δημόσιον δίκαιον. Ἄπαντες δὲ γινώσκουσιν, ὅτι ὑπάρχουσι διάφορα κράτη συγκείμενα ἐξ ἑνὸς ἔθνους, συναποτελουμένου ἐκ διαφόρων λαῶν ἢ τμημάτων λαῶν. Ἡ Αὐστροουγγαρία, ἡ Μεγάλη Βρετανία, ἡ Βελγικὴ, ἡ Ἑλβετία παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς τοιαῦτα παραδείγματα. Καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ γαλλικῇ ἔθνει περιλαμβάνονται ὁ γασκονικὸς καὶ ὁ βρεττανικὸς λαός. Δὲν χαρακτηρίζει ἔθνος τι μόνη ἡ γλῶσσα, ἀλλ' εἶνε αὕτη μόνον

ἐν τῶν ἐθνικῶν γνωρισμάτων. Πρέπει δὲ νὰ ληφθῶσι πρὸς τούτοις ὑπ' ὄψιν αἱ παραδόσεις, τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα, ἡ κατάστασις τῆς παιδείσεως, ἡ ἱστορία τῆς οἰκείας χώρας, ἡ ἐθνικὴ συνειδήσις.

Ὁ ἐπὶ τῶν τοιούτων ἀρχῶν στηριζόμενος θὰ ἠδύνατο ἴσως νάντιτάξῃ, ὅτι δὲν θὰ ἦτο ζημιώδης ἡ εἰς τὴν Ἀλβανίαν παραχώρησις λαῶν ἐλληνικῶν, ὅπως ἐξ αὐτῶν συναποτελεσθῆ μετὰ τῶν Ἀλβανῶν κράτος καὶ ἔθνος ἀλβανικόν. Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως ἐκείνων, οἵτινες οὕτω θάπεχωρίζοντο τῶν ὁμοειδῶν, πρέπει ἐξ ἅπαντος νάναλογισθῶμεν τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν παιδείαν τῶν χιλιάδων ἐκείνων, οἵτινες ἤθελον ἀποσπασθῆ ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ὅπως συσσωματωθῶσιν εἰς τὴν Ἀλβανίαν. Δὲν ἀρκεῖ, ὅτι αὐτὴ ἡ γραμμὴ ἢ χαραχθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐλληνικῆς κατοχῆς καὶ διεκδικουμένη ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποκλείει ἀπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ ἐδάφους 44.149 Ἕλληνας; Εἶνε ἀνάγκη νὰ προστεθῶσιν εἰς αὐτοὺς ἀκόμη, ἐκτὸς τῶν Ἑλλήνων τῶν καζάδων Κοριτσᾶς καὶ Κολωνίας, οἱ Ἕλληνες τοῦ Λιασκοβικίου, τοῦ Ἀργυροκάστρου, τοῦ Δελβίνου, τῆς Πρεμετῆς, τοῦ Τεπελενίου καὶ τῆς Χιμάρας, οἵτινες ἀνέρχονται κατ' αὐτὴν τὴν τουρκικὴν ἀναγραφὴν εἰς 110.463 συναναμιγμένους μετὰ 75.096 ἀλβανοφώνων καὶ Τούρκων μετὰ 242 ἐλληνικῶν σχολείων καὶ 9603 μαθητῶν;

Καὶ ἂν ἀκόμη ὑποθέσωμεν, ὅτι ἅπαντες οἱ ἀλβανόφωνοι τῶν διαμφοισθητουμένων χωρῶν εἶνε πράγματι Ἀλβανοὶ, στερούμενοι ἐλληνικῆς συνειδήσεως καὶ ἀντιτασσόμενοι εἰς τὴν ἔνωσιν μετὰ τοῦ ἐλληνικοῦ βασιλείου, ὅπερ εἶνε ἀπολύτως ψευδές, δὲν εἶνε καλλίτερον νὰ παραδοθῆ ὁ μικρὸς αὗτος ἀριθμὸς εἰς πολιτείαν ἔχουσαν ὑπερέχουσαν παιδείαν, ἣτις θὰ εὐχαριστήσῃ αὐτοὺς λίαν προσεχῶς καὶ θὰ καταστήσῃ αὐτοὺς εὐτυχεῖς, ἄγουσα εἰς τὴν τάξιν καὶ τὸν πολιτισμὸν, ἣ νὰ ὑποταχθῆ ἀριθμὸς πολὺ ὑπερτερὸς 110.463 Ἑλλήνων ἀναμφοισθητῶν εἰς κράτος νέον καὶ ἀπολίτιστον, εὗ ἢ διοργανώσεις καὶ ἡ συγκρότησις δὲν θὰ ἠδύ-

νατο νὰ εἶνε ἐπὶ χρόνον μακρὸν ἢ ἀπλῆ ἀπόπειρα, ἐκτεθειμένη εἰς μεγάλους κινδύνους ἀγώνων ἐμφυλίων καὶ ξένων ἐπιρροῶν;

Αὐτὴ ἡ ἱστορία τῆς Ἀλβανίας κατὰ τοὺς μακροὺς αἰῶνας, ἂν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὑπάρχει πράγματι ἱστορία τῆς Ἀλβανίας καὶ δὲν σύγκειται αὕτη μᾶλλον ἐξ ἀπλῆς σειρᾶς περιπετειῶν διαφόρων Ἀλβανῶν φυλάρχων, θὰ ἠδύνατο νὰ διδάξῃ ἡμᾶς, ἂν εἶνε ὀρθὸν νὰ γείνη σκέψις περὶ ὑπερμέτρου αὐξήσεως τῆς μελλούσης Ἀλβανίας. Ἔπ' ἐσχάτων μόνον ἤρχισεν ἡ περιουλογογὴ τῶν πηγῶν τῆς ἀλβανικῆς ἱστορίας. Ἀναφερόμεθα δ' ὡς πρὸς τοῦτο εἰς τὸ ἔργον τὸ ἐκδοθὲν πρὸ τινῶν μηνῶν ἐν Βιέννῃ ὑπὸ τοῦ κ. Λουδοβίκου Thalloczy, τμηματάρχου ἐν τῇ Ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν, καὶ τῶν διδασκῶν Κωνσταντίνου Jireček καὶ Αἰμιλιανοῦ Sufflay ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Acta et diplomata res Albaniae mediae aetatis illustrantia.

Τὸ βιβλίον τοῦτο, οὗ μόνον ὁ πρῶτος τόμος ἐξεδόθη μέχρι τοῦδε, περιλαμβάνει καὶ χάρτην τῆς Ἀλβανίας, συνταχθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Sufflay ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πορισμάτων τοῦ σοβαροῦ τούτου ἱστορικοῦ ἔργου. Διὰ τοῦτον τὸν λόγον ἡ διαγραφὴ τῶν ὀρίων τῆς Ἀλβανίας ἐν ταῖς διαφόροις ἱστορικοῖς περιόδοις, ἅτε στηριζομένη ἐπὶ ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης εὐσυνειδήτου, εἶνε ἀξία ὅλως ἰδιαζούσης προσοχῆς. Εἶνε λοιπὸν ἄξιον παρατηρήσεως ἐξ ἑνὸς μὲν, ὅτι ἡ Ἀλβανία τῆς ἐνδοξοτάτης περιόδου τῆς χώρας, τῆς τοῦ Σκενδέρβη, μόνον μέχρι τοῦ ποταμοῦ Σκούμπι ἐξικνεῖτο, ἐξ ἑτέρου δὲ, ὅτι ἡ κυανῆ γραμμὴ ἢ δηλοῦσα τὰ σύνορα τῆς Ἀλβανίας τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν (Nostra aetas) περιλαμβάνει ὡς τελευταῖα σημεῖα τὸν Αὐλῶνα καὶ τὰ Κάνινα. Εἶνε δὲ ταῦτα σύνορα, ἅτινα, τιθεμένου κατὰ μέρος τοῦ ζητήματος τοῦ Αὐλῶνος, ὃν οἱ Ἕλληνες δὲν κατέλαβον διὰ λόγους καθαρῶς πολιτικούς, ἀνταποκρίνονται σχεδὸν πρὸς τὴν ἐλληνικὴν κατοχὴν καὶ τὰς σημερινὰς ἀξιώσεις τῆς Ἑλλάδος.

B'

ΤΟ ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΕΙΟΝ ΚΑΙ ΟΙ ΕΝ ΑΥΤῶ ΚΩΔΙΚΕΣ

Ἐν τῶν ἀξιοθεάτων τῶν Ἰωαννίνων εἶνε ἡ μεγάλη ἐκκλησία τοῦ Ἀρχιμανδρείου, ἀντικαταστήσασα παλαιότερον κτίριον, κατεδαφισθὲν τῇ 1852. Ἐν σημειώματι παλαιῷ ἐπὶ τεμαχίου χάρτου, ἐπιδειχθέντι μοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀναγινώσκονται τὰ ἐξῆς: *Εἰς τοὺς 1852: Ὀκτωβρίου ὁ: διὰ προσταγῆς τοῦ ἁγίου Ἰωαννίνων Κυρίου Ἰωαννικίου καταδαφίσθη ὁ ναὸς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τοῦ ἐπονομαζομένου τοῦ Ἀρχιμανδρείου, ἡμέρα Κυριακῇ. Καὶ τὴν ἄλλην ἐξεσκεπάσθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ.*

Πράγματι δὲ τὸ Ἀρχιμανδρεῖον κατηδαφίσθη τῇ 1852, ὅπως ἀνακαινισθῆ μεγαλοπρεπέστερον¹. Εἰς δὲ τὴν ἀνακαίνισιν ταύτην ἀναφέρεται ἐπιγραφὴ γεγραμμένη δι' ἀοβέστου κεφαλαίοις γράμμασιν ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ὑπερθύρου τῆς ἐκκλησίας².

Τὸ Ἀρχιμανδρεῖον ἦτο τὸ κατ' ἀρχὰς μονὴ τῆς Θεοτόκου, ἐπιλεγομένη τοῦ Ἀρχιμανδρεῖου, πιθανῶς ἀπὸ τοῦ κτίστου. Τὸ πρῶτον δὲ μανθάνομεν περὶ αὐτῆς τῇ 1571 ἐκ συνοδικῆς πράξεως τοῦ πατριάρχου Μητροφάνους Γ', περιωθείσης ἐν ἀντιγράφῳ τοῦ μεγάλου διερμηνέως Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, ἐκγραφέντι καὶ πάλιν ἐν μεταγενεστέρῳ χρόνῳ, ἐξ οὗ ἀπογρά-

¹ Η. Ἀραβαντινοῦ Χρονογραφία τῆς Ἡπείρου. Ἐν Ἀθήναις. 1858. Τόμ. Β' σ. 244.

² . . . Ναὸς Ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐπιλεγομένης τοῦ Ἀρχιμανδρεῖου ἀνηγέρθη ἐκ βύθων ἀρχιεπισκόπου τοῦ ἁγιωτάτου Ἰωαννίνων κ. Παυθενίου διὰ συνδρομῆς τῶν ἐλεῶν τῆς πατρίδος τῶν ἱερῶν μοναστηρίων τῶν Πατέρων καὶ Προφήτων Ἰλιῶν καὶ ἐπιτροπευόντων τῆς ἐκκλησίας τῶν κ. κ. Νικολάου Ἰωσήφ Ἀναστασίου Παρυζιῶτου Νικολάου Γιαννοπούλου καὶ Σπυρίδωνος Ἰωσήφ ἀζηαμένης τῆς οἰκοδομῆς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1858 καὶ ληξάσης τῷ ἔτει 1860.

φου ἐξέδωκεν αὐτὴν ὁ Ἀθανάσιος Παπαδόπουλος Κεραμεύς¹. Ἄξιον ἰδίου λόγου εἶνε, ὅτι, καθ' ἃ μανθάνομεν ἐκ τῆς πράξεως ταύτης, κατὰ τὸ ἔτος καθ' ὃ ἐξεδόθη, ἡ πόλις τῶν Ἰωαννίνων δὲν ἐξετείνετο μέχρι τῆς συνοικίας, ἐν ἣ τὸ Ἀρχιμανδρεῖον, ἀλλὰ τοῦτο ἔκειτο ἐν τῷ Ἐμπορίῳ ἔξω τῶν Ἰωαννίνων. Εἶχον δὲ τὰ κατὰ τὸ Ἀρχιμανδρεῖον τότε ὡς ἐξῆς. Καὶ δὴ ἦτο τοῦτο σταυροπηγιακὴ μονὴ τῆς Θεοτόκου, ἣν ἐνέμετο δυνάμει πατριαρχικοῦ γράμματος, ἄγνωστον πότε ἐκδοθέντος, ὁ ἱερεὺς Δημήτριος Καρατζᾶς, ἔχων μόνος τὴν ἄδειαν τοῦ ψάλλειν τὴν ἐκκλησίαν δυνάμει κτητορικοῦ δικαιώματος καὶ κατὰ ταῦτα μόνος δικαιούμενος νὰ εἰσπράττη πάντα τὰ ἔσοδα, ἀλλὰ καὶ μόνος ὑποχρεούμενος νὰ ἐξοδεύῃ χάριν τῆς ἐκκλησίας². Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, ὅτε μετέβη εἰς Ἰωάννινα ἐκ τῆς Πελοποννήσου περιοδεύων ὁ πατριάρχης Μητροφάνης³. Παρουσιάσθη τότε πρὸ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς Καρατζᾶς, καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν, ἵνα ὡς ἔχων κτητορικὸν δίκαιον ψάλλῃ μόνος ἐν αὐτῷ καὶ καρποῦσθαι τὰ ἐρχόμενα εἰσοδήματα καὶ δικαιώματα μόνος καὶ μηδεὶς ἄλλος τολμήσῃ προσεγγίσειν καὶ ἐπηρεάζειν αὐτὸν, ἀλλ' αὐτὸς ὡς νέος κτήτωρ αὐτὸς ἔχῃ τὴν ἄπασαν ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν τοῦ αὐτοῦ σταυροπηγίου καὶ παρέχῃ καὶ πρὸς ἡμᾶς (τὸν πατριάρχην) τὸ αὐτὸ χαράτζιον, ἀνεπη-

¹ «Πατριαρχικὸν ἔγγραφον περὶ μονῆς τῶν Ἰωαννίνων» ἐν τῇ Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας Τόμ. Γ' σ. 456 κ. ε.

² Ἴδε τὸ ὑστερόγραφον τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης συνοδικῆς πράξεως τοῦ πατριάρχου Μητροφάνους, ἔχον ὡδε: *Εἰ καὶ πρότερον ἐξεδόθη γράμμα τοῦ πατρ. Δημητρίου αὐτῷ μόνῳ ψάλλειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦτο μὲν ὡς κτητορικὸν ἔχοντι δικαίωμα, τοῦτο δὲ καὶ ὡς μόνῳ τὰς ἐπισυμβαλλομένας τῇ ἐκκλησίᾳ ἐξόδους καταβάλλῃ ὑποφέρειν, ἀλλ' αὖν εὖν τῶν ἱερῶν τῆς ἐκκλησίας ταύτης γενησομένων ἐξόδων ἢ παρὰ τῶν ἔξω ἢ καὶ ἀλλοχόθεν ἐκ τοῦ μέσου ἐκβεβλημένων τῶν ἱερῶν τῶν τὴν ἐκκλησίαν ψάλλοντων. Εἶνε προφανές, ὅτι τὸ τέλος τοῦ ὑστερογράφου τούτου εἶνε ἐφθαρμένον. Ἴσως διορθοῦται πως, ἂν ἀντὶ ἐκβεβλημένων γράψωμεν ἐκβεβλημένων.*

³ Ἴδε περὶ τῆς περιοδείας ταύτης Ἀθ. Παπαδόπουλον Κεραμεῖα ἐν Ἑλληνικῇ Φιλολογικῇ Συλλόγῳ Κωνσταντινουπόλεως Τόμ. ΙΖ' σ. 62 καὶ ἐν τῷ Ἀρχαιολογικῇ περὶ τῆς τοῦ αὐτοῦ Τόμου σ. 21.

ρέαστος μένων παρὰ πάντων¹. Ὁ Μητροφάνης, στηρίζων τὸ ἤδη ἐν χερσὶ τοῦ Καρατζᾶ προγενέστερον πατριαρχικὸν γράμμα τὸ εἶτ' ἐπ' αὐτοῦ εἶτ' ἐπὶ τινος τῶν ἀμέσως προηγηθέντων αὐτοῦ προκατόχων ἐκδεδομένον, συνήνεσε, καθ' ἃ φαίνεται, εἰς τὴν παράκλησιν αὐτοῦ, ἴσως δὲ καὶ ἐξέδωκε περὶ τούτου νέον σιγίλλιον, μὴ περισωθέν. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ὁ Ἰωαννίνων Δανιήλ, παραστὰς σωματικῶς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀπέδειξεν, ὅτι ὑπῆρχον γράμματα παλαιγενῆ πατριαρχικά, παρέχοντα ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν ψάλλειν ἐν αὐτῷ τῷ ἡμετέρῳ πατριαρχικῷ σταυροπηγίῳ οὐ μόνον τὸν ἔχοντα τὸ κτητορικὸν δικαίωμα, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ἐνορίας ἀξιοθέντας ἱερεῖς, καὶ ἐξίσου μερίζειν τὸ ἐρχόμενον εἰσόδημα καὶ δικαίωμα καὶ ὅπως οἱ πρὸ τούτου ἀρχιερεῖς εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν τούτου τοῦ σταυροπηγίου διὰ τὸ εἶναι τὴν ἐνορίαν αὐτοῦ ἐπαρχίαν αὐτῶν², πληροῦντες μόνον τὸ χαράτζιον αὐτοῦ πρὸς τὴν τοῦ Χριστοῦ μεγάλην ἐκκλησίαν καὶ μνημονεύοντες ἐν αὐτῷ τὸ τοῦ κατὰ καιρὸν πατριάρχου ὄνομα. Ἐπὶ τούτοις δ' ἐξεδόθη ἡ συνοδικὴ ἀπόφασις ἢ περιλαμβανόμενη ἐν τῇ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν πράξει, ἔχουσα οὕτως: Ἐντελλόμεθα καὶ γνώμη κοινῇ παρακελευόμεθα τοῦτο, ἵνα καὶ ὁ ἱηθεὶς παπᾶς Δημήτριος ὁ Καρατζᾶς συμψάλλῃ τοῖς λοιποῖς ἱερεῦσιν ἐν αὐτῷ τῷ πατριαρχικῷ σταυροπηγίῳ, μερίζων ἐξίσου σὺν αὐτοῖς τὸ ἐρχόμενον εἰσόδημα καὶ δικαίωμα, εἰς ἐξ αὐτῶν τυγχάνων καὶ αὐτὸς, ὡς δὲ κτήτωρ ἔχη τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ διηγεκὲς κατὰ τὴν διακέλευσιν τῶν θείων καὶ ἱερῶν νόμων. Ἀφαιρεθέντων δὲ τῶν ἀποκλειστικῶν δικαιωμάτων τοῦ Καρατζᾶ, ἀπηλλάγη, ὡς εἶδος, οὗτος καὶ τῆς ὑποχρέωστος τῶν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας δαπανῶν, καθ' ἃ ἐξάγεται ἐκ τοῦ ὑστερογράφου τῆς συνοδικῆς πράξεως.

¹ Ἴδε τὴν συνοδικὴν πράξιν ἐν τῷ Δελτίῳ ἐνθ' ἀν. σ. 457.

² Καὶ ἐντεῦθεν ἀποδεικνύεται, ὅτι τότε τὸ Ἀρχιμανδρεῖον εὕρισκετο ἐκτὸς τῶν Ἰωαννίνων.

Ἡ μεταξὺ τοῦ 1858 καὶ τοῦ 1860 οἰκοδομηθεῖσα νέα ἐκκλησία εἶνε κατάμεστος λειψάνων τοῦ ἀρχαιότερου ναοῦ, ἐν εἰς πολλὰ ξυλόγλυπτα τεμάχια τοῦ τέμπλου καὶ πλῆθους ἀγίων εἰκόνων, ὧν τινες παλαιότεραι ἐξαιρέτου τέχνης.

Ἐν δὲ τῇ σκευοφυλακίῳ σώζονται ἀξιολογώτατα ἀρχαῖα ἄμφια, ὠμοφόρια, ὠράρια, φαιλόνια, ἐπιγονάτια, ὧν τᾶρχαιότερα ἀνέρχονται εἰς τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα.

Καὶ ἑδρανα δὲ καὶ ἄλλα ἀρχαῖα ἐπιπλα σώζονται ἐν τῷ ἱερῷ.

Ἰδελπιστοῦμεν, ὅτι σὺν τῇ ἰδρύσει τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις μουσείου, οὗ ἡ ὀργάνωσις καὶ διεύθυνσις ἀνετέθη εἰς τὸν ζωγράφον κ. Νικόλαον Ὀθωναῖον, θέλουσι περιληφθῆ ἐν αὐτῷ τάξιολογώτερα τῶν καλλιτεχνικῶν τούτων μνημείων.

Ἄξιον δὲ μελέτης εἶνε καὶ τὸ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Ἀρχιμανδρείου νεκροταφεῖον μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ ἰδιορρύθμων ξυλίνων λαρνάκων καὶ τῶν ἐπὶ τῶν λιθίνων μνημείων ἐπιγραφῶν.

Ἴν δὲ τῷ ναῷ αὐτῷ διεσώθησαν καὶ εἴκοσιν ἐξαίρετοι κώδικες, ὧν ἔπεται ἐνταῦθα ἡ περιγραφή.

1.

Περγ. 0,295 × 0,225. Αἰῶνος XII (φ. 230).

Ἰδαγγέλιον κατὰ τὰς ἀναγνώσεις.

Ἐγγράπτει κατὰ δύο σελίδας. Κολοβόν. Τὸ φ. 1 καὶ τὸ παράφυλλον τὸ συγκεκολλημένον τῷ ξύλῳ τῆς ὀπισθεν πινακίδος ἐξ ἄλλου Ἰδαγγελίου ἐπὶ περγαμηνῆς τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος, ὁμοίως γεγραμμένου κατὰ δύο σελίδας. Τὸ φ. 230 ἐξ ἑτέρου Ἰδαγγελίου ἐπὶ περγαμηνῆς κατὰ μίαν σελίδα, αἰῶνος XIII.

Τὰ ἀρχικά γράμματα συνήθως ἐρυθρὰ ἀπλῶς πλὴν πολυχρώμου Ε ἐν φ. 47^β, 132^β, 176^β, δλοχρότου Ε ἐν φ. 208^α, πολυχρώμου Γ ἐν φ. 95^α, 166^β, 182^α καὶ δλοχρότου Γ ἐν φ. 193^β καὶ 204^β. Ἐν φ. 47^β, 95^β, 132^β, 166^β, 176^β, 182^α, 193^β, 204^β, 208^α, 210^α, 221^α καὶ 212^α πολύχρωμα ἐπίτιτλα.

Ἐν φ. 166^β παρενεγράφησαν τὰδε χεῖρι τοῦ XIV αἰῶνος: † Εἰσὶν

τὰ ἱερὰ βιβλία ὑπερῶν ἀφιερώθησαν παρὰ τοῦ κῆρου Βενιαμὴν ἱερομονάχου ἐν τῇ πανσέπιω καὶ σεβασμίᾳ μονῇ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Τηριωτίσης· ἐμπρότοις τὸ ἱερὸν τοῦτο ἅγιον εὐαγγέλιον ἔχων μέσην ἀργυροδιάχρυσον τὴν ἀποκαθίλωσιν καὶ τοὺς τέσσαρας εὐαγγελιστὰς διὰ τετραώθην ἀργυροδιαχρύσους· καὶ καρφία ἀργυρῶ λβ' μηναῖα καθημερινὰ κομάνια δύο, τῶν ἰβ' μηνῶν βέβρανα· παρακλητικὴ κομάνια β, ὅν τῆς ὀκτωήχου βέβρανα· κομάνια λειτουρῶν τρεῖς· μέγαν Βασίλειον Χρυσόστομον, καὶ προηγιασμένην βέβρανα διακοπότηρον σιαγάνην μετὰ λαβίδας ἀργυραίας· ὅστις δὲ βουλευθῆ τοῦ ἀφαρπάσαι καὶ ὑστερήσαι ἐξ αὐτῶν τί ἐχέτω τὴν ἀπειλὴν καὶ ὀργὴν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ταύτης ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι καὶ τὴν ἁρὰν ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ.

Ἡ ἐν τῷ σημειώματι τούτῳ περιγραφομένη ἀρχαία τορευτὴ στάχσις τοῦ κώδικος ἐξέλιπεν, ἀντικατασταθεῖσα μετὰ τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα, καθ' ὃν συνεπήχθη εἰς τὸν κώδικα τὸ ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος φ. 230, ὑπὸ ἀξίου λόγου κοκκίνου ἀνθεμίου τοῦ μεταξωτοῦ περιβάλλοντος ξυλίνου πινακίδας.

Ἐν φ. 2^ο καὶ 230^ο αἰ ὑπογραφαὶ τῶν ἐπιτρόπων τῆς ἐκκλησίας Ἀρχιμανδρέου Νικολάου Ζώτου καὶ Ν. Ἀσβεστά μετὰ τῆς χρονολογίας 19 Δεκεμβρίου 1865 καὶ τοῦ Ἀρ. β.

2.

Χαρτ. 0,28 × 0,20. Αἰῶνος XV (φ. 251).

1 (φ. 1^α). Μηναιον.

Κατὰ δύο σελίδας γεγραμμένον ἀρχεται ἀπὸ δ' Μαρτίου καὶ τελευτᾷ εἰς τὴν λγ' Μαΐου.

2 (φ. 134^α). Συναξαριστής.

Ἀρχεται ἀπὸ τοῦ Μαρτίου· καὶ λήγει κολοβὸς εἰς τὴν γ' Ἰουλίου (μάρτυρος Προκαπίου).

Τὸ φ. 133 ἄγραφον, εἰς ὃ παρενεγράφησαν νεώτερα δοκίμια κονδυλίου.

Ἐν ἀρχῇ ἐκάστης ἡμέρας τοῦ τε Μηναιου καὶ τοῦ Συναξαριστοῦ μικρὸν ἔγχρωμον ἐπίτιλλον, μεγαλείτερα δ' ἐπίτιλλα ἐν τῇ ἀρχῇ ἐκάστου μηνός.

Ἐν πολλοῖς τῶν φύλλων ὑδαρὲς σημεῖον κερασφόρου ζήφου.

Ἐν τῇ φ. τοῦ φ. 144" διὰ χειρὸς νεωτέρου τοῦ αὐτοῦ XV αἰῶνος καὶ διὰ μέλανος ζωηροτέρου τάδε· Τὰ ὀνόματα τῶν ἁγίων μεγάλων μαρτύρων, δουρειανός, ἡσύχιος, σμάραγδος...

Μετὰ τὸ τελευταῖον φύλλον φύλλα κεκομμένα, ὧν σιώζονται μόνον λωρίδες πρὸς τῇ ῥάχει.

Στάχσις διὰ ξυλίνων πινακίδων περιβεβλημένων διὰ βύρσης μελαίνης μεθ' ἀπλῶν ἐπιτυπωμάτων καὶ σιδηρῶν ἕλων.

3.

Χαρτ. 0,30 × 0,21. Αἰῶνος XI (φ. 293).

Μηναιον.

Ἀκέφαλον καὶ κολοβὸν ἀπὸ τῆς 6 Σεπτεμβρίου μέχρι τῆς 31 Ὀκτωβρίου.

Ἐνιαχοῦ μουσικὰ σημεῖα καὶ ἐρυθρὰ ἐπίτιλλα. Ἐν τῇ φ. 1^α· Ἐθεορηθῆ τῇ 19 Ἰοβρίου 1865. ἀρ: 10 Ν. Ζώτου Ν. Ἀσβεστάς. Ἐπὶ τοῦ ξύλου τῆς ἐπιστάσεως πινακίδος ἀνάξιον λόγου σημεῖωμα καὶ ἀτεχνος εἰκὼν ἵππου.

Ὁ κώδιξ ἔχει πάθει ὑφ' ὑγρασίας.

Στάχσις διὰ ξυλίνων πινακίδων, περιβεβλημένων δι' ἀπλῆς μελαίνης βύρσης, ὧν λείπει ἡ ἐμπροσθία.

4.

Χαρτ. 0,22 × 0,16. Αἰῶνος XVIII (φ. 129).

1 (φ. 1^α). «Περὶ φυσικῆς ἐν γένει».

2 (φ. 21^α). «Περὶ τῶν χυμικῶν ιδιοτήτων τῶν σωμάτων».

3 (φ. 71^α). «Περὶ μηχανικῆς».

4 (φ. 84^α). «Προοίμιον ἦτοι εἰσὸδος εἰς τὴν γενικὴν ἱστορίαν».

5 (φ. 110^α). «Ἰδέαι κοινὰ τῆς γεωγραφίας».

6 (φ. 126^α). «Περὶ ἐπιφανειῶν».

Μένει κολοβὸν ἐν κεφαλῇ 4.

Τὰ φ. 20^ο, 108^ο καὶ 109 ἄγραφα.

Κώδιξ ἀστάχτος.

5.

Χαρτ. 0,28 X 0,194. Αἰῶνος XVIII (φ. 52).

Κατάστιχον τῶν ἐξόδων τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας τῆς κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τοῦ Ἀρχιμανδρείου ἐπιστατούντων τῶν κυρίων Ἰωάννου Φώτου, Νικολάου Γιαννοπούλου, Ἀναστασίου Παναγιώτου, Σπυρίδων Ἰωσήφ καὶ ἀρχιερατεύοντος τοῦ ἀγίου Ἰωαννίνων καὶ Βελᾶς κυρίου Παρθενίου κωνη: 1858, Ἀπριλ. 7: Ἰωάννινα».

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη εὔρηται διὰ κεφαλαίων γραμμάτων μετὰ βυζαντικῶν συμπύξεων ἐν τῷ παραφύλλῳ τῇ προσκεκολλημένῃ ἐν ἀρχῇ. Κάτωθεν δ' αὐτῆς σχεδιογραφία σταυροῦ μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς IC XC NIKA καὶ τεσσάρων ἀγγέλων ἐν ταῖς ἄκραις. Ὑπὸ δὲ τὴν ἐπιγραφὴν κεφαλαίως γράμματα: Σωτήρος Χαρολάμπου κράχτης. Ἐξώθεν τῆς σταχώσεως ἐν ἀρχῇ: 1858 Ἀπριλ. 7 ἐκηνίθη οἱ οἰκοδομῇ τῆς ἐκκλησίας Ἀρχιμανδρείου.

Ὁ κῶδιξ εἶνε περισπούδαστος ἕνεκα τοῦ πλήθους τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ τῆς λεπτομερείας τῶν λογαριασμῶν, ἐξ ὧν τοῦτο μὲν διδασκόμεθα τὰ χάριν τῆς οἰκοδομῆς ἀφιερῶματα, τοῦτο δὲ τὰς τιμὰς τῶν ὑλικῶν καὶ μισθωμάτων. Ἀρχονται δ' οἱ λογαριασμοὶ ἀπὸ τῆς 7 Ἀπριλίου 1858 καὶ τελευτῶσι τῇ 12 Νοεμβρίου 1859. Εὔρηται δὲ καὶ ἐντὸς τοῦ κῶδικος χύθην φύλλα λογαριασμῶν καὶ ἀποδείξεων.

Στάχωσις νεωτάτη διὰ χαρτονίου.

6.

Περγ. 0,31 X 0,23. Αἰῶνος XIV (φ. 74).

Εὐαγγέλιον κατὰ τὰς ἀναγνώσεις.

Ἀκέφαλον καὶ κολοβόν, γεγραμμένον κατὰ δύο σελίδας μετ' ἐρυθρῶν σηματοφώνων, χρυσῶν ἐπιγραφῶν, πενήκοντα ἑπτὰ πολυχρῶμων ἀρχικῶν, ὧν τινα κεκοιμένα ὑπὸ τοῦ σταχιωτοῦ, καὶ πλείστων ὄσων μικρῶν γραμμάτων.

Τὸ φ. 91 κεκοιμένον κατὰ τὸ ἄνω ἦμισυ.

Τὸ φ. 97 μετατεθειμένον. Κατὰ δὲ τὴν ἄνω γωνίαν πολλῶν φύλλων νεώτερα τεμάχια χάρτου XV αἰῶνος, ὕλης ἐκκλησιαστικῆς. Ἐντὸς δὲ

τοῦ κῶδικος ἐν φύλλον ἄλλου Εὐαγγελίου τοῦ XIV αἰῶνος, κατὰ δύο σελίδας γεγραμμένον, ἔχον τρία ἀρχικά χρυσαῖα γράμματα. Ἐπ' αὐτοῦ νομισθέντος ὡς τοῦ πρώτου τοῦ κῶδικος: Ἀριθ. 1: 19: 10βρίου 1885 Νικόλαος Ζώτου Ν. Ἀσβεσιῶς.

Ὁ κῶδιξ συναπετέλει ποτὲ μέρος τῶν κατωτέρω ὑπ' ἀρ. 7 καὶ 8. Στάχωσις δι' ὀλοστηρικῶν κοκκίνου ἄνευ ἐπιτυπωμάτων.

7.

Περγ. 0,31 X 0,23. Αἰῶνος XIV (φ. 71).

Εὐαγγέλιον κατὰ τὰς ἀναγνώσεις.

Ἀκέφαλον καὶ κολοβόν, γεγραμμένον κατὰ δύο σελίδας μετ' ἐρυθρῶν σηματοφώνων.

Κοσμεῖται ὑπὸ χρυσῶν ἐπιγραφῶν καὶ μικρῶν χρυσῶν κεφαλαίων γραμμάτων ὡς καὶ 82 ἀρχικῶν γραμμάτων πολυχρῶμων πλὴν τινῶν ἀπλῶς χρυσῶν, ὧν τινα κεκοιμένα ἐν τῇ ἡζ. ὑπὸ τοῦ σταχιωτοῦ, περιστελλαντος τὸ ἀρχαῖον μέγεθος τοῦ κῶδικος, ἐν δὲ φ. 16^α καὶ 59^α ὑπὸ ἐπιτίτλων πολυχρῶμων. Ἐν φ. 28^β ὀπισθεν τοῦ ἀγράφου φύλλου 28^α ὀλοσέλιδος ἄτεχνος εἰκὼν τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκά.

Τὰ φ. 30-36 ἐφθαρμένα κατὰ τὴν ἄνω γωνίαν ἐπεσκευάσθησαν διὰ συγκολλήσεως μικροῦ τεμαχίου Εὐαγγελίου τοῦ μεγαλογραμμάτου βυθμοῦ τοῦ VIII αἰῶνος, ἄλλα δὲ διὰ μικρῶν τεμαχίων κῶδικος χαρτίου τοῦ XV αἰῶνος ὕλης ἐκκλησιαστικῆς.

Μετὰ τὸ φ. 28 λείπουν φύλλα.

Ὁ κῶδιξ συναπετέλει ποτὲ μετὰ τοῦ 6 καὶ 8 ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν κῶδικα.

Ἐν φ. 1^α 1865: τῇ 19: 10βρίου 1865 Νικόλαος Ζώτου, Ν. Ἀσβεσιῶς ἐν δὲ φ. 71^α Ν. 1. Οἱ ἐπίτροποι τῆς ἐκκλησίας ἀρχιμανδρείου 19 Δεκ. 1865 Νικόλαος Ζώτου, Ν. Ἀσβεσιῶς.

Στάχωσις δι' ὀλοστηρικῶν κοκκίνου ἄνευ ἐπιτυπωμάτων.

8.

Περγ. 0,31 X 0,23. Αἰῶνος XIV (φ. 84).

Εὐαγγέλιον κατὰ τὰς ἀναγνώσεις

Ἀκέφαλον καὶ κολοβόν, γεγραμμένον κατὰ δύο σελίδας μετ' ἐρυθρῶν σηματοφώνων.

Ἐν φ. 66^b ἀρχὴ τῶν εὐαγγελίων τῶν ὁρῶν. Ἐν φ. 83^a ἀρχὴ τῶν ἐσθινῶν ἀναστασίμων εὐαγγελίων.

Κοσμεῖται ὑπὸ χρυσῶν ἐπιγραφῶν καὶ μικρῶν χρυσῶν κεφαλαίων γραμμάτων ὡς καὶ 33 ἀρχικῶν γραμμάτων πολυχρῶμων πλήν τινῶν ἀπλῶς χρυσῶν, ὧν τινὰ κεκοιμένα ἐν τῇ ᾧα ὑπὸ τοῦ σταχιωτοῦ, περιστείλαντος τὸ ἀρχαῖον μέγεθος τοῦ κώδικος. Ἐν φ. 66^b καὶ 83^a πολύχρωμα ἐπίτιτλα.

Ἐν φ. 31^b ὄλοσέλιδος, ἄτεχνος καὶ ἐφθαρμένη, εἰκὼν τοῦ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου.

Μέρος τοῦ φ. 37^a, ἐν ᾧ περιείχετο πιθανῶς χρονικὸν σημεῖωμα, λείπει, ἐκκοπέν.

Φύλλα τινὰ ἐφθαρμένα κατὰ τὴν ἄνω πρὸς τὴν βόρειον γωνίαν ἐπεσκευάσθησαν διὰ συγκολλήσεως μικρῶν τεμαχίων κώδικος χαρτίου τοῦ XV αἰῶνος ὕλης ἐκκλησιαστικῆς.

Ὁ κώδιξ συναπετέλει ποτὲ μετὰ τοῦ 6 καὶ 7 ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν κώδικα.

Ἐν φ. 1^b - 2^a. Ἄρ. 4 : 1865 : 19 10βρίου 1865 ἡμέρα Κυριακή. Ἐπίτροποι τῆς ἐκκλησίας Ἀρχιεπισκοπῆς Νικόλαος Ζώτου Ν. Ἀρβασίτης.

Στάχως δι' ὄλοσηρικῶ κακίῳ ἀνευ ἐπιτυπωμάτων.

9.

Χαρτ. 0,205 X 0,14. Αἰῶνος XVII (φ. 74).

1 (φ. 1^a). Ἰωάννου τοῦ Χρυσουστόμου Λειτουργία.

2 (φ. 35^a). Βασιλείου τοῦ μεγάλου Λειτουργία.

Τῶν φ. 1 - 10 διαθεβρωμένων ὑπὸ μυῶν σώζεται μόνον τὸ πρὸς τὴν βόρειον γωνίαν μέρος.

3 (φ. 62^a). Ἡ λειτουργία τῶν προηγιασμένων.

Μένει κολοβός.

Ἀρχικά γράμματα ἐρυθρά. Τὰ φ. 60^b - 61^b ἄγραφα.

Ἐν φ. 60^a ἐνέ, ζῆσις ἰνδικτιῶνος α' ἐν μηνὶ ἰουλλίῳ κη. Ἐν φ. 63^b παρενεγράφησαν τάδε: Ἐπι ἔτους ζῆσις, ἐν μηνὶ νοέμβριῳ - θ' ἔσθην ὁ τεύτρεταρης ὀνόματι ἀχουμάτ πασιῶς καὶ ἐπίραξαι τοὺς πῶρκους, δυνατὰ καὶ τοὺς ὑπὲρ ποσα φωρτίᾳ ασπρα καὶ εξέτασεν καὶ τὸν θυσσαυρὸν ὅπου ἔγαλαν ἡστον ἅγιον ἀδρεά ἡστοῦ πάσμοι το ποίτι (χειρὶ νεωτέρᾳ) καὶ ἔδοσαν το ἀπῶσκέπι καὶ ἡφφραν καὶ

ηκοσι ἕξη καὶ φάλλα. Ἐν δὲ φ. 34^b χειρὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ XIX αἰῶνος: Ἡ παρούσα λειτουργία ὑπάρχει τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τῆς επονομαζομένης ἀρχιεπισκοπῆς καὶ εἴ τις τὸ ἀποξενώσῃ, εἰ μὲν ἱερεὺς ἀργὸς μενέτω εἰ δὲ λαϊκὸς ἀφορισμένος εἴη παρὰ θεοῦ παντοκράτορος καὶ κληρονομήσειεν τὴν λέπραν τοῦ Γιεζῆ τὴν ἀγχόνην τοῦ Ἰουδα οὕτως ἀποφαινόμεθα ἐν ἁγίῳ πνεύματι. Ἐν δὲ φ. 60^a ἐνέτι 1659 ἐξιστορήθη ὁ ἦος του τζηληγγήρη ἐν μηνὶ ἰουναῖρεως τὸν θεοφανήον τὴν ἡμέραν καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ διόνήσιος καὶ ἦτον καὶ ἔρας κατῆς καὶ δὲν ἔβανε πέλη τὸν πασιῶδον καὶ θιαν ἤθελαι τὰ εἶδη ἔβαλαν καὶ τὸν ἐφηλαγαν πάσα βράδη καὶ τοὺς ἔκαμε τέχνες μεγάλες ἡγουν ἡ . . . (μένει οὕτως ἀτελής).

Στάχως διὰ μελαίνης βύρσης μεθ' ἀπλῶν ἐπιτυπωμάτων.

10.

Χαρτ. 0,29 X 0,23 Αἰῶνος XIV (φ. 138).

Εὐαγγέλιον κατὰ τὰς ἀναγνώσεις.

Γέγραπται κατὰ δύο σελίδας. Ἐν φ. . . β. Ὁ τὰ πάντα πληρῶν θεὸς ἡμῶν δόξα. Ἐτελειώθη τὸ παρῶν εὐαγγέλιον διὰ χειρὸς ἱερέως Κωνσταντίνου καὶ ἀμαρτωλοῦ καὶ χωρικογράφου †. † Ἐτους ζῆσις ἰνδικτιῶνος γ : † καὶ ὡς εἰς χεῖρας δέξασθε εὐχεσθε καὶ μὴ καταρῶσθε.

Κοσμεῖται ὑπὸ ἐπίτιτλων καὶ ἰδιορρυθμῶν ἀρχικῶν γραμμάτων ἐρυθροῦ, κυανοῦ καὶ μέλανος ὁμοῦ χρώματος.

Πολλὰ φύλλα βεβλαμμένα ἰδίως ἐν τῇ κάτω ᾧα ἐπεσκευάσθησαν τοῦτο μὲν δι' ἀγράφων λευκῶν φύλλων, τοῦτο δὲ διὰ τεμαχίων ἐξ ἐγγράφων τοῦ XV αἰῶνος, τοῦτο δὲ διὰ τεμαχίων ἐκ λεξικοῦ τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος. Ἡ ἀπόσπασις αὐτῶν δυσχερῆς, τὰ δὲ πλεῖστα ἔχουσιν ἐξωθεν τὸ ἄγραφο μέρος, τὸ δὲ γεγραμμένον εἶνε τὸ προσκεκολλημένον.

Δείγματα τῶν ἐγγράφων φ. 25^a ὁ χαλας (;) νομικοῦ τῆς . . . 5^ε † Κατωτέρω ὁ τραγανὸς ὁ ἐκκλησ . . . [λω]άννης ὁ συκεῶτης. Ἐν φ. 33^a † Ὁ εὐτελής νικόλαος ἀναγνώστης καὶ νομικὸς τῆς ἁγιωτάτης . . .

Ἐν φ. 34^b.

σίγγον	θεοδώρου	σίγγον	μαρίας μοναχῆς
τοῦ	κάσιτσα	τῆς	συναδελφῆς αὐτῆς

Ἐν φ. 35^α . . . γήτιος . . . σεπτὸν ἡμῶν καὶ νύσθαι . . . / κληρονομο/μοδιαδόχους σας ἤγουν τ . . . Ἐν φ. 37^β ἀνταλάττειν προικίζεω . . .

Ἐν φ. 40^β

σίγνον | θεοδώρου † Ἐν ὀνόματι τοῦ . . .

λίνοσ ὁ τὸν τ / ὑπον τοῦ σιαυροῦ . . . /

Ἐν φ. 41^β . . . πῖσ . . . θεόδωρος ὁ μουσον . . . Ἐν φ. 48^α . . . ἡμῶν τῶν χωροφίαν τῶ εἰς τῶν περιβλέπειον . . . χωροφίαν καὶ κατὰ . . . φιληδρόμος . . . ὑπέρπυρα ἐν . . . ὁ φραγκόπουλος : --

Ἐν φ. 50^β † Ἐγὼ Ιωάννης υἱὸς τοῦ ἀποικομένου ἐκείνου . . . ου

ἀπὸ . . . Ἐν φ. 51^α . . . κο (= νικολίου; / τοῦ τζακο^{III}; προσησ (:)

κομητ . . . † Ἐν φ. 96^β ἐξ ἄλλων ἐγγράφων δύο τεμάχια XVI αἰῶνος.

† Κατὰ τὴν τοῦ ροευροῦ μηνὸς ἐνόθησαν εἰς τὴν (μονήν;) τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος βαρβάρας ὁ κ^τ ευρει . . . β') αὐτὸς

ὁ φαδινὸς ὅτι δὲν γυρευη οὐδὲ . . . ἀκόμα ἢ μὴ λόγια ἤκουσε καὶ

μαρτυρῶτα αὐτὸς ευρειὸς ὅτι ψεύθηκα ἤκουσα. ✽ κατανανέπροσθεν ✽

τοῦ ἐν μοναχοῖς κῆρ δανηῆλ καὶ μονδροῦσιάννη καὶ τοῦ κῆρ μινάλη τοῦ λακασῶ.

Τὰ τεμάχια τοῦ λεξικοῦ ἰδίως ἐκ τοῦ γράμματος μ. (ὅπως ἐν φ. 98^α μ^τ)

† μεινόμενοι, λοχευόμενοι, ἀναγόμενοι, τρεφόμενοι : μέθη, μετέεξις τοῦ ἡγεμονικοῦ, μίθρον, ἡλίον : μυσταγωγία, διδασκαλία; μυστηρίων ἀγωγή καὶ μετουσία, ἢ μυσσεως ἀγωγή καὶ μετάληψις θεία : μύησις, ἢ μάθησις, κατήχησις, ἐπιστήμη : μυχῶν, κρυπτιῶν, σκωπειῶν :

Ἐν φ. 99^α . . . σίας ἐστερημένου : μετοχή τῶν ὄντων ὁ θεός :

ὅτι καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ πέρας ἁπάντων ἐπίσταται : μητρίδα, πατρίδα,

ταυτὸν ἐστὶ : μία ἀρχὴ τῶν ὄντων εὐσεβὲς καὶ ἐπίναγκες ὁ θεός, μά-

χεσθαι γὰρ ἀλλήλοις τὰ αὐτὰ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐν πᾶσιν ἀδύνατον : μόνον

θεῶ κατὰ φύσιν εἶναι τὸ ζωοῦν : μεριστὸν πλῆθος, τὸ αἰσθητὸν :

μερικῶν τῶν ὄλων, τὰς διαδοχὰς τῶν γενῶν : μεθεκτός, ὁ θεὸς καθὼ

πάντα τὰ ὄντα αὐτοῦ μετέχει καὶ δι' αὐτοῦ συνέστηκε τὸ γὰρ μὴ

αὐτοῦ μετέχον οὔτε . . .

Ἐν φ. 106^α . . . μένη ψυχῶν . . . ἀνοίαν τὸ παράπαν

χαμαιπειεῖς μέγας γὰρ φιλεῖ κίνδυνος, αἰώνιῳ βυσάνῳ κείμενος τοῖς

παραβαίνουσι τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ : μιμνήση τὰ ἔσχατά σου εἰς τὸν αἰῶνα.

Ἐν φ. 109^α : ἀρχομένη διὰ τοῦ ὑψηλοῦ γράμματος οἶον ὁ μύρων ὄνομα κύριον καὶ κλίνεται μύρονος, μύρομαι, τὸ θρηνηῶ, μῦω, τὸ καμύω καὶ μύω, τὸ διδάσκω ἐξ οὗ καὶ μύσησις δ μαθητής, καὶ μυσταγωγός, ὁ διδάσκαλος, μυσωνίδης, κύριον, μυλαῖος τόπος, μύσκελος ὁ στραβοπόδης, μύησις, ἢ μάθησις ἐξ οὗ καὶ μῦσις, ἢ μαθήτρια, μῦρα ὄνομα πόλεως, ἐξ οὗ καὶ μυρεὺς ὁ ἐκ τῶν μύρων, μυκῶμαι, ἐξ οὗ καὶ μυκηθμός ἐπὶ βοῶν, μύρια ἐπὶ ἀριθμοῦ ἀρισμένως, καὶ μυριάς, μυριάδος, μυρία τὰ πολλά καὶ ἀναρίθμητα, μῦρον τὸ εὐώδες, ἐξ οὗ καὶ μυραλοιφή . . .

. . . (μετὰ ἕνα σχεδὸν στίχον κεκομμένον κατὰ τὸ ἥμισυ ἢ συνέχεια ἐν φ. 11^α . . . / μυ/ρειφεῖον, μυσροπώλης, ὁ μῦρα παλῶν, μυλιῶν, τὸ μύρομαι καὶ θρηνηῶ, μηλιόωντες, οἱ θρηνηοῦντες, μύρω (:), τὸ ἐκ τῶν θροῶνων, . . . (κεκαλυμμένον ὑπὸ ἄλλου χάρτου ἐπι-κεκολλημένου) . . . μυλωθρός . . .

Ἀπὸ φ. 112 κ. ε. ἢ ἐπισκευὴ διὰ χάρτου ἀγράφου.

Τοῦ λεξικοῦ ἔχομεν εὐανάγνωστα τεμάχια, διότι ἀμφότεραι αἰ ὄψεις τῶν φύλλων ἦσαν γεγραμμένα, ἐν ᾧ τῶν ἐγγράφων ἦτο γεγραμμένον τὸ ἕτερον μόνον μέρος, καὶ τοῦτο συνήθως εἶνε τὸ ἐπι-κεκολλημένον ἀνέγνω μόνον τὰ διαφαινόμενα μέρη καὶ ὅπου ἦτο ἐπι-κεκολλημένον τὸ ἀγραφον καὶ καταφανὲς τὸ γεγραμμένον. Ἐν φ. 27^β ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου ἀγράφου μέρους ἐνὸς τεμαχίου τῶν ἐγγράφων δι' ἐξαιρέτου γραφῆς : † δοκίμιον τῆς κινάβαρις.

Στάχσις διὰ ξυλίνων πινακίδων ἐνιαχοῦ τιλφοδρώτων, περιβεβλημένων διὰ λινῶ ἐρυθροῦ καὶ ἄνωθεν δι' ἰόχρου μεταξωτοῦ, ἀποκτήσιντος σὺν τῇ χροῦ μελανὸν χροῖμα, ἄνευ ἐπιτυπωμάτων, ἐφθαρμένου ἰδίως κατὰ τὴν ῥάχιν. Ἡ ἐμπροσθεν πινακίς ἔχει ἐν τῇ μέσῃ τετραγώνον τῆς παλαιᾶς ἰόχρου ἀποχρώσεως, δεικνυούσης, ὅτι ἤτό ποτε κεκαλυμμένον τὸ μέρος τοῦτο, ἦτο δὲ καθηλωμένη ἴσως ἀργυρᾶ εἰκὼν ἢ τι τοιοῦτον, σώζονται δὲ καὶ λείψανα μικροτάτων ἡλῶν τῆς τοιαύτης καθηλώσεως. Σώζονται δὲ ἄνω καὶ κάτω τοῦ τετραγώνου καὶ τὰ ἔγνη ἐπικαλύψεως διὰ μεγάλου στρογγύλου ἡλῶ.

11.

Περγ. 0,375 × 0,255. Αἰῶνος XVI (φ. 302).

Εὐαγγέλιον κατὰ τὰς ἀναγνώσεις

Ἐγράφεται κατὰ δύο σελίδας. Ἀρχεται ἀκέφαλον ἀπὸ τῆς τρίτης

τῆς Δικαιωσιμίου. Ἐν φ. 281^β κ. έ. πίναξ παραπομπῆς εὐαγγελίων ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου μέχρι καὶ τοῦ Αὐγούστου, ἐν ᾧ περιέχονται πλὴν τῶν παραπομπῶν καὶ τινὰ εὐαγγέλια, μένοντα κολοβά.

Φέρει ἐρυθρὰ σημαδῶφωνα, καὶ κοσμεῖται ἐν μὲν φ. 41^α, 114^α καὶ 269^α ὑπὸ ἐρυθρῶν ἐπιτίτλων μεγάλων, ἐν δὲ φ. 257^α, 286^α, 291^β, 292^β, 293^β, 297^β καὶ 298^α ὑπὸ ἐπιτίτλων μικρῶν, ὁμοίως ἐρυθρῶν, καὶ ὑπὸ πολλῶν ἐρυθρῶν ἀρχικῶν γραμμᾶτων.

Μέρος τοῦ φ. 202^α, ἐν ᾧ ὑπῆρχε πιθανῶς γεγραμμένον χρονικὸν σημεῖωμα, λείπει, ἀποκοπὴν διὰ ψαλίδος.

Ἐν φ. 1^α ἐν τῇ κάτω ᾧα πρὸς τῇ σφραγίδι τοῦ Ἀρχιεπισκόπου 1865 10βρίου 19 Ἄρ. Α : ἡμέρη Κυριακὴ Νικόλαος Ζώτου ἐπίτροπος τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Ἡ αὐτὴ ἡμερομηνία καὶ ὑπογραφή καὶ ἐν φ. 302^β.

Στάχσις διὰ ξυλίνων πινακίδων, περιβεβλημένων διὰ βύρσης μελαίνης μεθ' ἀπλῶν ἐπιτυπωμάτων. Σώζονται τὰ σιδήρα τοῦ θηλυκωτῆρος καὶ ὀπισθεν τέσσαρες μεγάλοι τρίγωνοι κομψοὶ σιδηροὶ ἦλοι ἐν ταῖς γωνίαις καὶ τρεῖς ἐκ τῶν πάλαι μεταξὺ αὐτῶν μικροτέρων στρογγύλων διηυλακωμένων σιδηρῶν ἦλων.

12.

Περγ. 0,31 × 6,337. Αἰῶνος XII (φ. 290).

Εὐαγγέλιον κατὰ τὰς ἀναγνώσεις.

Ἐγράφεται κατὰ δύο σελίδας. Ἀρχεται ἀκέφαλον ἀπὸ τοῦ εὐαγγελίου «Τῆ ἁγία καὶ μεγάλη Κυριακὴ ἑσπέρας».

ἔχει ἐρυθρὰ σημαδῶφωνα, χρυσᾶ κεφαλαῖα γράμματα καὶ χρυσᾶ ἐπιγραφὰς, καὶ κοσμεῖται ὑπὸ 393 κομψῶν πολυχρῶμων ἀρχικῶν γραμμᾶτων καὶ πολυχρῶμων ἐπιτίτλων ἐν φ. 225^α καὶ 284^β.

Τὰ φ. 36^β καὶ 224^β ἄγραφα. Μετὰ τὰ φ. 87 καὶ 88 λείπουν δύο φύλλα καὶ μεταξὺ τῶν φ. 165 καὶ 166 ἐν φύλλον.

Ἐν φ. 1^β καὶ 290^β ἡ ὑπογραφή Νικολάου Ζώτου καὶ Ν. Ἀσβεστά καὶ ἡμερομηνία 19 10βρίου 1865 μετ' ἀριθμοῦ Β.

Στάχσις διὰ ξυλίνων πινακίδων, περιβεβλημένων διὰ μελαίνης βύρσης μεθ' ἀπλῶν ἐπιτυπωμάτων.

13.

Χαρτ. 0,31 × 0,20. Αἰῶνος XVI (φ. 446).

Εὐαγγέλιον κατὰ τὰς ἀναγνώσεις.

Κοσμεῖται ὑπὸ μεγάλου κοκκίνου ἐπιτίτλου (φ. 10^α), μικρῶν ἐπιτίτλων (φ. 65^β, 312^β, 361^α) καὶ μεγάλων ἐρυθρῶν γραμμᾶτων.

Τὰ φ. 1^α-9^β, 76^β καὶ 438^β-446^β ἄγραφα.

Ἐν φ. 438^α † Δόξα σοι ὁ θεὸς ἡμῶν δόξα σοι δόξα σοι ἁγία τριάς. † "Εἶους, ζνξ̄ μὴν μαῖου $\overline{\omega}$ † νεοφίτου μοναχοῦ.

Ἐν φ. 9^β μείναντι ἀγράφῳ κομψῇ διὰ γραφίδος ὕδατογραφία Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ Προχόρου.

Ἐν φ. 437^β 1865 : 10βρίου 19 ἐπιτροποὶ τῆς ἐκκλησίας Νικόλαος Ζώτου. Νικόλαος Γ. Ἀσβεστάς ὁμοίως. Ἄρ. 5.

Στάχσις διὰ κοκκίνου ὀλοσηρικοῦ, περιβάλλοντος ξυλίνας πινακίδας. Κομψοὶ θυλακωτῆρες ἐγκομβούμενοι εἰς σωζόμενα σιδήρια. Ὅπισθεν πέντε κομψοὶ σιδηροὶ ἦλοι διηυλακωμένοι καὶ φέροντες περίξ διάτρητον κομψὸν κύκλον.

14.

Βομβ. 0,29 × 0,23. Αἰῶνος XIII (φ. 188).

Εὐαγγέλιον κατὰ τὰς ἀναγνώσεις.

Ἐγράφεται κατὰ δύο σελίδας, καὶ κοσμεῖται ὑπὸ ἐπιτίτλων καὶ ἀρχικῶν γραμμᾶτων ἐρυθροκιτρίνων. Τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα μάλλον κίρρον.

ἔχει πάθει ἐν τῇ ἄνω πρὸς τῇ ῥάχει γωνία ὑπὸ νοτίδος.

Τὸ φ. 129 ἐκπεσὸν ἔχει ἀντικατασταθῆ ὑπὸ χαρτίου τοῦ XVIII αἰῶνος.

Ἐν φ. 187^β Δόξα τῷ δόντι τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος. Ἐτελεώθη τὸ παρὸν ἅγιον εὐαγγέλιον ἐν ἔτει $\overline{\zeta\omega}$. Διὰ χειρὸς κάμου τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ ἁχρείου Ἰακώβου ἱερομονάχου (ἐρυθρὰ τὰ κατόπιν) διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδων πανιερωσεβασταίου κυροῦ Θεοδώρου ἱερέως τοῦ Χαρῶ . .

Ἄξιον σημειώσεως τὸ πάχος τοῦ βομβυκίνου χάρτου.

Ἐν τῇ παραφύλλῳ τῇ προσκεκολλημένῳ τῇ ἐν ἀρχαίᾳ πινακίδῳ Τῇ 19 10βρίου 1865 ἐθεωρήθη παρὰ τῶν ἐπιτρόπων τῆς ἐκκλησίας

Ἀρχιεπιστολίου Νικόλαος Ζώτος. Ν. Ἀρβενιῆς. Ταῦτά καὶ ἐν φ. 187^b.

Τὸ φ. 188 χαρτῶν ἄγραφον.

Στάχως δι' ὀλοσηρικοῦ κοκκίνου. περιβάλλοντος πινακίδας ξυλίνης.

15.

Χαρτ. 0,30 × 0,22. Αἰῶνος ΧΓ' (φ. 119).

1 (φ. 1^a). Μηναιόν.

Γέγραπται κατὰ δύο σελίδας. Ἀρχ. ἀκέφαλον ἀπὸ 22 Ἰανουαρίου καὶ φθάνει κολοδὸν μέχρι τῆς 4 Φεβρουαρίου.

2 (φ. 4^a). Εὐαγγέλιον κατὰ τὰς ἀναγνώσεις.

Γέγραπται κατὰ δύο σελίδας. Πολλὰ τῶν ἐν ἀρχῇ ἀρχικῶν γραμμάτων ἄτεχνα διὰ μέλανος, τὰ δ' ἄλλα ὁμοίως ἄτεχνα ἐρυθρὰ καὶ τὰ πλεῖστα κίρρα. Ἡ γραφή φαίνεται διάφορος ἢ ἀγύμναστος ἐν τοῖς πρώτοις φύλλοις τοῦ Εὐαγγελίου, ἔπειτα δὲ γίνεται κανονικιώτερα.

Τὰ φ. 12 καὶ 110-118 περγαμνῆς τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος μετ' ὀπῶν ὑπερπηδωμένων κατὰ τὴν γραφὴν.

Τῶν φ. 1, 82, 83 καὶ 119 (ἀνήκοντος εἰς τὸ Μηναιόν) σώζεται μὲν μόνον σπάραγμα. Τὸ φ. 2 κεκομμένον ἐν τῇ ἄνω γωνίᾳ.

Ἐν φ. 2^b. Ἐθιεωρήθη τῇ 19 Ἰοβρίου 1865 Ἀφ. 7. Νικόλαος Ζώτου. Ν. Ἀρβενιῆς. Ταῦτά καὶ ἐν φ. 118^b.

Στάχως διὰ πινακίδων ξυλίνων, περιβεβλημένων διὰ βύρσης μεθ' ἀπλῶν ἐπιτυπωμάτων.

16.

Χαρτ. 0,30 × 0,20. Αἰῶνος ΧΓΓ' (φ. 181).

1 (φ. 1^a). Μηναιὸν Αὐγούστου.

Γέγραπται κατὰ δύο σελίδας, καὶ κοσμεῖται ὑπὸ ἐρυθρῶν ἀρχικῶν γραμμάτων καὶ ἐπιτίτων.

2 (φ. 180^a). «Τοῦ σοφωτάτου διδασκάλου κυρ **Ἰωσήφ τοῦ Βρουενίου** Λόγος ἐγκωμιαστικὸς εἰς πᾶσαν ἑορτὴν τῆς πανενδόξου κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου».

Γέγραπται κατὰ δύο σελίδας. Τὸ τελευταῖον φύλλον κεκομμένον. Τελευταῖαι λέξεις: ἀστροπή ψυχῆς τῶν πιστῶν καταλάμπουσα τῶν ἁμαρτωλλῶν . . .

Ἐν τῇ κάτω ᾠσ τοῦ φ. 80^b. 1773 ἐπῆρε ὁ παλαιωιότης παπαγεωργίου τὴν ἑφημερία ἦτον χρόνον 15 καὶ εἰς τοὺς 1776 ἔλαβε τὴν ἱεροσύνη ὑπὸ παϊσίου ἀρχιερέως τοῦ συναΐτου ὄντας ἔγινε ἱερεὺς χρόνον 17 καὶ ἔστω εἰς ἐνθίμωσιν. Εἰς τοὺς χιλίους 778 φεβρουαρίου 18 ἀναπαύθη ὁ μακαρίτης πατέρας του παπαγεωργίου βλάχος καὶ ἔλαβε τὴν ἑφημερία ὁ εἰς τον ἄνωθεν παλαιωιότης. Ἐν τῷ φ. 144^b χειρὶ τοῦ τῆ αἰῶνος. Ἐφημέριοι τοῦ ἀρχιεπιστολίου παπα θεοδοσος γκορκαλις παπαδιαμάντις παπονιζης φιλοθεος ἱερομοναχος παπα θεόδωρος μάστορας ἰωαννίμος ἱερομόναχος πετρος κανκηκος παπα τριαντάμιλος. Τὰ τέσσαρα τελευταῖα ὀνόματα διὰ διαφόρων χειρῶν.

Ἐν φ. 2^a. Ἐθιεωρήθη τῇ 19 Ἰοβρίου 1865 Ἀφ. 12 1865 Νικόλαος Ζώτου Ν. Ἀρβενιῆς. Ἐν τῷ παραφύλλῳ τῷ προσκεκολλημένῳ τῇ πινακίδι τοῦ τέλους ὀνόματα περρησίας μετὰ δοκιμῶν κονδυλίου καὶ πολλαχοῦ δὲ τῆς ᾠσ ἄτμημα δοκίμια κονδυλίου.

Τὰ φ. 70-71 ἐγράφησαν δι' ἄλλης χειρός ὀλίγον μεταγενεστέρας ἢ ἄλλης γραφῆς τοῦ αὐτοῦ βιβλιογράφου. Καὶ ἀλλαγῶ δὲ τοῦ κώδικος γραφῆ μικροτέρα καὶ πυκνοτέρα τῆς αὐτῆς χειρός.

Τὰ φ. 1, 2, 32, 33, 115 ἐσχισμένα ἐν μέρει. Μετὰ δὲ τῶν φ. 171 καὶ 172 λείπουσι φύλλα.

Στάχως διὰ ξυλίνων πινακίδων, περιβεβλημένων διὰ βύρσης μεθ' ἀπλῶν ἐπιτυπωμάτων. Ἐμπροσθεν δὲ σώζονται τρεῖς ἴλοι καὶ ὀπίσθεν δύο.

17.

Χαρτ. 0,286 × 0,22. Αἰῶνος ΧΓΓ' (φ. 145).

Ἀναγνώματα ἐκ τῶν Πράξεων καὶ Ἐπιστολῶν τῶν Ἀποστόλων.

Γέγραπται κατὰ δύο σελίδας, καὶ κοσμεῖται δι' ἐπιτίτων κομψῶν ἐν ἀρχῇ καὶ ἀπλῶν ἐρυθρομελαίνων ἀρχικῶν γραμμάτων.

Ἐν τῷ παραφύλλῳ τῷ συνεχόμενῳ τῇ τελευταίᾳ πινακίδι ἄσμημα δοκίμια κονδυλίου, ἐν αἷς καὶ τάδε: † εἶουτο το βιβλιον ηγε του αγιου νηκολαιου και οπηος να το περοξηγησει και να το διαβασι να εχη τη καταρα του χριστου και της παναγιας του αγηου νηκολάου και ηξερα τον αγηον αποστολον κε τον αγηον ολιγον. Ἐν δὲ τῷ φ. 145^b ἐρυθρὰ τάδε: ἰωαννης ωθς' ψ (κατὰ διόρθωσιν ἐκ ζ)θ, ψθ' ἠ ωλ q-δ λ' ζθ'θ'θ'ω ψεηληγάω λ'θ' χηλ'ν' εἶους, ζιωθ'. Τὰ κρυπτογρα-

ρικὰ ἀναγνωστέα ὡδε· σαββα ταβ σοφῶ ὁ γράψας τε βοίησιον (=βύ-
θισον;) αὐτῶν καὶ κατὰ ταῦτα παρέχουσι πολλὰ τὰμφοδότησιμα.

Κρισιώτερω δὲ ἀναγνωσκονται διὰ μέλανος γεγραμμένα ὑπὸ δια-
φόρων χειρῶν τὰδε·

† Ἐκοιμήθη ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ μακάριος μοναχὸς ὁ κατακόσμων
τζεχούλης ἔτους ζλγ' ἐν μηνὶ ἰουλίῳ ἢ ἡμέρα σαββάτω.

† Ἐκοιμήθη ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ ματθαῖος μοναχὸς ὁ κατακόσμων
μγαῖηλ πλέσας ἔτους ζλγ' μαῖῳ ἢ ἡμέρα πέπτη.

† Ἐκοιμήθη ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ μοναχὸς ἱερομόναχος ὁ κατακό-
σμων πλέσας ἔτους ζνα μὴν ἀπριλίῳ κτ' ἡμέρα πέπτη (τὸ πέπτη
ἄλλη χειρῖ).

† Ἐκοιμήθη ὁ δοῦλος τουθεοῦ βαρνάβιας μὴν ρσεύρις δ' ἡμέρα
σαββάτω ἔτους ζνβ.

† Ἐκοιμήθη ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ, νίφρον ἱερομόναχος· ὁ κατακό-
σμων, μεταξὺς· ἐν αὐτῷ τῇ εἰμέρα ἐκοιμήθει, καὶ ὁ γεράσιμος, ὁ τζα-
χούλης, ὁ θῖος του πατ' κυρ νίφρον; ἔτους, ζνδ· ἀπριλίῳ εἰς τὰς ἔξ,
ἡμέρα τρίτη· ~

† Ἐκοιμήθη ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος χειμιά-
ρης, κῦρ σωφρόνιος ὁ καὶ μαθητὴς χρηματίας τοῦ ἐν ἱερομονάχοις
κυροῦ μονασίῃ. Ἐθάπτη δὲ ἐν τῷ ναύτου μεγάλου μου νικολάου τοῦ
στρατιγοπούλου ἐν το νάυθῃκῳ πλοῖσιον τῶν αὐτοῦ γέροντος, ἐπὶ ἔτους
ζξβ' ^{ισοσι}κατὰ μὴν φεβρουάριος ἢ ἡμέρα γ' ἡρα πρότε της νικιου· δευτερα
ἐβδομάδα της ἀγίας τεσσαρακοστῆς.

Ἐν φ. 1^α· Ἐθεωρήθη τῇ 19· 10βρίου 1865 ἄρ. 09· Νικόλαος
Ζώτου Ν. Ἀσβεσιῆς· καὶ ἐρυθρὰ ἢ σφραγίς τῆς μονῆς. Ἐν δὲ τῷ
τελευταίῳ φύλλῳ ἢ σφραγίς καὶ Ν. Ἀσβεσιῆς.

Στάχως διὰ ξυλίνων πινακίδων περιθεόλημένων διὰ μελαίνης
βύρσης μεθ' ἀπλῶν ἐπιτυπωμάτων. Ἐμπροσθεν καὶ ὀπισθεν ἀγὰ πέντε
σιδηροὶ ἤλοι.

18.

Χαρτ. 0,22 × 0,13. Αἰῶνος XVI (φ. 270).

Μηνιαῖον Ἰουνίου.

Τὰ φύλλα ὅλου τοῦ κώδικος ἐφαρμένα ἀνω ὑπὸ τιλφῶν καὶ νο-
τίδος, ἀλλὰ, καθ' ἕσπον ταῦτα προχωροῦσιν, ὀλιγώτερον. Ἰδίως ἢ
φθορὰ ἀπὸ φ. 1-31.

Ἐν φ. 264^α κ. ε. Θεοτοκία.

Ἐν φ. 263^β ἄλλη χειρῖ· † Ἦλθα καγὼ ὁ θεόδωρος τοῦ καλοῖτων-

νου τοῦ ἡγουμένου ἐπὶ ἔτους ζνβ· Ἰνδικτιῶνος ζ' ἡλίου κύκλος κζ' σε-
λήνης κύκλος γ', εἰς τοῦ πνευματικοῦ τοῦ κῦρ μονασίῃ ἡγουμενευόν-
των, νίφρονος, καὶ σοφρωνίου, τῶν ἱερομοναχῶν εἰς τὸ κελίον τοῦ ἐν
ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν νικολάου τοῦ μεγάλου μὴν, ἰουνίῳ εἰς τὰς ιθ'
Ἰνδικτιῶνος κ' ἡμέρα ε'· τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Ἰούδα. Καὶ κατω-
τέρω· † Ἐπὶ ἔτους ζνβ' Ἰνδικτιῶνος β' ἡλίου κύκλος κδ' σελήνης
κύκλος γ' μηνὶ Ἰουνίῳ ιθ' Ἰνδικτιῶνι ε'.

Ἐν φ. 1^α κάτω ἐν τῇ ἡρᾷ ἢ σφραγίς τοῦ Ἀρχιμανδρέου ἀνευ ση-
μειώσεως τῶν ἐπιτρόπων.

Στάχως διὰ ξυλίνων πινακίδων, περιθεόλημένων διὰ βύρσης με-
λαίνης μεθ' ἀπλῶν ἐπιτυπωμάτων. Ἐμπροσθεν σώζονται τέσσαρες
διηυλακωμένοι σιδηροὶ ἤλοι, ὀπισθεν δὲ πέντε.

19.

Χαρτ. 0,32 × 8,18. Αἰῶνος XVIII (φ. 72).

Καθολικὸν τῶν ἐξόδων τοῦ Ἀρχιμανδρέου τῶν ἐτῶν 1773-
-1778 καὶ σποράδην ἔπειτα τῶν ἐτῶν 1790 καὶ 1802.

Καθὼς ἀξίος λόγου διὰ τὰ ἐν αὐτῇ κύρια ὀνόματα.

Στάχως διὰ βύρσης μεθ' ἀπλῶν ἐπιτυπωμάτων.

20.

Βοβμ. 0,29 × 0,18. Αἰῶνος XIII (φ. 144).

1 (. 1^α). **Κάτωνος** Γνώμαι δίστιχοι κατὰ τὴν μετάφρα-
σιν **Μοξίου Πλανούδη** εἰς βιβλία τέσσαρα μετὰ σχο-
λίων.

Ἐσθ πρώτου βιβλίου λείπουσιν οἱ πρώτοι στίχοι, ἧν προηγείται
δι' ἐρυθρῶν γραμμῶν τὸ τέλος ἐσπαραγμένου ποιήματος. Ἐν τέλει
Σὺν θεῷ τέλος τοῦ **Κάτωνος**. Τινὰ φύλλα ἐφθαρμένα.

2 (φ. 6^β). «Πυθαγόρου ἔπη τὰ καλούμενα χρυσαῖ».

3 (φ. 8^α). «Τοῦ ἀγίου **Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσ-
σης** Κατασκευὴ τοῦ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ψυχῆ τε καὶ σώματι
τὴν αἰτίαν τῆς ὑπάρξεως εἶναι».

Ἔπονται τὰ ἐξῆς κεφάλαια α' (φ. 10^β), θεωρεῖται τὴν ἰατρικωτέραν περὶ τῆς τοῦ σώματος ἡμῶν κατασκευῆς δι' ὀλίγων. Ἄρχ. Ἀλλὰ τὴν μὲν ἀκριβῆ τοῦ σώματος ἡμῶν διασκευὴν.—β' (φ. 24^β), «Περὶ σώματος ὅτι ἐκ τεσσάρων στοιχείων συνέστηκεν» Ἄρχ. Πᾶν σῶμα τῶν τεσσάρων στοιχείων ἐστὶ σύγκριμα. Ἐν τέλει τοῦ φ. 25^β χειρὶ νεωτέρῃ Ὑπαγε ἔμπροσθεν εἰς φύλα τέσσαρα.—γ' (φ. 26^α), «Περὶ στοιχείων καὶ τοῦ ἐξ αὐτῶν συγκρίματος» Ἄρχ. Τὸ στοιχεῖον τὸ κοσμικὸν ἔστι μέρος ἐλάχιστον τοῦ συγκρίματος. Ἐν τέλει τοῦ φ. 29^β χειρὶ νεωτέρῃ βλέπε καὶ Ὑπαγε ἔμπροσθεν εἰς ὀκτώφυλα τα ευρῆς τὴν ἀνάδα τοῦ προσώπου τούτου εἰς τὸ συναγωγὴν γίνεσθαι δεσμῶν δὲ κάλλιστος ὁ τρίτος.—δ' (φ. 32^β), «Περὶ ψυχῆς τῶν ἑκασταχοῦ φιλοσόφων δόξα: διάφοροι εἰσὶ οὕτως ἢ ἀληθῆς περὶ ταύτης διήγησις» Ἄρχ. Διαφωνεῖται σχεδὸν πᾶσι τοῖς παλαιοῖς ὁ περὶ τῆς ψυχῆς λόγος.—ε' (φ. 38^β), «Περὶ τοῦ φανταστικοῦ καὶ τοῦ φανταστοῦ καὶ φαντασίας καὶ φαντάσματος καὶ τί δηλοῖ τούτων ἕκαστον» Ἄρχ. Φανταστικὸν μὲν οὖν ἐστὶ δύναμις τῆς ἀλόγου ψυχῆς.—ς' (φ. 39^β), «Περὶ ὀφθῆς τῶν θύραθεν σοφῶν διάφοροι ἐπαγγελίαι» Ἄρχ. Ἡ ὀφθῆς ὁμωνύμως λέγεται.—ζ' (φ. 43^α), Περὶ ἀφῆς πολυσχεδῆς ἐξήγησις» Ἄρχ. Ἐκαστον μὲν τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων — η' (φ. 45^α) «Περὶ ὀφθῆς αὐτῆς ἐπανάληψις: ἔτι γε μὴν καὶ ἀφῆς ὁσφρῆσεως τε καὶ γεύσεως» Ἄρχ. Τὴν μὲν ὀφθῆν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἶπομεν.—θ' (φ. 46^α), «Περὶ ἀκοῆς» Ἄρχ. Ἡ δὲ ἀκοὴ τῶν φωνῶν καὶ τῶν ἠφῶν ἐστὶν αἰσθητικὴ.—ι' (φ. 46^β), «Περὶ τοῦ διανοητικοῦ» Ἄρχ. Τοῦ μὲν οὖν φανταστικοῦ ἢ τε δύναμις καὶ τὰ ὄργανα.—ια' (φ. 46^β), «Περὶ τοῦ μνημονευτικοῦ καὶ τοῦ διαλογιστικοῦ καὶ τοῦ φανταστικοῦ καὶ ποι τούτων ἕκαστον ἴδρυται καὶ τίς ἢ ἐκαστέρου ἐνέργεια» — ιβ' (φ. 48^β), Περὶ τοῦ ἐνδιαθέτου καὶ τοῦ προφορικοῦ λόγου» Ἄρχ. Αὕτη μενοῦν μία διαίρεσις τῆς ψυχικῆς δυνάμεως.—ιγ' (φ. 49^β), «Περὶ τοῦ ἀλόγου μέρους τῆς ψυχῆς ὃ καὶ παθητικὸν καὶ ὀρεκτικὸν καλεῖται» Ἄρχ. Τινὲς καθ' ἑαυτὴν εἶναι λέγουσι τὴν ἀλογίαν.—ιδ' (φ. 51^α), «Περὶ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ» Ἄρχ. Διαίρεται μὲν οὖν ὡς ἔφαμεν τὸ ἀλογον τῆς ψυχῆς — ιε' (φ. 51^β), «Περὶ ἡδονῶν ἔτι αἱ μὲν ψυχικαὶ εἰσὶν αἱ δὲ σωματικαὶ ἐρμηνεῖται» Ἄρχ. Τῶν ἡδονῶν αἱ μὲν εἰσὶ ψυχικαί.—ισ' (φ. 55^α), «Περὶ λύπης καὶ τῶν ταύτης αἰτίων τε καὶ εἰδῶν» Ἄρχ. Τῆς δὲ λύπης εἶδη τέσσαρα.—ιζ' (φ. 55^β), «Περὶ θυμοῦ καὶ τῶν τούτου γεννητικῶν καὶ εἰδῶν καὶ ἐνεργειῶν» Ἄρχ. [Ἡ] ζέσις τοῦ περὶ καρδίαν αἵματος.—ιη' (φ. 55^β), «Περὶ φόβου

καὶ τῆς τούτου ποσότητος ἀπαριθμήσις» Ἄρχ. Διαίρεται δὲ καὶ ὁ φόβος εἰς ἕξ.—ιθ' (φ. 56^β), «Περὶ τοῦ ἀλόγου μέρους τῆς ψυχῆς ὃ οὐδαμῶς κατήκοον ἢ ἐπιπειθὲς λόγῳ πέφυκεν ἀπόδειξις διὰ βραχέων» Ἄρχ. Τὸ μὲν οὖν ἐπιπειθὲς λόγῳ.—κ' (φ. 56^β), Κεφ. «ΚΑ' Περὶ τοῦ θρεπτικοῦ ἐκ τῶν φυσικῶν δυνάμεων ἀπόδειξις» Ἄρχ. Τοῦ θρεπτικοῦ φυσικαὶ δυνάμεις εἰσὶ τέσσαρες.—κ' - λε'. Ἐὰ λοιπὰ κεφάλαια, ὧν τὸ τελευταῖον (ΛϚ) «Ὅτι καθόλου καὶ οὐ μερικῶς τοῖς πᾶσι καὶ πανταχοῦ ἢ τοῦ θεοῦ πρόνοια ἐφήπλιωται» Ἄρχ. «Ὅτι μὲν ἐστὶ πρόνοια καὶ τί ἐστὶν εἴρηται.

Ἐὰ εἰς τὸν Γρηγόριον Νύσσης ἐν τῷ κώδικι προσγραφόμενα κεφάλαια μετὰ τὸ δεύτερον εἶνε ψευδεπίγραφα. Κατὰ πρόθυμον δ' ἀνακοίνωσιν τοῦ ἐν Χάλλῃ καθηγητοῦ κ. Loofs, διαδιδασθεῖσάν μοι διὰ τοῦ ἐν Βερολίῳ καθηγητοῦ κ. Ἀδόλφου Harnack, τᾶννωτέρω ἀναγεγραμμένα κεφάλαια ἀνταποκρίνονται εἰς τὰ τοῦ Νεμεσίου Ἐμέσης Περὶ φύσεως ἀνθρώπου. Καὶ δὴ τὸ γ' Ψευδογρηγορίου = Νεμεσίου δ' (*Migne Patrologia graeca* Τόμ. Μ' σ. 608 κ. ἐ.), τὸ δ' = β' (σ. 536 κ. ἐ.), τὸ ε' = ς' (σ. 632), τὸ ς' = ζ' (σ. 637), τὸ ζ' = η' (σ. 649 κ. ἐ.), τὸ η' = θ' (σ. 656 κ. ἐ.), τὸ θ' = ι' (σ. 657 κ. ἐ.), τὸ ι' = ιβ' (σ. 660), τὸ ια' = ιγ' (σ. 660 κ. ἐ.), τὸ ιβ' = ιδ' (σ. 665 κ. ἐ.), τὸ ιγ' = ις' (σ. 672 κ. ἐ.), τὸ ιδ' = ιζ' (σ. 676 κ. ἐ.), τὸ ιε' = ιη' (σ. 677 κ. ἐ.), τὸ ις' = ιθ' (σ. 688 κ. ἐ.), τὸ ιζ' = κα' (σ. 692), τὸ ιη' = κ' (σ. 688 κ. ἐ.), τὸ ιθ' = κβ' (σ. 692 κ. ἐ.), τὸ κ' = κγ' (σ. 693 κ. ἐ.), τὸ λς' = μδ' (σ. 794 κ. ἐ.).

4 (φ. 94^α). «Α. Τοῦ ἀγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης διαίρεσις ἐν τῷ ὀγδόῳ κεφαλαιῷ κειμένη».

Ἔπονται α' (φ. 94^β), «Β. Τοῦ αὐτοῦ ἀγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης τὰ ἐν τῷ τριακοστῷ κεφαλαιῷ».—β' (φ. 95^β), «Γ. Τῶν ἐν τῷ ἐγκεφαλῷ δυνάμεων διαίρεσις».—γ' (φ. 95^β), «Δ. Τῶν φυσικῶν δυνάμεων».—δ' (φ. 95^β), «Ε. Τῶν ψυχικῶν δυνάμεων».—ε' (φ. 96^α), «Ζ. Τῶν φυσικῶν δυνάμεων».—ς' (φ. 96^α), «Ζ. Διαίρεσις τοῦ ἐμφύχου».—ζ' (φ. 96^β), «Η. Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως λόγος». Μένει ἀτελὲς, ἐν δὲ φ. 100^β κάτω γραφῆ τοῦ ιε' αἰῶνος τάδε: † λείπει ἐνταῦθα πολὺ τὸ διαμέσου. Λείπουσι δὲ κατὰ τὸν ἐν φ. 94^α πίνακα η' «θ. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ὀγδόου λόγου τοῦ κατὰ Ἰδνομίου περὶ μύρμηκος ἀστειοτάτη διάλεξις καὶ τὰ ἐξῆς» καὶ θ' κατὰ τὸν αὐτὸν πίνακα «Ι. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν τοῦ ἀνθρώπου κατασκευὴν ἐξήγησις περὶ τῶν τεσσάρων στοιχείων ἐξ ὧν

τὰ τῶν ἀνθρώπων συνέστηκε σώματα καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς χυμῶν», οὐ κεφαλαίου σώζεται μόνον τὸ τέλος ἐν φ. 101^α.— ι' (φ. 101^α). «ΙΑ. Τοῦ αὐτοῦ Περὶ οὐσίας».— ια' (φ. 102^α). «ΙΒ. Τοῦ αὐτοῦ Περὶ Τριάδος ὅτι ὁμοούσιος καὶ ὅτι τρεῖς ὑποστάσεις μία θεότης». — ιβ' (φ. 103^α). «ΙΓ. Διδύμου Περὶ ἀσωμάτων οὐσιῶν». — ιγ' (103^β). «ΙΔ. Θεοδώρητου Περὶ φωνῆς». — ιδ' (φ. 105^α). «ΙΕ. Τοῦ αὐτοῦ ἼΙ ἀρά ἐστι τὸ φῶς». — ιε' (φ. 107^α). ΙΣ. Τοῦ αὐτοῦ Ὅτι ἐν τῇ τοῦ σώματος κοινωνίᾳ καὶ τὰ ἐξῆς». — ις' (φ. 108^α). «Ζ. Εἰρηναίου συγγραφέως Περὶ καρδίας». — ιζ' (φ. 109^α). «ΙΗ. Γρηγορίου Νύσσης Ἐρωτήσεις». — ιη' (φ. 109^α). «ΙΘ. Τοῦ αὐτοῦ Ἐπιτάφιος εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἤγουν εἰς κοιμηθέντας». — ιθ' «Τοῦ αὐτοῦ Ζήτησις περὶ ψυχῆς μετὰ τῆς ἰδίας ἀδελφῆς Μακρίνης». Τὸ τελευταῖον κεφάλαιον περιλαμβάνεται μόνον ἐν τῇ πίνακι τοῦ φ. 94^α, δὲν ὑπάρχει δ' ἐν τῇ κώδικι, λείποντος φύλλου μεταξὺ τῶν φ. 109 καὶ 110.

5 (φ. 110^α). «Αὐταὶ αἱ παιδεῖαι Σολομῶντος αἱ ἀδιάκριτοι· ὡς ἐξελέγξαντο οἱ φίλοι Ἐζεκίου βασιλέως».

6 (φ. 116^α). Σολομῶντος «Ἐκκλησιαστικῆς».

7 (φ. 124^α). Σολομῶντος «Ἄσμα ἀσωμάτων».

Μένει κολοβὸν ἐν φ. 140^β, ἐκπεσόντος φύλλου.

8 (φ. 141^α). Ἀπόσπασμα ἀκέφαλον καὶ κολοβὸν περὶ ὄντων, περὶ ψυχῆς καὶ περὶ ἀρετῶν.

Τὰ ὑπ' ἀρ. 5-7 γεγραμμένα κατὰ δύο σελίδας.

Ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 3 ἐπιτίτλα ἐρυθρὰ ἐν ἀρχῇ τῶν κεφαλαίων καὶ ἐρυθρὰ ἰδιόρρυθμα γράμματα ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῶν, τὰ δὲ ὑπ' ἀρ. 3-8 μετὰ παρασελιδίων ἐρυθρῶν γλωσσῶν καὶ σχολίων ἐρυθρῶν διὰ ποικιλωτάτων παραπεμπτικῶν σημείων.

Ἀπὸ φ. 8 μέχρι τέλους τοῦ κώδικος τὸ ἄνω μέρος σχεδὸν ἀδιὰγνωστον ὑπὸ νοτίδος.

Στάχσις διὰ ξυλίνων πινακίδων, περιβεβλημένων διὰ μελαίνης βύρσης μεθ' ἀπλῶν ἐπιτυπωμάτων, ἣτις ἔχει ἐκπέσει κατὰ τὴν ῥάχιν τοῦ κώδικος.

Γ'

ΕΝΘΥΜΗΣΕΙΣ
ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΝΤΥΠΟΙΣ ΜΗΝΑΙΟΙΣ
ΤΟΥ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΕΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Τὸ γνωστὸν καὶ ἄλλοθεν ἔθος τῆς ἐγγραφῆς ἐνθυμήσεων, ἦτοι χρονικῶν σημειωμάτων, ἐν τοῖς παραφύλλοις ἐντύπων ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων ἐτηρεῖτο καὶ ἐν τῇ κατὰ τὰ Ἰωάννινα ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀρχιμανδρείου. Πράγματι ἀπὸ παλαιοῦ, καθ' ἃ φαίνεται, ἀνεγράφοντο ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὑπηρετούντων τοιαῦτα σημειώματα ἐν τοῖς Μηναίοις, καὶ θὰ ἦσαν ταῦτα πολύτιμα, ἂν ἐσώζοντο. Ἀλλὰ κατὰ τὰ ἐπιζόμενα ἐν Ἠπειρῷ τὰ παλαιούμενα τοιαῦτα Μηναιῖα, ἀντικαθιστάμενα ὑπὸ νεωτέρων, δὲν κατεστρέφοντο μὲν συνήθως, ἀλλ' ἐδωροῦντο εἰς ἀγροτικὰς ἐκκλησίας ἢ ἐρημοκλήσια, ἄγνωστον δὲ εἶνε ποῦ σήμερον εὑρίσκονται ἢ ἂν καθ' ὅλου διασώζονται. Ἀλλ' οὐχ ἥττον δὲν ἔπαυσεν ἡ ἀναγραφὴ ἐνθυμήσεων καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις Μηναιίοις τοῖς νῦν ἐν χρήσει. Ἀναφέρονται δὲ αὐταὶ εἰς τὰ ἔτη 1883-1912 καὶ ἐγράφησαν αἱ μὲν πλείσται τῶν πρὸ τοῦ 1900 ὑπὸ τοῦ κράχτου τῆς ἐκκλησίας Σωτηρίου (Σ. Κ.), ἄλλαι δ' ὑπὸ τοῦ ψάλτου Δημητρίου Γούτου, τοῦ οἰκονόμου Στεφάνου Χρυσοχοῦδου (Σ. Χ.), τοῦ ἱεροδιακόνου Σ. Ι. Α., τοῦ Δ. Γαΐκου, τοῦ ἱερέως Σταύρου Ἰωαννίδου καὶ τοῦ Γεωργίου ἱερέως, οἵτινες καὶ ἐδήλωσαν ἐνιαχοῦ δι' ὅλου τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ἢ διὰ τῶν ἀρχικῶν γραμμάτων, ὅτι αὐτοὶ εἶνε οἱ γράψαντες τὰ χρονικὰ σημειώματα.

Ἐνεγράφησαν δ' αἱ ἐνθυμήσεις ἐκάστοτε κατὰ ἔτη εἰς τὰ Μηναιῖα τῶν οἰκείων μηνῶν, οὕτω δ' αἱ εἰς τὸ αὐτὸ ἔτος ἀναφερόμεναι καθ' ἕσπον ἀνήκουσιν εἰς διαφόρους μῆνας εὑρηγνται

ἀπεσπασμένοι ἀπ' ἀλλήλων. Θεωρήσας δὲ χρήσιμον τὴν ἐκδο-
σιν αὐτῶν, καίπερ ἀναγραφουσῶν νεώτερα καὶ τοπικὰ ὡς τὸ
πλεῖστον γεγονότα, διὰ τὸν λόγον, ὅτι, ταχέως καὶ πάλιν ἀντι-
καθισταμένων τῶν νῦν ἐν χρήσει Μηναιῶν, θάπολεσθῶσι τε-
λείως τὰναγεγραμμένα ἐν αὐτοῖς σημειώματα ἐφ' ὅσον δὲν ἐκ-
δοθῶσιν, ἔκριν' ἀναγκαίαν τὴν ἀναγραφὴν αὐτῶν κατὰ ἔτη καὶ
μῆνας, παραλαβὼν ἐκ πάντων τῶν Μηναιῶν τὰς εἰς τὸ αὐτὸ
ἔτος ἀνηκούσας ἐνθυμήσεις. Ὅπως δὲ γινώσκηται ἢ προέλευ-
σις ἐκάστης τῶν ἐνθυμήσεων, ἔθηκα μεθ' ἐκάστην αὐτῶν ἐντὸς
παρενθέσεως στοιχείον ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ ἐντυπα Μηναιῶν,
ἅτινα εἶνε τὰ ἐπόμενα.

(Α). Μηναιῶν τοῦ Ἰανουαρίου. Ἐν Βενετία. Ἐκ τοῦ ἑλληνι-
κοῦ τυπογραφείου τοῦ Ἀγίου Γεωργίου. 1873.

(Β). Μηναιῶν τοῦ Φεβρουαρίου. Ἐν Βενετία. 1873.

(Γ). Μηναιῶν τοῦ Μαρτίου. Ἐν Βενετία. 1873.

(Δ). Μηναιῶν τοῦ Ἀπριλίου. Ἐν Βενετία. 1874.

(Ε). Μηναιῶν τοῦ Μαΐου. Ἐν Βενετία. 1873.

(Ϛ). Μηναιῶν τοῦ Ἰουνίου. Ἐν Βενετία. 1874.

(Ζ). Μηναιῶν τοῦ Ἰουλίου. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ βιβλιεκδο-
τικοῦ καταστήματος «Ὁ Φοῖνιξ». 1896.

(Η). Μηναιῶν τοῦ Ἰουλίου. Ἐν Βενετία. 1875.

(Θ). Μηναιῶν τοῦ Αὐγούστου. Ἐν Βενετία. 1874.

(Ι). Μηναιῶν τοῦ Σεπτεμβρίου. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ βιβλι-
εκδοτικοῦ καταστήματος «Ὁ Φοῖνιξ». 1896.

(ΙΑ). Μηναιῶν τοῦ Σεπτεμβρίου. Ἐν Βενετία. 1873.

(ΙΒ). Μηναιῶν τοῦ Ὀκτωβρίου. Ἐν Βενετία. 1873.

(ΙΓ). Μηναιῶν τοῦ Νοεμβρίου. Ἐν Βενετία. 1875.

(ΙΔ). Μηναιῶν τοῦ Δεκεμβρίου. Ἐν Βενετία. 1875.

Ἐτηρήθησαν δ' ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν ἐνθυμήσεων αἱ γραφαὶ τῶν
πρωτοτύπων, καὶ χάριν εὐκολίας τῆς παραπομπῆς εἰς αὐτάς
ὑπὸ τῶν μελλόντων νὰ ποιήσωσι χρῆσιν αὐτῶν προετάχθη ἐκά-
στης ἀριθμὸς ἀραβικὸς.

Ἐχουσι δ' αἱ ἐνθυμήσεις αὗται ὡδε·

1. 1880: αὐγούστου 15: ἕκαμην ἐξορία τὸν κωνσταντῖνον Ἰσι-
κηνάκον καὶ τὸν υἱὸν τοῦ παππᾶ κρομούδα (Θ).

2. 1880: Σεπτεμβρίου 9: ἡμέρα τρίτη νυκτὸς 2: ἐπήγαν λοι-
σταὶ εἰς τὸ χωρίον βαϊνέτ, καὶ ἐπάτησαν τὴν οἰκίαν τοῦ παππᾶ δι-
μητρίου ζώη μητονόπουλου, καὶ ἐπήραν τὴν θυγατέρα του ἀγχιμάλι-
τον τὸ ὄνομά της μαρία τοῦς δὲ λοιποὺς τοῦς ἐκτύπησαν καὶ εἰς τὰς
4: τοῦ Νοεμβρίου ἡμέρα Ἐπίτη ἔλλαβαν τὴν ξαγορὰ καὶ τὴν ἔφε-
ραν εἰς τὸ σπύτη της εἰς τὰς 8: ὥρας τῆς νυκτὸς καὶ ἐγράφη εἰς
ἐνθύμησιν (II ἐν τῇ ἐπιστολῇ παραφύλλῳ),

3. 1881: Σεπτεμβρίου 8 ἡμέρα Ἐπίτη ὥρας 9: τῆς ἡμέρας ἀνε-
παύθη ἐν Κυρίῳ ὁ Κύριος Ἀνδρέας Λόνδος πρόξενος Ἑλλήνων καὶ ἡ
κηδὴα του ἔγεινε τὴν Ἐτάρτη εἰς τὰς 9: τοῦ αὐτοῦ ὥρες 4: τῆς
ἡμέρας μὲ μεγάλην παράταξιν καὶ ἦτον ὅλα τὰ προξενεῖα καὶ πλῆ-
θος λαὸς τὸν ἔψαλιν εἰς τὴν ἱερὰν ἐκκλησίαν τοῦ ἀρχιμανδρείου τε-
λειώνοντας ἢ ἀκολουθία, τὸν ἔβγαλαν ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν
ἐφωτογράφησαν καὶ μετὰ τὴν φωτογραφίαν τὸν ἐπήγαν εἰς τὸ κελὶ
τῶν καλογραφίων μαχένων ἐκεῖ ἦτον οἱ ἰατροὶ καὶ τὸν ἐπαλάμωσαν
ἕως ὅτου νὰ ἐρθοῦν οἱ υἱοὶ τοῦ ἀπὸ τὰς Πάτρας· καὶ ἀπ' οὗ δὲν ἦλ-
θαν οἱ υἱοὶ τοῦ εἰς τὰς 13: τοῦ παρόντος ἡμέρα Κυριακὴ εἰς τὰς 8:
ὥρας τὸν ἐπήραν οἱ ἀγογιάτες καὶ τὸν ἐπήγαν εἰς τὰς Πάτρας καὶ
εἰς ἐνθύμησιν (IA).

4. 1881: Σεπτεμβρίου 12: ἡμέρα Σαββάτω εἰς τὰς 6: ὥρας
καὶ μισὴ ἐπίασε ἕνα γαζέπη καὶ ἀέρας μαζὺ καὶ βροχὴ ὡς βούφη-
λας καὶ ἔκαμε ζημίαν πολὺ ὥστε ἔγεινε σημεῖον καὶ ἔστω εἰς ἐνθύ-
μησιν (IA).

5. 1882: Ἰουνίου 26: ἡμέρα σαββάτω ὥρες 1: καὶ λεπτὰ 7:
τὸ προὴ ἔκαμε ἕνας σεισμὸς τρομερὸς, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν μας
ἔπεσαν τὰ σιαμντάνια ἀπὸ τὸν πολυέλεον τὸν μικρὸν καὶ κανδύλες
ἐχρήθησαν καὶ εἰς ἐνθύμησιν (Ϛ).

6. 1882: αὐγούστου 17: ἡμέρα τρίτη εἰς τὰς 2: ὥρας τῆς νυ-
κτὸς ἐπίασε φωτιά εἰς τοῦ τασιούλα καπρίτσιου τὸ σπύτη καὶ ἐκάτηκαν
καὶ τοῦ κηρούση τοῦ τασιούλα τσιώτσιου καὶ κώστα κίουσέ καὶ ἔγεινε
μεγάλῃ κατάχρησις καὶ εἰς ἐνθύμησιν. καὶ εἰς τὰς 19: τοῦ παρόν-
τος ἡμέρα πέμπτη· ἕκαμην ἐξορία τὸ βενιαμῖν οἰγούμενον ἀπὸ τοῦ
σιότνου μαζὺ μὲ τὸν υἱὸν του καὶ ἀνεψιὸν του καὶ ἄλλους δέκα ἐπτὰ
διὰ τὴν τρίπολιν· καὶ μιὰ γυναῖκα δούλα τοῦ μανάρη ἀπόχτησε παιδί!

καὶ τὸ ἔσφαξε καὶ τὸ ἔρηξε εἰς τὴν χρεῖα καὶ μετὰ δέκα ἡμέρας τὸ ἕβραν καὶ ἐπῆρεν αὐτὴ ἢ διήκησις καὶ τὴν ἐφυλάκησε (θ).

7. 1882: Σεπτεμβρίου. 16: ἐφάνη ἕνας κομήτης εἰς τὸν οὐρανὸν ὅστις ἦτο φρικτὸν θέαμα (I.A μετὰ μικροῦ σχεδίου κομήτου).

8. 1882: περὶ τοῦ χειμῶνος· ἀπὸ 27 δεκεμβρίου παρελθὸν ἔτος μέχρι τοῦ ἐνεστώτος. 16 φεβρουαρίου δὲν εἶδομεν βροχᾶς εἰμὴ μόνον βορριάδες παντοτηνοὶ καὶ τὸν φεβρουάριον εἶδομεν βροχὴν εἰδὲ μὴ ἕως τὴν σήμερον ἀπέρασαν ὁ χειμὸν καλὸς ὥστε τὰ κάρβουνα ἔφθασαν 13: πυράδ: τὴν ὁκὰ ἀπὸ τὰς 28: ὅπου ἐδόθησαν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ χειμῶνος. καὶ εἰς ἐνθύμησιν. Σ: Κ: (B).

9. 1883: Ἰανουαρίου 6: ἡμέρα πέμπτη. ἔπιασε ἕνας βορέας καὶ ἐπεκράτησεν ἕως τὸ σάββατο (A).

10. 1883: Ἰανουαρίου 12. ἡμέρα τετράδη ἔπιασε ἕνα χιόνι σημαντικὸ καὶ ὄλιν τὴν ἡμέραν ἔριχνε τὸ ἐπίγε ἕως μιὰ πιθαμὴ ἢ περισσότερον (A).

11. 1883: περὶ τοῦ χειμῶνος δὲν εἶδομεν τίποτα εἰμὴ ἀπο τὸν Ἰανουάριον 25 αὐτοῦ ἀρχησεν ὁ χειμὸν μὲ χιόνια καὶ ὁ φεβρουάριος κρύο καὶ χιόνια καὶ βορριάδες καὶ μεγάλη ξηρασία καὶ εἰς ἐνθύμησιν καὶ ἀπὸ τὰς 18: φεβρ: ἡμέρα παρασκευῆ M: M: ἔπιασε ἕνας βοριάς δυνατὸς καὶ ἐπεκράτησεν ἕως εἰς τὰς 20: αὐτοῦ ἡμέρα κυριακὴ τῆς ἀποκρέο ὥστε ἐκλήστηκαν ὁ κόσμος ἀπὸ τὸ μεγάλο τὸ γαζέπη καὶ τῆ δευτέρᾳ τῆς τηρηγῆς ἔπιασε χιόνη ὄλιν τὴν ἡμέραν (B).

12. 1883 μαΐου. 16: ἡμέρα δευτέρᾳ ἔκαμαν δοξολογίαν εἰς τὴν ἱερὰν μητρόπολιν διὰ τὴν ἀνάβασιν τοῦ Βασιλέως Ἀλεξάνδρου πασῶν τῶν ρουσιῶν καὶ εἰς ἐνθύμησιν 1883: μαΐου 26: ἡμέρα πέμπτη τῆς ἀναλήψεως. ὁ δούλος τοῦ μενέικου μὲ τὰ πεδιὰ του ἐβγήκαν εἰς περίπατον καὶ ἀπερνοῦσαν ἀπὸ τοῦ κατσκάριμπεη ἐκεῖ ἦτον καμάρες καὶ ἔπεσαν δύο καμάρες τὸν μὲν δούλον καὶ ἕν κορίτσι ἐπείγαν εἰς τὸν τόπον καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἕνα κορίτσι τοῦ κυρίου Ἰωάννου κομπατη τὴν ἔφαγε τὸ φῆδι εἰς τὸ χέρι καὶ ἕνα παιδὴ σημητζιόπουλο τὸ ἔφαγε τὸ σκυλλὶ ἑνὸς ἐβρέου εἰς τὸ μάτι καὶ εἰς τὰ πλευρὰ καὶ μιὰ κόρη ἐπνήγγηκεν εἰς τὸ νησι καὶ τὸ βράδη εἰς τὰς 6 ὥρας ἀναψε ἕνα σπήτι τούρκικον εἰς τῆ σιαψιατημιὰ καὶ εἰς τὰς 30: τοῦ παρόντος ἡμέρα δευτέρᾳ ἐβγήκε τὸ νιζάμη ἔξω καὶ ὁ βαλήπασιας καὶ οἱ λοιποὶ πασιάδες μαζὺ καὶ ὁ κατῆς καὶ ἄλλοι τούρκοι καὶ μερικοὶ χριστιανοὶ καὶ ἐβραῖοι καὶ ἔκαμαν τὰ ἐγκαίνια τοῦ δρόμου εἰς τὸ μελὲτ μπαχτσέ ἔσφαξαν γκουρμπάνια κατὰ τὴν ὀρησκείαν τους καὶ ἔκα-

ιν ζημίαν εἰς τὰ χωράφια· ὥστε ὁ δρόμος θὰ γίνῃ καὶ θὰ χαλάσουν ἄμπέλια χωράφια ὅπου νὰ τοὺς πέση τὸ στόμα ὅστις τὰ ἐδιόρισε διὰ νὰ γίνῃ αὐτὸς ὁ δρόμος καὶ αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἐπῆραν ἕως 50: ἢ καὶ περισσότερον ἀνθρώπους διὰ τῆς βίας διὰ νὰ κάμουν ἀρχὴν καὶ εἰς ἐνθύμησιν. — καὶ ἄλλο ὅπου ἐδιόρισαν ἀπὸ τὸ μπελητιε νὰ χαλάσουν ὄσους τοίχους ἢ καὶ σπήτια ὅπου εἶναι σακάτηκα. διὰ νὰ μὴν γίνῃ πάλιν κἀνένας φόνος. καὶ εἰς ἐνθύμησιν (E).

13. 1883: Ἰουλίου 21: ἔβαλαν μαστόρους εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐδιόρθωσαν τοὺς τζηρτζηφέδες ἐμπογιότησαν τὰ παράθυρα καὶ ἄλλην κατασκευὴν ἔκαμαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ εἰς ἐνθύμησιν (θ).

14. 1883: 10 Ὀκτωμβρίου ἔβαλαν ἐργάτας εἰς τὸ νεκροταφεῖον διὰ νὰ καλλιεργήσουν μὲ δένδρα, δάφνες καὶ λοιπὰ λουλούδια καὶ εἰς ἐνθύμησιν ἐπιτρόπων τῶν Κυρῶν Ἰωάννου Χάιτα καὶ Ἀθανασίου Ἀλιέως (I.B).

15. 1883: δεκεμβρίου ᾱ: ἡμέρα πέμπτη ἔπιασε ἕνας βορέας δυνατὸς καὶ εἰς τὸ καζήγο τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου μπουνήλας εἰς τὴν μιὰ ὄρα καὶ μιτῆ τῆς νυχτὸς ἔπεσε θύελα καὶ ἐπῆρε τὸν τσίγκο ὅπου εἶχεν σκεπὴ ἀπ' ἔξω ἕως 80: ὁκάδες καὶ ἐπέκεινα καὶ τὸν ἐσήκωσε φυλὰ ἕως δύο μεναρέδες καὶ ὑστερον ἔπεσεν εἰς τὸ σπήτι τοῦ σκότρα εἰς τὴν καλουτσιασμὲ ὁ μισὸς εἰς τὰ κεραμήδια καὶ ὁ μισὸς εἰς τὸ μπαχτσέ· καὶ ὁ βορέας ἐπεκράτησε· ἕως εἰς τὰς 15: τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐκ δικλειμάτων· περὶ δὲ τοῦ ἡλίου ὅταν ἔδωγενε τὸ πορνὸ ὡς ἴδος φωτιὰ ὁμοῖος καὶ τὸ ἐσπέρας ὅταν ἐβασίλευε ἦτον κοκκινιά ὡς τὸ προῆ καὶ ἔστω εἰς ἐνθύμησιν (I.A).

16. 1884: Ἰανουαρίου 10: ἡμέρα τρίτη ἐμδῆκαν εἰς ἕν καϊκιον ὄεκα ἄνθρωποι διὰ νὰ πηγαίνουν πέρα καὶ ἀνοιξε τὸ καϊκι καὶ ἐπνήγγηκαν εἶτον καὶ ἄλλα καϊκια καὶ ἐπρόφθασαν τοὺς ἐνέα εἰδὲ μιὰ κόρη ἕως 15: ἐτὸν ἐπνήγγηκε καὶ δὲν τὴν ἐβγαλαν ζωντανὴν καὶ εἰς ἐνθύμησιν (A).

17. 1884: μαΐου 27: τῆς πεντηκοστῆς ἔκαμαν δοξολογίαν εἰς τὴν ἱερὰν μητρόπολιν ὄλοι οἱ ἱερεῖς τῶν ἐκκλησιῶν διὰ τὸν σουλτάνον ἦτον παρὸν καὶ ὁ βαλῆς ὁμοῦ καὶ ὄλοι οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ στρατοῦ καὶ πλῆθος χριστιανοὶ καὶ ἐγκομίασαν τὸν σουλτάνον καθῶς καὶ ὁ βαλῆς ἔβαλε ἕναν λόγον τουρκικὸν καὶ ὁ δημητράκης σιόμος τὰ ἐξηγοῦσε εἰς τὰ ἑλληνικά καὶ ἐγράφη διὰ ἐνθύμησιν (E).

18. 1884: σημείωσις διὰ τὸν μόναν Ἰούνιον ἀπὸ 3: Ἰουνίου ἕως εἰς τὰς πέντε αὐτοῦ ἔπιασε βροχὴ ἀδιάκοπη γενηκὴ ὡς εἰς μὲν

τὸ βραδέτο καὶ πάπυγκο ἔριξε ἕως μίᾳ πιθαμῇ χιόνῃ εἰς δὲ τὸ χωρίον σιηράτῃ ἀφ' οὗ ἔπιασε βροχὴ καὶ χιόνῃ καὶ ἀέρας κρύος ἐψόφησαν 150: πρόβατα τὰ ὅποια εἶχαν κορέψῃ καὶ ἐδῶ εἰς Ἰωάννινα ἔκαμε κρύο ὡσάν τὸν χειμῶνα. καὶ εἰς ἐνθούμησιν. Εἰς τὸ χωρίον λούζηκο καζὰ κονήτσης ἀπόχτησε μίᾳ γυναίκα δύο παιδιὰ μαζὺ τὰ ἔποια ἦτον κολημένα. καὶ σχεδὸν ὅλος ὁ Ἰούνης μύνας ἔκαμε βροχερὸς καὶ κρύος ὡσάν τὸ φθιγνόπορον (5).

19. 1884: αὐγούστου 10: παρασκευῇ τὸ βράδυ εἰς τὰς 2: ὥρας τῆς νυκτὸς ἔκαμε ἀστραπαῖς καὶ βροντὲς χαλάζι ἀέρας βροχὴ ἕως εἰς τὰς ἑπτὰ τῆς νυκτὸς καὶ ἔγεινε φόβια αὐτῇ ἢ βραδιᾷ ὅπου ἐφοδύθησαν ὅλοι οἱ πόλις. καὶ εἰς ἐνθούμησιν (6).

20. 1884: Σεπτεμβρίου 13: ἡμέρα Πέμπτη τὸ πρωτὴ ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ ὁ Γεώργιος προτοψάλτης τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ὅστις ἐχρημάτησε ὑπὲρ τὰ τεσσαράκοντα ἔτη καὶ ἐθύθη τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἰς τὰς 9: τὸ ἑσπέρας μὲ παράταξιν καὶ εἰς ἐνθούμησιν (1A).

21. 1884: δεκεμβρίου 18: ἡμέρα τρίτη ἔκαμαν ἀρχὴν διὰ τὸ περιτήχησμα τῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τὸ ἔξω μέρος τῶν μνημάτων. ὁδὸς καρδατιὰ καὶ εἰς ἐνθούμησιν (1A).

22. 1885: Ἰανουαρίου 6: ἡμέρα κυριακὴ τὸ ἑσπέρας μετὰ τὸν ἑσπερινὸν ἔπιασε ἕνας βορέας καὶ ἐπεκράτησεν ὅλην τὴν ἡμέραν τοῦ προδρόμου καὶ εἰς τὰς 8: τὴν τρίτην ἔπιασε χιόνι ὀλίγη τὴν ἡμέραν καὶ ἐπεκράτησεν ὡς τὴν Ἐτάρτην (A).

23. 1885: μαΐου 3: ἡμέρα παρασκευῇ εἰς τὴν μίαν ὥρα καὶ μισήν τουρκιστὶ ἦλθεν ὁ ἅγιος Ἰωαννίνων Κύριος Σωφρόνιος ἀπὸ κωνσταντινούπολιν φθάνοντας εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον κοπάνο ἐστήμανε ἢ καμπάνη καὶ εἰς τὸ κορμέκη ἐκφώνησε λόγον ὁ κύριος Λαμπρίδης* καὶ ἦτον πλῆθος λαὸς καὶ ἦ μαθηταὶ ἀπὸ τὸ σχολεῖον καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἦλθεν εἰς τὸ σπήτι τοῦ ἀγίου Νεομάρτυρος Γεωργίου τὸν ἐπερίμεναν οἱ ἱερεῖς φορεμένοι μὲ τὰς ἱερατικὰς στολὰς ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἱερῶν μοναστηρίων ἐφόρσε καὶ ὁ ἴδιος τὸν ἱερὸν μανδῖαν ἐψάλαν οἱ ψάλται τὸν πολυέλεον ἕως τὴν ἱερὰν μητρόπολιν διὰ μέσου τῆς ἀγορᾶς ἐψάλλαν τὴν δοξολογίαν καὶ τὸν ὕμνον τοῦ σουλτάνου καὶ ἀπὸ τὴν ἱερὰν μητρόπολιν ἐψάλλαν τὸ ἄξιον ἐστίν ὡς ὀλιγοῦς καὶ ἀνάβη ἀπάνω εἰς τὴν μητρόπολιν μαζὺ μὲ τοὺς ἱερεῖς

* (Εἰς τὴν παραπομπὴν * ἀνταποκρίνονται ἐν τῇ ἐνθούμῃσι τὰδε) * καὶ ὁ κύριος Γρηγοριάδης καὶ ὁ ἴδιος ἀντεπεκρύθη καὶ ἐχειρακρότησεν ὁμοίως ἐκφώνησε λόγον ὁ ἅγιος Ἰωαννίνων εἰς τὴν μητρόπολιν.

ἱεροφορεμένους ἦτον καὶ τὰ προξενία μαζὺ του καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ εἰς ἐνθούμησιν ἐκτήπησαν καὶ τὰ σήμαντρα τῶν ἐκκλησιῶν (E).

24. 1885: μαρτίου 22: τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ εἰς τὰς 8 ὥρας π: M: ἀνεπαύθη ὁ κύριος παππὰ Θεόδωρος ἐφημέριος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας καὶ ἐνταφιάσθη τῇ 23: μαρτίου τὸ ἀγίῳ καὶ μεγάλῳ σαδβάτω ἀφ' οὗ ἐδικάσθη ἢ νεκρόσημος ἀκολουθία καὶ εἰς τὰς 10: ὥρας τὸν ἐνταφίασαν καὶ εἰς ἐνθούμησιν (Γ).

25. 1885: Ἰουλίου 7 ἡμέρα Κυριακὴ εἰς τὰς δέκα ὥρας μετὰ μεσημβρίας ἔπιασε ἕνα γαζέπη τρομερὸν ὀργῇ θεϊκῇ χαλάζη βροχὴ ἀέρας ἐτσακήσθησαν δένδρα ἐβούλοσαν τὰ λαγούμια καὶ ἐμβήκε τὸ νερὸν εἰς τὰ σπίτια καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν ὅσοι εἶχον μπέμπτσε, ἐμβήκε μέσα τὸ νερὸν ἀπὸ τὸ μεγάλο τὸ γαζέπη ὅπου δὲν τὸ ἐνθυμάται κἀνέννας αὐτὴν τὴν τρομερὰν καὶ ραγδεὰν βροχὴν καὶ βούφλας ὅπου ἔπεσε καὶ εἰς ἐνθούμησιν καὶ εἰς τὰς 8 πάλιν βροχὴ καὶ ἀστραπόβροντα (H).

26. 1885: αὐγούστου 19: ἡμέρα δευτέρα ἔκαμαν δοξολογίαν εἰς τὴν ἱερὰν μητρόπολιν διὰ τὸν σουλτάνον εἰς τὴν ἀνάδασιν τοῦ θρόνου καὶ τὸ βράδι τῇ δευτέρᾳ ἔκαμαν φέστα εἰς τὸ νησί μὲ φῶτα καὶ ἄλλα διάφορα φουσιέκα καὶ λοιπὰ ὥστε ἐσυνάχθησαν πλῆθος καὶ εἰς τὸ νησὶ καὶ εἰς τὸ μόλο ὅπου ἔφθασε τὸ καϊκη ναῦλος αὐτὴν τὴν νύχτα ἕως 80: γρόσια καὶ περισσότερον καὶ εἰς ἐνθούμησιν (Θ).

27. 1885: Κατὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώμβριον ἐσύναξε στρατὸν ἢ Τουρκία ἀπὸ Ἀλβανίαν καὶ Ἰωάννινα διὰ τὰ σύνορα τῆς Ἑλλάδος (B).

28. 1885: σημειώσεις διὰ τὸν Νοέμβριον ἔκαμε πολὺ καλῶς καὶ εἰς τὰς 30: τοῦ ἀγίου ἀνδρέος ἡμέρα σαδβάτω αἰφνιδεῖος ἦλθε τὸ κρύο μὲ χιόνια καὶ παγοτέες καὶ εἰς ἐνθούμησιν (1A).

29. 1885: Νοεμβρίου 15: ἡμέρα παρασκευῇ τὸ βράδυ ξημερόνοντας τοῦ ἀγίου ματθέου ἐχίνονταν τὰ ἄστρα τετραγωνικῶς διόλγης τῆς νυκτὸς ὥστε ἦτον θέαμα φρικτὸν καὶ εἰς ἐνθούμησιν (Π).

30. 1885: κατὰ μύναν δεκέμβριον ἔγεινε μίᾳ τσιούπρα τούρκα ἀπὸ χωρίον γρεβανήτη καὶ τὴν ἔφεραν εἰς Ἰωάννινα μπουλομένοι ἦλθον καὶ οἱ γονεῖς τῆς εἰς τὴν ἱερὰν μητρόπολιν καὶ ἀνάφεραν τοῦ ἀγίου Ἰωαννίνων Κυρίου Σωφρονίου καὶ εἰς τὰς 11: τοῦ αὐτοῦ μυνὸς ἡμέρα τετράδη τὸ ἑσπέρας ἐπῆγεν ὁ Ἰωαννίνων εἰς τὸ σαράη καὶ ἐφόναξαν τὸ κορίτσι καὶ πρώτην φορὰν εἶπε ὅτι εἶναι τούρκα ὕστερον τὴν ἐπῆρεν ὁ σεδασμιότατος εἰς ἕνα δωμάτιον καὶ τὴν ἐκατήχησε

ἕως δέκα λεπτά καὶ ἐδήξαν μαζί με τὸν Ἰωαννίνων εἰς τὸ μετολήση καὶ ἀπεκρίθη ἡ κόρη καὶ εἶπεν χριστιανοὶ ἡμῶν χριστιανοὶ εἶμαι καὶ χριστιανοὶ θὰ ἀποθάνω λέγοντας αὐτὰς τὰς λέξεις τὴν ἔστειλεν εἰς τὴν Ἱερὰν μητρόπολιν μετὰ τὸν σταύρον διχασχιστὴν καὶ μετὰ τὸν ἀχμέτη ντάου τῆς ἔδωκαν τὰ μπηρπουλήκια ὅπου τὴν εἶχαν μπουλομένη καὶ εἰς ἐνθύμησιν (ΙΔ).

31. 1886 : μαρτίου 24 : ἡμέρα δευτέρα ἐσυναξάν τοὺς τούρκους εἰς τὸν κηρόλα καὶ τοὺς ἐμήρασαν ντουφέκια καὶ ἐκεῖ ὅπου τὰ ἐμήρασαν ἕνας τούρκος ἕως 35 ἐτῶν λαμβάνοντας τὸ ἄρμα καὶ πηγαίνοντας εἰς τὸ σπήτι του ἐξεπρήχθη εἰς τὸν δρόμον καὶ οἱ λοιποὶ τούρκοι τὸν ἐπήραν εἰς τὸ νταμπούτη καὶ τὸν ἔθαψαν ὁμοίως καὶ ἄλλος τούρκος ἐλμπάνης εἰς τὴν καλούτσιασμα ἕως ὅπου κάθονταν εἰς τὸ ἀλμπαναργῖο μετὰ τὸ ἄρμα εἰς τὸ χέρη ἐξεπρήχθη καὶ τὸν ἔθαψαν καὶ αὐτὸν καὶ εἰς ἐνθύμησιν (Γ).

32. 1886 : σημείωσις διὰ τὸν ἀπρίλιον ἀπὸ 20 ἕως 26 : βροχὴς σιουκρηθὸς ἀέρας χιόνια εἰς τὰ ὄρη καὶ κρύο ὥστε ἀναψαν μαγκάλια εἰς τὰ σπήτια ὅπου δὲν ἐνθυμῆται κανεὶς αὐτὸ τὸ γαζέπη καὶ εἰς ἐνθύμησιν (Δ).

33. 1886 : κατὰ μόνον μάγον θαύμα τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος γεωργίου τοῦ τροπεοφόρου εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ χωρίου μετσόδου εἰς τὴν περιοχὴν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ἐσυναχθῆ τὸ στρώσιμον τὸ τουρκικὸν καὶ ἔστησαν σκιηδὰς οἱ ὅποιοι ἔκαμαν πολλὰς καταχρήσεως ἐντὸς τῆς περιοχῆς. ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἐκεῖ ὅπου ἐκημάτο παρουσιάσθη ὁ ἅγιος καὶ τοῦ εἶπεν ὅτι νὰ τραδίξῃ τὸν στρατὸν ἀπὸ τὸν τόπον του· αὐτὸς δὲ δὲν ἠθέλησε, καὶ πάλιν ἔφηκος κρατῶν μάλιστα εἰς τὴν δεξιάν του καὶ τοῦ λέγει ἐγὼ σοῦ εἶπα νὰ ἀποσῆρῃς τὸν στρατὸν ἀπὸ τὸν τόπον μου ἐσὺ ὅμως δὲν ὑπήκουσες ὁ δὲ στρατηγὸς ἠρότησεν αὐτὸν τῆς εἰ· ὁ δὲ ἅγιος ἀπεκρίθη αὐριον τὸ προῆ ἀπερνὰς ἀπὸ τὴν περιοχὴν μου καὶ με βλέπεις· λέγοντας αὐτὰ τὸν ἐράπησε τόσο ὥστε τοῦ ἔκαμε τὸ κορμὴ μαύρο εἰδὲ στρατιῶται του οἵτινες ἐκημόντο ἐκεῖ πλησίον ἔβλεπον τὴν ταραχὴν καὶ τὰς κραυγὰς του καὶ ἐθαύμαζον τί εἶναι αὐτὸ συνήλθεν ὁ στρατηγὸς εἰς τὰς φρένας του καὶ τὸν ἠρώτησαν τῆ ἔκαμε ἔτσι καὶ τῆς τὸν ἐράβδῃσε παρατηρόντας τον εἶπον τὸ κορμὴ του ἀράδες· ἀράδες ἀπὸ ταῖς μάλιστα· ἀμέσως ἐπρόσταξε νὰ τὸν περιφέρουν ἐντὸς τῆς περιοχῆς ἀπερνῶντας ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ ναοῦ βλέπει τὸν ἅγιον ἔφηγον καθὼς τὸν εἶδεν καὶ εἰς τὸν ὕπνον του καὶ τοὺς λέγει ὁ στρατηγὸς εἶδαται αὐτὸς ἦτον ὅπου με ἐκτεποῦσε

ἕστερον ἐπρόσφεραν ἔλεον καὶ κηρίον εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐγονιπετοῦσαν ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας ζητῶντες συγχώρησιν· οἱ δὲ χοργιανὴ ἐθαύμασαν καὶ ἔστειλαν εἰδῆσιν αὐτὸς ὅμως ἕως τὴν σήμερον ὅπου γράφω ἦτον κατάκτητος· τῆ 24 : Ἰουνίου 1886 : Σ : χ. Κ : (Γ).

34. 1886 : αὐγούστου 15 : ἡμέρα παρασκευῆ τὸ βράδυ εἰς τὰς 4 : 1, 2 : ὥρας τῆς νυκτὸς ἔγεινε ἕνας σεισμὸς τρομερὸς ὥστε ἐδιήρκεσε πέντε λεπτά καὶ ἐταράχθη ἡ πόλις ὅλοι ἀπὸ τὸν φόβον τους καὶ εἰς ἐνθύμησιν (Θ).

35. 1886 : περὶ δὲ τῆς ἀνομβρίας ἀπὸ α' : Ἰουλίου ἕως 24 : αὐγούστου ὅπου ἔριξε μία λεπτὴ βροχὴ ἡ δὲ ξηλοκαρπία ἀφύονη τὰ ὁπορικὰ σταφύλια σήκα, ἀπήδηα σχεδὸν ὅλα καὶ εἰς ἐνθύμησιν (Θ).

36. 1886 : 13 Ὀκτωβρίου Δευτέρα. Ἐθαλαν μαστόρους διὰ τὸν μπαξέ ἐξω ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸν ἐκλίσαν με σίδερα. Ἐπιτρόπων Ἰωάννου Χαῖτα καὶ Κωνσταντίνου Κούρεντα (ΙΒ).

37. 1886 : 26 Ὀκτωβρίου τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἐκάηκεν ἡ ἐκκλησία τοῦ χωρίου Συρράκων εἰς τὸ ζητσοχώρι καὶ εἰς τὰς 28 ἡμέρα Τρίτη ὥρα 10 ἦλθεν εἰς Ἰωάννινα ὁ Ἠγούφ-Πασσᾶς καὶ τὸν ἐδέχθηκατ με παράταξιν (ΙΒ).

38. 1886 : νοεμβρίου 27 : ἡμέρα πέμπτη ἐτελεύτησεν ὁ ἐν μακαρίῃ τῆ λήξει γενομένου Συρράκων : Θ : μανάρις ὥστε ἦτον ὁ πρῶτος τῶν διδασκάλων ὑπὲρ τὰ σαράντα ἔτη· οἱ δὲ πόλις ἀπὸ τὴν μεγίστην εὐχαρίστησιν τὸν ἐναταφίασαν με μεγάλην παράταξιν, οἱ δὲ κηδεῖα του ἔγνηε πρῶτον ἐσυναχθῆσαν ὅλα τὰ Ἰσνάφια προξενεῖα ὡς ὑπήκουος ἔλγην καὶ ὅλοι οἱ μαθηταὶ ἀπὸ ὅλα τὰ σχολεῖα ἐστήθησαν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ βασιτώντας ὁ καθεὶς τῶν ἐφόρων λαμπάδας εἰδὲ μαθηταὶ ἔδαστοῦσαν στέφανα ἐξ ἀνθῆων τὸν ἀπέρασαν ἀπὸ τὴν ἀγορὰν ἕως τὴν ἐκκλησίαν ἀρχιμανδρείου ἀφ' οὗ ἐτελείωσεν ἡ νεκρόσιμος ἀκολουθία ἐκφώνησε λόγον πρῶτος ὁ εὐγενέστατος Κ. Κωστάκης Π : σακκελλαρίου, ὁ δεύτερος κύριος Γεώργιος στεφάνου καλούδης ὁ τρίτος κύριος συγκριώτας ὁ δὲ τέταρτος ὁ κύριος Γεωργίου δικηγόρος· καὶ ἀφ' οὗ ἀνεχώρησεν ὁ περισσότερος λαὸς ἐκφώνησαν λόγον τρεῖς μαθηταὶ τῆς τετάρτης γυμνασίου, καὶ ἔγειναι αὐτῆ ἡ ἱερὰ τελετὴ ἀπὸ τὰς 9 : ἑσπέρας ἕως τὰς δώδεκα· καὶ ἔμεινεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν αὐτὸ τὸ βράδυ καὶ τὴν παρασκευὴν εἰς τὰς πέντε ὥρας ἐνταφιάσθη· καὶ εἰς ἐνθύμησιν (ΙΓ).

39. 1886, ὁ δεκέμβριος ἦτον πλημῆρες ἀπὸ τὰς πολλὰς βροχὰς καὶ εἰς ἐνθύμησιν (ΙΔ).

40. 1887: ἀπὸ α': Ἰανουαρίου ἕως εἰς τὰς 27: τοῦ αὐτοῦ τοῦ χρισσοτόμου ἔκαμε καλοκαιρίαν ὥστε δὲν ἐνθιμήται κανεὶς ἀπὸ τοὺς γέροντας τὴν τώσῃ καλοκαιρίαν ὡσάν νὰ εἶτον ἀπρίλιος καὶ εἰς τὰς 28 ἤλαξεν ὁ καιρὸς ἀπὸ μερικὸν χιόνῃ εἰς βροχὺ ὁποῦ ἔφθασαν τὰ κάρβουνα 12 καὶ 13 παράδες τὴν ὀκτά (Α).

41. 1887: φεβρουαρίου 26: ἡμέρα σαββάτω ὥρας 7: τῆς ἡμέρας ἀνεπαύθη ὁ ἐν μακαρίᾳ τηλήξῃ ἀλέξιος ἱερεὺς τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας. καὶ τὴν κυριακὴν τῆς ὀρθοδοξίας τὸν ἐκῆδευσαν μὲ πλῆθος χριστιανῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν μὲ μεγάλην παράταξιν· καὶ εἰς τὰς 8 ὥρας τὴν αὐτὴν κυριακὴν τὸν ἐνταφίασαν καὶ εἰς ἐνθύμησιν. ὡςτις ἐχρημάτισεν ἱερεὺς τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας τεσσαράκοντα ἔτη (Β).

42. 1887: μαρτίου α': κυριακὴ δευτέρα τῶν νυστεϊῶν ἐχηροτονήθη ὁ διακοσπύρος ἀπὸ χωρίον κουσόλιανη ἱερεὺς εἰς τὴν ἱερὰν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀρχιμανδρείου καὶ κατεστάθη ἐφημέριος εἰς τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐνωρίαν τοῦ ἐν μακαρίᾳ τηλήξῃ ἀλεξίου ἱερέως καὶ εἰς ἐνθύμησιν (Γ).

43. 1887: Μαΐου 17 τὸ ἑσπέρας ὥραν 4^{ην} τῆς νυκτὸς ἀπεβίωσεν ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀρχιμανδρείου Κωνσταντῖνος, καὶ τὸν ἐκῆδευσαν τὴν 18^{ην} τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἡμέραν Δευτέραν ὥραν 4^{ην} π. μ. τουρκισί. Ἐγγραφή εἰς ἐνθύμησιν (Ἐ ἐν τῇ ὀπισθίῳ παραφύλλῳ).

44. 1887: ἀπὸ 27: Μαΐου Ἑτεράδῃ ἀρχιψε ἕνας βοργιάς σημαντικὸς καὶ ἐπεκράτησεν ἕως τὴν Παρασκευὴν τὸ ἑσπέρας καὶ τὸ Σάββατον ἔπιασε μίαν βροχὴν πολὺ ὠφέλημος ὁμοίως καὶ τὴν Κυριακὴν εἰς τὰς 31: τοῦ παρόντος τῶν Ἁγίων πάντων ἐχειροτονήθη ὁ παππὰ Γεώργιος υἱὸς τοῦ ἀνωτέρου παππὰ Κωνσταντίνου καὶ εἰς ἐνθύμησιν (Ἐ ἐν τῇ ὀπισθίῳ παραφύλλῳ).

45. 1887: περὶ δὲ τῆς ἀνομβρίας ἀπὸ Ἰούνιον ἕως 4: Σεπτεμβρίου ἔπου ἔπιασε βροχὴν ῥαγδέα ἢ δὲ κάψες τὸν Αὐγουστον ὑπερβολικὰς καὶ ἀνηπόφερτες ἕως ὁποῦ τὸ θερμομέτρον ἔφθασε εἰς 37: γράδα· καὶ τὸ Σάββατον εἰς τὰς 5 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐσύσθη ἢ γῆ δύο φορὰς ἢ μίαν εἰς τὰς 2: ὥρας τῆς ἡμέρας καὶ ἢ ἄλλη εἰς τὰς ἑπτὰ καὶ εἰς ἐνθύμησιν (ΙΑ).

46. 1887: περὶ δὲ τῆς ἀνομβρίας δὲν εἶδομεν. εἰμὴ μερικὴ καὶ λεπτή βροχὴ διὰ δὲ ταῖς καύσαις ἀνηπόφερτες ἀπὸ α': αὐγούστου ἕως 7: αὐτοῦ ὥστε εὔθασε τὸ θερμομέτρον τριάντα ἑπτὰ γράδα καὶ κύριος γινώσκει ἕως τὸ ὕστερον (Θ).

47. 1887: Νοεμβρίου 15 ἡμέραν Κυριακὴν ἔγινε μνημόσυνον τοῦ σεβαστοῦ καθηγητοῦ τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς Σ. Μανάρη καὶ ἐξεφώνησε λόγον ὁ κύριος καθηγητῆς Ε. Σαγκριώτης καὶ εἰς ἐνθύμησιν. τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπέθανε καὶ ὁ Λέων Μελάς καὶ ἔγινε ἡ κηδεῖα του μὲ μεγάλην παράταξιν καὶ εἰς ἐνθύμησιν (ΙΓ).

48. 1887: σημείωσις διὰ τὸν δεκέμβριον πλημῆρες χιόνια καὶ κρύο καὶ εἰς τὸ τέλος βοργιάς δυνατὸς ἔπεσε δένδρα καὶ ἕνα κηπαρίση εἰς ἕνα τζαμὴ τώσον σφοδρὸς ἦτον (ΙΔ).

49. 1888: σημείωσις διὰ τὸν Ἰανουάριον βορχές χιόνια κρύο ἀνηπόφερτο ἀσθένειαις εἰς τὸν κόσμον· περὶ δὲ τὸν φεβρουάριον 2: ἡμέρες καλὰς εἰς τὸ πρῶτον εἶδὲ ἀπὸ τὰς 3: φεβρουαρίου ἕως τὰ τέλη αὐτοῦ κακοκερία χιόνια κρύα βορχὰς, ἀέρας καὶ λοιπὰ ὥστε νὰ μὴ φαντασθῇ ὁ ἄνθρωπος καὶ εἰς ἐνθύμησιν (Β).

50. 1888: ἀπριλίου 5: ἐπιτροπευῶντων Κυρίου Δημητρίου Χαρισσιῆδῃ καὶ ἀθανασίου ἀλιέως ἔβαλαν μάστορα καὶ ἐδιόρθωσαν τὸ σήμανδρον ὁποῦ θὰ ἔπεφτε καὶ ἐμετατόπησαν καὶ τὸ παγκάρι (Δ).

51. 1888: Ἰουλίου 13: δευτέρα τοῦ ἁγίου πνεύματος εἰς τὴν μισητὴν ὄρα μετὰ μεσημέρας ἔπεσεν ἀστραπή εἰς τοῦ κουμπητὶ τὸ μπαχσὲ καὶ ἐπαήλτησαν ἄνθρωποι καὶ εἰς ἐνθύμησιν (Ε).

52. 1888: περὶ τῆς ἀνομβρίας ἀπὸ 12 Ἰουλίου μέχρι τὰς 6: Σεπτεμβρίου (ΙΑ).

53. 1888: περιδὲ τῆς ἀνομβρίας ἀπὸ 12: Ἰουλίου Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς ἕως 25: Ἰουλίου βροχὴ δὲν εἶδωμεν εἰμὴ καύσαις ἀνηπόφερτες ὥστε τὸν Ἰούλιον τώσῃ φλόγα ἔκαμε ὁποῦ ἐληγοθήμηναν δύο γυναῖκες εἰς τὴ βρήσι τοῦ παζαργίου ἢ μία Χριστιανὴ καὶ ἄλλη Ὠθωμανήτισα καὶ εἰς ἐνθύμησιν· (πρὸςθετα κατόπιν) καὶ εἰς τὰς 26: κρύο σημαντικὸ ὡς τὸν χιμόνα καὶ βοργιάς καὶ βροχὴ ἐπιηκράτησεν ἕως τὰς 30: τοῦ αὐτοῦ. καὶ εἰς τὰς 31: Κυριακὴ ἀρχιψε πάλιν ἢ ζέστη (Η).

54. 1888. περὶ τὸν αὐγουστον ἀφ' οὗ καὶ ἀρχισε καὶ κρύον μὲ καύσαις ἀνηπόφερτες μὲ ἀέριδες καὶ βοργιάδες μὲ σεισμοὺς μὲ ἀσθένειαις ἕως τὸ τέλος αὐτοῦ εἰμὴ μίαν λεπτή βροχὴ εἰς τὰς 27: αὐτοῦ ἔσον ἐδρόσησε καὶ ὄχι γενηκί· ὁποῦ δὲν εἶδομεν βροχὴ καὶ εἰς ἐνθύμησιν ὑγιένεται οἱ ἀναγινώσκοντες (Θ).

55. 1888: ὀκτωβρίου 29: ἡμέρα σαββάτω ἔγινε μεγάλη φορτούνα ἀπὸ βροχὴ καὶ χιόνῃ καὶ εἰς τὸ χωρίον λαγκάδες μάννα καὶ θυγατέρα ἐπήγαν εἰς τὸν λόγκον. διὰ ξύλα καὶ ταῖς ἐκλήσε ἢ φορ-

τούνα καὶ ταῖς ἡδραν ξεπαγισμένες ἐπιδῆς ἐπήγαν τὰ ἄλλογα φορτομένα καὶ ἡ γυναῖκες δὲν ἐπήγαν ἐνόμισεν ὁ ἄνδρας τῆς ὅτι ἐπήγαν εἰς ἓνα καλιοκλήση καὶ τῆς ἡδραν καὶ ταῖς ἔθαψαν εἰς τοὺς ἄγλους ἀναργύρους καὶ εἰς ἐνθύμησιν (II').

56. 1888: 9) Νοεμβρίου ἡμέρα Κυριακή ἔκαμε κρύο καὶ ἔπεσε χιόνι στὸ Μητσκέλι κ' ἦρθεν ἕως τοὺς Ληγγιάδες (IB).

57. 1888: σημείωσις διὰ τὸν νοέμβριον καὶ δεκέμβριον ἔκαμε ὀρέας καιρὸς ὡς ἂν νὰ ἦτον ἀπρίλιος. εἴμη εἰς τὰς 19: δεκεμβρίου εἶδομεν μίαν ἡμέραν ἀκατάστατη βροχή καὶ χιόνη εἰδὲ ἐπίλητες ἡμέρας καιρὸς ὀρέως καὶ εἰς ἐνθύμησιν (IA).

58. 1889: περὶ δὲ τὸν φεβρουάριον ἀπὸ ἀρχῆς μέχρι τέλους τοῦ μηνὸς ἀέριδες χιόνια βροχιᾶς χαλάζια ἀστραπόβροντα ἕως εἰς τὰς 25: τοῦ αὐτοῦ ὕστερον ἔκαμεν ὀλίγη καλοκερία καὶ εἰς ἐνθύμησιν (B).

59. 1889: περὶ δὲ τὸν μάρτιον κακοκερία βροχιᾶς χιόνια ἀέριδες σιούγκραδον μόνον τρεῖς ἢ καὶ τέσσαρες ἡμέρας ἤδομεν ἥλιον εἰδὲ ὅλος ὁ μῆν σχεδὸν βροχερὸς καὶ κρύο (I').

60. 1889: ἀπριλίου α'. τὸ ἀγίω καὶ μεγάλω σαββάτῳ ἐτελεύτησεν ὁ πρόξενος τῆς ρουσίας τὸ ὄνομά του ἀνδρέας· καὶ ἡ κηδεῖα του ἔγεινε τὴν δευτέραν τὰς 11: ἀπριλίου ὥρας 8' καὶ πλήθος λαὸς χριστιανοὶ τούρκοι ἔβραιοι ψάλλοντας ἀπὸ τοῦ ταγαρά ὅπου εἶναι τὸ προξενεῖον τὸ ρουσικὸν ἕως εἰς τὴν ἱερὰν μητρόπολιν τοῦ ἔψαλαν τὴν ἀκολουθεῖαν τῆς ἀναστάσεως καὶ ἐκφώνησαν λόγους τρεῖς καὶ εἰς τὸν τάφον ἐβγήκεν μόνος τοῦ ὁ ἀρχιερεὺς Κύριος Σωφρόνιος καὶ ἓνας πρόξενος ἐκφώνησε λόγον φράγκηκα· καὶ εἰς ἐνθύμησιν (Δ).

61. 1889: Μαΐου 21: ἡμέρα Κυριακή τῶν πατέρων ἔπιασε μιὰ βροχή σημαντικὴ καὶ (ἔπονται δύο στίχοι διαγεγραμμένοι) σχεδὸν ὅλος ὁ Μάιος μὲ βροχάδες τὸν ἀπεράσαμεν ἐκτὸς μόνον νὰ ἔκαμεν ἥλιος κάμποσες ἡμέρες καὶ εἰς ἐνθύμησιν· καὶ εἰς τὰς 23: Μαΐου ἡμέρα Τρίτη τὸ ἑσπέρας ἀνεπαύθη ὁ Ἀθανάσιος Ἀλιεὺς ὅστις ἐχρημάτισεν ἐπίτροπος εἰς τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐθαύθη τὴν 24: ἡμέρα Τετάρτη τὸ ἑσπέρας καὶ εἰς ἐνθύμησιν (E ἐν τῇ ὀπισθίῳ παραφύλλῳ).

62. 1889: Μαΐου 27: ἡμέρα Σαββάτῳ τὸ προῆ ἐφυγεν ἀπὸ Ἰωάννινα ὁ Ἰγούφπασιας καὶ εἰς ἐνθ. διὰ Κωνσταντινούπολιν. (πρόσθετα διὰ μολυβδίδος ἄλλη χειρὶ) καὶ εἰς τὸ 1893 — Μαΐου 9 — ἀπέθανε (E ἐν τῇ ὀπισθίῳ παραφύλλῳ).

63. 1889: (Ὀκτωβρίου) Περὶ τὴν ἔξοδον τοῦ Ἀγίου Ἰωαννίνων Σωφρόνιου διὰ Θεσσαλονίκην ἦλθεν τηλέγραφος μιὰ ὥρα νύχτα παρασκευὴ καὶ τὸ Σάββατον ἐφώνησε τὴν δημογεροντία καὶ ἐτηλεγράφησε γιὰ νὰ μείνη στὴν θέσιν του. Καὶ πάλιν ἄλλος τηλέγραφος ὅτι εἶναι ἀμετάβλητος διὰ νὰ μείνη. Βλέπων τὸ ἀμετάβητον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὅτι δὲν ἔχει πλέον ἐλπίδας διὰ νὰ μείνη Ἰωαννίνων ἀλλὰ θὰ πηγαίνη εἰς Θεσσαλονίκην χωρὶς λόγον ἐνάντιον ἐπήγεν εἰς τὰ σχολεῖα καὶ εὐλόγησε τοὺς μαθητὰς, δευτέρον ἐπεριπάτησεν εἰς τὰ σπητιχ πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως καὶ τοὺς ἀποχαιρέτησε τρίτον ἐλειτούργησε εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν 15 Ὀκτωβρίου καὶ ἐκήρυξε λόγον καὶ ἐξήτησε συγχώρησιν ἀπὸ ὅλην τὴν πόλιν τέταρτον ἐδιαμήρασε ἐλεημοσύνην εἰς φυλακὰς νοσοκομεῖα σπητάλια καὶ ὄρφανοτροφεῖον καὶ τῶν Ἱερέων τῶν ἐκκλησιῶν ἀπὸ ἓνα Μετζήτι τοῦ καθενὸς διὰ νὰ τὸν μνημονεύουν, πέμπτον καὶ τελευταῖον εἰς τὰς 20 ἡμέρα παρασκευὴ ὥρας τρεῖς ἐσυναχθῆσαν εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν πλήθος Χριστιανοὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ τὰ προξενεῖα Ρωσίας καὶ Ἑλλάδος· ἐκατέβη εἰς τὴν ἐκκλησίαν φορὸν τὸν τίμιον σταυρὸν κρεμώμενος ἀπὸ τὸν λαιμὸν καὶ ἐχαιρέτησε τὰς ἀγίας εἰκόνας τοῦ τάφου τοῦ Ἀγίου. Ἐβγήκεν διὰ τῆς ἀγορᾶς οἱ Χριστιανοὶ τοῦ φιλοῦσαν τὴν δεξιὰν καὶ μερικοὶ ἔβραιοι. Ἐβγήκεν εἰς τὸν αἶκον τοῦ νεομάρτυρος καὶ εἰς τὸ σπητι ὀνομαζόμενον λάμπρες εἶχε διορισμένους τοὺς αἰδεσιμότατον Παπα-Σπύρον ἀπὸ χωρίον Κοσόλιανη καὶ τὸν Δόδον ἐμήραζαν εἰς τοὺς πτωχοὺς χρήματα καὶ αὐτὸς ἐπήγεν εἰς τὸν Ἅγιον καὶ ἀποχαιρέτησε. Εἰς τὴν πόρταν τοῦ Ἀγίου ἔβγαλε λόγον ὁ γυμνασιάρχης τῆς Ζωσιμαίας σχολῆς Σωτηριάδης τελειώνοντας αὐτὸς ἐκήρυξε καὶ ὁ ἴδιος· καὶ ἦταν πλήθος ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολίου καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα τὰ σχολία παιδιὰ. Ἀπὸ τὸ ὄρφανοτροφεῖον καὶ ἀπὸ τὰς λάμπρες δὲν ἐβόλουσε νὰ περάσῃ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸ πολὺ πλῆθος ἐμβήκε στὸ καίκι εὐλόγησε τὴν πόλιν καὶ ἀνεχώρησε κλαίοντας.

Περὶ δὲ τὸν Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώμβριον ἔγινε νέος καρπὸς κούμπουλα (IB).

64. 1889:· νοεμβρίου 5: ἡμέρα κυριακή ὥρας 10 μ. μ: ἔγεινε σεισμὸς τρομερὸς καὶ τὴν αὐτὴν αὐτὴν νύκτα εἰς τὰς 6: ὥρας πάλιν ἐσήσθη καὶ εἰς ἐνθύμησιν (II' ἐν τῇ ὀπισθίῳ παραφύλλῳ).

65. 1889: Νοεμβρίου 14 ἡμέρα Σάββατον: ἐτελεύτησεν ὁ Παπανικόλας ἀπὸ χωρίον κηρημίτσα καὶ ἐτάφη τὴν Κυριακὴν (IB).

66. 1889 : περί δὲ νοέμβριον καὶ δεκέμβριον ἦτον ἰσραῖος καιρὸς (ΙΔ).

67. 1889 : περί δὲ τὸν 10κέμβριον πολὺ λαμπρὸς εἰμὴ μερικὴ βορριάδες καὶ κρύο σημαντικὸ ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς Χριστοῦ γεννήσεως καὶ εἰς τὰς 31 : Κυριακὴ ἐχάλασε ὁ καιρὸς καὶ ἔρηξε καὶ ὀλίγον χιόνι καὶ εἰς ἐνθύμησιν (ΙΔ).

68. 1889 : Δεκεμβρίου 7. ἡμέρα Πέμπτη περί τῆς ἐλεύσεως τοῦ ἁγίου Ἰωαννίνων κυρίου Γρηγορίου τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ἡ πόλις. Οἱ ἱερεῖς τῶν ἐκκλησιῶν ἱεροφορεμένοι καὶ ὅλα τὰ ἱσνάφια ἔκαμαν τὸ κάθε ἱσνάφι τρυφὸν μὲ βῆτα περιχυλομένον καὶ τὸ κάθε ἱσνάφι εἶχον τὸ ὄνομα τοῦ γραμμῆνο· ἡ ἁγία μητρόπολις ἐστολισμένη μὲ δάφνες καθὼς εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὴν ἱεράν μητρόπολιν καὶ ὁ λαὸς πρόθυμὸς διὰ τὴν ὑποδοχὴν του· ἔκλησεν ἡ ἀγορὰ καὶ ἐβγήκεν ὁ λαὸς ἄνδρες καὶ γυναῖκαις εἰς ὑποδοχὴν καὶ ἦλθεν εἰς τὸ Μηλιετ μπαχτσέ καὶ ἐκήρυξαι λόγον καὶ ἔβαλε καὶ τὰ σημεῖα καὶ ἦλθεν εἰς τὸν Ἅγιον Γεώργιον καὶ ἐφόρεσεν τὸν μανδύαν καὶ ἦτον ὁ ἄνθιμος Τσιατσιόπουλος ὁ Βελλᾶς Βασίλειος ὁ Παραμυθίας Ἰωάννης καὶ οἰγούμενος τῶν μοναστηρίων καὶ προτοσύγγελος καὶ ἱερεῖς πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τὸν ἐπήραν ψάλλοντες ἀπὸ τὸ σπήτι τοῦ ἁγίου κατεφθίαν εἰς τὴν ἱεράν μητρόπολιν καὶ εἰς τὸν δρόμον ἀπὸ τὰ σπήτι καὶ μπαλκόνια ἔρηπταν γκιούλσες καὶ ἀνθοδέσματα· καὶ ἄμικ ἐφθασεν εἰς τὴν ἱεράν μητρόπολιν ἦτον τὰ κορίτσια μὲ δάφνες οἱ μαθηταὶ καὶ ἔψαλον ᾄσματα· καὶ ἀφοῦ ἐμδήκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἔβαλεν εὐλογητὸν καὶ ἐδιάβασαν τὸ τροπᾶριον τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου καὶ ἁγίου Γεωργίου· ὕστερον ἀνέβη ὁ κύριος Παραμυθίας Ἰωάννης καὶ ἐδιάβασε τὸ φερμάνη ὕστερον ἔβαλεν λόγον ὁ ἴδιος καὶ μετὰ τὸν λόγον ἔβαλεν ὁ Χριστὰκ ἐφέντης Σακελαρίου καὶ τελειώνοντας τὸν λόγον ἐγκομίασεν τὸν σουλτάνον καὶ ἀνέβη εἰς τὴν ἱεράν μητρόπολιν. Τὴν δὲ Κυριακὴν εἰς τὰς 10 : τοῦ 10κεμβρίου ἐλητούργησεν εἰς τὴν ἱεράν μητρόπολιν μὲ τρεῖς ἀρχιερεῖς· καὶ ἔγεινε παράταξις μεγάλη· ἐσυνάχθησαν πλῆθος Χριστιανοὶ καὶ ἐτελείωσεν ἡ ἐκκλησία εἰς τὰς 6. ὥρας τῆς ἡμέρας· καὶ εἰς τὰς 12 : τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος ἐλητούργησεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀρχιμανδρείου καὶ τὸν ὑπεδέχθησαν μὲ μεγάλην παράταξιν μὲ βῆτα καὶ ἄλλα πολλά· καὶ τελειώνοντας ἡ ἱερά μυσταγογία ἐμήρασε τὸ ἀντίδωρον τῶν Χριστιανῶν (ΙΔ).

69. 1889 : περί τῆς νέας ἀσθένειας ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῶν Χριστου-

γέννων ἔπεσε μίᾳ ἀντάρᾳ τελειόνοντας ἡ θεία λειτουργία τὸ προῆ καὶ αὐτὴ ἡ ἀντάρᾳ ἐπροξένησε αὐτὴν τὴν ἀσθένειαν θέρμη πονοκέφαλον σφαγιά εἰς ὅλον τὸ σῶμα ὥστε δὲν ἔμεινε κανένας ὁποῦ νὰ μὴν τὸν ἔπιασε σχεδὸν καὶ ἔλον τὸν Ἰανουάριον καὶ αἱ ἱατροὶ τὴν ὀνόμασαν ἠφλοέντζηα (Λ).

70. 1890 περί τὸν μᾶιον ἔκαμε λαμπρὸς μὲ βορραῖς πυκναῖς καὶ ὁ καιρὸς ὀροσερὸς καθὼς καὶ ἔλος ὁ χειμῶν τῶν 89 : δὲν εἶδομεν χιόνια καὶ μήτε κρύο πολὺ καθὼς ἔκαμε εἰς ἄλλα μέρη εἰμὴ ἐδῶ βορριάδες καὶ εἰς ἐνθύμησιν (ΙΕ).

71. 1890 : Ὀκτωμβρίου 7 ἡμέρα Κυριακὴ τὸ βράδυ ἔγινε ἡ βραδυὰ αὐτὴ φοβερά ἀπὸ βροντὴ καὶ ἀστραπὲς καὶ βροντὲς φοβερὲς ὥστε ἀνετρόμαξαν ὁ κόσμος ἀπ' αὐτὸ τὸ γαζέπι.

72. 1890 : Ὀκτωμβρίου ἡμέρα Δευτέρα ὥρα 8 μ. μ. διαταγὴ τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως εἰς τὰς 9 ὥρας νὰ παρεβρηθοῦν οἱ ἱερεῖς τῶν ἐκκλησιῶν εἰς τὴν ἱεράν μητρόπολιν καὶ ὁ ἐσπερινὸς δὲν ἐδιαβάσθη αὐτὸ τὸ ἐσπέρας καὶ ἐσφάλησαν αἱ ἐκκλησίαι εἰς τὰς 25 Δεκεμβρίου τὴν ἡμέρα τῶν Χριστουγενῶν καὶ ἔγινε μεγάλη χαρὰ εἰς τοὺς Χριστιανούς.

73. 1890 : ἀπὸ 22 : Ὀκτωμβρίου ἡμέρα δευτέρα τὸ ἐσπέρας διαταγὴ ἀπὸ τὸ πατριαρχεῖον καὶ ἐσφάλισαν αἱ ἐκκλησίαι εἰς ὅλον τὸ μέρος τῆς τουρκίας· καὶ εἰς τὰς 28 : ἡμέρα Κυριακὴ ἐσυνάχθησαν οἱ Χριστιανοὶ διὰ νὰ πιγαίνουν εἰς τὸ σαράη νὰ παρακαλέσουν τὸν διοικητὴν ὅπως τηλεγραφήσῃ διὰ νὰ ἀνήξουν ὁ δὲ διοικητὴς καὶ ὁ ἀλιπετῆς τὸ πῆραν εἰς ἄλλον τρόπον ἐθάρησαν ὅτι θὰ κάμουν ἐπανάστασιν· καὶ ἐπήραν καὶ μερικοὺς Χριστιανούς τοὺς ἐφυλάκησαν καὶ τῆ δευτέρα ἐπήραν ἄλλους καὶ τοὺς ἐφυλάκησαν ἀπερνῶντας κάμποσες ἡμέραις ἄλλους ἐδῶξαν καὶ ἐβάσταξαν μερικοὺς καὶ τοὺς ἐξόρισαν διὰ κωνσταντινούπολιν· καὶ εἰς τὰς 25 : Δεκεμβρίου τὴν ἡμέραν τῆς Χριστοῦ γενέσεως ἦλθε τηλεγράφος πρὸς τὸν ἀρχιερέα Γρηγόριον εἰς τὰς τέσσαρας ἢ καὶ πέντε ὥρας τῆς ἡμέρας ἔδωσεν εἶδησιν εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ ἐκτῆπησαν τὰ σήμανδρα· ἀκούοντας οἱ Χριστιανοὶ ἔτρεξαν ἀμέσως εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ ἔγεινεν χαρὰ μεγάλη εἰς ἕλην τὴν πόλιν καθὼς καὶ εἰς τὰ χωρία ἐκτηποῦσαν οἱ καμπάνες· καὶ εἰς τὰς 8 : ἔκαμε δοξολογίαν ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὴν ἱεράν μητρόπολιν καὶ ἐγκομίασε τὸν σουλτάνον καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν μὰς οἱ ἱερεῖς ἔκαμαν καθολικὸν εἰ δὲ ἱερεῖς εἰσὶν αὐτοὶ σπυρίδων Κουσουλιανίτης, σπυρίδων καὶ ἀναστάσιος ἀπὸ κούρεντα Δημήτριος ἀπὸ βαϊνέτη Κοσμάς ἀπὸ ἄλο

χωρίον γεώργιος ἀπὸ κόντσηκ σκύρος Ἰωαννίτης βασιλῆιος ἱεροδιάκονος κονσιότης, κωνσταντῖνος νάνος προτοψάλτης παναγιώτης γκούτζης κωνδιλανάπτε σωτήρης, βασιλῆς, κωνσταντῖνος (1Δ).

74. 1891: περὶ τὸν Ἰανουάριον ἀπὸ 6 ἕως τέλη χιόνια περίσσια καὶ κρῖον σιμυαντικὸν ψύφησαν πρόβατα ἔπεσαν σπήτια ἔξεπάγησαν ἄνθρωποι ἐκλήστηκαν οἱ δρόμοι καὶ τὰ κάρβουνα ἐπουλήθησαν τριάντα παράδες καὶ ἕως τέλος δὲν ἐπάρθη τὸ χιόνι ἀπὸ τὰ σπήτια ὁ δὲ φεβρουάριος ἀπὸ τὰς 2: ἕως τὰς 4: βοργιάς σιμυαντικῶς ἔπεσαν σκαπὲς ἐτσακίσθησαν δένδρα ἔπεσαν γρήλες τῶν ἀρχόντων ἐσυντρίφθηκαν γάστρες καὶ ἔγηνε καταστροφὴ μεγάλη· καὶ εἰς ἐνθύμησιν· καὶ ἀπὸ τὰς 5 τοῦ αὐτοῦ ἡμέρα τρίτη τὸ ἐσπέρας ἕως τὴν παρασκευὴν τὸ βράδυ 10: φεβρουαρίου ἕτερος βοριάς σφοδρότερος καὶ κρυαδερὸς ὥστε ἡ λίμνη ἔκαμε μεγάλη φορτοῦνα καὶ ἀπὸ τὰ κήματα ἐσχηματίστηκαν πολλὰ κρύσταλλα ὡς δένδρα. καὶ ξύλα ὅπου βρισκόνταν εἰς τὸν μόλο δένδρα καὶ λοιπὰ ἀξιοπεριεργα πράγματα ὅπου ἀπόρεσαν ὁ κόσμος καὶ δὲν ἐστάθη ποτὲ εἰς αὐτὸ τὸ συμβῆν ὅπου ἔγεινεν· δὲν τὸ ἐνθυμεῖται κανένας ἀπὸ τοὺς γέροντας αὐτὰ τὰ κρούσταλλα καὶ μάλιστα ἡ γῆς ὅπου εἶναι εἰς τὸν μόλον ἦτον ὅλον κρούσταλλα ὡς ἂν νὰ ἦταν μάρμαρα στρομένα καὶ τὸ χιόνι ἀκόμη δὲν ἐπάρθη ἀπὸ τὴν γῆν καὶ ἀπὸ αὐτὸ ἐκρουστάλισε εἰς τοὺς δρόμους καὶ ἔγεινε γιαλὸς καὶ ἐπάγωσε καὶ ἡ λίμνη (B).

75. 1891: σημείωσις διὰ τὸν Ἰανουάριον χιόνια περίσσια καὶ εἰς τὰς 7: καὶ 8: τοῦ αὐτοῦ μηνός· ἔρηξε ἕως μία πηθαμῆ καὶ περισσώτερον ἕως εἰς τὰ χωρία κύριος εἶδεν· καὶ ἀπὸ τὴν μεγάλην φορτοῦναν εἰς τὸ βῆρος ἔπεσαν σπήτια ἔξεπάγησαν ἄνθρωποι ἐτσακίσθησαν δένδρα ἐψόφησαν ζωντανὰ ὥστε ἔγεινεν ἐλειγνὸν θέαμα εἰς τὴν πόλιν μας καὶ εἰς τὰ περίχωρα ἐπουλήθησαν τὰ κάρβουνα τριάντα παράδες τὴν ὁκτὰ καὶ εἰς ἐνθύμησιν καὶ εἰς τὰς 25: τοῦ αὐτοῦ μηνός ἔπεσε καὶ ἄλλα χιόνια καὶ ἔγηγεν ἕνα μῆγμα μὲ τὸ παλαιὸν 3 πηθαμὰς καὶ εἰς τὰς 26: ἔπεσε βοργιάς καὶ κύριος γνωρίζῃ πότε θὰ παρθῇ τὸ χιόνι ἀπὸ τὴν πόλιν μας καὶ ἀπὸ τὰ χωρία (A).

76. 1891: ἑξημερόνιντας ὁ μαῖος ἔκαμε ἕνας βοργιάς σιμυαντικῶς καὶ ἐπεκράτησε ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ ἦτον καὶ κρηαδερὸς καὶ εἰς ἐνθύμησιν (E).

77. 1891: ἀπὸ Ἰουλίου μέχρι 28: αὐγούστου ἀνομβρία καὶ εἰς τὰς 28: ἔδρεξεν βραχὺ καὶ εἰς ἐνθύμησιν περὶ δὲ ἀσθενείας ἡ εὐλογία ἔκαμε θράσιν οὐκ ὀλίγην καὶ ἀσθενεία ἔπεσε (H).

78. 1891: Σεπτεμβρίου 13: ἡμέρα Παρασκευὴ τὸ γεῦμα ἔπεσε ἄσπραπὴ εἰς τὸ τζιζμι Σαβατιὲ καὶ ἐσκότωσε ἕνα παιδί καὶ τὸ ἄλλο τὸ σήκουσαν μησαποθαμένο καὶ εἰς τὸ προσκύνημα ἐδάρεσε καὶ μερικὸς Τούρκους ὄχι ὅμως διὰ θάνατον (IA).

79. 1891: (Ὀκτώβριος) Ἑπιτελεῖται ἔτι Πατριάρχης ἐμβῆκε ὁ Νεόφυτος ὁ Πελαγονίας.

80. 1891: 8/9/91 18. Ἐδρεξε χιόνι εἰς τὸ Μητσκέλι καὶ ἔκαμε τρομερὸ κρῖον τὸ ὅποσον μᾶς ἦλθε διὰ μιᾶς.

81. 1891: περὶ τὸν ὀκτώμβριον καὶ νοέμβριον δευτέρα ἀνοιξίς δὲν εἶδομεν κρῖον διόλου ὥσται πολαὶς ὀλίγες βροχάδες καὶ ἀπὸ τὴν φιλιπιάδα ἔφερον χιμυαντικὰ κινούργια καὶ κομοδῶρια καὶ πατριτζιάνια ὅπου δὲν τὸ ἐνθυμοῦνται κανεῖς ἀπὸ τοὺς γεροντοτέρους καὶ ἦτον δευτέρα ἀνοιξίς καὶ εἰς ἐνθύμησιν (II' ἐν τῷ ὀπισθίῳ παραφύλλῳ).

82. 1891: Δεκεμβρίου 9: ἡμέρα Δευτέρα ὥραις 3: καὶ ≤: ἐκρέμασαν τὸν Ἀθανάσιον Μπαλατσὸν ἀρχιεπιστὴν εἰς τὸ Μπὰς κουλούκη εἰς τὸν πλάτων· καὶ ἦτον ὅλος ὁ ὁ στρατὸς καὶ εἰς τὰς 6. ὥρας τὸν ἐξεκρέμασαν καὶ τὸν ἐνταφίασαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν Ἀρχιμανδρείου

καὶ εἰς ἐνθύμησιν. Σ. Χ. κ. (πρόσθετα κατόπιν) καὶ εἰς τὰς 20. Δεκεμβρίου ἔφεραν τὸν πολυέλεον τὸν κρουσταλένιον ἀφιέρωμα τοῦ κυρίου Φώτου Ἰωάννου Χάιτα· καὶ εἰς ἐνθύμησιν (IA).

83. 1892: ὁ Ἰανουάριος πολὺ λαμπρὸς μῆτε κρῖον μῆτε χιόνια ἀλλὰ πολαὶς ὀλίγες βροχάδες (A).

84. 1892: φεβρουαρίου 23: κυριακὴ τῆς ὀρθοδοξίας. ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος ναζιανζοῦ κύριος πανάρετος προτοσύγγελος τοῦ ἀγίου Ἰωαννίνων καὶ δύο αἵτεροι ἐπίσκοποι ὁ ἅγιος παραμυθίας καὶ βασιλῆιος κονίτης καὶ ἔγειναι αὐτὴν τὴν ἡμέραν μεγάλη παράταξις καὶ πλῆθος χριστιανοὶ ἐσυνάχθησαν εἰς τὴν ἱερὰν μητρόπολιν καὶ ἡ κυβέρνησις ἔστειλε στρατὸν καὶ ἐφύλαξαν τὴν πόλιν· καὶ εἰς ἐνθύμησιν· Σ: χ: κ: καὶ εἰς τὰς 24: δευτέρα ἔριξε χιόνι. ἀπὸ Ἰανουάριον καὶ φεβρουάριον ἀσθενείαις μεγάλαις καὶ θανατηκὸν περισσώτερον εἰς νέους καὶ νέας. ἦτον προτῆτερα καὶ εὐλογία καὶ πολὺ ἀπέθανον ἀπὸ αὐτὴν τὴν εὐλογημένην ἀσθενείαν ὄχι ἐδῶ μόνον ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ περίχωρα (B).

85. 1892: φεβρουαρίου 26: ἡμέρα τετάρτη εἰς τὰς 9: ὥρας μετὰ μεσημβρίας εἰς τὴν ἱερὰν μητρόπολιν ὁ τάφος τοῦ ἀγίου γεωργίου ἀρχιζε καὶ ὕδρως τόσον πολὺ ὅπου ἀπόρεσαν οἱ χριστιανοὶ καὶ

ἔτρεξαν ὅλοι εἰς τὴν μιὰ ὥρα νύχτα ὥστε ἐπήγεν ἡ ἀστυνομία εἰς τὸν ἀρχιερέα καὶ ἐκατέβηκεν καὶ ἐπαραιμέρισε τοὺς χριστιανοὺς καὶ τὴν πέμπτην ἕλην τὴν ἡμέραν δὲν ἐπήγησαν ὁ κόσμος ἐπήγεναν καὶ ἐπροσκυνοῦσαν τὸν τάφον ἄνδρες γυναῖκες παιδιὰ καὶ ἐμάζοναν ἀπ' αὐτοῦ τὸν ἴδρωτα μὲ βαμπάκη καὶ μάλιστα ἐπήγαν καὶ τούρκοι καὶ αἰθροὶ καὶ ἀπόρισαν βλέποντας αὐτὸ τὸ αἰξέσιον θαύμα καὶ εἰς τὰς 28: τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἡμέρα παρασκευῆ εἰς τὰς 11: π: μ: ἀνεχώρησεν ὁ ἅγιος Ἰωαννίνων κύριος γρηγόριος διὰ κωνσταντινούπολιν μὲ ἓνα γαζέπη βροχὴ βαγδάα καὶ εἰς ἐνθύμησιν (H).

86. 1892: τὸν Ἰούνιον μόνον εἰς τὰς 13: ἐβγήκεν ὁ δήμαρχος ἔξω τὰ περίχωρα μὲ μερικοὺς στρατιώτας καὶ ἐπεῖρε καὶ τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὰ χωρία καὶ τοὺς ἔδωσε ξύλα καὶ ἐκυνήγησαν τὴν ἀκρίδα ὅπου ἔπεσε εἰς τὰ χωράφια καὶ ἀμπέλια καὶ εἰς ἐνθύμησιν (Γ).

87. 1892 σημείωσις περὶ τὸν αὐγούστον ἀπ' ἀρχῆς ἕως 12: αὐτοῦ δὲν ἔληψεν ὁ βορέας νύχτα καὶ ἡμέραν περὶ δὲ τῆς ἑορτῆς τῆς Θεοτόκου ἦτον συνήθεια ὅτι τὸ κουβούκλιον ὅπου βάνομεν εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς μετὰ τὴν κοίμησιν ὡς τὰς 16: τοῦ αὐτοῦ ἐδιέταξεν ὁ ἐπίσκοπος ναζιανζοῦ κύριος πανάρετος ὅστις εἶναι εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀγίου Ἰωαννίνων κυρίου γρηγορίου καὶ ἐσήκωσαν τὸ κουβούκλιον μαζὺ μὲ τὴν κοίμησιν ὅπου ἐστέκονταν ἐν τῇ μέσῃ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἕως τὴν ἀπόδωσιν καὶ εἰς ἐνθύμησιν. καὶ εἰς τὰς 19: ἔκαμαν δοξολογίαν τοῦ σουλτάνου εἰς τὴν ἀνάβασιν τοῦ θρόνου καὶ ἔκλησε τὸ παζάρη ἀπὸ τὰς 3. ἕως τὰς ἕξαι καὶ τὸ ἑσπέρας ἔκαμαν φῶτα πολλὰ καὶ εἰς τὸ σαράη πησλὰ ἅγιον νικόλαον παζαριοῦ καὶ ἐβραλίηκα μνήματα εἰς τὸ μπᾶσ κουλούκη μὲ πλήθος φῶτα καὶ σιμέαις παντοῦ εἰς σπήτια ἐργαστήρια καὶ ἔγεινεν τῶσον ὅπου ἄλλη χρονιά δὲν ἔγεινε μὲ τῶσα φῶτα. καὶ εἰς τὰς 23: κυριακὴ εἰς τὰς 7: ὥρας ἔκαμε σησμός.

περὶ τῆς ἀνομβρίας ἀπὸ 27: Ἰουνίου ἕως 30 αὐγούστου δὲν εἶδαμεν βροχὴ καὶ εἰς τὰς 30 ἡμέρα κυριακὴ ἔπιασε βροχὴ βαγδάα καὶ ἐπεκράτησε καὶ τῆ δευτέρᾳ 31: καὶ ἔριξε χαλάζη εἰς τὰ ἀμπέλια ἔπεσαν καὶ δύο ἀστροπελέκια καὶ εἰς ἐνθύμησιν (θ).

88. 1892: Σεπτεμβρίου 13: ἡμέρα Κυριακὴ ἐχειροτονήθη ἱερεὺς Στέφανος Διαμαντίδης χρυσοκόπος (IA).

89. 1892. Σεπτεμβρίου 13. ἡμέρα Κυριακὴ. Ἐχειροτονήθη ἱερεὺς εἰς ἐνορίαν Καραβατιᾶς ὁ Στέφανος Χρυσοχοῖδης καὶ εἰς ἐνθύμησιν (I διὰ μολυβδίδος).

90. 1892: (Ὀκτώβριος) Περὶ τὰ σταφύλια ἀπὸ τὰ 35 τὰς ἑκατὸ ὀκτάδες ἔφθασαν 12 τὰς ἑκατὸ ὀκτάδες.

91. 1892 8: ὀβρίου 9 Παρασκευῆ τὸ βράδυ: Ἐπιασε ἓνα γαζέπη μὲ ἀστροπελέκια καὶ βροχὴ καὶ ἀέρας ὅπου ἀνετρόμαξαν ὁ κόσμος ἀπὸ τὸ αἰφνίδιον γαζέπη.

Καὶ ἀπὸ τὰς 9 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἔκαμε μεγάλη καλοκαιρία ὡς ἀν τοῦ μαΐου (IB).

92. 1893: (Ὁ Ἰανουάριος) βροχάδες χιόνια ὀλιγοστά κρύο ἀνηπόφερτο ἀέρας ἀσθενεῖαις ἐπικίνδυνες καὶ πολλὰ ὀλίγοι θάνατοι εἰς νέους καὶ γέροντας καὶ εἰς ἐνθύμησιν. Ξ. χ': (A)

93. 1893: περὶ δὲ τὸν μάρτιον εἰς τῆς ἀρχῆς ὄρατος ὕστερον βορέας καὶ χιόνη καὶ κρύο ψυλο εἶδὲ τὸ τέλος εἰς τὴν τριάντα μία βροχὴ ἀέρας κρύο χιόνια εἰς τὰ ὄρη τῶσον ὅπου ἐκλήσθησαν ὁ κόσμος εἰς τὰ σπήτια τους καὶ ἦτον τετάρτη τοῦ πάσχα καὶ εἰς ἐνθύμησιν. Σ. K: (Γ).

94. 1893: περὶ δὲ τὸν Μάιον βροχάδες ἀέριδες κρύο χιόνια εἰς τὰ ὄρη πολὲς ὀλίγες ἡμέρες ἐφάνη Μάιος καὶ κατ' αὐτὸν τὸν Μάιον ὁ Ἀχιμέτ ἐφέντης υἱὸς Βεήπ ἐφέντης δήμαρχος ἐδιώρησαι καὶ ἐφκίασαν τὸν ὁρόμιον ἐπάνω εἰς τὸ πηγάδη καὶ τὸ ἐνήκιασαν εἰς τὸν Νικολάκη Σαλταδόρου καὶ Μιχαὴλ Γκριτζιάλα καὶ ἐδιόρησε νὰ γίνῃ τὸ αὐτὸ παζάρη εἰς τὴν ἀγίαν Μαρίναν λεγόμενον πληθοκοπιὸ (E ἐν τῇ ὀπισθίῳ παραφύλλῳ).

95. 1893: Σεπτεμβρίου 29 ἡμέρα Τετάρτη τὸ βράδυ ὥραις τρεῖς τῆς νυκτὸς ἔπιασε ἓνα γαζέπη χαλάζει ἕως 20: δράμια καὶ βροχὴ καὶ ἀσραπόδροντα ὥστε δὲν τὰ ἐνθυμήται εἰς τὰς ἡμέρας μας κανεῖς καὶ εἰς ἐνθύμησιν (IA).

96. 1894 περιδὲ τοῦ χειμῶνος δὲν εἶδομεν τίποτις καθὼς εἰς ἄλλους τόπους εἶμι ἐδὴ βρογιάδες καὶ ὀλίγον χιόνη τὸν δεκέμβριον τὸν δὲ Ἰανουάριον καιρὸς λαμπρὸς ὡς ἀν καλοκέρη ἀσθενεῖαις ἕμως πολλαῖς καὶ ξεχωριστὰ ἡ φλυέτζα ὅπου δὲν ἀφησεν κανέναν ὅπου νὰ μὴν τὸν τραβήξῃ ἀπὸ μικρὸν ἕως μεγάλον καὶ εἰς ἐνθύμησιν (A).

97. 1894: φεβρουαρίου 6: ἡμέρα κυριακὴ ὁ ἅγιος ἐπίτροπος Ἰωαννίνων κύριος πανάρετος ἐχειροτόνησεν τὸν ἀναστάσιον κλήτσα διάκονον καὶ ἓνας νησιώτης ὀνομαζόμενος πακαταᾶς ἐφόναξεν ἐκεῖ ὅπου εἶπον οἱ διάκονοι τὸ κέλεψον αὐτὸς ἐφόναξεν ἀνάξιος καὶ τὸν ἔστειλεν αὐτὴν τὴν ὥραν ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ κουλούκη μὲ τὸν διασαχτοσὴν καὶ τὸ ἀποδησόμενον τῇ θὰ γίνῃ κύριος γινδσκη. καὶ εἰς

ἐνθύμησιν καὶ ἐπὶ τέλους δὲν τοῦ ἔκκαμιν τίποτε, οὔτε τοῦ ἐνὸς οὔτε τοῦ ἄλλου (B).

98. 1894 : φεβρουαρίου 10· ἡμέρα πέμπτη ἀνεπαύθη ἐν κυρίῳ Νικόλαος Ἰωσήφ. ὅστις ἐχρημάτισεν ἐπίτροπος καὶ ἐπιστάτης εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας καὶ εἰς ἐνθύμησιν (B).

99. 1894 : διὰ τὸν μάρτιον βροχιάδες κρῦο ἀνηπόφερτο καὶ εἰς τὰ ὄρη χιόνια καὶ εἰς ἐνθύμησιν σ· κ· (Γ).

100. 1894 : περὶ δὲ τὸν ἀπρίλιον βροχιάδες ἀδιάκοπες καὶ ἀέρας καὶ χιόνα εἰς τὰ ὄρη καὶ εἰς τὰς 27 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐγγινεν ἕνα γαζέπη μέγαλον καὶ ἔπεσαι μία λέκινα εἰς τὸν μαχαλὰν μὴρ τὸ σιᾶδι καὶ ἐδάγκασε μιὰ τσιούπρα χριστιανοὶ ἕως ὅ· χρονὸν καὶ ἔβαλαν φωνές ἢ γυναῖκες καὶ ἐβγήκαν οἱ νηζάμιδες ὅπου κατοικοῦσαν ἐκεῖ καὶ τὴν ἐκηνήγησαν καὶ ἐμδήκεν εἰς ἕνα χωρικὸ σπήτι καὶ τὴν ἐσχότουσαν καὶ τῆς ἤβραν τρία μωρὰ καὶ ἀρνιά εἰς τὴν κηλίαν τῆς ὅπου δὲν τὰ εἶχε χονέψη· καὶ εἰς ἐνθύμησιν. σ· κ· (Δ).

101. 1894 : Μαΐου 23 : ἡμέρα Δευτέρα ἦλθεν ὁ ἅγιος Ἰωαννίνων Κύριος Γρηγόριος ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὸν ἐδέχθη καὶ ὁ λαὸς καὶ τὸ ἱερατεῖον τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἐμδήκεν εἰς τὸν ἅγιον Γεώργιον καὶ ἐχερέτησε καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἐμπήκεν εἰς τὴν καρότσα καὶ ἐπήγεν εἰς τὴν ἱερὰν μητρόπολιν καὶ ἔψαλιν παράκλησιν καὶ εἰς ἐνθύμησιν (E ἐν τῇ ὀπισθίῃ παραφύλλῳ).

102. 1894 : περὶ δὲ τῆς ἀνομβρίας ἀπὸ Μαΐου ἕως 7 : Σεπτεμβρίου ὅπου εἶδομαι βροχὴ καὶ εἰς τὰς 8 : τοῦ αὐτοῦ τὸ βράδυ βροχὴ καὶ ἀεραπόδορτα καὶ εἰς ἐνθύμησιν (IA).

103. 1894 : αὐγούστου 10 ἐτελεύτησεν ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Σπυρίδων ἱερεὺς ἀπὸ χωρίον κούρεντα ὅστις ἐχρημάτισεν ἐφημέριος εἰς τὴν ἐκκλησίαν χρόνους πεντήκοντα ὅστις ἐνταφιάσθη εἰς τὸ χωρίον του. καὶ ἀντικατεστάθη εἰς αὐτὴν τὴν ἐνορίαν ὁ αἰδεσιμότατος στέφανος διαμάντου χριστοχόου. καὶ εἰς ἐνθύμησιν (H).

104. 1894 : αὐγούστου 20· ἡμέρα σαββάτω τὸ ἑσπέρας εἶδομεν βροχὴν ὅπου δὲν εἶχε βρέξη ἀπὸ τὰς 3 : μαΐου καὶ εἰς ἐνθύμησιν.

καὶ εἰς τὰς 22· ἡμέρα δευτέρα ἔφεραν ἕνα μπαηράκη ἀπὸ κωνσταντινουπόλεως μὲ μεγάλην παράταξιν ἐβγήκεν καθαλαρὰ καὶ ἐδιάταξαν εἰς τὸ παζάρη νὰ σηκοθῶν ἔλαι καὶ νὰ τὸ προσηπαντήσουν καὶ τὸ πήγαν εἰς τὸ σαράη καὶ τὸ ὑπεδέχθηκεν ὁ βαλλίς καὶ οἱ λοιποὶ μεγάλοι καὶ μικροὶ καὶ τὸ ἐπροσκύνησαν καὶ ἔκαμαν ντογά καὶ εἰς ἐνθύμησιν.

καὶ εἰς τὰς 21 : τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἡμέρα δευτέρα ἔφεραν καὶ ἄλλην σημαίαν μὲ τὴν αὐτὴν παράταξιν (Θ).

105. 1894 Ὀκτωβρίου 22· Ἀπέθανεν ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσίας Ἀλέξανδρος ὁ τρίτος ἡμέρα σαββάτω καὶ τὴν Κυριακὴν ἐτελεύτησεν ἐνθύμησιν εἰς τὴν ἱερὰν Μητρόπολιν μὲ τρεῖς ἀρχιερεῖς, Ἰωαννίνων Γρηγόριος, Βελλᾶς Βασίλειος καὶ Παραμυθίας Λεόντιος καὶ ἦταν πληθὺς λαοῦ καὶ ἕλλα τὰ προξενεῖα εἶχαν τὰς σημαίας ὑψωμένες (IB).

106. 1895 : σημεῖωσις διὰ τὸν Ἰανουάριον ἔλος βροχερὸς ἡμεῖς δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας εἶδομεν ἥλιον ὁ δὲ ἐπίληπος βροχερὸς καὶ μεγάλη νηροποντιὰ καὶ εἰς ἄλλους τόπους ἔγειναν μεγάλας ζημίαις. ἔνεκα τῆς νηροποντιᾶς καὶ χιόνια καὶ ἄλλα πολὰ καθὼς ἠδιαλάμβανον ἢ ἐφημερίδες· ὁ δὲ φεβρουάριος ὡς καὶ 4 : ἡμέρες εἶδομεν ἥλιον ὁ δὲ ἐπίληπος χιόνια βροχᾶς ἀερίδες κρῦο τρομερό (B).

107. 1895 : μαρτίου 27 : τετάρτη μέγας κανῶν ὁ ἅγιος Ἰωαννίνων κύριος γρηγόριος ἔδωκεν εἰδῆσιν εἰς τὰς ἐκκλησίας νὰ φάλουν τὸν μέγαν κανόνα εἰς τὰς δέκx κα' μισθὴ καὶ νὰ τελειώσουν εἰς τὰς δώδεκα καθὼς καὶ τὸν ἀκάθιστον ὕμνον καὶ εἰς ἐνθύμησιν· διὰ δὲ τὴν μεγάλην ἐβδομάδα δὲν γνωρίζωμαι πῶς θὰ κατασταθῶν τὰ πράγματα (Γ).

108. 1895 μαΐου ̄α : ἡμέρα δευτέρα εἰς τὰς 5 : ὥρας νύκτα ἐγένεν ἕνας σεισμὸς τρομερὸς καὶ εἰς τὴν παραμυθιά καὶ περίχωρα ἔκαμε ζημίαν μεγάλην ἔπεσαν σπήτια ἐφονεύθησαν ἄνθρωποι καὶ ἄλλοι ἔμειναν λαβομένοι καὶ εἰς ἐνθύμησιν. Σ· χ· κ· (E).

109. 1895 ἀπὸ τὰς 12 αὐγούστου Βορρᾶς ἀνεμος δυνατὸς ἕως τὰς 28 τοῦ ἰδίου (H ἐν τῇ ὀπισθίῃ παραφύλλῳ διὰ μολυβδίδος).

110. 1895 : Δεκεμβρίου 21 ἡμέρα δευτέρα ἔκαμε ἕνας βοριᾶς σημερινὸς ὥσται ἐκλήστηκαν ὁ κόσμος εἰς τὰς σπήτια τους· καὶ εἰς ἐνθύμησιν· Σ̄. ̄ζ̄. Κρ. (IA).

111. 1896 διὰ τὸν μαῖον ἔλος βροχερὸς καὶ εἰς τὰς 21 : τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἡμέρα δευτέρα ἔριξαι ἕνα χαλάζη τρομερὸς εἰς τὸ χωρίον ζέλοδα καὶ ἔκαμε ζημίαν μεγάλην ὥσται δὲν ἐνθυμῆται κανεῖς αὐτὸ τὸ τρομερὸν σημεῖον καὶ εἰς ἐνθύμησιν. Σ· χ· κ· (E).

112. 1897 Ἰουνίου 21 ἡμέρα Πέμπτη τὸ πρωτὴ ἢ ὥρα 7 1/2 ἐκρέμασαν οἱ Τούρκοι ἕνα Χριστιανὸν Σέργιον Ἰωάννην παρώνυμον ἀνομαζόμενον ὁ ὅποιος κατήγετο ἀπὸ τὰ περίξ τῶν Τρικκάλων ὁ ὅποιος ἐστάθη γενναίως εἰς τὰς ἀνακρήσεις ἐπὶ ἐννέα μῆνας εἰς τὰς ἐνθύμησιν.

φυλακὰς (διὰ τὴν δοθιῶδοξον πίσειν καὶ θρησκείαν μας διαγεγραμμένα) καὶ ὁ ὁποῖος ἐφάνη ἐκ τῶν πρώτων ἀνταρτῶν (Ἐ ἐν τῷ ὀπισθίῳ παραφύλλῳ).

113. 1898 Ἰανουαρίου 14 Ἀπέθανεν ἓνας Ἱερεὺς Φώτιος εἰς τὰς φυλακὰς τῶν Ἰωαννίνων ἐκ τοῦ χωρίου Κουκλῆς (ἐκ τῆς περιστάσεως τῆς Μ. Τετάρτης ἀνωθι δι' ἄλλης χειρὸς τῆς γραφάσης τὰ κτωτέρω ἐν τῷ Α) εἰς ἄδικον κατηγορίαν καὶ ἔγεινεν ἡ κηδεὶα ἐξ ὄλων τῶν Ἱερέων Ἀρχιμανδρείου καὶ Ἀγίου Νικολάου μὲ παράταξιν (Α)¹.

114. 1898 Ἰανουαρίου 17 ἀπέθανεν καὶ ἕτερος Ἱερεὺς Ἀναστάσιος εἰς τὰς φυλακὰς ἀπὸ Γκρίκα τῆς Παραμυθίας ἐκ τῆς αὐτῆς ἀδίκου κατηγορίας τῆς Μ. Τετάρτης καὶ ἡ κηδεὶα τοῦ ἔγεινε ἐξ ὄλων τῶν Ἱερέων καὶ φαλτῶν τῆς ἐκκλησίας καὶ πλήθος Χριστιανῶν συνώδουσιν αὐτὸν καὶ ἔγεινε λαμπρὰ ἡ κηδεὶα τοῦ (Α).

115. 1898 Μαρτίου 10 = Ἡμέρα Ἑπίτη ὥρα 2 1/4 π. μ. Ὁ ἐν Πρεβέζῃ πράκτωρ τῆς Ρωσσίας κ. Σκέφερ, ἤλθεν εἰς Ἰωάννινα ὅπως ἀποχαιρετήσῃ τὸν ἐνταῦθα Γενικὸν Πρόξενον τῆς Ρωσσίας κ. Σκριάμπελ μετατιθέμενον ἐντεῦθεν δι' Ἀδριανούπολιν. Ἐξερχόμενος ὁ ἀνωτέρω πράκτωρ μετὰ τοῦ κ. Νέστορος Γεωργίτη Δικηγόρου, καὶ φθάσας ὀλίγον περετέρω τοῦ ἀρχιφυλακείου κειμένου ἐν τῇ πλατείᾳ τῶν Ἑβραϊκῶν μνημάτων εἰς στρατιώτης ὑπὸ φανατισμοῦ κινούμενος, ἐπέτεθη αἰφνης κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐβράβησεν ἐπανειλημμένως. Ἦ ἐν ὑπὸ στέματος κοσμούμενον πιλῆκιον τοῦ πράκτορος ἐκυλίσθη ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὁ αὐθαδιάσας στρατιώτης ἐτρέπη εἰς φυγὴν. Καὶ ταῦτα ἐπὶ παρουσίᾳ πολλῶν στρατιωτῶν μενόντων ἀναλγήτων θεατῶν τῆς σκηνῆς. Πάραυτα ὁ πράκτωρ ἀνεφέρθη εἰς τὸν φρουροῦντα ἀξιωματικὸν τοῦ ἀρχιφυλακείου. Καὶ μὲ ὄλλας τὰς δῆθεν προσπαθείας τῆς ἀστυνομίας ὁ στρατιώτης μέχρι σήμερον 18 τρέχοντος μένει ἄγνωστος εἰς τὰς ἀρχάς. Τὴν αὐτὴν στιγμὴν ὁ Ἱερεὺς Νικόλαος Κρομούδας ἐφημέριος τῆς Ἐκκλησίας Ἀγίου Νικολάου, ἰστάμενος πρό τινος ἀρτοποιεῖου εἰς τὸ κεντρικότερον μέρος τῆς ἀγορᾶς κειμένου (εἰς Κριθαροπάζαρον), αἰφνης καὶ παρ' ἐλπίδα στρατιωτῶν τινες διερχόμενοι ἐκείθεν, τὸν ἤρπασαν ἄνευ τινὸς αἰτίας ἐκ τῆς γενειάδος καὶ ῥίψαντες αὐτὸν

¹ Ἀνωθεν Γεώργιος Ἱερεὺς, εἶνε δ' αὐτός ὁ γράψας ταύτην καὶ τὴν ἀκόλουθον ἐνθύμησιν διὰ μολυβδίδος ἐν τῷ παραφύλλῳ τῷ συνεσταχισμένῳ μετὰ τοῦ περικαλύμματος.

χαμαὶ τὸν ἐκτύπησαν εἰς τρόπον ὥστε ὁ δυστυχὴς Ἱερεὺς ἐκυλίσθη λιπόθυμος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους (Γ).

116. 1898 : Μαρτίου 18 = Ἡμέρα Πέμπτη καὶ ὥραν 4^{ην} ἀνεχώρησεν ὁ Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ρωσσίας κ. Σκριάμπελ οἰκογενειακῶς, μεταβαίνων εἰς Ἀδριανούπολιν (δι' Ἀγίων 40). Ἀνεχώρησε δὲ ἐν παρατάξει, συνοδευόμενος ὑπὸ τριάκοντα ἱππέων στρατιωτῶν. Προέπεμψαν δὲ αὐτὸν ἐπίσης μέχρι τινὸς ἔξω τῆς πόλεως, οἱ Πρόξενοι καὶ πράκτορες τῶν λοιπῶν δυνάμεων, ὁ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων Γρηγόριος, ὡς καὶ πλήθος λαοῦ, ἵνα ἐκφράσῃ τὴν πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν οἰκογενειάν του ἀγάπην (Γ).

117. 1898 : Ἰουλίου 19 : ἡμέρα Κυριακὴ τὸ πρῶτὸν ἔψαλαν ἡ ἐκκλησίαις καὶ ἔγεινε σεισμὸς τραμερὸς ὥστε ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἀρχιμανδρείου ἔπεσαν κορνίζες ἀπὸ τοῦς κουμπέδες καὶ τὰ μησόττηχα εἰς τὴν σκηπὴν καὶ ἐκτῆπησαν ἄνθρωποι καὶ ἔγεινε ταραχὴ μεγάλη ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ εἰς τὴν πόλιν ἔπεσαν οἰκοδομὲς μπουχαριά καὶ ἔγεινε ταραχὴ μεγάλη ὁμοίως τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐσίσθη πάλιν κατὰ τὸ μισμὲρ δχι ὅμως τόσον ὅσον τὸ πρῶτὸν καὶ ἐγράφη διὰ ἐνθύμησιν (Η).

118. 1898 : Ἰουλίου 19 : ἡμέρα Κυριακὴ καὶ ἐν ὥρᾳ τῆς ἱερᾶς λειτουργίας ὅτε ἔλεγεν ὁ διάκονος τὸ μετὰ φόβου θεοῦ σεισμὸς φοβερός ἔγεινεν ἔπαθεν ἡ ἐκκλησία καὶ διορθώθη αὐτὸ τὸ ἔτος — ἀλλὰ τόσον φοβερός ὁ σεισμὸς ὥστε οἱ ἄνθρωποι ἐφώναζαν Παναγία βοήθη μας καὶ μεγάλη βοή ἀπὸ ἀνδρας καὶ γυναικόπαιδα, διότι ἐπιπτον ἡ κορνίζες ἀπὸ τὰς κουμπίδες, καθὼς καὶ ἀπὸ τῶν Πολυελέων καὶ κανδήλια ἀπὸ τὸ πολυκάνδηλον καὶ ἄλλα, ἔτρεχον οἱ ἄνθρωποι νὰ φύγουν ἀλλὰ αἱ θύραι εἶχον κλεισθῆ ἀπὸ τοῦς ἀνθρώπους καὶ ἐφώναζον Παναγία. Δ. Κ. (Ζ).

119. 1899 : Σεπτεμβρίου 12 ἐχηροτονήθη ὁ κύριος Μελέτιος ἡγούμενος Ἐλεούσης κύριος Μελέτιος ἐπίσκοπος τοῦ ἀγίου Ἰωαννίνων κύριον Γρηγόριον καὶ εἰς ἐνθύμησιν. Σωτήριος Κράχτης. (ΙΑ).

120. 1899 : Σεπτεμβρίου 12 ἡμέρα Κυριακὴ ἐχηροτονήθη ἐπίσκοπος ὁ Μελέτιος εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς ἦσαν Ἰωαννίνων Γρηγόριος Γρεβενῶν Δωρόθεος Παραμυθίας Βασίλειος καὶ ἦτον πλήθος λαοῦ καὶ ἀφοῦ ἐτελείωσε ἡ θεία λειτουργία ἀμέσως ἀνέβη εἰς τὴν Μητρόπολιν καὶ ἀπ' ἐκεῖ διὰ μέσου τῆς ἀγορᾶς μὲ πλήθος λαοῦ καὶ ἱερεῖς ἕως τὸν Μόλον καὶ ἐκείθεν εἰς τὸ Νησίον ἐγράφη εἰς ἐνθύμησιν (Ι διὰ μολυβδίδος).

121. 1899 : 76ρίου 28 ἡμέρα τρίτη ἡ ὥρα δώδεκα τὸ βράδυ

ἐφάνη εἰς ἀστὴρ πολὺ λαμπρὸς καὶ διηρθύθη πρὸς τὴν λίμνην ἄφηνε δὲ ὀπίσω πολλοὺς σπινθήρας μὲ διαφόρους λάμπες καὶ ἀφ' αὐτοῦ ἐτελείωσε εἰς τὸ τέλος ἔκκαμε μεγάλον κρότον (I διὰ μολυβδίδος).

122. 1900: σημείωσις διὰ τὸν μαῖον ἔκαμε προχίρος κρύο ἀέρας καὶ εἰς μερικὰ μέρη ἔρυξε χιόνη καὶ σχεδὸν ὅλος ὁ μαῖος ἀκχτάσματος καὶ εἰς ἐνθύμησιν Σ: γ: κ:

123. 1902: Μαΐου 9 κρύον φοδερὸν ὡς ὁ Νοέμβριος ὁ Μῆν καὶ ἐχιόνησεν εἰς τὸ Μιτσκέλι (E).

124. 1902: Μαΐου 11 τὸ ἑσπέρας Σάββατον τῆς Σαμαρείτιδος περὶ ὥραν 8', ἔρριψε χαλάζι δυνατὸ καὶ ἐστρώθη εἰς τὸ ἔδαφος ὡτοὶ χιών' καὶ εἰς ἐνθύμησιν. Δι Γάϊκος (E).

125. 1904: Φεβρουαρίου 22: Ἐχειροτονήθη Ἱερεὺς ὁ Τριάντάφυλλος Ἀ. Μέλλης εἰς ἐνορίαν Παπαῦ Δημητρίου Βαενίτη καὶ εἰς ἐνθύμησιν (I διὰ μολυβδίδος).

126. 1905. Ἐτοποθετίθη τὸ Ἱερόν τῆς Ἱερᾶς ταύτης Ἐκκλησίας. Ἱερεὺς Σταῦρος Ἰωαννίδης (Σ ἐν τῷ ὀπισθίῳ παραφύλλῳ).

127. 1905. Ἐκαμην ἀρχὴν καὶ... (ἀτελές) (Θ ἐν τῷ ὀπισθίῳ παραφύλλῳ).

128. 1907. Φεβρουαρίου 10^η ἡμέρα Σάββατον τὸ ἑσπέρας ἤλθον αἱ 9 νέαι εἰκόνας τῆς Ἐκκλησίας, αἵτινες ἐξωγραφίσθησαν ἐν τῇ Ἁγίῳ Ὄρει καὶ ἔστω δι' ἐνθύμησιν Φεβρουαρίου 11^η ἡμέρα Κυριακὴ τοῦ τελώνου καὶ φαρισαίου τὸ ἑσπέρας ἀπέθανεν αἰφνιδίως ἐκ συγκοπῆς τῆς καρδίας ὁ Κ^{ος} Κωνσταντῖνος Ξανθόπουλος, χρηματίσας τῆς ἐπιθάλας Ἐκκλησίας ἀριστερὸς ψάλτης ἐπὶ 16 μῆνας (B).

129. Σήμερον τῇ 11^η Ἰουλίου 1908. ἀνεκηρύχθη ἐπίσημος τὸ Σύνταγμα παρὰ τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως, ἐχειρετίσθη διὰ 21. κανονισμοῦ, ἐγένοντο διαδηλώσεις παρ' ὅλων τῶν ἐθνηκοτήτων δι' ἀπέριον πυροβολισμῶν καὶ ἐκφωνήσεων καὶ ζητωκραυγῶν, ὡς δὲ τὰς 20. Τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐκρεμάσθησαν οἱ Κώδωνες (Καμπάνες) εἰς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας, καὶ ἐγράφη δι' ἐνθύμησιν.

Οἰκονόμος Στέφανος Χρυσοχοῖδης (Z).

130. 1912. Μαΐου 9^η ἡμέρα τετάρτη ὥρα ἕκτη τῆς ἡμέρας ἀπέβίωσεν ὁ τῆς Ἱερᾶς Ἐκκλησίας Ἀρχιμανδρέου Οἰκονόμος Ἱερεὺς Στέφανος Χρυσοχοῖδης χρηματίσας ἐπὶ 20 ἔτη Ἱερεὺς καὶ ἐτάφη τὴν 11 ὥραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἔστω δι' ἐνθύμησιν. ΣΑ. Ἱεροδιάκονος (E).

131. 1912 ἡμέρα παρασκευὴ τοῦ Σταυροῦ ἐγένεον σεισμὸς δυνατὸς κατὰ τὴν ὥραν τῆς λειτουργίας (I διὰ μολυβδίδος).

Ἡ ἀνάγνωσις τῶν Ἐνθυμήσεων τοῦ Ἀρχιμανδρέου, γεγραμμένων τῶν πλείστων ὑπ' ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ ἀγραμμάτων, σημειούντων τὰ κατ' αὐτοὺς ἄξια ἀπομνημονεύσεως ἐν αὐτῇ τῇ καθωμιλημένῃ, καθιστάνει πασιδῆλον ὅπως ὀλίγοι εἶνε αἱ τουρκικαὶ λέξεις αἱ ἀναμειγμέναι μετὰ τῆς ἑλληνικῆς τῆς λαλουμένης ὑπὸ τοῦ Ἱππειρωτικοῦ λαοῦ. Ἐξαιρουμένων δ' ὀλίγων τινῶν γνωστοτάτων καὶ κοινῶν εἰς ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας, αἱ ὅπως δῆποτε ἀηθέστεραι τῶν ἐν ταῖς Ἐνθυμήσεσιν εὑρισκομένων εἶνε αἱ ἐξῆς, ὧν ὑπελάβομεν ἀναγκασίον νὰ δώσωμεν τὴν ἐρμηνείαν.

ἀλμπαναργιὸν (31) πεταλωτήριον. Ἴδε καὶ κατωτέρω ἐλμπάνης. — γαζέπη, γαζέπι (4, 11, 25, 32, 71, 85, 90, 95, 100) θύελλα. — γκιουρπᾶνια (12) τὰ ἱερά σφάγια τοῦ μπαϊραμίου. — διασαχταῖς (30, 97) κλητήρ. — ἐλμπάνης, ἀλμπάνης (31) πεταλωτής. — ἰανάφι (68) συντεχνία. — Καλοντσιασμέ, Καλούτσιασμα (15, 31) τοπωνυμία = βρύσις αἵματος. — κουλούκη, κουλούκι (86, 97) φυλακεῖον, ἀστυνομικὸς σταθμὸς. — λυγούμι (25) ὑπόνομος. — μπαηράκη (104) σημαία. — μπελητιέ (12) δημαρχεῖον. — μπέμπιρες (25) ὑπόγειοι ἀποθήκαι. — μπηρμπουλάκια (30) καλύμματα. — μπουχαριά (117) καπνοδόχοι. — νιζάμι, νιζάμιδες (12, 100) κληρωτοὶ, τακτικαὶ στρατιῶται. — νταμπούτη (31) νεκροκράββατος. — μπαηλιτζῶ (51) λιποθυμῶ. — ντογά (104) δέσεις. — πησλά (86) στρατῶν. — σαράη, σαράϊ (30, 86, 104, 137) διοικητήριον. — Σιαποιατημιὰ (12) συνοικία τῶν Ἰωαννίνων. — τζηριτζηφέντες (13) κουφώματα.

Πρὸς τοῦτοις σημειωτέον, ὅτι ἡ μὲν λέξις πλάτωνα (82) ἐγράφη ἀντὶ τοῦ πλάτανον, τὸ κομοδόρια (81) εἶνε ἡ ἰταλικὴ λέξις roppia d'oro, ἣτοι αἱ ἄλλως καλούμεναι τομάτες, καὶ πατριτζιάνια (81) αἱ κοινῶς λεγόμεναι μελιτζάναι. Πρὸβλ. Νέου Ἑλληνομνημῆνος Τόμ. Β' σ. 160.

Ἄξια ἰδίας προσοχῆς εἶνε ἡ λέξις τῆς ὑπ' ἀριθ. 100 ἐνθυμήσεως. Ἡ λέξις αὕτη ἐγράφη βεβαίως ἐκ παραδρομῆς ἀντὶ τοῦ λυκαίνα, καίτοι λίαν παράδοξος, καὶ περὶ λυκαίνης ὄντος τοῦ λόγου, εἶνε ἡ μαρτυρία, ὅτι ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς φονευθείσης εὑρέθησαν τρία μωρὰ καὶ ἀρνιά ἅτινα δὲν εἶχε χωνεύσει.

(Ἐπεται τὸ τέλος τῶν Ἱππειρωτικῶν ἐν τῷ προσεχει τεύχει).

ΤΡΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΑ ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

Εὐχαρίστως ἐκδίδομεν ἐνταῦθα τρία βυζαντιὰ αἰνίγματα ἄνευ λύσεως, περιλαμβανόμενα ἐν τῇ κώδικι Theol. gr. 203 τῆς Αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης τῆς Βιέννης, κατ' ἀντίγραφον προθύμως παραχωρηθὲν ἡμῖν ἐν Βερολίῳ τῇ 1909 ὑπὸ τοῦ κ. Max Treu. Τούτων τὰ μὲν δύο πρῶτα εἶνε τοῦ Μανουὴλ Μοσχοπούλου, τὸ δὲ τρίτον τοῦ πολυγράφου αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Παλαιολόγου.

Ἀίνεγμα κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Μοσχοπούλου

Σκέπτεο μῦθον ἐμεῖο ὄν ἐξ ἀφανοῦς ἀγορεύω
καὶ ποθέουσι δεῖξον ἐμὴν ἀψευδέα μορφήν,
εἰ σοφίη σε φιλεῖ καὶ σοὶ λόγος ἔπλετο μούσης.
Ξείνης εἰμὶ φύσεως ζῆρον, πνεῖω δίχα πνοιῆς,
5 δοιὰ μοι ὄμματ' ὀπίσθε παρ' ἐγκεφάλῳ ἐπέασιν,
οἷσιν ὑφ' ἠγεμόνεσσιν ὀδοιπορέω τὰ πρόσθεν.
κυανέην ἐπὶ γαστέρα βαίνω, ἧς ὑπο γαστήρ
λευκόχροος κατακεύθεται οἰκτιή τε κλειστή τε.
"Ὀμματα δ' οὐ πάρος ὄψεαι οἰγόμεν", οὐδὲ πορείης
10 ἔμμενον, εἴως λευκὴ κοιλίη ἔνδον ἔπεστιν.
Αὐτὰρ ἐπὴν αὐτὴ γε κορρυσσάμενη φραίνηται,
ὀφθαλμοῖσιν ἀριπρεπὲς εἶδος ἔχουσα, τότε ἦδη
δέρκεται ὄμματ', ἐπειγομένως δὲ μνώομ' ὀδοῖο,
ἀφθόγγον δὲ τ' ἔόν γε πολύθροον ἐξεφραάνθην.

Τοῦ αὐτοῦ

Ἐγκύρσας νεπόδεσσιν ἀνήρ δαίλαιος ἀέλπτως
καὐτὸς ἐν οὐ πολλαῖς ὥραις μέ προ ἐξεφραάνθη
καὶ φωνῆς μὲν ὄδ' ἦν ἐπιδευῆς ἔλλοπι ἴσα,
ἀυγασάμην δ' ἕτερον νέποδα βροτῶ εἴκελον αὐδὴν,
καὶ θαῦμ' ἦεν ἀκούειν ἀφραδέεσσιν ἄπιστον.

Τοῦ ὑψηλοτάτου βασιλέως
κυροῦ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου
αἰνίγμα

Ὁ πρῶτός με τῶν ἀριθμῶν καθ' ἑαυτὸν ὠδίνει
ἐντὸς περικλειόμενον καὶ κάτω τῆς δυάδος.
Ἄει νεάζω προχωρῶν καὶ παρ' ἀκμῆ τὸ νέον.
"Ἄν τοι νῦν καὶ συνθήσῃς μου τὴν σύνθεσιν ἐντέχνως,
5 ἐν σχήμασι τῶν ἀριθμῶν τετράγωνον εὐρήσεις.
Καὶ γοῦν με πρὸς τετράγωνον ἐν ἀριθμοῖς αὐξάνεις
καὶ τῆς δεκάδος κάτωθεν, ἀλλὰ γε τῆς δευτέρας.
Συντήρει μου τὴν σύνθεσιν, συντήρει μου τὸ σχῆμα
καὶ θαύμασον τὴν εὐρεσιν ὡς θαυμασμῶν ἀξίαν.
10 Κύκλω τὰ μέρη μου σκοπῶν εὐρης ἀλλήλοις ἴσα
καὶ πάλιν ἄλλον ἀριθμὸν τετράγωνον ἐν τούτοις
ἔχω καὶ μέρος τῶν μερῶν ἐλάχιστον ἀπάντων
ἀλλ' εὐρης τὸ θαυμάσιον ἴσον αὐτὸ τοῖς ἄλλοις
καὶ σῶζον τὸ τετράγωνον ὡς καὶ τὰ μείζονά μου.
15 Φιλευσεβοῦς ἐννόει με γέννημα βασιλέως.
Νόησον πρῶτον τίς εἰμι τῶν ἀριθμῶν ἀπάντων,
ἐννόει μου τὴν σύνθεσιν, τὸν τετραγωνισμόν μου,
τίνα μου μέρη καθ' αὐτὰ μένουσιν ὡς τὸ πρῶτον,
τίνα διπλασιάζονται πρὸς αὐξήσιν χωροῦντα,
20 τίνα πρὸς τετραπλάσιον ἐκκέχυνται τὸ χύμα.
Φιλευσεβοῦς ἐννόει με γέννημα βασιλέως
καὶ θαύμασον τὴν εὐρεσιν ὡς θαυμασμῶν ἀξίαν.

ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΟΥ 1863

ΧΑΡΙΝ ΤΟΥ ΚΑΡΟΛΟΥ ΧΟΠΦ.

Εἰς τὴν ἐξαιρέτως ἐπιτυχῆ ἰχνηλασίαν τοῦ κ. Ἰωάννου Βλαχογιάννη χρεωστεῖται ἡ εὔρεσις ἐντύπου ἐγκυκλίου τοῦ Ἐπαμεινώνδου Δεληγεώργη ὡς ὑπουργοῦ τῆς παιδείας, ἐκδοθείσης τῇ 31 Ἰανουαρίου 1863 καὶ ἀπευθυνομένης πρὸς τοὺς λειτουργοὺς τῆς ἐκπαιδεύσεως, ὑπὲρ προστασίας τῶν ἐρευνῶν τοῦ γνωστοῦ Γερμανοῦ μεσαιωνοδίφου Καρόλου Χόπφ (Hof), μέλλοντος νὰ περιέλθῃ τὴν Ἑλλάδα χάριν τῆς ἐξερευνήσεως ἀνεκδότων πηγῶν τῆς μεσαιωνικῆς ἡμῶν ἱστορίας. Ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐγκυκλίου ταύτης, γραφείσης βεβαίως ἐπὶ τῇ βάσει σημειωμάτων αὐτοῦ τοῦ Γερμανοῦ ἐρευνητοῦ, δύναται νὰ θεωρηθῇ ἔτι καὶ σήμερον ἀνταποκρινομένη πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἱστορικῆς ἐπιστήμης. Διὸ καὶ δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον τὴν ἐκδοσιν αὐτῆς.

Οὕτως ὁ Χόπφ δεύτερος μετὰ τὸν κατὰ τὴν τετάρτην δεκάδα τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος χάριν ἀναλόγου σκοποῦ περιηγηθέντος τὴν Ἑλλάδα Ἰωάννου Βυχίου ἐπελήφθη τῆς συστηματικῆς ἐξερευνήσεως τῶν ἱστορικῶν πηγῶν τῶν μέσων αἰώνων μετὰ ταύτης τῆς διαφορᾶς, ὅτι ὁ μὲν Βυχίου περιωρίζετο εἰς τὴν εὔρεσιν λειψάνων τῆς φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι, ὁ δὲ Χόπφ συνεπελαμβάνετο καὶ τῆς μελέτης τῶν κατὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Βυζαντίου καὶ τοῦ δεσποτάτου τῆς Πελοποννήσου. Δυστυχῶς ἕνεκα τῶν πολλῶν λόγων, δι' οὓς καὶ οἱ κατόπιν ἐρευνηταί, ἐφ' ὅσον δὲν ἐπεχειρήθησαν ἀνασκαφαὶ μεσαιωνικῶν τοπίων, πολὺ πλείονα ἐδιδάχθησαν περὶ τῶν ἄνω θεμάτων ἐκ τῶν βιβλιοθηκῶν καὶ τῶν ἀρχείων τῆς Ἑσπερίας, μικρὸν ὑπῆρξε τὸ ὄφελος τοῦ Χόπφ ἐκ τῆς ἀνά τὴν Ἑλλάδα περιοδείας, ἐξαιρουμένης τῆς γνώσεως τῶν τόπων καὶ τῆς μελέτης μάλιστα τῶν κατὰ τὰς λατινοκρατουμένας Κυκλάδας, ὅπου δὲν ἔλειπον ἰδιωτικὰ καὶ συμβολαιογραφικὰ ἀρχεῖα καὶ ἄλλα μνημεῖα. Πολὺ δὲ περισσότερος ὑπῆρξε κατ' ἀναλογίαν ὁ ἀμνητὸς αὐτοῦ ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων, ἐν αἷς καὶ παρ' ἰδιώταις ἐναπέκειντο πολλὰ καὶ ἀξιόλογα ἔγγραφα καὶ δημόσια ἀρχεῖα ὑφίσταντο ἀπὸ τῶν χρόνων ἤδη τῆς βενετοκρατίας. Ἴσως δὲ ἤθελε φανῆ παραδόξον πῶς ἡ ὑπουρ-

γικὴ ἐγκύκλιος τοῦ Δεληγεώργη οὐδένα λόγον ποιεῖται περὶ διευκολύνσεως τοῦ ἔργου τοῦ Γερμανοῦ ἐρευνητοῦ ἐν αὐτῇ ἐκείνῃ τῇ Ἑπτανήσῳ, ὅπου ἐκ τῶν προτέρων ἠδύνατο νὰ προσδοκηθῇ ἀσφαλεστέρα ἢ ἐπιτυχία. Ἄλλ' ὁ λόγος τῆς παραλείψεως εἶνε εὐνόητος. Καὶ εἴ τῇ Ἑπτανήσῳ δὲν ἀνήκεν ἀκόμη εἰς τὸ βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος τῇ 31 Ἰανουαρίου 1863, καθ' ὃν χρόνον ἐγράφη ἡ ἐγκύκλιος, τῆς ἐνώσεως αὐτῆς συντελεσθείσης μετὰ ἐν ὅλον ἔτος καὶ τέσσαρας μῆνας, τῇ 21 Μαΐου 1864. Ἄλλως δὲ γινώσκουμεν, ὅτι ὁ Χόπφ εἰργάσθη ἐν Ἑπτανήσῳ ἅμα τῇ ἐκ Γερμανίας καθόδῳ, ἐν ἣ ἐυρίσκετο καθ' ὁδὸν πρὸς τὰς Ἀθήνας, ὅθεν ἔμελλε νὰ ἐπιληφθῇ τῆς περιοδείας τῶν χωρῶν τοῦ βασιλείου, ἐφωδιασμένος διὰ τῆς ὑπουργικῆς ἐγκυκλίου. Οὐ μικρὸν δ' ὠφελήθη ἐν Ἀθήναις ἐκ τῆς γνωριμίας τῶν τότε περὶ τὴν ἐρευναν τῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ διαφόρων ἀπόψεων ἀσχολουμένων, οἵτινες ἦσαν ὁ Γεώργιος Φίνλαιου, ὁ Κωνσταντῖνος Παπαρρηγόπουλος καὶ ὁ Παῦλος Λάμπρος, μεθ' ὧν καὶ συνεφωτογραφήθη.

Περὶ δὲ τῶν ἐργασιῶν, εἰς ἃς ἐπεδόθη ὁ Χόπφ κατὰ τὴν ἐπισκεψιν τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν, ἴδε καὶ Ῥωμανὸν (Πρατιανὸς Ζώρζης. Ἐν Κερκύρα. 1870 σ. 85 κ. ἑ.).

Ἡ περὶ τῆς ἐγκυκλίου τοῦ Ὑπουργείου, κατατεθείσα ἐν τῇ ἀρχείῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας ὡς δωρεὰ τοῦ κ. Βλαχογιάννη, ἔχει ὡδε·

Ἀριθ. Πρωτ. 3501

ΔΙΕΚΤ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τοὺς Γυμνασίους, Καθηγητὰς, Σχολιάζας, Λιδοσκίτους

καὶ δημοδιδασκάλους τοῦ Κράτους.

(1) Ἡ κύρ. Κάρολος Ὀπρις, ἀνὴρ περίβλεπτος ἤδη κατὰ τὴν ἐσπερίαν ἰδιώτην, διὰ τὰς ἱστορικὰς αὐτοῦ ἐρεῦνας τὰς ἀφορώσας τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸν Μεσαίωνα, καὶ ἰδίως τὴν κατὰ τὴν φραγκοκρατίαν, καὶ πολλῶν περὶ τῆς ὑπαθέσεως ταύτης ἀξιολόγων ποιημάτων συγγραφεὺς, πρατιθέμενος νὰ συγγράψῃ καὶ γενικὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, συνάγει πανταχόθεν τὰς ἐπὶ τούτῳ πηγὰς, ἃς προθύμως χορηγήσῃ αὐτῇ πάντες οἱ φίλοι τῆς ἐπιστήμης.

Ἐπιθυμοῦντες νὰ συντελέσωμεν τὸ κατὰ δύναμιν εἰς τὴν συναγωγὴν τοῦ ἐθνικοῦ τούτου θησαυροῦ ἐπ' ἀγαθῇ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς

Πατρίδος, σὰς προσκαλοῦμεν νὰ συμπράξῃτε δι' ἀνευρέσεως καὶ ἀντιγραφῆς μνημείων, δυναμένων νὰ διαφωτίσωσι τὴν τόσον ἔτι ἀσαφῆ ἐκείνην περίοδον τῆς ἡμετέρας ἱστορίας, ἅπερ πεμπόμενα ἡμῖν θέλουσι διαβιβασθῆ τῇ σοφῇ ἱστοριογράφῳ Κ. Ὀπφίῳ· ἔθεν εἰς ὑμετέραν ὁδηγίαν ἐπιτάσσομεν σαφέστερον τὰ εἶδη, τῶν ζητουμένων μνημείων.

α'.) Χρυσόβουλλα, ἢτοι διπλώματα μετὰ σφραγίδων χρυσῶν ἢ ἀργυρῶν τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων καὶ τῶν δεσποτῶν τοῦ Μωρέως, καὶ εἴ τι ἕτερον τοιοῦτον, ἀπὸ τοῦ 1200 (Α. Κ. Κ. 6708) μέχρι τοῦ 1500 (Κ. Κ. 7008), καθ' ὅσον ἀφορῶσι τὴν στερεὰν Ἑλλάδα καὶ τὴν Πελοπόννησον, μέχρι δὲ τοῦ 1600 (7108), καθ' ὅσον ἀφορῶσι τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου· ἔτι δὲ διπλώματα Λατινικὰ καὶ Ἰταλικὰ τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, διατηρούμενα ἴσως παρὰ τισι τῶν ἰδιωτῶν, μάλιστα ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει· διπλώματα ἐκδοδομένα ὑπὸ τῶν Δουκῶν ἢ ἄλλων ἐν Ἑλλάδι τιμαριωτῶν, δένδρα γενεαλογικὰ καὶ οἰκόσημα οἰκογενειῶν Ἑλληνικῶν καὶ Λατινικῶν ὑπαρχουσῶν ἢ ἐκλιπουσῶν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ κώδικες τῶν ἐκκλησιῶν περιέχουσιν ἐνίοτε ἐγγράφα παραχωρητήρια, ἢτοι ἀφιερωτικὰ κτημάτων, τιμαριωτῶν φράγκων ἢ τῶν δεσποτῶν τοῦ Μωρέως, ζητοῦνται ἀντίγραφα τοιούτων ἐγγράφων, γενομένων, ὡς πρὸς τὸν Μωρέαν, πρὸ τοῦ 1470 καὶ ὡς πρὸς τὰς νήσους πρὸ τοῦ 1566, ἔτι δὲ συμβόλαια μεταξὺ ἰδιωτῶν, συμβόλαια γάμων κλπ. καθ' ὅσον ἀναφέρονται εἰς τὰς ὀρισθείσας ἐποχάς.

β'.) Χρονικὰ, ἔστω καὶ περικοπαὶ αὐτῶν, ἀν ἀναφέρονται εἰς τὴν ἱστορίαν μονῆς τινος, ἢ περιέχουσιν ἱστορικὰς εἰδήσεις περὶ ὅλης τῆς Ἑλλάδος, ἢ περὶ τινος χώρας, πόλεως, χωρίου τῆς Ἑλλάδος, ἀνήκουσι δὲ εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ 1200 μέχρι τοῦ 1700 ἐποχὴν· ἐπίσης ἐπιζητήτα εἶναι τὰ Λατινιστὶ, ἢ Ἰταλισταὶ, ἢ Γαλλιστὶ γεγραμμένα, καὶ τὰ Ἑλληνιστὶ, ἐν τῇ Βυζαντινῇ ἢ τῇ λαλουμένῃ γλώσσῃ. Ἴσως εὑρεθῶσι περικοπαὶ τοιούτων χρονικῶν προστεθειμέναι εἰς ἐκκλησιαστικὰ χειρόγραφα, ἅπερ ἐπὶ τούτῳ πρέπει νὰ ἐξετάζωνται.

γ'.) Μνημεῖα, ἢτοι ἐπιγραφαὶ Βυζαντιναὶ ὡς πρὸς τὴν στερεὰν Ἑλλάδα καὶ τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τοῦ 1200-1600· ἔτι δὲ ἐπιγραφαὶ Λατινικαὶ καὶ Ἰταλικαὶ τῶν αὐτῶν ἐποχῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ γοθθικῶν χαρακτήρων γεγραμμένα· σχέδια οἰκοδομῶν καὶ πύργων φραγκικῶν, οἵτινες συνήθως παλαιόκαστρα καλοῦνται παρ' ἡμῖν· καὶ τέλος ἀντίγραφα σφραγίδων εἰς τὰς αὐτὰς ἐποχάς ἀναφερομένων.

Πεποιθότες, ὅτι θέλετε καταβάλλει τὸν ἀνήκοντα ζῆλον, ὅπως αἱ ὑμέτεραι ἔρουναι καρποφορήσωσι κατὰ τὴν προσδοκίαν ἡμῶν τε καὶ τοῦ σοφοῦ ἱστοριογράφου, ὅστις δικαιοῦται νὰ ἐλπίζῃ, ὅτι ἡ χώρα μάλιστα ὑπὲρ ἧς μοχθεῖ δὲν θέλει ἀναδειχθῆ ἄγονος εἰς μαρτυρίαν τοῦ παρελθόντος αὐτῆς βίου, ἀπεκδεχόμεθα μετ' ἐλπίδος τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὑμετέρας προθυμίας.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 31 Ἰανουαρίου 1863.

Ὁ Ὑπουργὸς
Ε. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗΣ

Μ. ΚΑΛΛΙΦΡΟΝΑ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Κατωτέρω δημοσιεύω κατάλογον τῶν ἐκ Κρήτης οἰκῶν τῶν μεταναστευσάντων εἰς τὴν Κέρκυραν μετὰ τὴν κατὰ τὸν δέκατον ἑβδόμον αἰῶνα ἄλωσιν τῆς νήσου ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐνίων δ' ἴσως καὶ πρότερον.

Εἶνε δ' ὁ κατάλογος οὗτος ἀντίγραφον παλαιοῦ ἀντιγράφου σωζομένου παρὰ τῇ ἐν Κερκύρᾳ οἰκογενεῖᾳ Μυλωνοπούλου, καταγομένη ἐκ Κρήτης, γεγραμμένον διὰ χειρὸς Ἰωάννου Μυλωνοπούλου, ἀδελφοῦ τοῦ πάππου τοῦ ἀποστείλαντός μοι τὸ δημοσιευόμενον ἀντίγραφον κ. Σπυρίδωνος Μυλωνοπούλου.

Ὁ κ. Σπυρίδων Μυλωνόπουλος εἰς ἀπάντησιν ἐρωτήματός μου περὶ τοῦ πρωτοτύπου, ἔγραψέ μοι τὰ ἐξῆς· « Ἀγνοῶ ποῦ εὑρίσκετο τὸ πρωτότυπον, ἐξ οὗ τὸ ἀντίγραφον τοῦ Ἰωάννου Μυλωνοπούλου. Ἄλλ' ὁ ἐκ πατρὸς θεῖός μου Βασίλειος Μυλωνόπουλος μοι εἶπεν, ὅτι, ἐπειδὴ ὁ ἰδικός του πρὸς πατρὸς θεῖος Ἰωάννης ἐτήρει τὸ ἀντίγραφον μεταξὺ δύο παλαιῶν ἐγγράφων, τὰ ὅποια κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος τῷ ἐδώρησεν ἐν Κερκύρᾳ ὁ φίλος του Νικόλαος Βάλσαμος, ἀνεψιὸς Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, πιθανὸν εἶνε, ὅτι ὁ Βάλσαμος οὗτος εἶχε τὸ πρωτόγραφον τοῦ καταλόγου.

« Ἰῶν δὲ εἰρημένων δύο παλαιῶν ἐγγράφων τὸ μὲν εἶνε αὐτόγραφον ἐπιστολῆ τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρεως, ἀγγέλλοντος δι' αὐτῆς τὴν ἀνάρρησίν του εἰς τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον Σλαβινίου καὶ Χερσῶνος, τὸ δὲ εἶνε ἀντίγραφον τῆς περὶ Ταυρικῆς χερσονήσου ἐκθέσεως τοῦ Εὐγενίου, γεγραμμένον διὰ χειρὸς τοῦ Βαλσάμου ».

Ὁ κατάλογος οὗτος εἶνε ὅπωςδήποτε ἄξιος πολλῆς προσοχῆς διὰ δύο κυρίως λόγους, πρῶτον μὲν καὶ ἀπλῶς ὡς ἀναγραφὴ ὀνομάτων κρητικῶν οἰκῶν, ἐν τοῖς πλείστοις μετὰ τῆς προελεύσεως αὐτῶν, δεύτερον δὲ ὡς γνωριζομένων ἡμῶν τῶν οἰκογενειῶν αἵτινες ἐκ Κρήτης μετενάστευσαν εἰς τὴν Κέρκυραν.

Καὶ προτάσσεται μὲν ἡ σημείωσις τῶν δώδεκα ἀρχοντικῶν οἰκῶν τῆς Κρήτης τῶν κατὰ παράδοσιν ἄλλως ἀμφισβητουμένην ἀποικισθέντων εἰς τὴν νῆσον ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ¹. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶνε, ὅτι ἐν τῇ κατόπιν ἀναγραφῇ διαστέλλονται οἱ ἐκ τῶν ἀρχοντοπούλων καταγόμενοι καὶ οἱ λεγόμενοι αὐτοκρατορικοὶ (Imperial) ὡς καὶ οἱ ἀπλῶς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τῶν νέων ἐλληνικῶν ὡς τὸ πλεῖστον κρητικῶν οἰκῶν (Casa nova) καὶ ἀπὸ τῶν παντοίας ἰταλικῆς προελεύσεως, ὧν πάλιν διακρίνονται οἱ εἰς Βενετοὺς εὐπατρίδας ἀνάγοντες τὸ γένος (Novile Veneto). Ἐκ τῶν παντοίων τούτων τάξεων ἐστρατολογήθησαν οἱ εἰς τὴν Κέρκυραν μεταναστεύσαντες. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ νομίσωμεν, ὅτι ἡ ἐν τῇ ἀναγραφῇ διαστολὴ τῶν ἐκ Κρήτης ἢ ἀλλαχόθεν ἀρχαίων ἢ νεωτέρων ἐλληνικῶν οἰκῶν ἀπὸ τῶν Ἰταλῶν σημαίνει καὶ τέλειον ἐθνολογικὸν χωρισμὸν τῶν μεταναστῶν. Πράγματι μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Βενετῶν δὲν ὑπῆρχε πλέον ἀπὸ μακροῦ, ἀπὸ τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος τελευτῶντος, μετὰ τὴν παῦσιν τῶν κατ' ἐπανάληψιν κατὰ τῆς βυζαντιακῆς κυριαρχίας ἐπιχειρηθεισῶν ἐπαναστάσεων τῶν Κρητῶν ἢ ἀντίθεσις καὶ διαμάχη τῶν προτέρων χρόνων. Ἀπ' ἐναντίας εἶχεν ἀρχίσει προϊοῦσα συμπλησίασις καὶ μίξις τῶν κατοίκων, ἀγαθοῦσα μὲν εἰς τὸν ἀπὸ κοινοῦ ἀπεγνωσμένον ἀγῶνα ἐναντίον τῶν Τούρκων ἐπιδρομῶν, συνεπενεγκοῦσα δὲ πρὸ τῆς μοιραίας πορθήσεως τῆς νήσου καὶ ἀνάκρασιν τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ

¹ Ἡβλ. *Hopf Geschichte Grichenlands* ἐν τῇ *Allgemeine Encyclopädie* τοῦ *Ersch* καὶ *Gruber* Τόμ. 85 σ. 179 κ. ε. — *E. Gerland* *Histoire de la Noblesse crétoise au moyen âge*. Ἐν Παρισίῳ, 1907 σ. 16 κ. ε.

καθ' ὅλου. Φανερά δὲ εἶνε μάλιστα ἡ ἐπὶ τὴν ποίησιν, τὴν μουσικὴν καὶ τὴν ζωγραφικὴν τῶν Κρητῶν ἐπίδρασις τῆς Βενετίας ἢ ἀγαθοῦσα εἰς τὸν κρητοβενετικὸν ἐκεῖνον πολιτισμὸν, ἔστις καὶ ἐπὶ τὸν ἐν Κερκύρα βίον ἔσχε ῥοπήν ἀξίαν εἰδικῆς μελέτης. Παρὰ τῶν Κερκυραίων ἐκείνων λογίων, ὅσοι φιλοτίμως αἰσθάνονται τὸ καθῆκον νὰ συνεχίσωσι τὰς παραδόσεις τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης σχολῆς, ἥς ἰδρυτὴς ὑπῆρξεν ὁ αἰμνηστος Ἀνδρέας Μουστοξύδης, ἀπεκδεχόμεθα τὴν ἐπίτευξιν τῶν τοιούτων ἐρευνῶν. Εἰς αὐτοὺς δ' ἐναπόκειται καὶ νὰ διεξάγῃσι περαιτέρω τὴν ἔρευναν τίνες τῶν ἐν τῷ δημοσιευμένῳ ἐνταῦθα καταλόγῳ ἀναγραφομένων κρητικῶν οἰκῶν σώζονται ἀκόμη ἐν τῇ νήσῳ.

Li dodici Arcondopuli

Zuane Poè	Marin Scordili
Costantino Varuca	Leon Mussuro
Filippo Gavallà	Andrea Melissinò
Tomà Areoleo	Demetrio Vlastò
Eustachio Correzzi	Matteo Coffatti
Luca Littinò	Niceforo Argiropulo

Nobili della città di Candia

<i>Casate</i>	<i>Patrie</i>	<i>Casate</i>	<i>Patrie</i>
Ambrosio	Italian	Caffato	Arcondopulo
Pozzi	"	Fontana	Italian
Benardo	"	Gialinà	Costantinopoli
Barbarigo	Nobile Veneto	Goronili	Casa nova
Borfi	"	Lascaro	Napoli di Romania
Benedetti	"	Lolin	Nobile Veneto
Cneavà	da Cipro	Cassimali	Casa nova
Copsà	da Costantinopoli	Capo	"
Oavallo	Nobile da Romania	Calonà	"

<i>Casale</i>	<i>Patrie</i>	<i>Casale</i>	<i>Patrie</i>
Cavellaro	Casa nova	Castello	Casa nova
Corner	Nobile Veneto	Condachiti	Costantinopoli
Benardo	Italiano	Corressi	"
Calonà	Roma	Daferrara	Italian
Caliva	Costantinopoli	Daponte	Italian
Calaffati	Imperial	Dareona	Costantinopoli
Cigala	Italian	Denores	Cipro
Darasino	Casa nova	Maunssi	Imperial
Dandolo	Nobile Veneto	Mortato	Costantinopoli
Demezzo	"	Melissinó	Arcondopulo
Daporto	"	Madinó	Costantinopoli
Dimiruti	"	Messeri	Italian
Darcà	"	Mormori	Romania
Falier	"	Masarachi	Casa nova
Pisani	"	Massicchi	Italian
Pasqualigo	"	Maurici	"
Pelegrio	Italian	Moxia	"
Panighetti	"	Maurianó	"
Papadopulo	Arcondopulo	Nomicó	Costantinopoli
Patrichi	Costantinopoli	Massini	Romania
Paleologo	Imperial	Negrisoli	"
Panigran	"	Notarà	"
Pirí	Atene	Pagan	Italian
Querini	Nobile Veneto	Podocatora	Cipro
Zorzello	Italian	Zamoro	Italian
Tagliapierra	"	Avastago	"
Taudi	Romania	Rizzardi	Colonia Italiana
Vlastó	Arcondopulo	Rezzer	Nobile Veneto
Vendramin	Nobile Veneto	Stratigó	Costantinopoli
Zoja*	Nobili di Romania	Spiera	Romania
Zangaropulo	Casa nova	Mosto	Nobile Veneto
Zanne	Nobile Veneto	Damoro	"

Cittadini di Candia

Ambelicopulo	Corogna	Chioni	Plastarà
Armeni	Cassimati	Coreo	Pistola
Achietti	Calonà	Camanati	Pigà
Abbitto	Calamatiano	Carchiopulo	Paghi
Armani	Cartofilaca	Maurica	Pantaleo
Arcadio	Clado	Maganari	Pesembra
Amorea	Cigalla	Musalo	Patteró
Apladà o Palladà	Cochilli	Maurianó	Fliscuni

<i>Casale</i>	<i>Patrie</i>	<i>Casale</i>	<i>Patrie</i>
Argostoli	Callamarà	Manerba	Friello
Abellachinó	Glamarto	Marangon	Fontana
Bughà	Gavouit	Maranglio	Pascomilo
Bollin	Gouemi	Nottarà	Farmachi
Barozzi	Griani	Cocchini	Falieri
Ballegno	Gomiti	Cinischì	Grognano
Darmano	Gansogianni	Dagrado	Grussugulato
Daviglia	Gardesan	Dipoli	Geruzumo
Daloca	Ravalaro	Dafnoniehi	Gerosolimiti
Dagliadi	Capella	Dafferara	Gausuli
Daravena	Calofronà	Damian	Gerachi
Dragaleniti	Sogglià	Demolin	Calogerà
Doria	Cristoforo	Diminiti	Sforza
Decandia	Cladà	Dacipà	Scarlato
Barbarigo	Canachi	Doimó	Sagredo
Beuti	Caveloniti	Drasino	Stavrachi
Benedeti	Cazzarà	Dalsuol	Salamon
Cominó	Curtesan	Balluffi	Vlaco
Caffati	Capasanta	Pheratioti	de Zorzi
Radaeusinó	Thesso	Pascuzzi	Rali
Globa	Trivisan	Panigarà	Roëbo
Littino	Zenest	Pandogato	Sogralli
Lorando	Vlastó	Vezzamano	Servinello
Lodovico	Zangaropulo	Varda	Serigo
Libiti	Striano	Valleriano	Sideró
Lucari	Polinà	Venezan	Signro
Musstro	Papadopulo	Xanthó	Spanopulo
Mandricari	Procaccianto	Zago	Dicpri
Melissinó	Panfilo	Sachidi	Defranceschi
Marà	Prichi	Piperi	Dinegro
Moresin	Pulopodi	Psisioti	Stavilla
Theogari	Polimarehi	Rizzó	Vaftisma
Targianó	Pedioti	Ranseo	

Nobili della Città di Canea

<i>Casale</i>	<i>Patrie</i>	<i>Casale</i>	<i>Patrie</i>
Allefuso	Italian	Cagnola	Italian
Albizzo	"	Evdemonogianni	Cattalacti
Avonal	Nobile Veneto	Cassimati	Casa nova

<i>Casate</i>	<i>Patrie</i>	<i>Casate</i>	<i>Patrie</i>
Daffanera	Italian	Cartofilaca	Casa nova
Dicaterazzi	Italian	Cattani	" "
Diogero	Imperial	Calerghi	Arcondopulo
Ahosan	Italian	Depari	Colonia
Argiopuli	Arcondopulo	Domno	Italian
Danente	Casa nova	Darazzo	"
Callafati	" "	Monovassioti	Romania
Calatti	Caffatti	Mormori	"
Medici	Italian	Premarin	Nobile Veneto
Molin	Nobile Veneto	Pizzamano	Casa nova
Minoto	" "	Patelaro	Imperial
Maderó	Casa nova	Podocatora	Italian
Muazzo	Nobile Veneto	Pugari	Italian
Melissinó	Arcondopulo	Pulachi	Cipro
Nassino	Romania	Palladà	Cipro
Pamari	Colonia	Rizzardi	Colonia
Paleologo	Imperial	Renier	Nobile Veneto
Pompanazzo	Italian	Strabalazzi	Italian
Paleocapa	Romania	Tipaldo	"
Dobassan	Italian	Varuca	Arcondopulo
Damier	Nobile Veneto	Vergian	Italian
Barozzi	" "	Ralli	Casa nova
Imperiali	Colonia	Scordilli	Arcondopulo
Cladivij	"	Testabusa	Italian
Falier	Nobile Veneto	Vidali	"
Imperiali	Nobile Veneto	Vizzamano	Nobile Veneto
Foca	Arcondopulo	Zancarolo	" "
Piandra	Arcondopulo	Toscani	Italian
Frango	"	Viaro	Nobile Veneto
Gavala	"	Griffari	Casa nova
Linachi	Romania	Liitini	Arcondopulo
Vlastó	Arcondopulo		

Cittadini della Canea

Armuri	Carchiopulo	Ralli	Piscopulo
Armeni	Celaiti	Ranseo	Postari
Asprea	Crissamo	Soffoleo	Peccatore
Athineo	Contarini	Stanilla	Perdicari
Andronicopulo	Chidoni	Tagliapiera	Pramatosti
Acladuri	Calbo	Vizzamano	Rosso
Arigoni	Carvellà	Zancarol	Servo

<i>Casate</i>	<i>Patrie</i>	<i>Casate</i>	<i>Patrie</i>
Bambacopulo	Curino	Zergianó	Slavrianó
Brinei	Cristoforo	Valente	Scutarioti
Barbarigo	Drosso	Vretó	Tallasinó
Claduri	Capello	Zancaropulo	Vetto
Condoleo	Cattani	Siropulo	Vasmulo
Cavallare	Danzigó	Garchi	Gavrilli
Cotachi	Drima	Ananca	Capridi
Capsali	Fessidoni	Picicopulo	Pruó
Cartofilaca	Gulianó	Calamuti	Sirgianó
Maderó	Gierachi	Cariofilo	Monolasti
Moschetto	Leftachi	Damian	Deftereo
Madaraca	Laseari	Damoron	Galleoti
Carnetti	Mottoneo	Fassula	Gruó
Clado	Mavincarpa	Dalatoro	Gradenigo
Capsodassi	Nicoletto	Giatei	Lunardo
Serigó	Pucidi	Luchimo	Mittilineo
Culotà	Dachi	Pavlachi	Milonopulo
Copeo	Piperissi	Politi	Manganari
Portiró	Vassi	Mangussa	Gavano
Pazzola	Daluna	Petropulo	Argiró
Psarà	Cassinati	Papadopuli	Rauseo
Paleocapa	Dafessari	Rustei	Machierioti
Russea	Dibianchi	Scuri	Trivisan
Sitta	Dallaporta	Segnano	Pfaiti
Moroni	Gripari	Venier	Soffianó
Rubeté	Dicateruci	Volaiti	Gorgorasti
Varnuga	Lauro	Zanzana	

Nobili Cretensi di Rettimno

Achielli	Caravellà	Mussura	Piri
Cagnola	Arcoleo	Dimonis	Vlastó
Caffatto	Cornaro	Dafiorenza	Franco
Dandolo	Diminiti	Camanoti	Scordilli
Grihiá	Calofronà	Cladij	Dapiasenza
Lombardo	Dafferara	Caterin	Callonà
Portio	Damoron	Donno	Cortazzi
Gavallà	Furlan	Vergici	Littinó
Lima	Ruzzori	Sanguinazzo	Patelaro
Varuca	Peccatore	Liligardo	Calergi
Niotero	Visconti	Zergianó	Barbarigo
Gritti	Zanne	Cortazzi	

Cittadini originarij di Rettimno

<i>Gasate</i>	<i>Patrie</i>	<i>Casate</i>	<i>Paprie</i>
Achieli	Clorazane	Fascomilo	Sanguinazzo
Avastago	Corgnacti	Lima	Siligardo
Asprea	Chiozza	Nioloro	Suvian
Anagnosti	Colotà	Milonopulo	Troilo
Gallonà	Cunupi	Miglioti	Dallioenza
Cardami	Chinigò	Piscopopulo	Migliotti
Comità	Dabrella	Pandimo	Palmesan
Catterin	Dottarà	Pangalo	Gritià
Barbarigo	Dallabella	Petropulo	Vengici
Condarato	Furlan	Pirino	Moschiotti
Vari	Cacavella	Clapsimò	Comità
Calogerea	Argirò	Perdicari	Corogona
Siropulo	Cugianni	Zuceo	Sevastogeni
Schilomango	Giuse	Dalezze	Stella
Trulinò	Servo	Corso	Logoteti
Denuidi	Schirinzi	Scordà	Portio
Patelaro	Venelli	Spirino	Crustugianni
Vranià	Russio		

Εἰς ἐπίμετρον τῶν ἀνωτέρω δὲν θεωρῶ ἄσκοπον νὰ παραθέσω ἐν μεταφράσει τὸ ἐξῆς χωρίον τῆς ἀπὸ 6 Μαρτίου 1711 πρὸς τὴν γαληνοτάτην πολιτείαν τῆς Βενετίας ἐκθέσεως τοῦ Δανιὴλ Δολφίνου, χρηματίσαντος γενικοῦ προνοητοῦ τῶν Ἰονίων νήσων· «Πολλὰ ἀστικά καὶ κρητικά οἰκογένεια διέβησαν ὅπως οἰκήσωσιν ἐν Κερκύρα μετὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς πατρίδος. Μὴ γενόμενα δεκτὰ εἰς τὰς τιμὰς, ὧν μετείχον ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Κρήτης, φέρουσι τοῦτο ἐπαχθῶς καὶ εὐκόλως ὑποστηρίζουσι τοὺς δημοτικούς τοὺς ἀντιτασσομένους εἰς τοὺς ἀστούς»¹.

¹ Ἐνεκεν ἰλλεΐφως ἐν τῷ τυπογραφίῳ τοῦ στοιχείου ἔ ἐτέθη ἐν τῷ ἀνωτέρω καταλόγῳ ἀντ' αὐτοῦ πανταχοῦ ἄ.

¹ Ἴδε Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἔθνολογικῆς ἐταιρείας Ἰόμ. Ἰ' σ. 610 (χωριστῆς ἐκδόσεως τῶν Ἐκθέσεων τῶν Βενετῶν προνοητῶν ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου σ. 246).

ΛΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Συνεχίζομεν ἐνταῦθα τὴν δημοσίευσιν τῶν περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ τῶν βυζαντιακῶν μνημείων τῆς βορειοδυτικῆς Ἰπείρου ἐκθέσεων τοῦ κ. Δ. Εὐαγγελίδου, ὧν αἱ πρῶται ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Ἰόμ. Ἰ' σ. 276 κ. ἔ.

Πρώτη καταχωρίζεται ἐνταῦθα ἡ περὶ Φοινίκης, ἔχουσα ὡδε·

Περὶ τὸ νότιον ἄκρον λοφώδους ἐπιμήκου ἐξέκματος τῆς κοιλάδος τοῦ Δελβίνου καὶ ΝΑ. αὐτοῦ κείνται τὰ εἰρεπία ἀρχαίου ἑλληνικοῦ τείχους, οὕτινος αἱ λίαν ὀγκώδεις καὶ ἐπιμελῶς συντηρησμένοι λίθοι μακρόθεν διακρίνονται. Ἀποτελῶν ποτε τὸ εἶσμα εὐδαιμονεστάτης πόλεως τῆς Ἰπείρου ὁ περίβολος οὗτος περικλείει νῦν ἅπαν τὸ ὀροπέδιον πλήρες λίθων καὶ ἀφθόνου θερμῆς βλαστήσεως καὶ περιστεφόμενος ὑπὸ ἀειθαλοῦς δάφνης — ὡσεὶ ἐνδεικτικοῦ σημείου τῆς παλαιᾶς αὐτοῦ δόξης — ὑπέγκεται τοῦ πρὸς Δ. κατὰ τοὺς πρόποδας κειμένου νεωτέρου χωρίου, ὅπερ πιθανώτατα διέσωσε καὶ τὸ ἀρχαίον ὄνομα τῆς πόλεως Φοινίκης. Καθ' ἅπασαν τὴν περὶ τὸ ὕψωμα τοῦτο πεδιάδα εὐρίσκουσιν οἱ χωρικοὶ διάφορα μικρὰ ἀντικείμενα, μαρτύρια τῆς ἐκεῖ ἐξαπλώσεως τῆς πόλεως. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀκροπόλεως κατὰ τὴν Δ. πλευρὰν ἀξιοσημειώτοι εἶνε λίθοι τινὲς ἐπιμήκεις, ὧν ἡ κατασκευὴ εὐκόλως φέρει εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι οὗτοι θ' ἀπετέλουν μέρος εὐθυντηρίας ναοῦ ἢ ἄλλου τινός μνημείου, ὅπερ πρέπει ἐκεῖ πλησίον νὰναζητηθῆ. Ἐξωθὶ τοῦ τείχους κατὰ τὴν αὐτὴν πλευρὰν πλείστα παρατηρεῖ τις εἰρεπία ἀναλημάτων καὶ οἰκημάτων, ἐπὶ δὲ τῆς πεδιάδος εἰς σημαντικὸν ὕψος εἰρεπία οἰκήματος ῥωμαϊκῶν χρόνων. Ὅστρακα ἀγγείων πανταχοῦ εὐρίσκονται, εἶδον δὲ που καὶ κιονόκρανον ῥωμαϊκῶν χρόνων κυκλικοῦ ἀρραβιδώτου κίονος.

Τῶν κινητῶν ἀρχαίων ἐπιγραφῆς τινος ἐπιτύμβιους μόνον κατῶρθωσα ν' ἀνεύρω, περὶ ὧν διὰ βραχέων θὰ εἶπω.

1. Ἐπὶ τῆς δεξιᾶς παραστάδος τῆς θύρας τοῦ ὑπογείου τοῦ Σχολείου, ὅπερ χρησιμεύει νῦν ὡς οἶκημα, καιισῶν τῶν οἰκιῶν τοῦ χωρίου ὑπὸ τῶν Τουρκαλβανῶν, ὑπάρχει ἐντετειχισμένη πλάξ ἐπιτύμβιος λευκοῦ λίθου, φέρουσα ἐπιγραφὴν τήνδε, ἧς ἔλαβον ἔκτυπον, ὡς καὶ πασῶν τῶν κάτωθι μνημονευομένων.

Τιμαρχίς
Σωτηροῦ Κορ
κυραία χαιρε

Ἡ πλάξ ἄνω φέρει ἐλαφρὸν κυμάτιον. Τὰ γράμματα μετ' ἐλαφρῶν ἀκρεμόνων εἶνε τῆς τρίτης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος.

2. Ἐπὶ τῆς ΒΑ. γωνίας τῆς ἐναντι τοῦ σχολείου ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου ὑπάρχει ἐντετειχισμένον θραῦσμα ἐνεπιγράφου πλακός. Τὰ σωζόμενα γράμματα εἶνε ἀνάγλυπτα τάδε·

[ΑΝΤΙ]ΠΑΤΡΟΣ

χρόνων τῆς Β' π. Χ. ἑκατονταετηρίδος.

3. Ὀλίγα μέτρα πρὸς βορρᾶν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ἐξέθαψα κατακεχωσμένην ἐπιτύμβιον πλάκα μετ' ἐπιγραφῆς. ἥτις ἐχρησιμοποιήθη βραδύτερον ἐπὶ χριστιανικοῦ τάφου. Ἔχει ἀέτωμα μετ' ἀνθεμίων καὶ ὑπ' αὐτὸ τὴν ἐπιγραφὴν·

Αριστων Ἀλεξιωνος
Κορκυραϊος χαιρε

διὰ γραμμάτων τῶν αὐτῶν καὶ ἡ ὑπ' ἀριθμὸν I ἐπιγραφὴ. Εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς πλακός ὑπάρχει ἀνάγλυπτος σταυρὸς ἐκ τῆς μεταγενεστέρως χρήσεως αὐτῆς.

Ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ περιβάλλοντος τὴν ἐκκλησίαν πρὸς Β. εἶδον ἐντετειχισμένον γωνιαῖον ἡμικίονα, ἐν δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ κείμενον μικρὸν ἰωνικὸν κιονόκρανον μετὰ μέρους τοῦ κίονος μονόλιθον καὶ σπόνδυλον

ἐτέρου μείζονος ἰωνικοῦ κίονος, πρὸς δὲ καὶ ραβδωτὸν κυκλικὸν βωμὸν ὕψους 0,49 μ.

4. Ἄνωθεν τοῦ ὑπερθύρου τῆς θύρας τῆς ἐκκλησίας Παναγίας, ἐν ἣ ἐκκλησιάζονται νῦν οἱ κάτοικοι, εἶνε ἐντετειχισμένη ἐπιτύμβιος πλάξ κατὰ τὸ ἄνω ἡμισυ σωζομένη ἔχει ἀνάγλυπτον ἀέτωμα μετ' ἀνθεμίων καὶ ὑπὸ τὸ ἐπιστύλιον ἀναγλύπτους ἰωνικοὺς κιονίσκους, ὥστε νὰ σχηματίζεται ναῖσκος. Ἐπὶ τοῦ ἐπιστυλίου εἶνε κεχαργμένη ἡ ἐπιγραφὴ Ναι Ευφρανορος χαιρε, δηλ. Ναϊ, σύζυγε τοῦ Εὐφραίνορος χαιρε. Τὰ γράμματα εἶνε χρόνων ρωμαϊκῶν.

Ταῦτα τὰ ἐλάχιστα εἶδον ἐκ τῆς μεγάλης ταύτης ἠπειρωτικῆς πόλεως, ἥτις καὶ πρωτεύουσα ἐγένετο τῆς Ἡπείρου· ἀλλ' εἶνε βεβαιότατον, ὅτι καὶ πρόχειροι ἐτι ἀνασκαφαί θὰ παράσχωσι πλούσια εὐρήματα τῆς τε ἱστορίας καὶ τῆς τέχνης αὐτῆς. Πιθανὸν δ' εἶνε τοῦτο, ἂν ἀναλογισθῇ τις, ὅτι ἡ Φοινίκη εἶνε τῶν πόλεων τῶν διαφυγούσων τὴν καταστροφὴν ἐπὶ Αἰμιλίου Παύλου, ἅτε πατρίς οὔσα τοῦ προδότου Χάρπος, βραδύτερον δὲ ὑποστᾶσα τὴν κοινὴν τύχην τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν πόλεων θὰ κρατῇ ἐτι ἐντὸς τῶν ἑρειπίων τῆς πολλὰ λείψανα τῆς ἀκμῆς καὶ τοῦ πλούτου αὐτῆς.

Ἔπεται κατωτέρω ἡ περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων Λαμπόβου καὶ Σαρακινίστης ἔκθεσις τοῦ κ. Εὐαγγελίδου.

Γνωστὴ εἶνε ἐκ διαφόρων σημειωμάτων ἐν ἐφημερίσιν ἡ ἐκκλησία τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν Ἄνω Λαμπόβῳ τοῦ Ἀργυροκάστρου. Δι' ἐλάχιστων ποιούμενος μνητὴν αὐτῆς ἐνταῦθα περιορίζομαι νὰ ἐξάρω τὴν μεγάλην ἀρχιτεκτονικὴν ἀξίαν τῆς παρ' ὅλας τὰς ἐπισκευὰς καὶ μετασκευὰς ἃς ὑπέστη.

Εἶνε βασιλικὴ μετὰ τρούλλου. Μετὰ τὸν νάρθηκα τέσσαρες τετραγωνικοὶ στύλοι σχηματίζουσι τέσσαρα μεγάλα τόξα, ἐφ' ὧν διὰ τῶν κατὰ τὰς γωνίας αὐτῶν λαπίων (pendentifs) εἰσίδεται ὁ κυκλικὸς τρούλλος, φέρων τέσσαρα παράθυρα. Τὰ πλάγια τόξα στηρίζονται ἐπὶ δύο ἕκαστον κίωνων, ἐφ' ὧν ἐδράζονται ἕτεροι δύο μικρότεροι. Καὶ τὸ δυτικὸν πρὸς τὸν νάρθηκα τόξον φέρει ὡσαύτως δύο κίονας ἐπὶ βόθρου καὶ ἐπὶ τούτων δίλοβον παράθυρον. Ἐξωτερικῶς δὲ διαγινώσκειται ἡ ἰσωτερικὴ διόρθωσις τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς στέγης, καὶ εἰς τὰ ἰσω-

τερικά τοῦξά τῶν θόλων ἀνταποκρίνονται αἱ σαγματοειδείς στέγαι αἱ ἀπολήγουσαι εἰς ἀέτωμα μετὰ διλόβου παραθύρου. Ἡ τειχοδομία εἶνε διὰ λίθων καὶ κεραμίων, σχηματιζόντων ποικίλα κοσμήματα, ἅτινα ἰδίως ἐπὶ τοῦ τρούλλου δεικνύουσι πλείστους συνδυασμούς, τεθλασμένας, ὀδόντας, ῥόμβους κτλ. Τὸ ὅλον παρέχει πλείστου ἐνδιαφέροντος τύπον ἐκκλησίας λίαν ἀρχαίου, ὡς ἀναφέρει καὶ ἡ παράδοσις, καθ' ἣν ἡ ἐκκλησία αὕτη ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

Ἐνωθεν τοῦ Λαμπόβου πρὸς ΝΑ. αὐτοῦ ἐπισκέφθη ἀρχαίον ἐλληνικὸν φρούριον κατὰ ἰσοδομικὸν σύστημα ἐκτισμένον. Παρατηρητέος κυκλικὸς πύργος κατὰ τὸ ΒΑ. μέρος, ἐνθα μόνον σώζεται ὁ περίβολος.

Διερχόμενος διὰ τοῦ χωρίου Σοῦχα, εἶδον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Ἀγίας Παρασκευῆ ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας τοῦ νάρθηκος ἐντετειχισμένην ἐνεπίγραφον πλάκα ἀποκεκρουμένην πανταχόθεν καὶ λέγουσαν·

Λυσιμαχε Φιλίππου, Ἀνδρῶν Λυσηνος,
Πραυλε Σωστριωνος, Φιλίστα Σωστριωνος
Χαιρετε.

Διὰ γραμμάτων τῶν ἐσχάτων ῥωμαϊκῶν χρόνων κεχαραγμένη φαίνεται ὅτι προέρχεται ἐξ ἐπιτυμβίου τινὸς μνημείου, ἂν κρίνη τις ἐκ τῶν διαστάσεων τοῦ λίθου καὶ τῶν τῶρων καὶ συνδέσμων (μῆκος 1,14, ὕψος 0,18, πλάτος 0,34).

Ἀξιολογώτατα ὁμως ἐρείπια εἶνε τὰ κάτω τοῦ χωρίου Σαρακινίστα ἐπὶ τοῦ ὑψώματος Γέρμα, ἐνθα περίβολος μεγάλης ἐκτάσεως κατὰ ὠραῖον ἰσοδομικὸν σύστημα. Ἐπὶ τοῦ ὀροπεδίου ὅπερ περιβάλλεται ὑπὸ τοῦ τείχους τούτου φαίνονται πλείστα ἴχνη κτιρίων καὶ τειχῶν. Εἶνε βέβαιον, ὅτι ἀνασκαφαὶ ἐνεργούμεναι αὐτόθι θὰ φέρωσιν εἰς φῶς σημαντικὰ εὐρήματα διαφωτιστικὰ τῆς πόλεως ταύτης.

Δημοσιεύομεν κατόπιν τὴν ἐκθεσιν περὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Γέρμας, περὶ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἀδριανουπόλεως, τῆς βυζαντιακῆς ἐκκλησίας Ἐπισκοπῆς καὶ τῆς μονῆς Ῥαβένιας.

Συμπληρῶν προηγουμένην μου ἐκθεσιν περὶ τῶν ἐρειπίων Γέρμας ἀναφέρω τῇ ἀνεύρεσιν τριῶν νέων ἐπιγραφῶν προερχομένων πιθανῶ-

τατα ἐκ τῆς πόλεως. Οὕτως ἐντὸς τοῦ σχολείου τοῦ χωρίου Σαρακινίστης ὑπῆρχε μικρὰ στήλη ὕψους 0,33 ἐκ λευκοῦ λίθου λέγουσα Λυκοφῶν Θεοδοτοῦ γυμνασιάρχισσας Ἐρμαι Ἡρακλεῖ. Εἶνε δῆλον πόσον σπουδαία εἶνε ἡ ἐπιγραφή αὕτη, καθόσον δεικνύει ὅτι ἐκεῖ που ὑπῆρχε γυμνάσιον, οὐ γυμνασιάρχης ἐχρημάτισεν ὁ Λυκοφῶν· εἶνε δὲ βέβαιον, ὅτι τὸ γυμνάσιον τοῦτο εὐρίσκεται ἐν τοῖς ἐρείπιοις Γέρμας, πόλεως ἥτις καὶ μεγάλη ἦτο καὶ εὐδαίμων, ἀφοῦ καὶ μέγала εἶνε τὰ σωζόμενα ἐρείπια καὶ γυμνάσιον ἐκεῖ ὑπῆρχεν. Οἱ χρόνοι τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης εἶνε οἱ τῶν πρώτων π. Χ. χρόνων. Καὶ ἄλλο τι θραῦσμα μελανῆς πλακῆς μετὰ τινῶν γραμμάτων εὔρον, ἀλλ' οὐδεὶς νοῦς ἐξάγεται ἐκ τῶν σωζομένων.

Ὀλίγον κατωτέρω τοῦ χωρίου Σαρακινίστης ἀριστερὰ τῆς κρήνης τοῦ χωρίου Ἰρανουσίστας εὔρον πλάκα ἄνω καὶ ἀριστερὰ ἀποκεκρουμένην, φέρουσαν ἐπὶ τῆς στενῆς πλευρᾶς τὴν ἐπιγραφὴν ΙΛΟΚΛΕΟΣ ΧΑΙΡΕ δηλ. [Δεῖνα Φ]ιλοκλέος χαῖρε. Χρόνων τῶν πρὸ Χριστοῦ πρώτων αἰῶνων.

Πρὸς τούτοις ἔχω ἀναφέρω τὰ σημαντικὰ λείψανα ἀρχαίου συνοικισμοῦ παρὰ τὸ χωρίον Σωφράτικα. Ἐκατέρωθεν τῆς δημοσίας ὁδοῦ σώζονται ἐντεῦθεν μὲν πλείστοι ἀρχαῖοι τάφοι ἐκ μεγάλων λαρνάκων καὶ ἐκεῖθεν λείψανα θεάτρου ῥωμαϊκῶν χρόνων. Ἐντεῦθεν προέρχεται βεβαίως καὶ ἐπιτυμβίος πλάξ ἐντετειχισμένη νῦν ἀριστερὰ τῆς εἰσόδου τῆς θύρας τῆς οἰκίας Δ. Λαμποβιτιάδη τοῦ χωρίου Δουβιανῆς. Ἡ πλάξ αὕτη ἔχει ἄνω ἀέτωμα, οὐ ἐν τῇ τυμπάνῳ ὑπάρχει ἀνάγλυπτος καλαθίσκος ἐν μέσῳ δύο ῥοδάκων, κάτω δ' ἐπὶ τοῦ πεδίου τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν·

Συμφορα
Ἀριστωνος
Ἀπελευθερ
Ἐζησεν ετη ν'.

Ἐχει ὕψος 0,77 καὶ πλάτος 0,84.

Εἶνε τῶν μετὰ Χριστὸν χρόνων καὶ πιθανόν τῶν μετὰ τὸν Ἀδριανόν, ὅστις φέρεται κτίσας ἐνταῦθα πού πόλιν Ἀδριανούπολιν.

Τῶν βυζαντιακῶν ἀρχαιοτήτων ἀναφέρω τὴν ἱκανῶς ἀρχαίαν ἐκ-

κλησίαν τῆς Ἄνω Ἐπισκοπῆς, ἣτις παρὰ τὰς ἐπισκευὰς, ἃς ὑπέστη, διατηρεῖ εἰσέτι πλεῖστα τῆς ἀρχικῆς αὐτῆς μορφῆς. Ἔχει κυκλικὸν τροῦλλον στηριζόμενον ἐπὶ τεσσάρων στύλων. Ἡ τειχοδομία ἐν μέρει κατὰ τὴν νοτιανὴν πλευρὰν σωζομένη εἶνε ἐκ μεγάλων ὀρθογωνίων δόμων, περιβεβλημένων συνήθως διὰ διπλῆς σειρᾶς κεραμιῶν. Ἄπασα δ' ἡ ἐπιφάνεια κατὰ τὰ ἀνώτερα σημεῖα ποικίλλεται ὑπὸ διαφόρων κοσμημάτων διὰ κεραμιῶν, ὧν ἀξιοσημεῖωτος μάλιστα εἶνε ἡ τῆς κόγχης διακόσμησις, ἧς τὰ παράθυρα περιβάλλονται ὑπὸ κεραμικῶν τόξων ἀλλεπαλλήλων.

Ἄξιος λόγου εἶνε καὶ ὁ σωζόμενος γλυπτὸς κόσμος τῆς ἐκκλησίας ταύτης. Διάφοροι πλάκες ἐντετειχισμέναι νῦν εἰς διαφόρους τοίχους τοῦ ἱεροῦ ἔχουσι ποικίλα ἀνάγλυπτα κοσμήματα, ἰδίως κύκλους περιέχοντας σταυροὺς καὶ τροχοὺς ἢ ρόδακας. Ἐπὶ μιᾶς ὑπάρχει ἀνάγλυπτος αἰτὸς μεταξὺ συμπλεγμάτων καμπυλογραμμῶν. Τὴν κτίσιν τῆς ἐκκλησίας ταύτης ἡ παράδοσις ἀναφέρει εἰς τοὺς Κομνηνοὺς, ὅπερ λίαν πιθανώτατον.

Ἐκ τῆς ἐκκλησίας τῆς μονῆς Ῥαβένιας (τοῦ χωρίου Καλογοραντζῆ), κτισθείσης πιθανῶς τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα, ἀναφέρω μικρὸν ξύλινον ἀναλόγιον μετ' ἀναγλύπτων κοσμημάτων καὶ ἰδίως τὸ ἐν τῷ νάρθηκι τρίπτυχον, ἐν ᾧ εἶνε ἀναγεγραμμένα ὀνόματα προσκυνητῶν ἐκ διαφόρων χωρίων, καὶ δὴ χωρίων ἐξισλαμισμένων νῦν. Τὴν κορυφὴν τοῦ τριπτύχου τούτου καταλαμβάνει μικρὰ μὲν ἀλλ' ἀξιολογώτατη ἐλαιογραφία τῆς Παναγίας ἐν μέσῳ τῶν ἀρχαγγέλων Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ, καλλιτέχνημα ἐκφράσεως σχεδίου καὶ χρωματισμοῦ.

Ἡ μονὴ Ῥαβένιας κατέχει νῦν καὶ τινα χειρόγραφα ἀσήμαντα, ὧν δύο χαρτῶα ἐκκλησιαστικοῦ περιεχομένου, ἐν δ' Ἐὐαγγέλιον ἀνήκον ὡσαύτως αὐτῇ.

Ἔπεται ἔκθεσις περὶ τῆς βυζαντιακῆς ἐκκλησίας τοῦ Μεσοποτάμου.

Ἐπὶ τῆς πεδιάδος ἐναντι τοῦ χωρίου Μεσοποτάμου καὶ ἐγγύτατα τοῦ ποταμοῦ Μπιστρίτσης ὑψοῦται χαμηλὸς τις λοφίσκος ἐν μέσῳ πυκνῆς φυτείας ὑψικόμων δένδρων περικλειόμενος ἐντὸς περιβόλου σωζομένου εἰς πολλὰ σημεῖα. Ἐντὸς αὐτοῦ ὀγκώνει τοὺς εὐρεῖς τροῦλ-

λους τῆς ἡ ἐκκλησίας καὶ πρὸς βορρὰν ταύτης ἐκτείνονται τὰ οἰκήματα τῆς Μονῆς τοῦ Μεσοποτάμου.

Μὴ δυνάμενος ἐνταῦθα νὰ ποιήσωμαι λόγον περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Μονῆς ταύτης, περιορίζομαι μόνον εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς ἀξιολόγου αὐτῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἣτις, εἰ καὶ πολὺ ἐπισκευάσθη, ὁμως σώζει ἱκανὰ τῆς ἀρχικῆς αὐτῆς μορφῆς λίαν ἐνδιαφέροντα.

Ἰδρυμένη ἐπὶ βάσει ἐπιμελῶς λελαξευμένων λίθων, δόμων ἐλληνικοῦ πιθανώτατα οἰκοδομήματος, οὐ λείψανα εἶνε καὶ τὰ ἔξω τῆς ἐκκλησίας τεμάχια κίονος κτλ., εἶνε ἐκτισμένη κατὰ τὴν συνήθη καλὴν τῶν Βυζαντινῶν τειχοδομίαν ἐκ κανονικῶν δόμων μαλακοῦ λίθου, περιβεβλημένων διὰ κεράμων κατὰ τὰς ἀρμογὰς. Ἡ κυρία θύρα εἶνε πεφραγμένη διὰ τοίχου ἐπὶ τῆς προσόψεως, ἧς τὸ μέσον εἶνε διηρημένον εἰς τρία ἀετώματα, ὑπ' ἃ ἡμικυκλικὰ τόξα ἐπιστέφουσι μεγάλα παράθυρα τριχῆ διηρημένα διὰ κεράμων ἐντέχνως τεθειμένων. Πλεῖστα ὀδοντωτὰ καὶ ἄλλα ποικίλματα διακοσμοῦσι τὰ περιθῦρια τοῦ γείσου καὶ τῶν τόξων, παρέχοντα λίαν εὐάρεστον ὄψιν.

Ἡ αὐτὴ ἀετωματώδης διάταξις τῆς στέγης ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἐν τῇ ὀπισθίᾳ ἀνατολικῇ πλευρᾷ, ἀλλ' ἄνευ τῶν παραθύρων, ἣτις ἔχει ἐν τῇ μέσῳ τετράπλευρον μεγάλην κόγχην. Αἱ δύο αὐταὶ ἀετωματώδεις στέγαι ἀντιστοιχοῦσιν εἰς τὸν νάρθηκα καὶ τὸ ἱερόν τῆς ἐκκλησίας, ἧς τὸ κύριον μέρος φέρον ὀριζοντίαν στέγην ἀνέχει τέσσαρας τροῦλλους, ὧν οἱ μὲν δύο πρόσθιοι κυκλικοὶ, οἱ δὲ δύο ὀπίσθιοι ὀκτάπλευροι καὶ ὑψηλότεροι. Ἐπὶ τῆς προσόψεως τῶν μακρῶν πλευρῶν πλὴν τῆς βορείας, ἣτις ἐπισκευασθεῖσα ἀπώλεσε τὴν ἀρχικὴν τῆς μορφῆν, εἰς ἕκαστον τροῦλλον ἀντιστοιχοῦσι τριχῆ διηρημένα παράθυρα ἐντὸς μεγάλων τόξων μετὰ ωραίων ποικιλιμάτων ἐκ κεραμιῶν διαφόροι συνθέσεως καὶ ποικίλων σχημάτων.

Ἐπιερχόμενός τις νῦν εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ μικρᾶς θύρας ἐπὶ τῆς ΒΔ. γωνίας εὐρίσκεται ἐν τῷ νάρθηκι, ὅστις χωρίζεται ἀπὸ τοῦ κυρίως ναοῦ διὰ τεσσάρων κίωνων μονολίθων ἐκ γρανί.ου πρασινωποῦ. Οἱ κίονες οὗτοι ἱδρυνταὶ ἐπὶ βάσεων ἐξ ἀνεστραμμένων διαφόρων κιονοκράνων, ὧν ἐν κορινθιακοῦ τμήμα, καὶ ἔχουσι κιονόκρανα, ὧν τὸ μὲν κάτω ἡμισυ φέρει ἀνάγλυπτα φύλλα ἀκάνθου, τὸ δὲ ἄνω ἡμισυ κλάδους περικλείοντας σταυρὸν ἐν ἐπιπεδογλύφῳ, οὐ τὰ κανὰ εἶνε πεπληρωμένα διὰ μελαίνης καὶ ἐρυθρᾶς ὕλης. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ εἶνε διηρημένον

εἰς δύο κλίτη, ἀνέχοντα τέσσαρας τροῦλλους, τὸ δ' ἱερὸν εἰς τρεῖς διασταυρουμένους θόλους καὶ χωρίζεται ἀπὸ τοῦ ναοῦ διὰ τεσσάρων κτιστῶν κιόνων. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἐκκλησίας εἶνε ἐντελῶς παρηλλαγμένον νῦν ἐκ μεταγενεστέρων ἐπισκευῶν. Μόνον τὸ δάπεδον σώζει ἔχνη τῆς ἀρχικῆς αὐτοῦ κατασκευῆς. Ἄπην εἶνε ἐπιστρωμένον διὰ μεγάλων ὀρθογωνίων πλακῶν ἐρυθροῦ λίθου, περιβαλλομένων ὑπὸ ταινίας μωσαϊκοῦ, ὅπερ νῦν κατεστράφη, πλὴν τμήματός τινος κατὰ τὸ μέσον, ὅπερ εἰκονίζει περιστέρην.

Ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς δεξιᾶς πλευρᾶς ὑπάρχει ἐντετειχισμένη πλάξ λευκοῦ λίθου, ἣς τὸ κάτω ἥμισυ εἶνε βαθύτερον ἐσκαμμένον. Ἄνω φέρει ἐπιγραφῆς τμήμα: . . . ευφρανορος χαιρε καὶ κάτω αὐτῆς ἔχει ἐγχάρακτον κλάδον. Τὰ γράμματα χρόνων τῆς Β' πρὸς τὴν Α' π. Χ. ἑκατονταετηρίδα.

Πλὴν τῶν κεραμωτῶν ποικιλμάτων ἀξία ἰδίας προσοχῆς εἶνε πολλὰ ἀνάγλυφα ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας τῶν δόμων τῆς βάσεως τῆς ἐκκλησίας. Ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου τῆς μικρᾶς θύρας ὑπάρχει ἀνάγλυπτος χοῖρος καὶ δεξιὰ δένδρον καὶ κύων λίαν ἀποτετριμμένοι. Ἐπὶ τοῦ μέσου ἀετώματος τῆς Α. πλευρᾶς ὑπάρχει πλάξ ἔχουσα ἀνάγλυπτον σταυρὸν καὶ ἄνθη, Ἐπὶ δὲ τῆς κόγχης εἶνε ἀνάγλυπτα ἐπὶ δόμων πτερωτὸς δράκων, λέων, λέων λήγων εἰς δράκοντα. Ἀριστερὰ τῆς κόγχης ὑπάρχει ἀνάγλυπτος ἀστὸς μὲ ἀναπεπταμένας πτέρυγας. Ἐπὶ τῆς Β. πλευρᾶς κατὰ τὴν ΒΑ. γωνίαν σώζεται ἐπὶ δόμου ἀνάγλυπτον τὸ πρόσθιον ἥμισυ ὄρνιθος, καὶ ἐπὶ τῆς Δ. πλευρᾶς δεξιὰ ὑπάρχουσιν ἀνάγλυπτα λέων καὶ δένδρον. Ἄπαντα τὰ ἀνάγλυφα ταῦτα εἶνε ἐντελῶς ἰδιαζούσης τεχνοτροπίας. Λίαν ἔκτυπα ὄντα ἔχουσι μὲν καλὸν σχέδιον καὶ θαυμαστὴν πλαστικότητα καὶ φυσικότητα, ἀλλ' οὕτω μεμονωμένα εἶνε ἀπλῶς κοσμητικὰ στοιχεῖα, οὐδεμίαν ἔχοντα ἰδίαν ζωὴν καὶ ὄντοτητα. Ὅπωςδὴ ποτε εἶνε ἀξιολογώτατα μνημεῖα τῆς βυζαντιακῆς τέχνης ὡς καὶ ἡ ἐκκλησία, ἣν περιέγραψα, ἀριθμοῦσα βίον ἴσως πλείον τῶν δέκα αἰώνων. Δυστυχῶς νῦν ἐντελῶς ἐγκαταλελειμμένη καὶ ἐσωτερικῶς ῥυπαρωτάτη ἔχει πολλαχοῦ διαρραγῆ, οἱ δὲ τροῦλλοι αὐτῆς ἐσωτερικῶς διὰ σταυροειδῶς τεθειμένων ξυλίνων συνδέσμων συγκρατούμενοι χρήζουσι στερεώσεως, οἷας καὶ τὸ σύνολον.

Ἐπεταὶ ἡ ἔκθεσις τοῦ κ. Εὐαγγελίδου περὶ τῆς μονῆς Κο-

καμίας καὶ τοῦ ἐν Νιβίτση ἀρχαίου χειρογράφου Τετραευαγγέλου.

Πολύτιμον κειμήλιον τῆς χριστιανικῆς τέχνης καὶ παλαιογραφίας ἔχω νάνακοινώσω σήμερον. Μελὼν ὅτι ἐν τῇ μονῇ Κοκαμίας τῆς Νιβίτσης εὐρίσκεται ἀρχαῖον Εὐαγγέλιον, ἔσπευσα νὰ μεταβῶ ἐκεῖσε. Ὅπισθεν τοῦ πυρποληθέντος ὑπὸ τῶν Τουρκαλβανῶν χωρίου Νιβίτσης πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς ἐλαχίστην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ στενωτάτου ἐκεῖ ὀρμίσκου εὐρίσκεται ἡ μονὴ τῆς Κοκαμίας ἢ Κοκαμιάς. Ταύτης ἀξιοσημειώτος εἶνε ἡ σωζομένη ἐκκλησία, περὶ ἣς θὰ εἴπω πρότερον ὀλίγα τινά. Αὕτη εἶνε μικρὰ σταυροθόλωτος τετρακίονος ἐκκλησία μετὰ μιᾶς κόγχης ἐν ἐκάστη τῶν τριῶν πλευρῶν, ἀνατολικῆς, βορείου καὶ δυτικῆς καὶ μετὰ τεσσάρων ἐσωτερικῶν κιόνων, ἐφ' ὧν διὰ λοφίων ὑψοῦται ὁ ὀκτάπλευρος τροῦλλος, ὑπὸ τεσσάρων μικρῶν παραθύρων φωτιζόμενος. Οἱ τοῖχοι αὐτῆς φέρουσιν ἐσωτερικῶς ἅπαντες ἀγιογραφίας ἱκανοῦ διαφέροντος καὶ προσοχῆς ἀξίας. Κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν, ἣτις ἐγράφη ἄνω τῆς θύρας ἐσωτερικῶς, ὁ ναὸς οὗτος ἀνιστορήθη τῷ 1672, ἐν τῇ σμικρότητι δ' αὐτοῦ ἔχει καλὴν ἀρχιτεκτονικὴν διάθεσιν.

Τὸ δ' Εὐαγγέλιον οὐ ἀρχόμενος ἱμνήσθην εὔρον ἐν τῷ χωρίῳ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Γεωργίου Γκιόκα, ὅστις τῆς οἰκίας αὐτοῦ ἐμπιπραμένης σὺν τῇ ἐν αὐτῇ οὐσίᾳ σωθεῖς μετὰ τῶν συγχωρίων εἰς Κέρκυραν, συναποκόμισε καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο, ὃ περὶ πολλοῦ ποιοῦνται οἱ κάτοικοι καὶ εἰς ὃ θαυματουργόν τινα καὶ θεῖαν δύναμιν ἀποδίδουσιν.

Εἶνε γεγραμμένον ἐπὶ περγαμνῆς δι' ὀξείου, ὄργανου κεχαραγμένης διὰ τὴν εὐθυγραφίαν καὶ περιέχει τὰ τέσσαρα εὐαγγέλια, ἐν τέλει δὲ κοντάκια τινὰ καὶ συναξάρια, ἐλλείποντος τοῦ τέλους. Ἐν ἀρχῇ ἔχει διαφόρους κανόνας πρὸς εὔρεσιν τῶν εὐαγγελίων καὶ ἐν τοῖς περιθωρίοις ἀνιστορημένα διάφορα ζῶα (πτηνὰ, λέοντας κτλ.) διὰ χρωμάτων ἐν θαυμαστῷ σχεδίῳ. Πρὸ ἐκάστης δ' ἀρχῆς εὐαγγελίου ἔχει ἐν ὁλοσελίδῳ εἰκόνι ἀνιστορημένον τὸν Εὐαγγελιστὴν ὡσαύτως διὰ χρωμάτων. Αἱ γραφαὶ αὗται εἶνε ἀξιολογώτατα ἔργα τῆς βυζαντιακῆς μικροτεχνίας, ἅτε διακρινόμεναι ἐπὶ ἐξόχῳ σχεδίῳ, ζηλευτῶ συνδυασμῶ χρωμάτων καὶ ἐκτάκτως διακοσμητικῶ αἰσθήματι. Δυστυχῶς ὁ πρῶτος τῶν Εὐαγγελιστῶν Ματθαῖος δὲν σώζεται καλῶς. Ἐν τοῖς περιθωρίοις ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ἐκκλησιαστικὰ κείμενα, ὧν τινὰ ἀπεξε-

σμένα. Τὸ ὅλον εἶνε ἐσταχωμένον καλῶς διὰ ξυλίνου περιβλήματος, ὅπερ εἶνε ἐπενδεδυμένον δι' ἀργυροῦ ἐπικεχρυσωμένου ἐλάσματος· ἐπὶ τούτου εἶνε ἀναγεγλυμμένα πρόσωπα ἁγίων καὶ Εὐαγγελιστῶν, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς ὀπισθίας σελίδος ὁ ἅγιος Νικόλαος καὶ περὶ αὐτὸν ἐπιγραφή ἀργυρᾶ, ἐξ ἧς φαίνεται ὅτι ἡ ἐργασία αὕτη ἐξετελέσθη ὑπὸ δύο ἀδελφῶν Ζώτου καὶ Γίνου τῷ ΖΟ', ἤτοι τῷ 1562..

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο εἶνε νῦν κτῆμα τῆς κοινότητος Νεβίτσης.

Τελευτῶν παρατηρῶ, ὅτι πολλὰ βυζαντιακὰ μνημεῖα ἀπαντῶσι καθ' ἅπασαν τὴν περιοχὴν ταύτην, καὶ φρονῶ ὅτι ταῦτα χρήζουσι μεγίστης προσοχῆς καὶ μελέτης, περὶ ὧν βραδύτερον θὰ ἐκθίσω ὑμῖν τὰς σκέψεις μου.

Τέλος δὲ δημοσιεύομεν κατωτέρω τὴν ἀπὸ 22 Ὀκτωβρίου ἔκθεσιν περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἀνασκαφῶν Γέρμας.

Τὰ ἐρεῖπια τῆς Γέρμας καταλαμβάνουσι δύο νοτιοδυτικῶς τῆς κώμης Σαρακινίστης κειμένους λόφους, ὧν ὁ πρῶτος ὑψηλὸς καὶ ἀπότομος ἦτο πιθανῶς ἡ ἀκρόπολις τῆς πόλεως, ἣτις, ἐκτεινομένη ἐπὶ τοῦ ἑτέρου λόφου, ἦτο ὡσαύτως διὰ τείχους περιβεβλημένη. Καὶ ἡ μὲν ἀκρόπολις, πλὴν ὀλίγων λειψάνων τοῦ ἰσοδομικοῦ αὐτῆς τείχους, οὐδὲν ἕτερον διασφᾶζει, ἀλλ' ἡ κάτω πόλις, μεγάλην περιλαμβάνουσα ἔκτασιν, εἶνε ἅπασα κατεσπαρμένη δι' ἰχνῶν κτιρίων καὶ ἱκανοῦ μέρους τῶν τειχῶν. Οὕτω λίαν ἐλκυστικὸν παρέχει πεδῖον ἀνασκαφῆς καὶ ἐλπίδας πολλὰς πρὸς καθαρισμόν τῆς πόλεως.

Ἐστρέψαμεν λοιπὸν τὴν προσοχὴν ἐπὶ τὰ μᾶλλον καταφανῆ ἐρεῖπια. Ἀλλ' εὐθύς εἶδομεν ὅτι ταῦτα ἦσαν καὶ τὰ μόνον σφζόμενα ἐκ τοῦ ὅλου κτιρίου. Ἐκασταχοῦ ἡ ἐπιχώσις, ἐλαχίστου βάθους (0 30-0 50 μ.), οὐδὲν παρῆχε πλὴν ἀφθόνων κεράμιων καὶ τῶν ἰσχύτων δόμων τῆς θεμελιώσεως. Πολλαχοῦ ἐπεκτείναντες τὴν ἐρευναν, παρετηρήσαμεν τὸ αὐτό· μόλις που καὶ δεῦτερος δόμος ἀκατεργάστων σχεδὸν λίθων ἐσφᾶζετο, οὐδὲν δὲ ἀρχιτεκτονικὸν μέλος ἐν τοῖς χώμασιν ἢ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας διατηρήθη. Εἰς πλεῖστα μέρη κεκαυμένα χώματα μετ' ἀνθράκων καὶ πενιχρὰ λείψανα χαλκῶν σκευῶν εὐρέθησαν, τὰ πλεῖστα ἀπηνθρακωμένα, εἰς μᾶζαν καὶ ταῦτα, πανταχοῦ δὲ νομίσματα χαλκᾶ καὶ ἐν τῇ ἐλαχίστῃ ἐπιχώσει. Εἰς ἓν μόνον σημεῖον

εὐρόντες ἱκανοῦ βάθους ἐπιχώσιν (2 00 μ.) ἐσκάψαμεν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ οὐδὲν σημαντικὸν εὑρημα, πλὴν χαλκῶν τινῶν κερματίων καὶ σκευῶν ἀσημάτων, ἦλθεν εἰς φῶς. Τὸ ἐνταῦθα ἀποκαλυφθὲν αἶκημα ἦτο μέγα καὶ εὐρύχωρον, ἔχον τὴν Β. ἐξωτερικὴν πλευρὰν διὰ μεγάλων ἰσοδόμων λίθων κατασκευασμένην, τὰ δ' ἐσωτερικὰ διαχωρίσματα διὰ μικρῶν λίθων λίαν ἀμελῶς ἰκτισμένα καὶ ἐν ἐρειπιώδει καταστάσει, ἐκπεσόντων πολλῶν ἐν τῷ μεταξὺ λίθων καὶ τῶν τοίχων πολλάκις διακοπτομένων. Ἐν μιᾷ γωνίᾳ μεταξὺ δύο τοίχων εὐρομεν δύο κέραμους πλησίον ἀλλήλων ἔχούσας ἐξέχον περιθεώριον (μῆκ. 1 65, πλάτ. 0 51) περαιτέρω δ' ἐν ἄλλῳ διαχωρίσματι, ἀλλ' ἐκτὸς σχεδίου τινὸς ὠρισμένου τεμάχιον γῆς ἢ πηλοῦ κοπανιστοῦ, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς ἐστία ἴσως. Ἐν τῷ αὐτῷ κτιρίῳ ἦν ἐντετειχισμένον καὶ ἡμικυκλικὸν κιονόκρανον παραστάδος ἀμελοῦς ἐργασίας.

Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἐν τῇ βαθυτάτῃ ἐπιχώσει μόλις που δύο δόμοι ἐσφᾶζοντο, ἐξῶθεν δὲ εἰς βάθος 0 30 μ. στρῶμα ὀλόκληρον κεράμων εἰς τεμάχια περιέθειε τὸ κτίριον, διότι καταπεσόντες αὐτοῦ οἱ κέραμοι ἐπισπον καὶ αὐτοὶ ἀναλόγως τῆς θέσεώς των εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν.

Φανερόν εἶνε, ὅτι ἡ πόλις αὕτη, ἧς δυστυχῶς δὲν κατωρθώθη νὰ γνωσθῇ τὸ ὄνομα, κατεστράφη ἐξαπίνης καὶ ἐκ βάρων. Πάντα τὰ ἐξ αὐτῆς εὐρήματα εἶνε ἑλληνικῶν χρόνων, νομίσματα καὶ ὄστρακα ἀγγείων, οὕτω δὲ γίνεται καὶ δῆλον ὅτι οὐδέποτε κατωκλήθη κατὰ τοὺς ῥωμαϊκοὺς χρόνους, ἀλλ', ἀπαξ κατασκαφείσα, ἐξηφανίσθη διὰ παντός. Ἰνωστὸν εἶνε, ὅτι ὁ Αἰμίλιος Παῦλος ἠφάνισεν ἑβδομήκοντα πόλεις ἐν Ἡπείρῳ, εἶνε δὲ πιθανόν, ὅτι καὶ ἡ παροῦσα θὰ καταλέγηται μεταξὺ αὐτῶν, αἱ δὲ ἀνασκαφαὶ ἐτι πιθανώτερον καθιστῶσι τοῦτο, ἀποδεικνύουσαι τὰ ὑπὸ τοῦ Ἡλουτάρχου ἐν Αἰμιλίῳ Παύλῳ, 29 λεγόμενα· «Βουλόμενος δὲ (ὁ Αἰμίλιος) πᾶσιν ἅμα καὶ μηδενὸς προσδεκῶντος, ἀλλ' ἐξαπίνης ἐπιπεσεῖν, μετεπέμψατο τοὺς πρώτους ἐξ ἐκάστης πόλεως ἄνδρας δέκα καὶ προσέταξεν αὐτοῖς, ὅσοις ἄργυρός ἐστι καὶ χρυσός ἐν οἰκίαις καὶ ἱεροῖς ἡμέρας ῥητῇ καταφέρειν. . . ἐκάστης δὲ τῆς ἡμέρας, ἐφ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἅμα καιρὸν ὀρμήσαντες, ἐτράποντο πρὸς καταδρομὴν καὶ διαρπαγὴν τῶν πόλεων· ὥστε ὥρα μιᾷ πεντεκαίδεκα ἀνθρώπων ἐξανδραποδισθῆναι μυριάδας, ἑβδομήκοντα δὲ πόλεις πορθηθῆναι. . . ».

Οὐδὲν ἀργυροῦν ἢ χρυσοῦν ἀντικείμενον εὐρέθη πλὴν χαλκῶν νομι-

σμάτων καὶ σκευῶν, πάντα δὲ τὰ πολύτιμα ἔχουσιν ἀρπαγῆ. Τὰ τεῖχη εἶνε κατεσκευασμένα καὶ τὰ οἰκήματα κατηρειπωμένα. Βεβαίως εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο συνετέλεσε καὶ ὁ χρόνος καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐν μέρει, ἀλλ' ἡ ἀρχικὴ καὶ πλήρης καταστροφὴ εἶνε ἡ ὑπὸ τοῦ Λίμιλιου Παύλου. Δὲν ἦτο δὲ δυνατόν πόλις κειμένη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἦν καὶ μόνην πλειστάκις ἠκολούθησαν οἱ ῥωμαῖκοὶ λεγεῶνες εἰσερχόμενοι εἰς Ἡπειρον, νὰ μὴ πάθῃ πρώτη τὴν συμφορὰν, ἦν καὶ ἄλλαι ἀπόκεντροι καὶ ἄπω κατωκημένα ὑπέστησαν.

Ἐκ τῶν εὐρημάτων ἀναφέρω τάδε:

1ον. 3 χαλκᾶ νομίσματα, τύπου: Ἐμπρ. κεφαλὴ Διὸς, ὀπισθ. Κεραυνός, οὐ ἑκατέρωθεν ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ, τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ.

Τὸ ἐν ἔχει θαυμασίαν κεφαλὴν Διὸς ἐξαισίας τέχνης, τὰ δὲ λοιπὰ εἶνε μεταγενέστερα. Ἐκόπησαν τὸ μὲν πρὸ τοῦ 238, τὰ δὲ μεταξύ 238-168.

2ον. 9 χαλκᾶ ἐφθαρμένα, τύπου: Ἐμπρ. κεφαλὴ Διώνης, ὀπισθ. ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ τρίπους, τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ.

3ον. 21 χαλκᾶ, ἐφθαρμένα τὰ πλεῖστα, τύπου: Ἐμπρ. κεφαλὴ Ἀρτέμιδος μετὰ τινῶν γραμμῶν ἐν τῷ ἐξέργῳ. Ἐμπρ. αἰχμὴ δόρατος, οὐ ἑκατέρωθεν ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ.

4ον. Ἐν τρία χαλκᾶ Ἀμβρακίας: Ἐμπρ. κεφαλὴ Διώνης φερούσης καλύπτραν, ὀπισθ. ὀβελίσκος, οὐ περίξ ΑΜΒΡ ἐντὸς στεφάνου.

5ον. Μικρὸν χαλκοῦν Λαρίσης: Ἐμπρ. κεφαλὴ ἀνδρὸς δεξιὰ, ὀπισθ. ΛΑΡΙΣ ἵππος νεμόμενος.

Καὶ τινὰ ἄλλα ἐντελῶς ἐφθαρμένα.

Χαλκᾶ τινὰ ἐλάσματα καὶ συντρίμματα, χαλκοῦν λεπτόν κοχλιάριον μὲ ἐπιμήκη κοιλότητα, χαλκῆ πλάξ μετ' ὀπῶν πρὸς συνήλωσιν ἴσως εἰς ξύλον χρησιμεύουσα ὡς βᾶσις πιθανῶς ἀγαλματίου (0 09 × 0.067), μικρὸν χαλκοῦν κυτίον μετὰ καλύμματος καὶ ἄλλα χαλκᾶ τινὰ συντρίμματα.

Πηλίνη παραλληλεπίπεδος σφραγίς (;), ἔχουσα ἐντυπα διάφορα ραβδικὰ εὐθύγραμμα καὶ καμπυλόγραμμα σχήματα (τεθλασμένας, ἰμβαν, καμπύλας).

Ἐμάχιά τινὰ σκύφου ἐνός ἔχοντος ἀνάγλυπτον δικτυωτὸν καὶ ἔρου σπείρας καὶ φιάλης μετ' ἐντύπων κοσμημάτων.

Ἀναφέρω πρὸς τούτοις τὴν ἀνεύρεσιν δύο ἱπιτυμβίων πλακῶν,

ἀποκεκρουμένων τὰ κάτω παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Λετοβίστης, οὐ μακρὰν τῆς Γέρμας. Ἡ μὲν (ὕψ. 0.86, πλ. 0.52) ἔχει ἀέτωμα μετ' ἀνθεμίων, ἐπαναλαμβανόμενον κατωτέρω τῆς πλακῶς, ὑπὸ τὸ δεύτερον τοῦτο εἶχε μικρὸν πλαίσιον, οὐ σφύζεται ἔχνος μικρὸν. Ἡ δὲ ἑτέρα (ὕψ. 0.75, πλάτ. 0.92 καὶ πᾶχ. 0.13) ὡσαύτως ἔχει ἀέτωμα μετ' ἀνθεμίων, ὑφ' ὃ γεισόποδας καὶ εἶτα πλαίσιον μετὰ κορωνίδος, ἐφ' οὗ τὰ γράμματα τάδε:

ΤΑΥΡΙΣΚΟΣ

ΝΩΡ ΤΑΥΡΙΞ

μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας ἀναγεγλυμμένα ἐπὶ τοῦ λίθου, χρόνων τῆς δευτέρας πρὸς τὴν πρώτην π. Χ. ἑκατονταετηρίδα. Αἱ πλάκες αὗται ἔκειντο ἐπὶ χριστιανικῶν τάφων, ἀλλαχόθεν μετενεχθεῖσαι ἐκεῖ, πόθεν ἄγνωστον, ἀκαθορίστου παραμένοντος τοῦ τόπου ἐνθα ἦν τὸ νεκροταφεῖον τῆς πόλεως τῆς Γέρμας.

Τοιαύτη ἀπέβη ἡ ἐν Γέρμα ἀνασκαφικὴ ἔρευνα, ἀρνητικὴ μὲν εἰς πλούσια εὐρήματα, θετικὴ δὲ εἰς ἱστορικὰ συμπεράσματα καὶ διακοπείσα διὰ τὸ περαιτέρω ἀνωφελές τῆς ἐξακολουθήσεως αὐτῆς· διότι, βεβαιωθείσης καὶ τῆς λεηλασίας αὐτῆς, οὐδὲν ἠλπίζετο νὰ εὐρεθῇ ἐπὶ πλέον.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ
ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ
ΠΑΛΗΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ¹

B'.

ΚΩΔΙΚΕΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ¹

263.

Περγ. 0,27 × 0,165. Αἰῶνος XIII (φ. 21).

1 (φ. 1^α). «Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ η'. Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου Ἐκρήτης τοῦ Ἱεροσολυμίτου Λόγος εἰς τὸ γενέσιον τῆς Θεοτόκου».

Προτάσσονται ἀκέφαλα σημειώματα εἰς προτέρας ἑορτάς.

2 (φ. 6^α). α. . . ἄσσι πρὸς μοναχόν. . . φείλει εἶναι».

*Ἀρχ. [Τὸν] νέον ἀσκητὴν ἀκτῆμονα βί[ον ἐ]χειν· σώματος ἡρεμίας καὶ κοσ[μι]ώτητα σώματος. Τὰ λοιπὰ τῆς ἐπιγραφῆς διαδεδρωμένα ὑγ' ὑγρασίας.

3 (φ. 7^α). «Ἐκ τοῦ Πατρικοῦ. Περὶ τῆς πατρικίας τῆς μετονομασθείσης ὁ εὐνοῦχος».

*Ἀρχ. Εὐνοῦχος ἔμενεν εἰς τὴν ἐσωτέραν ἔρημον τῆς σκίτεως. Μένει κολοβὸν ἔνεκεν ἐκπτώσεως φύλλων ἐν ταῖς λέξεσιν ἀπιηρόμην ἐν τόπῳ τινί· παρήγγειλον τῷ ἀδελφῷ· ἵνα γεμίξει αὐτὴ τὸ κεράμιον τοῦ ὕδατος· πόσον. . .

4 (φ. 8^α). «. . . ΠΑΡΟΥΤΑ . . . . . ΠΕΤΡΟΥ».

Τὰ λοιπὰ τῆς ἐπιγραφῆς ἀφανῆ. *Ἀρχ. [Τὴν] κέλευσιν τῆς ὑμετέρας πνευματικῆς ὁσιότητος δεξάμενος λίαν ἰλιγγίασα· ἐκελεύσατε γὰρ τῇ ἐμῇ οὐδενὶ ἀνιστορικόν (γρ. οὐδενεῖα ἱστορικόν) τινα ποιήσασθαι λόγον περὶ τῆς εὐρέσεως τοῦ ζωοποιῦ ξύλου τοῦ πανσέπτου καὶ σευασμίου σταυροῦ..

¹ Συνέχεια καὶ τέλος ἐκ τοῦ I' Τόμου τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος σ. 342.

5 (φ. 21^α). Μαρτύριον Εὐσταθίου τοῦ μεγάλου.

*Ἡ ἐπιγραφὴ ὅλως ἀφανῆς. *Ἀρχ. Τραϊανοῦ τὰ Ρωμαίων σκῆπτρα [διέποντος] καὶ τῆς εἰδωλικῆς λύσεως τὴν οἰκουμένην πάσης ἐπιδραμούσης. Τέλ. (κολ) ἐπειδὴ καὶ ἀνύνεγκε τῆς πολλῆς καταπλήξεως καὶ ἐν εαυτῷ ἦδη κατέστη.

Κῶδιξ ἀκέφαλος, κολοβός καὶ διαδεδρωμένος κατὰ τὴν ἄνω ὄψιν καὶ τὴν ἄνω βράχιν.
(1) κῶδιξ καλίμψητος. *Ἡ ἀρχαία γραφὴ δυσξύμβλητος.
Κῶδιξ ἀστάχωτος.

264.

Περγ. 0,222 × 0,155. Αἰῶνος IX (φ. 2).

Σπαράγματα Εὐαγγελίου κατὰ τὰς ἀναγνώσεις.

*Ἐν φ. 1^α Ματθ. κζ' 41-54. *Ἐν φ. 1^β «Εὐαγγέλιον II ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ (κολ.). Τὸ ἀρχικόν Γ περίκοσμον. *Ἐν φ. 2^α Μάρκ. ιε' 2-17. Τέλ. Οἱ οὖν στρατιῶται ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Καϊάφα. Ζήτει τὸ εἶ' εἰ Εὐαγγέλιον τῶν παθῶν ἕως τέλους. *Ἐπεταί «Ἰδρα ς'· Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν. Σώζονται μόνον τάδε· τῷ καιρῷ ἐκείνῳ συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ· ἀρχιερεῖς καί. . . Τὸ ἀρχικόν Γ [διάκοσμον].

*Ἡ ἄνω ἴσα καὶ τὸ πρὸς τῇ βράχει μέρος διαδεδρωμένον.
Κῶδιξ ἀστάχωτος.

265.

Χαρτ. 0,205 × 0,152. Αἰῶνος XVII (φ. 172).

α' Ἐγχειρίδιον εἰς φράσιν πεζὴν παρὰ τοῦ σοφωτάτου ἱερομονάχου Μαξίμου τοῦ Μελοποννησίου, μαθητοῦ δὲ τοῦ ἀοιδίμου πάπα Ἀλεξανδρείας Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, περὶ τῆς νεωτερισθείσης ἀρχῆς τοῦ πάπα, περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, περὶ ἀζύμων, περὶ μεταβολῆς ἤτοι μετουσιώσεως τῶν μυστηρίων, περὶ τοῦ καθαρτηρίου πυρός, περὶ ἀπολαύσεως τῶν δικαίων, τουτέστιν ἂν ἔλαβον τὴν ἱπαγγελίαν».

Μεταξὺ τῶν λέξεων τῆς ἐπιγραφῆς Ἐγχειρίδιον καὶ εἰς φράσιν πεζὴν προστέθησαν χειρὶ νεωτέρῳ τάδε συντεθεῖς κατὰ μῆνα εἰανν.

Μένει κολοβὸν ἐν φ. 131^α ἐν ταῖς λέξεσιν ἐν τὰ ἀφήθη αὐτὰ ὅλα καὶ γενῆ ὁμογνώμων μὲ τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλήσιαν, καθὼς ἦτον καὶ ἀπ' ἀρχῆς καὶ νῦν ἀφήθη τοῦς. . .

Φέρει καὶ παλαιὰν ἀριθμῆσιν κατὰ σελίδας ἀπὸ 1-354.

Κῶδιξ ἀστάχωτος.

*Ἐξ ἀγορᾶς.

266.

Χαρτ. 0,215 × 0,155 Αἰῶνος XVIII (φ. 11).

Νικηφόρου Βλεμμύδου Λογική.

Μένει κολοβή ἐν τῷ κεφαλαίῳ «Περὶ ἐνός, ταύτου καὶ ἑτέρου, ἐν ᾧ καὶ περὶ ὑποστάσεως» ἐν ταῖς λέξεσιν ἄλλο γὰρ εἶδος τοῦ ἵππου καὶ ἄλ. . .

Κωδὶξ ἀστάχωτος.

Ἐξ ἀγορᾶς.

267

Βομβ. 0,265 × 0,195. Αἰῶνος XVIII (φ. 153).

Τριψίδιον καὶ Πεντηκοστάριον γεγραμμένον κατὰ δύο σελίδας.

Ἀκέφαλον, ἀρχόμενον ἐν μέσῳ τῷ Ὁρθῷ τῆς Μεγάλῃς Δευτέρας καὶ κολοβόν, λήγον ἐν τοῖς τῆς Ἀναλήψεως.

Μεταξὺ τῶν φ. 62 καὶ 68 λείπουσι φύλλα.

Τὰ φ. 1-94 διαβεβρωμένα ἐν τῇ ἔξω ᾠφᾷ.

Κωδὶξ ἀστάχωτος.

Ἐξ ἀγορᾶς. Ἡ προέλευσις ἐκ Κύπρου.

268.

Χαρτ. 0,285 × 0,222. Αἰῶνος XVIII (φ. 3).

1 (φ. 1^α). «Λόγος ἐγκωμιαστικὸς εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας».

Ἀρχ. Ὁ θεὸς ὁποῦ μὲ παντοδύναμον χεῖρα ἐθεμελίωσε ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τὸ εἶναι.

2 (φ. 3^β). «Nuova grammatica filosofica».

Μένει κολοβή.

Ἐν τῇ ἄνω ᾠφᾷ τοῦ φ. 1^α χεῖρι νεωτέρῃ Ἱεροκλήουκος Χαραλάμπους Λαγούση ἢ Φλωρίου Κεφαλάλλης († 1821).

Κωδὶξ ἀστάχωτος.

Ἐξ ἀγορᾶς.

269

Χαρτ. 0,30 × 0,22. Αἰῶνος XVIII (φ. 18).

Ἀκάθιστος ὕμνος.

Ἐν τέλει ῥησιδ^ω: χεῖρ ἁμαρτωλοῦ Ἀγαπίου ἐκ τῆς μονῆς τῶν Ἰδίων.

Αὐτόθι χεῖρὶ τοῦ 19^{οῦ} αἰῶνος. Καὶ τοδε σὺν τοῖς ἄλλοις κτήμασι πέφυκεν κήμοῦ τοῦ ὑπογεγραμμένου Στυλιανοῦ Κοτζῶνη. Τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοῦ κτήτορος, ὄντος ἱατροῦ, ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ καὶ ἐν φ. 1, ὅπερ ἀρχῆθεν ἦτο ἄγραφον. Ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ καὶ Monsieur Belsante Alexandrette. Ἐν δὲ φ. 18^α παρενεγράφησαν χεῖρὶ τοῦ 19^{οῦ} αἰῶνος τάδε· αὕτη ἡ φυλάδα περιέχει τοὺς οἴκους τῆς ἀκαθίστου, ἡγουν τῆς ὑ[περαγίας] ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ ὑπάρχει τῆς ἁγίας καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος . . . . . εἰ. . . σίας.

Κοσμεῖται ἀπὸ ἐγχρώμου ἐπιπέλου ἐν ἀρχῇ καὶ πολλῶν μεγάλων καὶ πολυχρῶμων ἀρχικῶν γραμμάτων.

Στάχωσις νέα.

270.

Χαρτ. 0,158 × 0,105. Αἰῶνος XV (φ. 16).

α' Ἰωάννου ἐπισκόπου Βυβόειας· λόγος ἱστορικῶς εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν».

Ἀρχ. Ὅποταν το ἔαρ ἐπέλθῃ, τὰ τῶν σώματων στοιχία πρὸς κυνισμὸν πάλινδρομοῦσιν. Τίλ. (κολ.) το δὲ διάδιμα βυδῖλεικὸς τύπος· ο δε αστήρ. . .

Κωδὶξ ἀστάχωτος.

271.

Χαρτ. 0,197 × 0,13. Αἰῶνος XIV (φ. 6).

Διήγησις περὶ τῆς ἐναντίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπιδρομῆς τῶν Ἀθέρων.

Ἀρχ. (ἀκίφ.) . . . ἐξώπλισεν· ἀλλ' ὁ μὲν Βῶ[νο]ς τὰ τεῖχῃ τῷ χεῖλ . . . καὶ πάντα τὰ πρὸς πολεμικὴν χρεῖαν ἐξήρτυεν· Σέργιος δὲ ὁ ἱεράρχης. Τίλ. (κολ.) τὴ γὰρ ἂν καὶ εἶν τούτων ἀντάξιον· πλὴν φίλα σοι τὰ τῶν σώων παιδων.

Τὰ φ. 2-4 κεκομμένα ἐν τῇ κάτω ᾠφᾷ.

Κωδὶξ ἀστάχωτος.

272.

Χαρτ. 0,155 × 0,11. Αἰῶνος XVIII (φ. 10).

Ἑλληνοεβραϊκοὶ ὕμνοι δι' ἑβραϊκῶν γραμμάτων ἐκ Κερκύρας.

Κώδιξ ἀστάχωτος.

Ἐκ δωρεᾶς Κ. Μ. Θεοτόκη ἐκ Καρυσσίδων Κερκύρας.

273.

Χαρτ. 0,195 × 0,11. Αἰῶνος XVIII (φ. 100).

1 (φ. 1^α). «Vocabolario Italiano e Russo».

Κατὰ δύο σελίδας.

2 (φ. 24^α). «Seguono varij Dialoghi che fà un Italiano con un Russo».Τὰ φ. 56^α, 57^α-100 ἄγραφα.

Κώδιξ ἐσταχωμένος διὰ περγαμηνῆς ἀγράφου.

274.

Χαρτ. 0,32 × 0,22. Αἰῶνος XIX (φ. 153).

Ἄγρυπνον τοῦ κηνοῦ τῆς Σάμου το ὠπὴν περιέχει τὰ ἔσοδα ὄλλα ὅπου λαμβάνωμεν ἐκάστου χωρίου ἀπὸ λάφηρα καὶ κουμέρκια».

Τῶν μηνῶν Ἰανουαρίου καὶ Φεβρουαρίου 1823 Κατὰ χωρία.

Δί σ. 124-143 λείπουν κεκομμένα.

Ἐκ δωρεᾶς τοῦ ἐν Σάμῳ Ἰωάννου Ἰωαννίδου, συσχετιστίας πρὸς ἄλλους ἀναλόγους λογαριασμοὺς ἐκ Σάμου καὶ ἔγγραφα, κατατεθειμένα ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς Ἐταιρείας.

Κώδιξ ἀστάχωτος.

275.

Χαρτ. 0,165 × 0,09. Αἰῶνος XIX (φ. 367).

Λεξιλόγιον γαλλικὸν καὶ ἑλληνικόν, ἀγγλικὸν καὶ ἑλληνικόν, γερμανικὸν καὶ ἑλληνικόν, λατινικὸν καὶ ἑλληνικόν, ἰταλικὸν καὶ ἑλληνικόν κατὰ δύο στήλας.

Τὰ φ. 1^α, 220^α, 261^α-287^α, 295^α-305^α, 317^α-332^α, 337^α-398^α, 358^α-366^α ἄγραφα.Ἐν φ. 1^α. Τὸ Διευθυντήριον τοῦ Κυρίου Σπῆρ. Β^ω Spear. 31: Park Road. P: John's Road. London.

Ἐν φ. 366^α «Κατάλογος τῶν Βιβλίων μου ὅσα εἰς Κορφοὺς ἔχω. Περιλαμβάνει ὀλίγα βιβλία ἀγγλικά. Ἐἶτα δ' «Ἀντίγραφον ἐκ τοῦ προικοσυμφώνου τοῦ πατρὸς μου» ἔχον ὡδε: Εἰς δόξαν Χριστοῦ 1795. Φλεβάρ. 25: Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος τῆς Κυρίας δεσπίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας: καγὼ ὁ Κυριακὸς (ἡ λέξις ἐπὶ ἄλλῃ ἀφανοῦς) Πιτάκης ἔχων υἱὸν ὀνόματι Σωτηρίχον ἐδουλήθη συνζέξαι μετὰ τὴν θυγατέρα ὀνόματι Ὀρσαν του ποτὲ Μαστροπάνου γράφει δὲ ὁ Γ' ἀπρὸς τῆς νύμφης προγαμιαίαν δωρεάν γρ. 151:

Ἐν φ. 367 τὰδε: μετὰ δύο χρόνους ἔλαβεν αὐτὴν εἰς σύζυγόν του κατὰ τῷ 1797: καὶ μετὰ ἓνα χρόνον ἐγγένησεν τὸν Κυριακὸν Κυριακὸν Πιτάκην κατὰ τὰς 21: Ἀπριλλίου 1798:

1801: μαὶ 21: ἠγόρασεν ὁ πατὴρ μου τὸν οἶκον μας εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ ἐγὼ (μένει οὕτως ἀτελής).

Στάχωσις βυρσίνη ἀπλή.

276.

Χαρτ. 0,22 × 0,11. Αἰῶνος XIX (φ. 2).

Δύο παράφυλλα ἀρχαιοτέρου κώδικος, εἰς ἃ, μείναντα ἄγραφα ἀρχῆθεν, παρενεγράφησαν σημειώματα οἰκογενειακά.

α' (φ. 1^α). 1814: Ἰανουαρίου: 31: ἐπλήρωσε τὸ κηνὸν χρέος ὁ μακαρίτης ὁ πατὴρ μας σακελάρις, ἡμέρα τοῦ σαβάτου, τῆς ἀποκρέω.— β' (φ. 2^α). 1808: αὐγούστου 19: ἡ χειροτονεῖα ὅπου μετέκαμε ὁ γρηγορίου ναυπλάου: γέροντός μου: Ἰωάννου Ἱερέως.— γ' (αὐτόθι) 1808: δικεμβρίου 11: ἐγενήθη ἡ μαρία: ἡμέρα δευτέρα.— δ' (φ. 2^β) ἄλλη χεῖρ: 1818: αὐγούστου 27: ἡμέρα παρασκευῆ ἐγενήθηκε ὁ γιωργάκις. 1819: ὀκτωβρίου 1: ἡμέρα σαβάτω ἐγενήθηκε ἡ ελισάβετ. 1822: Φεβρουαρίου 14, ἡμέρα δευτέρα ἐγενήθηκε ὁ παναγιότις.

277.

Χαρτ. 0,15 × 0,10. Αἰῶνος XVII (φ. 123).

1 (φ. 1^α). Γερροντικόν.

α' (φ. 1^α). Ἄρχ. ἀκρίφλον: νὰ μὴν ὀνειδῆσῃς ἐκεῖνον ὅπου ἐπιστρέφῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν.— β' (φ. 4^α). Ἀδελφός πρώτῃσε γέροντα λέγων: τί ποιήσω ἀδελφά ὅτι ἡ κοιλία μου θλίβει με.— γ' (φ. 5^α). «Γοῦ ἀδελφά Ἰδαῖκ τοῦ Σύρου». — δ' (φ. 5^β). «Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου». — ε' (φ. 8^α). «Περὶ τῆς ἀρπαγῆς τῆς εἰς οὐρανοῦς». — ς' (φ. 18^α). «Τοῦ ἁγίου Εὐφραῖμ» ὅτι οὐ δεῖ τιμὴν ζητῆν ἢ πρωτίων ἐφίεσθαι. . . . — ζ' (φ. 22^α). «Γοῦ ἀδελφά Ἰδαῖου».

2 (φ. 24^α). αὐχάλ τοῦ Θηκαραῶν.

3 (φ. 97^α). Ἐπιστολαί.

α' (φ. 97^α) «Ροδωνύμφη προεδουτέρω». Ἀρχ. «Ὡ πόδα καταμέμψη καὶ καταλοιδορήσεις τὴν σεαυτοῦ ἀδουλίαν. — β' (φ. 98^α). «Τῷ αὐτῷ. Ἀρχ. Οὐκ ὀλίγον χρόνον τοῖς τοῦ διαδόλου θελήμασιν ἐζήσας.

4 (φ. 100^α). Διηγήσεις ἐκ τοῦ Γερωντικοῦ.

α' (φ. 100^α). «Τοῦ ἀδῶ Ἰσαάκ». — β' (φ. 102^α). Ἀνεπίγραφος. Ἀρχ. Διηγῆσατο τινὰς μαθητῆς περὶ τοῦ ἀδῶ αὐτοῦ. — γ' (φ. 102^α). «Περὶ ὑπομονῆς». Ἀρχ. Ἵπομονὴ δὲ ἀκηδίας διακοπή.

5 (φ. 103^β). αὐκολουθία ἐπὶ ὀχλήσει αἰχρῶν καὶ ρυπαρῶν λογισμῶν».

Ἔπονται «Εὐχὴ Ἐτέρα τοῦ αὐτοῦ ἐπὶ πυρώσει σαρκός», «Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν ὑπόθεσιν» καὶ Διηγήσεις τινὲς ἀδελφῶν ἐκ τοῦ Γερωντικοῦ.

6 (φ. 111^β). αὐκολουθία εἰς ἀρχάριον ῥαποφόρον».

7 (φ. 113^α). αὐτάξις τοῦ μικροῦ σχήματος».

8 (φ. 125^α). αὐκολουθία εἰς μνημόσυνον νεκρῶν».

Ἐν φ. 103^α χειρὶ νεωτέρα εἰς 1792. Ἐν τῷ παραφύλλῳ τῷ συγκεκολλημένῳ τῷ ὀπισθῷ βυρσίῳ περικαλύμματι ἀτεχνος διὰ γραφίδος εἰκὼν ἀγίου φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν Ὁ ἅγιος Θεόδωρος τηρῶν.

Στάχως βυρσίῳ ἀπλῆ, ἧς λείπει ἡ ἐμπροσθία πινακίς. Ἡ δὲ ὀπισθεν βύρσα περικλείει πλὴν τεμαχίου ἐντόπου ἐκκλησιαστικοῦ βιβλίου τοῦ 15' αἰῶνος λείψανα ἐγγράφων ἐκ Μελενίκου.

Ἠγοράσθη ἐν Ἰωαννίνοις.

278.

Χαρτ. 0,22 × 0,16. Αἰῶνος XIX ἀρχομένου (φ. 248).

Ἰένος. Βίος δεκαετῆς τοῦ Ἰένου. Ἦτοι Συμβεβηκότα αὐτοῦ. Φιλοπονηθὲν παρὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ. καὶ ἰδωρήθη τῷ ἀγαπητῷ αὐτοῦ Κυρίῳ Γεωργίῳ Βελλίῳ τῷ Μάγνητι».

Ἐπιτεταί ἡ ἐπιγραφὴ «Προσίμιον. Ἱστορία τοῦ Ἰένου τοῦ ἀναχωρήσαντος ἐκ τῆς πατρίδος αὐτοῦ ἐν ξενιτείᾳ, ἐπ' ἐλπίδι νὰ πράξῃ καὶ νὰ ὠφεληθῇ, οὐτινὸς καὶ περιελθόντος πολλὰ μέρη τῆς Ὀθωμανικῆς ἐπικρατείας, μικρὰν Ἀσίαν τε καὶ Ἀραβίαν, καὶ εἰς τινὰς ξένας ἐπικρατείας· διηγούμενος μόνος· του τὰ ὅσα ἐν αὐτοῖς τοῖς μέρεσιν ὑπήντησεν, εἶδεν, ἐπλάθην καὶ ἐπραξεν εἰς διάστημα δεκαετίας. Γραφικὴ διήγησις. Διαίρεται δὲ ἡ Ἱστορία αὐτοῦ εἰς τὰ ἀκόλουθα ἐξήκοντα Κεφάλαια».

Ἀκολουθεῖ (φ. 1^α-7^α) ἐκτάλογος τῶν Κεφαλαίων, μετὰ δὲ ταῦτα (φ. 7^β-8^α) «Πρόσωπα ὅπου ὁμιλοῦν εἰς τὴν παρούσαν Ἱστορίαν».

Μακροσκελὲς στιχοῦργημα ἐκ δωδεκακισχιλίων περίπου δεκαπεντασουλῶδων ὁμοιοτελεύτων στίχων, γεγραμμένον ὑπὸ τοῦ ἀνωνόμου Ἰένου, ὅστις φάνεται ὡς ὁ γράψας

τὸν κώδικα Φίλιππος Γεωργιάδης, μετὰ πολλῆς στιχοῦργικῆς εὐχερείας ἐν τῇ καθωμιλημένῳ. Ἡ μετὰ πολλῆς φλυαρίας περιγραφή τῶν ποικίλων περιπετειῶν τοῦ βίου αὐτοῦ καὶ τῶν μακρῶν ἀποδημιῶν καθιστάνει τὸ στιχοῦργημα τοῦτο ἄξιον ἰδίας προσοχῆς καὶ μελέτης ὑπὸ ἔποψιν τοπογραφικῆν, λαογραφικῆν, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἱστορικῆν.

Ἐν φ. 245^α Ἔλεος. *Il filippo Giorgiades li: 18 Aprile 1830, Portaria.* Ἔπονται δὲ ταῦτα· *Chi leggerà questo libro da me scritto, prego perdonarmi, perchè non ho potuto scrivere tanto bene. Il stesso Filippo Giorgiades.* Ἀκολούθως δὲ ἄλλη χειρὶ· *che dite o signior che non sapete voi scrivere, voi avete ben scritto.* Ἐν δὲ τῷ παραφύλλῳ τῷ συγκεκολλημένῳ τῇ ἐν ἀρχῇ πινακίδι τοῦ περικαλύμματος τάδε· *questo libro è del figliuolo Pantaze di vile liaseveze 1832· maggio in Ioannina. che prenderlo malo fine: prendera.* Τὸ liaseveze ἐξ οὗ κατήγετο ὁ κάτοχος τοῦ κώδικος εἶνε τὸ Λιασκοβέτζι του Ζαγορίου μᾶλλον ἢ τὸ Λιασκοβίκι τῆς βορείου Ἠπείρου.

Στάχως ἐκ βύρσης βυρσίνης.

Ἠγοράσθη ἐν Ἰωαννίνοις.

279.

Χαρτ. Διαφόρων σχημάτων. Αἰῶνος XIX (φ. 313).

[Μαναγιώτου] «Ποταγοῦ Περιηγήσεις. Τόμος τέταρτος».

Περὶ Ἀφρικῆς Πρβλ. τοῦ αὐτοῦ «Περὶληψὶς περιηγήσεων. Ἐν Ἀθήναις. 1883». Αὐτόγραφον τοῦ συγγραφέως. γεγραμμένον διὰ γραφῆς πυκνοτάτης μετὰ πλείστων διασβεσμάτων καὶ διορθώσεων.

Κώδιξ ἀστάχως.

Ἐξ ἀγορᾶς.

280.

Χαρτ. 0,21 × 0,147. Αἰῶνος XIX (φ. 114).

Μαναγιώτου Ποταγοῦ Γεωγραφικὴ περιγραφή Ἠπείρου, Θισσαλίας καὶ τῶν Ἰονίων νήσων μετὰ Παραρτήματος γλωσσολογικοῦ.

Αὐτόγραφον τοῦ συγγραφέως, γεγραμμένον διὰ γραφῆς πυκνοτάτης μετὰ πλείστων διασβεσμάτων καὶ διορθώσεων.

Κώδιξ ἀστάχως.

Ἐξ ἀγορᾶς.

281.

Χαρτ. 0,222 × 0,14. Αἰῶνος XIX (φ. 14).

Ἑβαναγιώτου Ποταγοῦ Le Pamir.

Τυπογραφικὰ δοκίμια δημοσιεύσεως τῆς πραγματείας ταύτης κατ' Ἰούνιον 1870 ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τῶν Παρισίων Imprimeries Réunies.

Κώδιξ ἀστάχωτος.

Ἐξ ἀγορᾶς.

282.

Χαρτ. 0,20 × 0,113. Αἰῶνος XIX (φ. 17).

[Ἑβαναγιώτου Ποταγοῦ] «Ἐποχαὶ τῆς χρονολογίας τῶν χαλκῶν ἢ Σινῶν.

Αὐτόγραφον τοῦ συγγραφέως.

Κώδιξ ἀστάχωτος.

Ἐξ ἀγορᾶς.

283.

Χαρτ. 0,203 × 0,15. Αἰῶνος XIX (σ. 36).

«Βιογραφία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου πρώην Κεφαλληνίας Σπυρίδωνος Κομπεθέκρας», γεγραμμένη ὑπὸ τοῦ ἰδίου.

Ἐκ δωρεᾶς Ἡλίας Τσιτσέλη.

Κώδιξ ἀστάχωτος.

284.

Χαρτ. 0,31 × 0,21. Αἰῶνος XIX (φ. 58).

F. Graillart (στρατηγοῦ) «Mémoire sur le développement de la civilisation hellénique Moderne.

«A Sa Majesté Othon Premier, Roi de Grèce. Athènes, le 9/21 avril. 1835».

Ἐγγράφεται εἰς ἡμίχλαστον. Ἦνεν δὲ αὐτὸ τὸ πρωτότυπον τὸ ὑποβληθὲν τῷ βασιλεῖ Ὀθωνί καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἀνακοινωθὲν πρὸς μελέτην τῷ δημάρχῳ Ἀθηναίων Ἰωάννῃ Κόμαρη.

Τὰ φ. 52-57 ἄγραφα.

Κώδιξ ἀστάχωτος.

Ἐξ ἀγορᾶς.

285.

Χαρτ. 0,28 × 0,12. Αἰῶνος XIX (φ. 15).

«Βιογραφικαὶ σημειώσεις» περὶ τοῦ Κεφαλλήνου πολιτευτοῦ Γερασίμου Λιβαδά.

Κώδιξ ἀστάχωτος.

Ἐκ δωρεᾶς Ἡλίας Τσιτσέλη.

286.

Χαρτ. 0,31 × 0,195. Αἰῶνος XIX (φ. 7).

Λόγος ἐπιτάφιος ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ζακυνθίου Δαμιανοῦ Ζαγορίσκῃ Παρέδρου τοῦ Συνεδρίου τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος πασῶν τῶν Ἑωσσιῶν, καὶ ἀνθυπέτου

Τὰ φ. 66-76 ἄγραφα.

Κώδιξ ἀστάχωτος.

Ἐκ δωρεᾶς Ἡλίας Τσιτσέλη.

287.

Χαρτ. 0,23 × 0,186. Αἰῶνος XIX (φ. 4).

Στίχοι ὁμοιοτέλειτοι πατρικοὶ ἐναντίον τοῦ Κεφαλληνίας Κοντομιχάλου, ἀντικανονικῶς ἀνεβλήντος τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον.

Κώδιξ ἀστάχωτος.

Ἐκ δωρεᾶς Ἡλίας Τσιτσέλη.

288.

Χαρτ. 0,196 × 0,132. Αἰῶνος XIX (φ. 8).

«Κατὰ τῆς ἐκλογῆς καὶ ψηφοφορίας τοῦ θεοκαταράτου, ἀσεβεστάτου, παρανομωτάτου νῦν ἀρχιερέως Κοντομιχάλου».

Σάτωρα διὰ στίχων. Διὰ μολυβδίδος ἄλλη χεὶρ 1842, ἄλλη δὲ χεὶρ ἔγραψε (Ροφίλη γ).

Τὸ φ. 5^α-8 ἄγραφα.
 Παρεμβεβλημένον ἀρχαιότερον ἀντίγραφον φύλλων 2 μεγαλειτέρου σχήματος.
 Κώδιξ ἀστάχωτος.
 Ἐκ δωρεᾶς Ἡλίας Τσιτσέλη.

289.

Χαρτ. 0,28 × 0,192. Αἰῶνος XIX (φ. 2).

Νικολίου Ξυδιᾶ Σάτυρα ἔμμετρος ἐν ἐνετικῷ ἰδιώματι πρὸς
 Γεράσιμον Τσιτσέλην ὑπαρχον Κυθέρων αἰθι 29: Agosto 1825»
 Κώδιξ ἀστάχωτος.
 Ἐκ δωρεᾶς Ἡλίας Τσιτσέλη.

290.

Χαρτ. 0 22 × 0,15. Αἰῶνος XIX (φ. 23).

«Διαμαρτύρησις Γεωργίου Γ. Πακωβάτου βουλευτοῦ 1881
 ἐκ τῶν χειρογράφων στενοῦ φίλου του».
 Κώδιξ ἀστάχωτος.
 Ἐκ δωρεᾶς Ἡλίας Τσιτσέλη.

291.

Χαρτ. 0,30 × 0,22. Αἰῶνος XIX (φ. 314).

[Γρηγοριᾶδου] «Ἱστορικαὶ ἀλήθειαι ἥτοι περιγραφαὶ στρα-
 τιωτικῶν γεγονότων ἀναγομένων εἰς τὴν Πελοποννησιακὴν Ἐπανά-
 στασιν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1821-1828».
 Κώδιξ ἀστάχωτος.
 Ἐκ δωρεᾶς Σπυρ. Π. Λάμπρου.

292.

Χαρτ. 0,35 × 0,225. Αἰῶνος XIX (φ. 4).

«Verzeichniss aller Philhellenen in Griechenland welches

ich das letzte Mal Anfangs Januar [1826] dieses Jahres auf-
 nahm».

Προσθήκονται α') Νεωτάτη ἑλληνικὴ μετάφρασις τοῦ ἄνω καταλόγου· β') Γαλλικὴ
 βιογραφία τοῦ Ἑυνάρδου ἔντυπος ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Jean Gabriel Eynard le phil-
 hellène de Genève σελίδων 4 εἰς 4ον.

Ἐκ δωρεᾶς Ἀριστείδου Ρένικ.

293.

Χαρτ. 0,335 × 0,21. Αἰῶνος XIX (φ. 137 + 21).

Ἀντίγραφα ἐπιστολῶν τῶν ἐφόρων ατῆς ἐν Ὁδησσῷ Γραικικῆς
 κοινότητος πρὸς διαφόρους Ἑλληνας, ἰδίως ἐν Ῥωσίᾳ ἀπὸ 4 Ἀύ-
 γούστου μέχρι 26 Δεκεμβρίου 1821, ἀναφερομένων εἰς τὸν ἱερόν ἀγῶνα.

Μετὰ τὴν σ. 137 πλῆθος σελίδων ἀγράφων, αἱ δ' ἐν τέλει σ. 4-21 περιέχουσιν ἀνί-
 στρεφα γεγραμμένα ἀγράμματα διαφόρων εἰδήσεων ὅπου λαμβάνομεν ἀπὸ 12 Ὀκτω-
 βρίου-6 Δεκεμβρίου 1821».

Ἡ σύλλογὴ αὕτη ἐπιστολῶν εἶνε σπουδαιότατη πηγὴ τῆς ἱστορίας τῆς μεγάλης
 ἑπαναστάσεως.

Στάχουσις νεωτάτη.

Ἐκ δωρεᾶς Β. Καψαμπέλη.

294.

Χαρτ. 0,35 × 0,23. Αἰῶνος XIX (φ. 22).

«Πρωτόκολλον τῆς Ἐπισκοπῆς Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς τῶν Ἐξερ-
 χομένων».

Τὰ φ. 1^α-2^α καὶ 22^α ἄγραφα.

Κώδιξ ἀστάχωτος.

295.

Περγ. 0,35 × 0,27. Αἰῶνος XII (φ. 1).

Ἀπόσπασμα λόγου ἐκκλησιαστικοῦ γεγραμμένον κατὰ δύο σελίδας,
 ἀκέφαλον καὶ κολεβύν.

Σπάρραγμα κώδικος, αὐ εἶχε γίνεαι χρῆσις πρὸς περικάλυφιν βιβλίου. Ἐβρέθη ἐν
 Ἰπείρῳ.

Ἐκ δωρεᾶς Ν. Ὁθωναίου.

Σ Υ Μ Μ Ι Κ Τ Α

— **Αί Πύλαι τῆς Κωνσταντινουπόλεως.** Ἐν φ. 162^α τοῦ ὑπ' ἀρ. 1140 κώδικος τοῦ ἐν Κανταβριγία τῆς Ἀγγλίας Trinity College περιέχεται συμφώνως πρὸς τὸν κατάλογον τοῦ *James Montague Rhodes* The western manuscripts in the Library of Trinity College ἀνεπίγραφον σημείωμα περὶ τῶν πυλῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπερ ἄρχεται διὰ τῶν λέξεων Πρώτη πόρτα σεραγίου ἢ αὐθεντικῆ.

— **Μιχαὴλ Ἀπλούχειρ.** Παρὰ τῷ *James Montague Rhodes* Ἐνθ' ἀν. Τόμ. Γ' σ. 7 μνημονεύονται ὡς περιλαμβανόμενοι ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 1032 κώδικι τῆς εἰρημένης βιβλιοθήκης τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ Κανταβριγίας «Στίχοι τοῦ Γλόχειρος Μιχαήλου. Τὰ τοῦ δράματος πρόσωπα. Ἄγροικος. Σοφός. Τύχη. Μοῦσαι. Χορός». Εἶνε προφανές, ὅτι ἡ λέξις Γλόχειρος εἶνε παρανεγνωσμένη ἀντὶ Πλόχειρος, καὶ κατὰ ταῦτα ἔχομεν ἐνταῦθα τὸ γνωστὸν δράματιον ὅπερ ἐποίησε περὶ τὰ τέλη τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος ὁ Μιχαὴλ Ἀπλούχειρ. Ἴδε περὶ τοῦ ποιήματος τούτου καὶ τῶν ἐκδόσεων αὐτοῦ *Krumbacher* Byzantinische Literaturgeschichte σ. 766 κ. ἑ. Ἑλλ. μεταφρ. **Σωτηριάδου** Τόμ. Β' σ. 734 κ. ἑ.

— **Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας Φρειδερίκος Γ'** ἐπεμβαινὼν ὑπὲρ τοῦ Βυζαντίου. Ἐν τῇ συλλογῇ ἐγγράφων τοῦ κόμιτος *József Teleky Hunyadiak Korahie* (Ἐν Πίστη. 1853 Τόμ. Γ' σ. 346, ἀρ. CLXXIII)¹ εὑρηται ἐκδοδόμενον ἐγγράφον τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ γερμανικοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους Φρειδερίκου Γ' φέρον ἡμερομηνίαν 22 Ἰανουαρίου 1453 καὶ ἀπευθυνόμενον πρὸς τὸν σουλτᾶνον Μωάμεθ. Ὁ Φρειδερίκος, μαθὼν, ὅτι ὁ Μωά-

μεθ ἔκτισεν ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως τείχος (εἶνε δὲ τοῦτο τὸ τοῦ Ἀνατολῆ Χισάρ, ἢ ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν λεγομένη Λαιμοκοπία) καὶ ὅτι παρενοχλεῖ τὸν αὐτοκράτορα, παρορμαξ τὸν σουλτᾶνον νὰ κατεδαφίσῃ αὐτὸ καὶ ἀποσιτῇ πάσης πολεμικῆς ἐπιχειρήσεως ἀεπειδὴ ὁ εἰρημένος αὐτοκράτωρ ὑπάρχει Χριστιανός καὶ λάτρης τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ σύμπαρ ὁ λαὸς τῆς πόλεως ἐκείνης εἶνε βεβαπτισμένος ἐν τῇ σωτηρίῳ ἡμῶν πίστει, πρὸς δὲ τούτοις πάντοτε ἡ πόλις ἐκείνη ἢ κτισθεῖσα ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, ὅστις εἰς τὸν τόπον ἔδωκε τὸ ὄνομα, κατεῖχετο ὑπ' αὐτοκρατόρων Χριστιανῶν, οὐδ' εἶνε ἀνεκτὸν οὔτε εἰς ἡμᾶς οὔτε εἰς τὴν χριστιανωσύνην ἵνα ὑπὸ σοῦ ἢ τῶν σῶν ἢ ὁ ἐπιφανῆς ἐκείνος τόπος ἐκπολιορκηθῇ ἢ ὁ πιστὸς ἐκεῖνος αὐτοκράτωρ χειρωθῇ». Cum dietus imperator Christianus existat et orthodoxo fidei cultor totusque populus illius urbis in saluatoris nostri fide baptizatus sit, semper quoque civitas illa a Magno Constantino constructa, qui loco nomen indidit ab imperatoribus Christianis sit possessa neque nobis neque Christianitati ferendum est, ut a te uel tuis, aut locus ille insignis oppugnetur aut imperator ille fidelis opprimatur.

— **Ἑλληνικὰ ἱστορήματα ἐν κώδιξι τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βρετανικοῦ μουσείου.** Ἀνθολογήσας τοὺς οἰκίους καταλόγους τῆς συλλογῆς Egerton καὶ τῶν προσθέτων (Additiona) κωδίκων τῆς ἐν Λονδίῳ Βιβλιοθήκης τοῦ Βρετανικοῦ μουσείου, ἐπιστῶ τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος (πεὶ τῶν ἐξῆς, περιεχόντων ὕλην σχετιζομένην πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας.

Κῶδ. Egerton 1163. Ἐπιστολαὶ τῆς βενετικῆς συγκλήτου ἐξ ὀνόματος τοῦ δόγη πρὸς Ἰάκωβον Νάνην καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Παῦλον Νάνην, Ἐπίτροπον ἐν Κρήτῃ καὶ Γενικὸν προνοητὴν ἐν Πελοποννήσῳ (1671 - 1697). Ἰταλιστί.

Κῶδ. Egerton 1164. Ἐπιστολαὶ ὁμοίως πρὸς Ἀντώνιον Νάνην, ἄλλας τε ἀρχὰς ἄρξαντα, χρηματίσαντα δὲ καὶ Γενικὸν προνοητὴν ἐν Πελοποννήσῳ (1691 - 1705) μετ' ἀντιγράφων τῶν ἐτῶν 1701 - 1707 καὶ ἐκθέσεων τῶν Συνδίκων ἐξεταστῶν (Sindici Inquirenti) ἐν Πελοποννήσῳ.

Κῶδ. Additional 10.151 «Relazione presentata nel Senato

¹ Ἡ συγγραφή Hunyadiak Korahie (=Χρόνοι τῶν Οὐνυαδῶν) πρόκειται νὰποτελεσθῇ ἐν συνόλῳ ἐκ δώδεκα τόμων, ὧν ἐννέα ἔμειλλον νὰ περιλάβωσι τὸ ἱστορικὸν κείμενον καὶ οἱ τρεῖς τελευταῖοι τὰς οἰκείας πηγὰς, ἀλλ' ἐδημοσιεύθησαν μόνον πέντε τόμοι τοῦ κειμένου (I-V) καὶ οἱ τρεῖς τόμοι τῶν ἐγγράφων (X-XII).

da Angelo Emo ritornato dalla carica di Sindico Catastiale nel Regno della Morea 1708.

Κωδ. Additional 10.152 «Relazione del regno della Morea, presentata nel Senato l'anno 1689».

Κωδ. Additional 11.268. Ἡμερολόγιον Ἀγγλοῦ ἀξιωματικοῦ ἐν Πελοποννήσῳ ἀπὸ 30 Μαΐου μέχρι 1 Σεπτεμβρίου 1687.

Κωδ. Additional 15.856 φ. 18^b - 20^a Ἐνταλτήρια γράμματα Καρόλου Β' πρὸς τὸν Sir Henry Hyde ὡς πρόξενον ἐν Πελοποννήσῳ ἐκ Βρέδας κατὰ Ἰούνιον 1649. Λατινιστὶ μετὰ παρασελιδίων σημειώσεων Ἐδουάρδου Nicholas

Κωδ. Additional 18.034, ἐν φ. 1 - 13. Ἐκθεσις περὶ τῆς ἀλώσεως τοῦ Ναβαρρίνου καὶ τῆς Μεθώνης ὑπὸ τοῦ Μοροζίνη τῷ 1686. — φ. 13 - 26. Προτάσεις περὶ τῆς ἀμύνης τῆς Πελοποννήσου. — Ἐκθέσεις τῶν ἀπεσταλμένων διὰ τὰς ὑποθέσεις τῆς Πελοποννήσου τῷ 1699. Ἀπαντᾷ ἰταλιστὶ.

Κωδ. Additional 20.164 καὶ 20.168 - 20.173. Ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν Ἀγγλον συνταγματάρχην Lowe ἐξ Ἑπτανήσου καὶ περὶ αὐτῆς, ὅτ' ἐστρατήγει τῷ 1806 - 1811 ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις καὶ ἐκυβέρνα αὐτάς.

Κωδ. 20.176. Πρωτότυποι ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ καὶ διαφόρων Τούρκων, Ἑλλήνων καὶ Σικελῶν, αἱ πλείυται ἑλληνιστὶ μετὰ ἰταλικῆς μεταφράσεως πρὸς τὸν Ἀγγλον συνταγματάρχην H. Lowe, στρατηγοῦντα ἐν Σικελίᾳ καὶ ταῖς Ἰονίοις νήσοις.

Περιλαμβάνονται πολλαὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀλῆ, πρὸς δὲ ταύταις γράμματα τοῦ Ἀθανασίου Μπουκοιβάλα, τοῦ ἀρματωλοῦ Βονίτσης Dage, τοῦ Δράκου Γρίβα, τοῦ Ταχίρ Παπούλα, τοῦ Ἰωάννου Γενοβέλη ἐκ Πρεβεζῆς, τοῦ Ἀθανασίου Ψαλίδα ἐξ Ἰωαννίνων (27 Ἰουνίου 1811), τοῦ ταμίου τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, Simeri ἐκ Βραχωρίου (3 Ἰουνίου 1811).

Cod Additional 20 183. Πρωτότυποι ἐπιστολαὶ τοῦ Γεωργίου Φορέστη, πράκτορος τῆς Μεγάλης Βρετανίας ἐν Ἰωαννίνοις, πρὸς τὸν Ἀγγλον συνταγματάρχην Lowe, αἱ πλείυται ἐξ Ἰωαννίνων ἀπὸ 26 Νοεμβρίου 1809 - 7 Φεβρουαρίου 1812.

Κωδ. Additional 20.184. Ἀναφέρεται εἰς τὰ τῆς Ζακύνθου ἐν ἔτει 1810.

Κωδ. Additional 20.185. Πρωτότυποι ἐπιστολαὶ τοῦ ταγματάρχου de Bossel, διοικητοῦ Κεφκλληνίας, πρὸς τὸν Ἀγγλον συνταγματάρχην Lowe.

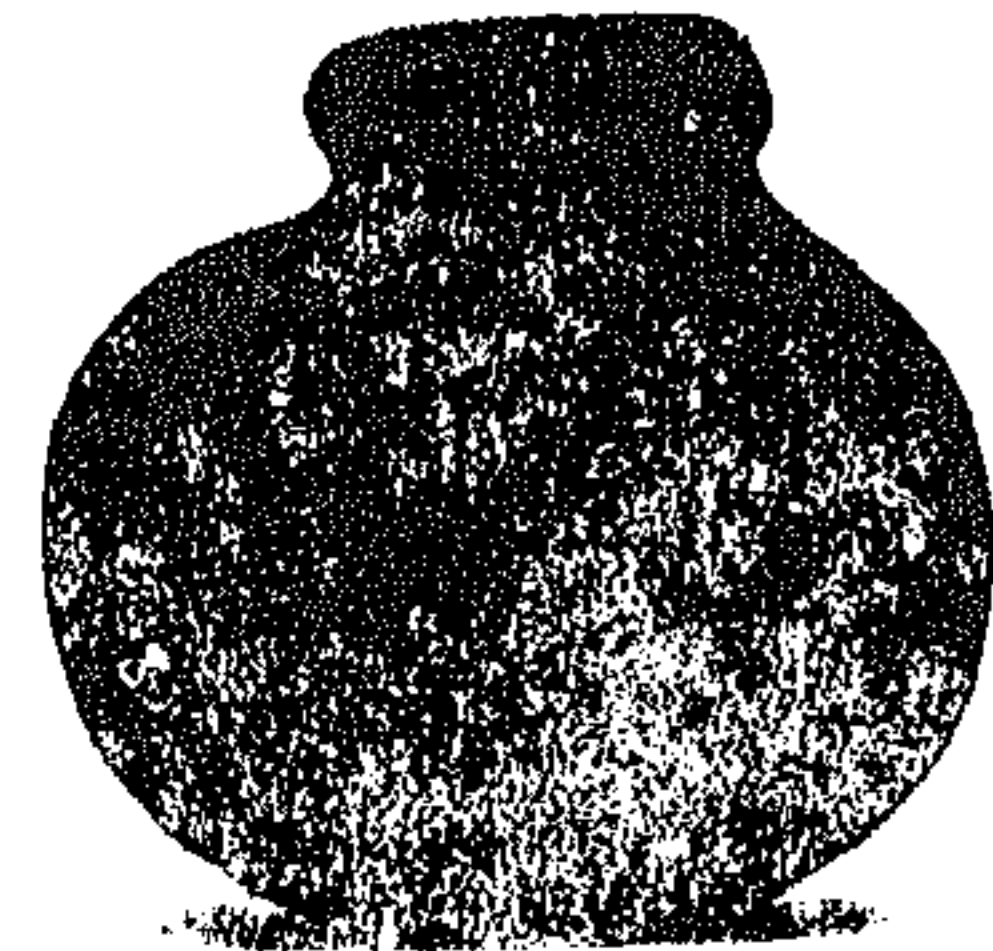
Κωδ. Additional 20.186. Ἀναφέρεται εἰς τὰ τῆς Κεφκλληνίας 1806 - 1810. Μεταξὺ αὐτῶν ἐπιστολαὶ τοῦ Δράκου Γρίβα καὶ τοῦ Σουλεϊμάνβη ἐκ Πλαγιᾶς.

Κωδ. Additional 24.213. Ἐν φ. 2 ἐπιστολαὶ πρὸς Ἰωάννην Ἀτζαϊώλην, υἱὸν Ἰακώβου, ἀρχιεπίσκοπον Πατρῶν, παρὰ Νικολάου Ἀτζαϊώλη, θείου αὐτοῦ, μετὰ τὸ ἔτος 1360.

Κωδ. Additional 24.213 ἐν φ. 25. Ἐπιστολὴ Νάνη Strozzi πρὸς Ἀντώνιον Ἀτζαϊώλην, δοῦκα τῶν Ἀθηνῶν, 25 Ἰουλίου 1424.

Κωδ. Additional 32 302. Ἀναγνώσεις κρυπτογραφικῶν γραμμάτων μετὰ τῆς κρυπτογραφικῆς κλειδῶς διπλωματικῶν ἐγγράφων μεταξὺ ξένων κυβερνήσεων καὶ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ πρεσβειῶν αὐτῶν. Ἐν φ. 21 Ἐγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὴν Ἑλλάδα (1832), ἐν δὲ φ. 40 κ. ἑ. ἔγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὴν Τουρκίαν (1773-1811).

— **Μεσαιωνικαὶ χειροβομβίδες.** Ποιούμενος λόγον περὶ τοῦ ὑγροῦ πυρός τῶν Βυζαντινῶν καὶ Ἀράβων ἐν τῇ ἐμῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος Τόμ. Ε' σ. 9, ὑπεσημείωσα τὰ ἐξῆς, παραθέσας καὶ τὴν ἐνταῦθα ἰκονοειδομένην εἰκόνα· «Κατὰ τὴν εἰς τὸν ἡγεμόνα τῆς Κρήτης Γεώργιον παράδοσιν τοῦ φρουρίου τῶν Χανίων εὐρέθησαν ἐν ταῖς ἀποθήκαις αὐτοῦ πλὴν πλήθους τόξων, βενετικῶν πάντως, δυστυχῶς ἀμείσως τότε τῆδε κάκεισε διασπαρέντων, ὧν ἐν ἀποκεῖται νῦν ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἰθολογικῆς εταιρείας τῆς Ἑλλάδος, καὶ φιαλίδια ἐξ ὑαλίνης μάξης παραδόξου σχήματος, ὧν ἐν ἀπετέθη ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Μουσείῳ. Ἀνεγνώρισα δὲ τὴν ὁμοίότητ' αὐτοῦ, ἀπεικονιζομένου ἐνταῦθα, πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ *de Saulcy* ὡς ἀραβικὰς χειροβολίδας πρὸς ἐκτόξευσιν ἐκρηκτικῶν

ύλων ἐξηγηθέντα φιαλίδια ἐξ ὀπτῆς γῆς, ὧν εἰκόνα παρέθηκα ἐν σ. 740 τοῦ Γ' Τόμου τῆς ἀνὰ χεῖρας Ἱστορίας, παραλαβῶν ἐκ τῆς συγγραφῆς τοῦ *Schlumberger Nicéphore Phocas* σ. 59, παρ' ἣ ἴδε τὰ περὶ αὐτῶν. Ὑπολαμβάνω δὲ, ὅτι καὶ αἱ ἐν Κρήτῃ εὑρεθεῖσαι ἐν τῷ φρουρίῳ Χανίων, ἐν ἣ ἔμενον ἀποτεθηκευμένα καὶ πολλὰ ὑλικά ἄχρηστα ἐξ ἀρχαιοτέρων χρόνων, ἀποδεικνύουσι τὴν κατὰ παράδοσιν ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἐν τῇ νήσῳ ἀραβοκρατίας, διάσωσιν ἢ ἴσως καὶ ἐν μεταγενεστέροις ἔτι χρόνοις χρῆσιν τῶν τοιούτων ὀβιδίων, αἵτινες ἐπληροῦντο χημικῶν ὑλῶν ἀναλόγων πρὸς τὸ ὑγρὸν πῦρ τῶν Βυζαντινῶν καὶ ἀναφλεγόμενων μετὰ τὴν ἐκτόξευσιν τῆς περιχούσης αὐτὰς βολίδος». Μετὰ δὲ τὸ 1902, ὅτ' ἐγράφησαν ταῦτα, ἔμαθον, ὅτι καὶ ἐν τῇ στρατιωτικῇ συλλογῇ τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων ἀπόκειται μία τοιαύτη χειροβομβίς, εὑρεθεῖσα κατὰ τὴν κατεδάφισιν τοῦ βενετικοῦ φρουρίου Χαλκίδος. Ἀποδεικνύεται δ' ἐντεῦθεν, ὅτι ἡ ἀρχαιοτέρα μου ἐκείνη γνώμη, καθ' ἣν ἡ ἐκ Χανίων χειροβομβίς ἠδύνατο νάναχθῆ εἰς τοὺς χρόνους τῆς ἀραβοκρατίας, δὲν εἶνε ὀρθή, πολὺ δὲ μᾶλλον αἱ ἐν Χανίοις εὑρεθεῖσαι εἶνε τῶν βενετικῶν χρόνων ὡς καὶ ἡ ἐκ Χαλκίδος. Ἐντεῦθεν δύναται νὰ ἐξαχθῇ τὸ συμπέρασμα, ὅτι καὶ οἱ Βενετοὶ ἐποιοῦντο χρῆσιν χειροβομβίδων ὁμοίων πρὸς τὰς ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ἄραβιν ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις.

— Ἐπιστολὴ Ἱερεμίου Β' εἰς Κρούσιον. Ἐν φ. 148α-β τοῦ ὑπ' ἀρ. 139 κώδικος τῆς ἀγιορειτικῆς μονῆς Ἰσθίων, γεγραμμένου τὸν δέκατον ἔβδομον αἰῶνα, περιέχεται ἡ ἐξῆς ἐπιστολὴ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίου Β' πρὸς τὸν ἐν Ὑβίγγῃ γνωστὸν φιλέλληνα καθηγητὴν Μαρτίνον Κρούσιον, τὸν συγγραφέα τῆς Τουρκογραφικῆς, καὶ τὸν Ἰάκωβον Ἀνδρέου.

«Ἱερεμίας ἐλέω θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης τῷ σοφωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ ἀνδρε κυρίῳ Ἰακώβῳ τῷ τῆς θεολογίας διδασκάλῳ καὶ κυρίῳ Μαρτίνῳ τῷ Κρουσίῳ εὖ πράττειν.

«Ἴδού σὺν θεῷ ἄνδρες σοφώτατοι Γερμανοὶ κατὰ πνεῦμα υἱοὶ τῆς ἡμῶν μετριότητος ἀγαπητοὶ τὰ ὑμῖν πρό πολλοῦ ποθοῦμενα καὶ ἐκ μεσης πρὸς ἡμᾶς ζητηθέντα τῆς ψυχῆς γράμματα τελειωθέντα τῇ

ὑμῶν πέμπομεν ἀγάπη, μεθ' ἧς προσήκει πνευματικῆς εὐφροσύνης καὶ τῆς τοῦ προσώπου πατρικῆς πρὸς τὰ τέκνα ἰλαρότητος. Εὐχόμεθα δὲ θεῷ καὶ τῇ παμμακαρίστῳ αὐτοῦ μητρὶ εὐφρανεῖν ὑμᾶς κατὰ τὸν διπλοῦν ἄνθρωπον. Ἐν δὲ γε τυχὸν ἐν τισὶ τῶν δογμάτων τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας κατὰ τὴν πρώτην ὄψιν οὐκ εὐφρανεῖ, ὅμως πεπείσμεθα σοφοὺς ὄντας πλήρεις τε παιδείσεως καὶ φρονήσεως μηδὲν ἄλλο προτιμήσειν ὑμᾶς οὔτε δηλονότι || νομοθεσίαν καινοτόμον καὶ ἄντικρυς ἀντιφερομένην τῇ τοῦ Κυρίου ἡμῶν εὐαγγελικῇ φιλοσοφίᾳ εἴτε χρόνον ἢ ἄλλῳ ἐν ἄλλοις καταχρησασθαι δόγμασιν οὔτε συνηθείᾳ παραλόγῳ καὶ . . . . . ἄνθρωποι καὶ γὰρ ὄντες ἅπασιν ἐπισφαλεῖς ἔχομεν καὶ τὰς ἐπινοίας ἡμῶν κατὰ τὸν σοφὸν Σολομῶντα καὶ τῆς ἀληθείας αὐτῆς, μᾶλλον δ' εἰπεῖν τῆς αὐτοαληθείας καὶ αὐτοσοφίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣ οἱ τε θεῖοι μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ κανονικοὶ αὐτῶν καὶ σωτηριώδεις λόγοι αἱ τε οἰκουμενικαὶ καὶ μερικαὶ τῶν ἁγίων πατέρων σύνοδοι καὶ οἱ τῆς ἐκκλησίας θεολογικώτατοι κήρυκες ἀριδῆλως συμφωνοῦσι καὶ τοῖς τὰ ἐκείνων ἔργα φυλάττουσιν ἐντάλματα σωτηρίας πάντως βασιλείας οὐρανῶν προξενοῦσιν, ὡς περ αὐ τοῖς ἀπειθείᾳ καὶ παραβαίνουσι τὴν αἰώνιαν κόλασιν καὶ κατάκρισιν. Ἐὰν οὖν θέλητε καὶ εἰσακούσητέ μου, φησί, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε. Οὕτω δὲ καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν ὡς Χριστοῦ διάδοχος τῷ ἐκείνου ἐλέω τῇ ὑμῶν παραινεὶ ἀγάπη. Εἴθε συμφρονήσετε τῇ ἡμετέρᾳ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ὅπερ εἰ ἀληθῶς καὶ ὀλοψύχως ἔργοις ποιήσητε, χαρὰ πάντως ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς ἔσται ἐπὶ τῇ ἐνώσει τῆς ἐκατέρας ἐκκλησίας, ἧς εἰς δόξαν Χριστοῦ γενήσεσθαι ἐλπίζομενοις».

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη δὲν εὑρίσκεται ἐκδεδομένη ἐν τῇ *TurcoGraecia*, ὅπου παράβαλε τὰς ἐν σ. 420 καὶ 440.

Ἰάκωβος δὲ ὁ τῆς θεολογίας διδάσκαλος, εἰς ὃν πλήν τοῦ Κρουσίου ἀπευθύνεται ἡ ἐπιστολὴ, εἶνε ὁ α' Ἰάκωβος Ἀνδρέου, θεολόγος καὶ ἐν Ὑβίγγῃ πραιπόσιτος καὶ τῆς ἐνταῦθα ἀκαδημίας καγκελλάριος», καθ' ἣ ὑπογράφεται ἐν τινὶ παρὰ τοῦ Κρουσίου ἐκδεδομένῳ γράμματι (*TurcoGraecia* σ. 411, 424, 11ῃβ. *E. Legrand Notice biblio-*

graphique sur Jean et Théodose Zygomalas (Publications de l'École des langues orientales vivantes III série. Volume VI. Ἐν Παρισίοις. 1889 σ. 120).

— **Σημειώματα περὶ τοῦ οἴκου τῶν Βριεννίων.**
Περὶ τοῦ ἐξ Ἀλητίου (Lecce) τῆς Ἰταλίας καταγομένου καὶ ἐν Ἀθήναις δυναστεύσαντος οἴκου τῶν Βριεννίων σώζονται ἐν τῇ κατὰ τὴν Νεάπολιν βιβλιοθήκῃ Brancacciana τὰ ἐξῆς σημειώματα, σταλέντα μοι ὑπὸ τοῦ ἐν Ῥώμῃ φίλου κ. Οὐίλλιαμ Μίλλερ.

Εὐρίσκονται δὲ ταῦτα ἐν τοῖς Miscellanea: Acta Civilia. Notizie Diverse Scan. III. D. 8 ἐν τμήματι τοῦ χειρογράφου τούτου τόμου, φέροντι τὴν ἐπιγραφὴν Ex libro martirologii Monasterii S. Nicolai et Gataldi ex chartis penes nob. . . . (:) Colletta. r[im]o Januarij VII Ind 1549.

Καὶ δὴ ἐν μὲν φ. 36^a (τοῦ ὅλου τόμου φ. 470^a) ἀναγινώσκονται τάδε·

1310 Robertus Rex Gualterius Dux Athenarum et Litiij Comes	} Regnante rege Roberto. Dei gratia magnifico rege Hierusaleme et Sicilie etc. regnorum ejus anno ij dominante etiam in Litiio domino Gualterio et Athenarum duce ac Brene et Litiij Comite ducatus ejus anno r[im]o, comitatus vero ejusdem anno XIIIji
--	--

Ἐν δὲ φ. 38^a (τοῦ ὅλου τόμου φ. 480^a).
r[im]o 7bris: Obijt domina Isabella comitissa Brenne et Litiij. v. Idus [Augusti]: obijt dominus Ugo comes Brenne et Litiij an. d. MCCXXXVj. 15 Martij: Obijt Gualterius dux Athenarum Brene et Litiij comes 1311 Ind. VIIIj.

Ἐν δὲ φ. 34^a (τοῦ ὅλου τόμου φ. 476^a).

1324 Robertus Rex Gualterius Dux Athenarum	} Regnante domino Roberto Dei gratia rege Hierusaleme et Sicilie et dominante in Litiio eccellente viro et domino domino Gualterio Athonarum duce ac Brene et Litiij comite anno XIj, mense Octobrio VIj Ind. Litiij nos Dominicus de Bellis judex Litiij.
---	--

Ἐν δὲ φ. 37^a (τοῦ ὅλου τόμου φ. 479^a)

1330 Robertus Rex Gualterius Athenarum Dux	} Regnante domino Roberto anno 22 dominante etiam in Litiio eccellente domino et domino domino Gualterio Athenarum duce ac Brene et Litiij comite anno XX.
---	--

Ἐν δὲ φ. 34 (τοῦ ὅλου τόμου φ. 476^a).

1355	} Regnantibus Ludovico et Joanna et dominante etiam in Litiio magifico domino domino Gualterio Athenarum duce Brene et Litiij comite dominij ejus anno 449º Januarij 8º Ind.
------	--

— **Κώδιξ Νεφέκη καὶ ἀγιορειτικῶν γραμμῶν.**
Περιπλέων τὸ θέρος τοῦ 1897 τὴν Πελοπόννησον συνεταξίδευσά μετὰ τοῦ Γεωργίου Ι. Κυβέλου, φοιτητοῦ τῆς ἰατρικῆς ἐκ Σελινίτης τοῦ δήμου Λεύκτρου ἐν Μάνη, αὐτοκτονήσαντος κατόπιν, ὅστις μοι ἐπέδειξε κώδικα τοῦ ἡ' αἰῶνος, ὃν συνέπεσε νὰ φέρῃ μεθ' ἐκυτοῦ. Ὁ μικρὸς αὗτος κώδιξ περιέχει τὸ περὶ Μάνης γνωστὸν ποίημα τοῦ Νεφέκη, οὗ ἄλλος κώδιξ ἀπόκειται παρὰ τῇ Ἱστορικῇ καὶ ἔθνολογικῇ ἔταιρειᾳ ὑπ' ἀρ. 21 (Ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. 5' σ. 342). Προσηχημένον δ' εἰς τὸν κώδικα ταῦτον εἶνε δεύτερον μέρος, περιέχον τάδε· α' (φ. 45^b). **Ἰωαννοῦ Χρυσόβουλλον** περὶ τῆς ἐν τῷ Ἀγίῳ ὄρει μονῆς Ξηροποτάμου, φέρον χρονολογίαν Φεβρουαρίου 6432, Ἄρχ. Ὁ πάντων τῶν ἀγαθῶν παροχεύς· β' (φ. 34^a). **Ἀνδρονέκου Παλασιολόγου** Χρυσόβουλλον περὶ Ξηροποτάμου, φέρον χρονολογίαν 6810. Ἄρχ. Ἦν ὅσα τῇ τοῦ κρείττονος μερίδι. γ' (φ. 59^a). **Ἀγάθης Διαθήκη** περὶ τῶν ἐν Ἀγίῳ ὄρει Σιδηροκαυσίων, ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ Ἱερισσοῦ Νικάνδρου τῷ 6950. Ἄρχ. Οἱ τῷ φωτισμῷ τῆς ὑψηλῆς γνώσεως. δ' (φ. 63^a). «Χὰτ περιφ τοῦ σουλτάν Σελήμ». Ἄρχ. Ἠγεμῶν τῶν ἐνδόξων ἠγεμόνων, μεγάλε τῶν μεγάλων συνετῶν. Πρόκειται δ' ἐν αὐτῇ περὶ ἀνακαινίσεως τῆς μονῆς Ξηροποτάμου μετὰ πυρκαϊάν, καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν πασάν Θεσσαλονίκης καὶ τὸν καδδὴν Σιδηροκαυσίων. Μένει δὲ κολοβόν.

— **Δημητρίου Καταρτοῦ Γενικῆ ἱστορία.** Τὸν Μάρ-

τιον τοῦ 1903 ὁ ἐνταῦθα κ. Κωνστ. Σκόκος, ἐκδότης τοῦ Ἀττικοῦ Ἡμερολογίου, ἐπέδειξέ μοι κώδικα περιέχοντα Δημητρίου Καταρτσῆ, μεγάλου κλωτσάρη ἐν Βλαχίᾳ, Σύντομον γενικὴν ἱστορίαν, γεγραμμένην ἐν Ἰασίῳ τῷ 1785, ἰδιόχειρον τοῦ συγγραφέως. Ὁ κώδιξ ἀνήκειν εἰς ὁμογενῆ ἐξ Ὀδησοῦ, εὐρόντ' αὐτόν, καθ' ἃ μοι ἐλέχθη, ἐν τῷ ὑπερώῳ τῆς ἐν ἡ κατώκει ἐν τῇ πόλει ταύτῃ οἰκίας, κτήματος τοῦ Γρηγορίου Μαρασλῆ. Τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως εἶνε γνωστὰ καὶ ἄλλα ἀνέκδοτα ἔργα, Γραμματικὴ, Περί τοῦ γινῶθι σαυτόν καὶ Περί δικαστικοῦ καὶ ῥητορικοῦ. Ἐπιστολάς δ' αὐτοῦ, ὄντος θιασώτου τῆς δημῶδους γλώσσης, ἐξέδωκεν ὁ Νεόφυτος Δούκας ἐν τῇ Τερψιχόρῃ. Ἴδε Κ. Σάθα Νεοελληνικὴ φιλολογία σ. 613.

— **Εὐγενίου Γιαννούλη καὶ Ἀναστασίου Γορδίου Ἐπιστολαί.** Συμφώνως πρὸς χειρόγραφον κατάλογον τῶν κωδικῶν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, ὃν εἶδον τῷ 1909 ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρὰ τῷ κ. Γρηγορίῳ Παπαμιχαήλ, ὁ ὑπ' ἀρ. ΡΚΒ' κώδιξ, γεγραμμένος τῷ 1783 καὶ ἀνήκων εἰς τὸν ἐκ Φουρνᾶ τῶν Ἀγράφων Θεοδόσιον Ἱερόπαιδα, περιέχει ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτὰ ἐπιστολάς Εὐγενίου Γιαννούλη τοῦ Αἰτωλοῦ, περὶ οὗ ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Δ' σ. 27 κ. ἐ. καὶ 207, Τόμ. Σ' σ. 476, 502, πεντήκοντα δὲ καὶ ὀκτώ τοῦ Ἀναστασίου Γορδίου (ἴδε καὶ Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Α' σ. 379, Γ' σ. 507, Δ' σ. 116, Ε' σ. 105). Σημειωτέον δὲ, ὅτι ὀκτώ ἐπιστολαὶ τοῦ Γορδίου εὐρηνται καὶ ἐν τῷ κώδικι 73 τῆς ἐν Ἀθήναις Χριστιανικῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας. Ἴδε Ν. Βένη Κατάλογος σ. 58. Ἱερόπαιδα Ἀγραφιῶτην ἴδε ἐν Νέῳ Ἑλληνομνήμωνι Τόμ. Γ' σ. 473. Ἱερόπαιδα δὲ Ἀναγνώστην ἴδε ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμωνι Τόμ. Ε' σ. 307, Νικόλαον αὐτόθι Τόμ. Σ' σ. 94 καὶ παρὰ τῷ κ. Σάθα (Νεοελληνικὴ φιλολογία σ. 597) καὶ Σωτήριον ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμωνι Τόμ. Β' σ. 364, Ε' σ. 320, Θ' σ. 461.

— **Οἰκογενειακαὶ μητρωνυμίας.** Εἰς τὰς οἰκογενειακὰς μητρωνυμίας, περὶ ὧν ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Α' σ. 162 κ. ἐ., Β' σ. 281 κ. ἐ., Γ' σ. 153 κ. ἐ., Σ' σ. 248, προσθετεῖται καὶ αἱ ἐξῆς, ἐξ ἀρχαιοτέρων χρόνων. Ἐν ἐπιστολῇ τοῦ Ἰωσήφ Βρυσενίου τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, ἐκδοθεῖσα ὑπὸ Ἀθ. Παπαδοπούλου Κεραμέως ἐν τοῖς *Varia graeca sacra* (Ἐν Περτροπόλει. 1909 σ. 294), εὐρίσκονται μνημονεύμεναι ὁ Σταμάτης τῆς Κεραζῆς

ἀπὸ τὸ Πρέλαμπον καὶ Κυρητέος τῆς Τετίας εἰς τὰ Βελάγραδα. Ἐν δὲ τῇ τοῦ αὐτοῦ Ἱεροσολυμιτικῇ βιβλιοθήκῃ Τόμ. Β' σ. 365 ἐκδίδεται ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 234 κώδικος τῆς πρώην βιβλιοθήκης Σάθα τοῦ ἡγιασμένου ὁμόλογον χρεωστικόν, ὃπερ ἔγραψε τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα Ζορζης τῆς χηρας τῆς Καπετάνησας.

— **Ἐν Ἡερίτῃ τοποθεσία Καϊάφα,** κειμένη εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἐκτὸς τῆς πόλεως Ἡρακλείου, πλησίον τῶν ἐρείπειων τῆς ἀρχαίας Κνωσοῦ, μνημονεύεται ἐν φ. 3036 τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 κώδικος τῆς Πανεπιστημιακῆς βιβλιοθήκης τῆς ἐν Σουηδίᾳ Οὐψάλας. Ἐγράφη τὸ παρὸν ψαλτήριον διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ θεοσεβεστάτου ἱερέως κυροῦ Νικολάου τοῦ Κρητικοῦ ἐν τῷ χωρίῳ τῷ ἐπικεκλημένῳ ὁ Καϊάφας ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ κς' τῷ ςωοζ' ἔτει ἰνδ. ζ' (=1369). Μεταξὺ τῶν λέξεων Καϊάφας καὶ ἐν μηνὶ τρεῖς περίπου στίχοι διεξεσμένοι ἐν ἀρχῇ τοῦ φ. 304^α. Ἴδε *Graux-Martin Notices sommaires des manuscrits grecs de Suède* ἐν τοῖς *Archives des missions scientifiques Sieras* τρίτης Τόμ. ΙΕ' (1889) σ. 398 κ. ἐ. Τὸ ἐπώνυμον Κρητικὸς τοῦ γράψαντος ἱερέως ἀποδεικνύει, ὅτι μᾶλλον περὶ τοῦ εἰρημένου χωρίου τῆς Κρήτης πρόκειται ἢ περὶ τῆς ὁμωνύμου ἐν Ἡλείᾳ τοποθεσίας, ἣν ἔλαβε καὶ ἡ λίμνη ἡ λεγομένη Καϊάφα. Τοῦ πελοποννησιακοῦ τούτου Καϊάφα τὸ ὄνομα ἀνέρχεται τούλάχιστον εἰς τὸν 15' αἰῶνα, καθ' ὃν ἐγράφη ὁ κουτλουμουσιακὸς κώδιξ 220, ἐν ᾧ μνημονεύεται. Ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Δ' σ. 140, 14.

— **Κώδιξ μικτὸς ἐκ χάρτου καὶ περγαμνηῆς.** Δὲν εἶνε σπάνιοι οἱ ἐκ περγαμνηῆς κώδικες, ἐν οἷς φύλλα περγαμνηῆς ἐκπεσόντα ἀντεκατεστάθησαν ἐν μεταγενεστέρῳ χρόνῳ ὑπὸ χαρτῶν. Ἄλλ' ἔχομεν καὶ ἐν τούλάχιστον παράδειγμα κώδικος ἐναλλάξ συγκειμένου ἐκ περγαμνηῆς καὶ χάρτου. Εἶνε δὲ οὗτος, καθ' ἃ μοι ἀνεκοίνωσεν ὁ ἐμὸς μαθητὴς Εὐλόγιος ὁ Λαυρεώτης, τελειόφοιτος τῆς φιλολογίας, ὁ ἐν τῇ ἀγιορειτικῇ μονῇ τῆς Λαύρας ὁ φέρων τὸν ἀριθμὸν Κ 95, ὅστις, συγκεκριτημένος ἐκ φύλλων 223, περιλαμβάνει ἐν μὲν τοῖς φ. 1-137 Μανουὴλ Μοσχοπούλου γραμματικὰ καὶ ἐν τέλει διαγράμματα τῶν βυθμικῶν ποδῶν ὡς καὶ πίνακα τῶν ὀνομάτων κατὰ Ῥωμαίους, Αἰγυπτίους, Μακεδόνας, Καππαδόκας, Κυπρίους, Ἑλληνας, Ἑβραίους καὶ Βιθυνοὺς καὶ στίχους ἡρωικοὺς εἰς τοὺς μῆνας, ἐν

δὲ τοῖς φ. 138-223 τὰς εἰκόνας τοῦ Φιλοστράτου καὶ Ἡρωικὰ μετὰ σχολίων, ἐν δὲ τῷ τέλει τὰς ἐπιστολάς τοῦ Λακαπηνοῦ μετ' ἑρμηνείας.

— **Ἑσπανόρθωσις σημειώματος.** Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν κωδικῶν τῆς Βοδληϊανῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ὁξωνίου (*Codice Catalogi codicum manuscriptorum Bibliothecae Bodleianae Pars prima*. Ἐν Ὁξωνίῳ 1853 σ. 155) ἐξεδόθη τὸ ἐξῆς σημείωμα ἐκ τοῦ τέλους τοῦ κώδικος 90 (φ. 161⁶) εἰς ἀνοξ' εἰς τὴν ιθ' τοῦ φευρουαρίου ἐδοκα τοῦ κύρ Ἀντωνίου Ταμιλά ἕνα βιβλίον ἁγίου Αὐγουστίνου διὰ ὑπὲρ ι' ἐγὼ πάπα Γεώργιος Βυζούλας ἔγραψα. ἦγουν ἐπούλησα τοῦτο. Ἄλλ' ὡς βλέπω ἐκ ληφθείσης φωτογραφίας τοῦ οἰκείου φύλλου, τὸ σημείωμα τοῦτο ἔχει ἀκριβέστερον ὡδε· εἰς ἀνοξ' εἰς^τ (εἰς τὴν; εἰς τὰς;) ιθ' τοῦ φευρουαρίου ἐδοκα τοῦ κύρ Ἀντωνίου ταμιλά ἕνα βιβλίον ἁγίου αὐγουστίνου· δια ὑ^{πρ} (=ὑπέρπυρα) ι'.

Ἐγὼ πα^π (=παπᾶς) γεωρ^γ βυζούλας ἔγραψα ἦγουν ἐπούλησά του^τ: (=του το).

— **Μοιρογνωμόνιον.** Ἐν τῷ Cod. Palatinus 226 φ. 150^α τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ ἀξία σημειώσεως εἶνε ἐν ἀστρονομικῇ συγγραφῇ ἡ λέξις μοιρογνωμόνιον ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῆς ἐχούση ὡδε· Ἀναλογούσης γραμμῆς πίπτων τὸ τοῦ ἀστέρος μοιρογνωμόνιον.

† **Ἐγγράφον Ῥιχάρδου Ὁρσίνη περὶ Ἰθάκης.** Ὁ Π. Χιώτης λέγει ἐν Ἱστορίᾳ τῶν Ἰονίων νήσων (Ἐν Ζακύνθῳ Τόμ. Γ' σ. 21) περὶ τοῦ Ῥιχάρδου Ὁρσίνη τάδε· «Γον δὲ υἱὸν Ἰωάννην ἐνύμφευσε μετὰ τῆς Μαρίας θυγατρὸς τοῦ Νικηφόρου δεσπότη τῆς Ἠπείρου, καὶ ἐδήλωσεν ὅτι παραχωρεῖ αὐτῷ ἕνεκα τοῦ συνοικεσίου τούτου ὡς ἐπικαρπίαν τὴν νῆσον Ἰθάκην. Συμβόλαιον ἑλληνιστὶ γεγραμμένον ἐκ τῶν σωζομένων ἐν τῷ ἀρχιεπίφ. Νεαπόλεως καὶ ἐπιφερόμενον τὴν Σφραγίδα τοῦ Δουκὸς, ἐπιμαρτύρεται τὴν παραχώρησιν ταύτην». Καὶ ὅτι μὲν ὁ Ῥιχάρδος ἦτο πράγματι κύριος πρὸς τὴν Κεφαλληνίαν καὶ Ζακύνθον καὶ τῆς Ἰθάκης γινώσκομεν ἐκ τοῦ ἀΠρακτικοῦ τῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς Κεφαλληνίας» (*Miklosich-Müller Acta et diplomata* Τόμ. Ε' σ. 44). Πρβλ. Οὐίλλιαμ

Μίλλερ Ἱστορία τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι μετὰφρ. Σπυρ. Π. Λάμπρου Τόμ. Α' σ. 218. Εἶχε δὲ πράγματι ὑποσχεθῆ νὰ ἐκχωρήσῃ τὴν ἐν Κεφαλληνίᾳ θέσιν Κυρανοῦ; ἢ τὴν Ἰθάκην εἰς τὸν υἱὸν καὶ εἶχεν ἐπὶ τούτῳ ἐκδώσει δωρητήριον ἑλληνιστὶ συντεταγμένον, ἀλλὰ δὲν εἶχεν ἐκτελέσει τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην, καθ' ἃ παρεπονείτο ἡ Ἄννα Ἀγγελίνα καὶ ἡ Μαρία ἤδη τῷ 1294 (*Hopf Griechische Geschichte* ἐν τῇ *Allgemeine Encyclopädie Ersch* καὶ *Gruber* Τόμ. 85 σ. 354. **Ἡρωμανοῦ** Γρατιανὸς Ζώρξης σ. 165 κ. ἐ.). Ἀλλὰ τὸ ἄλλως μὴ ἐκτελεσθῆν δωρητήριον ἐκεῖνο δὲν εὑρίσκεται ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Νεαπόλεως, καθ' ἃ ἐρωτηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, προκληθέντος ὑπὸ τῆς νομαρχίας Κεφαλληνίας κατ' ἐρώτησιν τῆς διευθύνσεως τοῦ ἀρχείου Ἰθάκης, ἔγραψέ μοι τῇ 8/21 Ἰουνίου 1911 ὁ φίλος διευθυντὴς τῶν ἀρχείων ἐκείνων κ. Ν. Βαρονε.

† **Διάταξις περὶ γαμικῶν τελῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων ἐν Κωνσταντινουπόλει.** Ἐκδίδω ἐνταῦθα μετάφρασιν ἐγγράφου τουρκικοῦ τοῦ Μουσταφᾶ Καδρῆ ἀρχηγοῦ τῶν γενιτσάρων περὶ τῶν γαμικῶν τελῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τοῖς περιχώροις αὐτῆς, σταλεῖσάν μοι ἐκ Κωνσταντινουπόλεως πρὸ ἐτῶν. Τὸ ἐγγράφον τοῦτο, φέρον ἐν τέλει ἡμικυκλικὴν σφραγίδα, εἶνε τοῦ ἔτους Ἐγείρας 1209, ἦτοι τοῦ 1831.

α Ἐπειδὴ ἔκπαλαι ἐπικρατεῖ ἀδιάρκτος συνθήκη ὁσάκις συμβαίνουσι γάμοι καὶ συνοικέσια τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τοῖς περιχώροις οἰκούντων Ῥωμαίων καὶ Ἀρμενίων, ἢ ἐπὶ τούτῳ ἄδεια νὰ ἐίδετο εἰς αὐτοὺς ἐκ μέρους τοῦ ἀρχισελλοποιοῦ (σαρράτζ-μπασί) τοῦ διαμένοντος ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ στρατιωτικοῦ ἐπιθεωρητοῦ (κόλκετχουδασῆ) τοῦ τάγματος τῶν γενιτσάρων καὶ νὰ εἰσπράττωνται ἀπὸ τὰς παρθένους, κατ' ἀρχαῖον ἔθος, διὰ μὲν τὸν ἀρχισελλοποιοῦν δέκα γρόσσια, διὰ τοὺς ἐπὶ τὴν τελετὴν διωρισμένους, ἦτοι τὸν νομπετζῆ καὶ γιασακτζῆ τέσσαρα γρόσσια, διὰ τὸν ἀξιωματικὸν τοῦ σταθμοῦ (κουλοῦκ-τζορμπατζασῆ) ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὁποίου γίνεται ὁ γάμος τρία γρόσσια, διὰ τὸν γραμματεῖα (Ιλιμντάρ) τριάκοντα παράδες, δι' ἕνα φύλακα (νομπετζῆ) ἐξήκοντα παράδες, διὰ τὸν ἀρχιμάγειρον (ἄσσ-μπασῆ), φύλακα τῶν ὑδάτων (σούμπαση), καὶ ὑπηρέτην τῆς εἰρκτῆς (ζινταί-χαδεμασί) τέσσαρα γρόσσια καὶ ἐν τέταρτον, διὰ τὸν τζοχαντάρην τῆς νυκτερινῆς περιπολίας (κιδζέ-σαλ-

μασί) ἑκατὸν παράδες, διὰ τὸν μισθωτὴν τῶν νυμφικῶν τελῶν (ἀρουσεῖ-μουλτεζιμή) τῶν ἀφιερωμάτων τοῦ ἱεροῦ τεμένου τοῦ κατακτητοῦ σουλτάν Μεχμέτ τριάκοντα παράδες, ἧτοι ἐν συνόλῳ 26 γρόσια καὶ τρία τέταρτα.

Ἐπειδὴ ὑπάρχει ἐκδεδωμένον φερμάνιον, φέρον τὸ αὐτοκρατορικὸν μονόγραμμα (τουρά), ὅπερ διατάσσει νὰ λαμβάνωνται μόνον τὰ ἄνω τέλη καὶ μὴ ἐνοχλῶνται παρά τινος ζητοῦντος νὰ εἰσπράξῃ τι περιπλέον, τὸ δὲ φερμάνιον τοῦτο εὐρίσκεται ἐν ταῖς χερσὶ τῶν Ῥωμαίων καὶ Ἀρμενίων.

Διὰ ταῦτα, συμφώνως πρὸς τὸ φερμάνιον καὶ κατὰ τὸ ἀνέκαθεν ἐπικρατοῦν ἔθος, ὁσάκις συμβαίνουσι γάμοι καὶ συνοικέσια τῶν Ῥωμαίων καὶ Ἀρμενίων, νὰ εἰσπράττωνται ἀπὸ τὰς παρθένους μόνον τὰ ἄνω τέλη, οὐδεὶς δὲ νὰ ἐνοχλῆται παρά τινος ἀπαιτοῦντος τι περιπλέον, καὶ νὰ ἀπέχη ἕκαστος ἀπὸ ἀπαιτήσεων ἀντιβαίνουσιν εἰς τὸ φερμάνιον, ἐὰν δὲ τις ποτὲ ἐνεργήσῃ ἐνκντίον τοῦ φερμανίου νὰ καταγγέλληται καὶ τιμωρῆται.

Συνετάχθη τὸ παρὸν ἔγγραφο ὅπερ σφραγισθὲν ἐδόθη εἰς χεῖρας αὐτῶν, ἵνα ἐν ἀνάγκῃ παρουσιαζόμενον ἐκτελεσθῇ. Συνετάχθη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ μηνὸς τζεμάζιλ ἐββέλ τοῦ ἔτους 1209.

(Γ. Σ.) Μουσταφᾶ Καδρῆς ἀρχηγὸς τῶν γενιτσάρων
(Γενίτσαρι ἀγασή).

→ **Ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπαναστάσιν.** Εὐχαρίστως ἐκδίδω τὴν κατωτέρω ἐπιστολὴν τοῦ ἐν Ζακύνθῳ κ. Λεωνίδα Χ. Ζώη.

α Συνεχίζοντες τὴν δημοσίευσιν τῶν ἐν σχέσει πρὸς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἱερὸν ἡμῶν ἀγῶνα ἀγνώστων σελίδων¹, μεταδίδομεν ταῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν ἱστορικὰς τινὰς περὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ ἀθανάτου στρατηγοῦ Μάρκου Μπότσαρη πληροφορίας καὶ βιογραφικὰς τινὰς σημειώσεις περὶ τινος Δημητρίου Παπαβασιλοπούλου, τὸν ὅποιον, ἐπιθυμοῦντα νὰ ἐκπαιδευθῇ καὶ στερούμενον τῶν πρὸς τοῦτο μέσων, ἢ τῆς Συνελεύσεως Ἐπιτροπῆ συνέστησε πρὸς τὴν ἐν Γενεύῃ φιλελληνικὴν ἐταιρείαν καὶ πρὸς διάφορα ἄλλα ἐπίσημα πρόσωπα.

¹ Ὅρα Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ ἔθνολογικῆς ἐταιρείας Τόμ. Εἶ' Ἰούλιος 1897 σ. 259.

» Ἡ πρώτη τῶν ἐπιστολῶν διευθύνεται πρὸς τὸν ἐν Ζακύνθῳ Ἐμμανουήλ Σουμίλλαν, ἔχει δὲ ὡς ἐξῆς·

« Ἀξάδελφε καπὶ μανόλη σὲ ἀσπάζομαι.

» 1824· αὐγούστου 27. Ἁγία μαῦρα.

Ἐμαθα ὅτι ἔφθασεν αὐτοῦ ἡ φαμελιὰ τοῦ μάρκου μπότσαρη, διὸ σοῦ περικλύω τὸ ἔσωθεν νὰ τῆς τὸ πηγαίνης ὁ ἴδιος. ἤξευρε ὅτι αὐτὴ εἶνε συγγενὴς μας καὶ εἶνε ἀνεψιὰ τῆς ἀνθίτζας, καὶ ἡμῖν εἰς ἀγκῶνα μαζὴ τους. διὰ τοῦτο νὰ πηγαίνης καὶ νὰ τῆς εἰπῆς ὅτι εἶσαι ἐξάδελφός μας, μὲ τὸ μέσον ὅπου ἔχεις αὐτοῦ τῶν φίλων σου εἰς ὅτι χρειάζονται, μὴν λείψης, διὰ ἀγάπην μας νὰ τῆς δουλεύσης, ὅτι εἶναι μία φαμελιὰ πολλὰ εὐγενική. ἐγὼ γυρίζομεν ἡ βάρκα τοῦ σθρίνια ἐδῶ, θέλει ἔλθω χωρὶς ἄλλο, καὶ νὰ τηράξῃς νὰ μοῦ εὔρης κάμερα, ἐὰν τὸ σπῆτι ὅπου κάθῃσαι εἶναι μικρὸ. ἡ ἀνθίτζα σὲ ἀσπάζεται. ὁμοίως καὶ ἡ μαργιὸ ἢ ὅποια εἶναι στὸ χωριό, οἱ ἰδικοὶ σου εἶναι ὄλλοι καλὰ μὲ τὸν ἐρχομὸν μου θέλει ὀμηλήσωμεν. ταῦτα καὶ μένω

Ὁ ἀγαπητὸς σου ἐξάδελφος
σπυρίδων κονεμένος».

Ἐγκλείστως δὲ τῇ ἀνωτέρω πρὸς τὸν Σουμίλλαν ἐπιστολῇ ὑπῆρχεν ἑτέρα πρὸς τὴν Χρυσούλαν Μπότσαρη, χήραν τοῦ στρατηγοῦ, ἔχουσα ὡς ἐξῆς·

α Εὐγενεστάτη κυρία.

Ἁγία Μαῦρα 28 Αὐγούστου 1824.

Με ἄκραν μας εὐχαρίστησιν ἐμάθαμεν τὸ φθάσιμόν σας αὐτοῦ καὶ τὸ καλὸν κατευοδίων σας διὰ 7 ἡμέρας, ἄμποτε νὰ ἤθελε προσμεῖνω καὶ ἐγὼ νὰ ἐλθοῦμε μαζὴ. καὶ οὐχὶ διὰ κακὴν τύχην νὰ μισεύσω τὸν χειμῶνα καὶ ἐκινδύνευσαν νὰ πνιγῶ τρεῖς φοραῖς. Χαιρώμεθα ὑπὲρ τὸ μέτρον διὰ τὴν καλὴν ὑγίαν ὄλλων σας, καὶ διὰ τὰς περιποιήσεις ὅπου σᾶς προσφέρουν ἐν ταυτῷ οἱ ἐντόπιοι. τὴν κυρίαν ἀγγελικὴν προσκυνῶ. καὶ χαίρομαι διὰ τὴν ὑγίαν της. αἱ ἀδελφαῖς μου ἀνθίτζα καὶ μαργιὸ σᾶς ἀσπάζονται ἐκ ψυχῆς. ἀνταμῶς μὲ τὰ παιδιὰ. ἐγὼ μετ' ὀλίγας ἡμέρας θέλει ἔλθω, ὅπου ἔχω ὑποθέσεις αὐτοῦ. ἡ μητέρα σου ἐπιθυμεῖ πολλὰ νὰ σὲ εἶδῃ, ὥστε ὅπου κλαίγει κάθε στιγμὴν, διὰ τοῦτο μὲ τὸν ἐρχομὸν μου θέλει νὰ ἔλθῃ μαζὴ μου. νὰ σταθῇ ὀλίγας ἡμέρας καὶ νὰ τὴν προσμένῃς ὅταν ἔλθω ἐγὼ ἄφευκτα. Σᾶς ἔγραφα

τόσαις φοραῖς εἰς ἀγκῶνα καὶ δὲν ἤξεύρω, ἂν ἐλάβετε τὰ γραμματὰ μου. τὴν κυρὰ ἀγγέλο καὶ ἄλλους τοὺς ἐπηλοίπους προσκυνῶ. τὸν δημητράκη τοῦ φιλω τὰ μάτια. Προστάζετε ἐλευθέρως εἰς ὃ τι ἀγαπᾶτε νὰ σᾶς δουλεύσω. ταῦτα καὶ μένω. ὁ ἄνθρωπος ὅπου σᾶς ἐγγχειρήσῃ τὸ γράμμα μου εἶναι ἐξ ἀδελφός μου ἀπὸ τὴν μητέρα μου. τὸν κίτζο, καὶ βασίλη ἀσπάζομαι ἀδελφικῶς.

Εἰς τοὺς ὀρισμούς σας
σπυράκης τοῦ λόλου κονεμένου».

Ἡ δὲ τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Συνελεύσεως ἐπιστολὴ διὰ τὸν νέον Δημήτριον Παπαβασιλόπουλον, διευθυνομένη πρὸς τὸν κ. Δ. Μακρὴν εἰς Ζάκυνθον, ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Ἐν Σύρα τῇ 17 Ἰβρίου 1826.

Εὐγενέστατε!

Ἐπιφορτισμένος κατὰ χρέος πατριωτικὸν ἀπὸ τὴν Διευθυντικὴν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους Ἐπιτροπὴν, (τῆς ὁποίας ἔχω τὴν εὐτυχίαν νὰ εἶμαι ὁ γραμματεὺς) σᾶς συνιστῶ τὸν κομιστὴν τῆς παρούσης Κύριον Δημήτριον Παπᾶ Βασιλόπουλον.

Ὁ νέος οὗτος φλεγόμενος ἀπὸ τὴν ἀξιεπαινον ἐπιθυμίαν, (τὴν ὁποίαν εὐχόμεθα νὰ συλλάβουν ὅλοι οἱ νέοι), τοῦ νὰ ἀποκτήσῃ τὰ προγονικὰ φῶτα καὶ δι' αὐτῶν νὰ ἀποκατασταθῇ μίαν ἡμέραν ὠφελιμώτερος εἰς τὴν Πατρίδα συνιστᾶται ἐπ' αὐτὸ τοῦτο παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Συνελεύσεως εἰς τὴν ἐν Γενεύῃ φιλελληνικὴν ἐταιρείαν (Κομιτάτον) ὡς ἀναδεχθεῖσαν τὴν φροντίδα διὰ τὴν ἀνατροφήν καὶ ἐκπαίδευσιν ἕξ νέων ἑλλήνων.

Συνιστᾶται δὲ καὶ παρὰ τῆς Διοικητικῆς ἐπιτροπῆς εἰς τὸν ἐν Κερκύρα Κόμητα Β. Κ. Καποδίστριαν ὡς ὑστερούμενος τῶν ἀναγκαίων ἐξόδων διὰ τὸ ταξιδιὸν του τοῦτο, διὰ νὰ τὸν χορηγήσῃ τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὸ ἐκεῖσε καθαρτήριο, καὶ διευθύνῃ διὰ τῶν μέσων του, εἰς Λιβόρνον.

Συνιστᾶται ὡσαύτως καὶ πρὸς τὸν ἐν Πίσῃ Ἀρχιεπίσκοπον Κύριον Ἰγνάτιον, διὰ νὰ τὸν διευθύνῃ εἰς Γενεύην.

Ἡ Ἐπιτροπὴ, ὡς γνωρίζουσα καλῶς τὸν νέον τοῦτον ἠθέλει σᾶς ἐκτάνθῃ δι' ἐμοῦ ἐκθέττουσα πρὸς τὴν εὐγενίαν σας, τίνων γονέων υἱὸς εἶναι, ὁποίων ἠθῶν καὶ διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις καὶ θυσίας αὐτοῦ, καὶ τῆς οἰκογενείας του πρὸς τὴν Πατρίδα, ἂν τὰ ὁποία ἐπιφέρει διάφορα συστατικά, καὶ ἀποδεικτικά τῆς Διοικήσεως, καὶ πολλῶν ἄλλων λαμ-

πρῶν ὑποκειμένων (πρὸς τὰ ὁποία ἔλαβεν ὅλην τὴν ὑπόληψιν) εἰς τὰ ρηθέντα λαμπρὰ ὑποκείμενα, δὲν ἐκτείνοντο εἰς τὴν ἐκθεσιν αὐτῶν.

Περιορίζομαι δὲ νὰ σᾶς παρακαλέσω ἐκ μέρους τῆς ἐπιτροπῆς, πεπεισμένος διὰ τὰς γενναίας συνεισφορὰς σας εἰς τὴν Πατρίδα, τὴν ἀγάπην σας πρὸς αὐτήν, καὶ καθὼ φιλόμουσοι, διὰ τὴν ὁποίαν ἔχετε ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἴδητε φωτισμένον τὸ ἔθνος μας, ἐπειδὴ ὁ νέος θέλει λάβει τὴν διεύθυνσίν του ἀπὸ τὴν νῆσον ταύτην, νὰ τὸν δεχθῆτε εὐμενῶς, καὶ νὰ τὸν βοηθήσητε, καθ' ὅσον ὁ Πατριωτισμὸς σας σᾶς ὑπαγορεύει, καθότι ἀπὸ ὅσων χρηματικὴν ἀνέχειαν πάσχει, ἀπὸ ἄλλας τόσας πολυεδαφίαις ἀνάγκας καὶ πολιορκεῖται, προσθέτοντες τὴν βοήθειαν ταύτην, κοντὰ εἰς τὰς ἄλλας γενναίας βοηθείαις καὶ ἐξοδα ὅπου πρῶτον, καὶ πάντοτε ἐθυσιάσετε καὶ θυσιάζετε διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Σκεπτόμενος τὰς σκέψεις τῆς ἐπιτροπῆς, ὅτι ὁ νέος οὗτος, καθὼ βαδίζων τὴν ὁδὸν αὐτήν, ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὁποίας ἡ Πατρίς περιμένει ὄχι μικρὰν ὠφέλειαν, ὅτι ἡ εὐγενία σας, κατὰ τὰς διαφόρους πληροφορίας ὅπου ἀπὸ τὸν Κον Ζωτράκην Μακρὸν, καὶ πολλοὺς ἄλλους ὅπου ἔλαβον τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωσιν τὸ ὑποκείμενόν σας, καὶ φίλοι τῆς Πατρίδος εἴσθε καὶ τῶν Μουσῶν, εἶμαι μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ φαντασθῶ, ὅτι δὲν θέλει εἰσακουσθῶ διὰ τὴν ὁποίαν σᾶς κάμνω παρακάλεσιν ὑπὲρ τοῦ νέου καὶ ἀγαθοῦ τούτου πολίτου, πρὸς τὸν ὁποῖον ἡ ὁποία θέλετε κάμει βοήθεια, θέλει λογίζεται βοήθεια τῆς Πατρίδος, ἡ ὁποία ἔτι μᾶλλον θέλει σᾶς γνωρίζει εὐεργέτην της, διότι εὐκολύνετε τὰς δυσκολίας ἐνὸς νέου, ὅστις τρέχει μὲ ὅλην τὴν σπουδὴν διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὰ προγονικὰ φῶτα, καὶ τὸν ὁποῖον, ὡς ἔχουσα ἀνάγκην ἀπὸ πεπαιδευμένους ἄνδρας, προσμένει μὲ ὅλην τὴν ἀνυπομονησίαν διὰ νὰ τὴν ὠφελήσῃ.

Ἐχων τὴν εὐχαρίστησιν νὰ σᾶς παραστήσω τὴν ὁποίαν τρέφω εἰς τὸ ὑποκείμενόν σας τιμὴν, καὶ ὑπόληψιν, μένω

Ὁ γραμματεὺς τῆς Διευθυντικῆς τοῦ Αἰγαίου Πελάγους Ἐπιτροπῆς
(Τ. Σ.) Δ. Σαλ. τζώννας».

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ Γ' ΤΟΜΟΥ. Ἐν σ. 64 στ. 25 ἀντι κατακλείς γρ. κατακλείς.—σ. 133 σημ. 5 στ. 2 ἀντι 1241 γρ. 2141.—σ. 155 στ. 9 ἀντι Χειμαρριώταις γρ. Χιμαρριώταις.—σ. 215 στ. 13 ἀντι Lambecii γρ. Lambecii.—σ. 245 στ. 32 ἀντι III γρ. XII.—σ. 258 στ. 4 διάγραφον τὰς λέξεις νῦν Τσατάλτζας.—σ. 353 στ. 8 ἀντι 1727 γρ. 1827.—σ. 483 στ. 2 ἀντι Ἀνατολή γρ. Ρούμελη.

ΠΙΝΑΞ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ

ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

Τὸ ΙΕ σημαίνει κώδικα τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας.

- Ἀβάρων ἐπιδρομή κατὰ Κωνσταντινουπόλεως ἐν ΙΕ σ. 475.
 Ἀβέρωφ Γεώργιος σ. 170.
 Ἀγαθαγγέλου προφητεία σ. 302.
 Ἀγαθή μονὴ πλησίον Πατρῶν σ. 321.
 Ἀγάθης διαθήκη περὶ τῶν ἐν Ἀγίῳ ἑρμ. Σιδηροκαυσίων σ. 489.
 Ἀγαπητοῦ διακόνου Ἐκθασίς κεφαλαίων σ. 306.
 Ἀγάπιος ἐκ μονῆς Ἰσῆρων βεβλιολογικός σ. 473.
 Ἀγγελος Κομνηνός σ. 372.
 Ἅγιοι Σαράντα ὁ ἀρχαῖος Ὀρχησμός σ. 157, 284 κ. ἐ., 286.
 Ἅγίου Ὄρους (Ἀθωνος) προνόμια καὶ ἐλληνικὸς χαρακτήρ σ. 171 κ. ἐ. Σιδηροκάυσια σ. 489. σχολεῖον σ. 188. Ἴδε Ξηροποτάμιου.
 Ἀγόρω ὄνομα γυναικὸς σ. 314.
 Ἀγράφων καὶ Λιτζῆς Λουκᾶς σ. 234. Ἴδε καὶ Λιτζῆς, Φουρνᾶ.
 Ἀγγιάλου ἀρχιερεῦς σ. 273. κώδικες παρὰ Μιχαὴλ Καντακουζηνῆ σ. 132. Ἴδε καὶ Κωνσταντίνου.
 Ἀγγίασμος βυζαντικὸν ὄνομα Ὀρχησμοῦ σ. 286.
 Ἀδριανουπόλεως Ἡπείρου ἀρχαιοῦτες σ. 461.
 Ἀδριανουπόλεως Θράκης σκντζακίου Ἕλληνες καὶ Βούλγαροι σ. 178.
 Ἀδρίας καὶ Ἰταλία σ. 164 κ. ἐ.
 Ἀθανάσιος Πάριος σ. 302.
 Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας Κανόνες σ. 334. Λόγοι σ. 333. Περὶ θαύματος σ. 14. Περὶ νεῶν κτλ. Ἀθηνῶν σ. 297. Πρὸς Ἀντίοχον σ. 270.
 Ἀθανασίου ἱεροδιακόνου μέλη σ. 190.
 Ἀθῆναι. Ἴδε Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας, Ἀτζαϊώλης Ἀντώνιος. Βριέννιοι. Μάρζου. Πατούσας. Τραχύματα.
 Ἄθως. Ἴδε Ἁγίου ὄρους.
 Αἰγαίου νῆσοι σ. 352.
 Αἰγίνης (ἐξ) κάρα Ἀγ. Γεωργίου ἐν Βενετίᾳ σ. 34.
 Αἰγύπτου Ἡπειρώται σ. 378. χριστιανικὴ ἐκκλησία σ. 365.
 Αἰκατερίνης ἐν Μακεδονίᾳ ἀρχαιοῦτες σ. 234.
 Αἰμίλιος Παῦλος ὑποτάσσει Ἡπειρον σ. 371, 380.
 Αἰνίγματα σ. 305, 320. Βυζαντικὰ σ. 444.
 Αἶνος σ. 118, 120.
 Αἰσώπου μῦθοι ἐν ΙΕ σ. 182, 187.
 Αἰτωλίας Σέρβοι σ. 315. Ἴδε καὶ Ἄγραφα. Ἀντρια, Ἀποκόρου. Βαράσση, Ζωγός, Καλυδῶνος, Καρπενήσιον, Λεπενού, Μάρλας, Μαχαλάς, Μέγα δένδρον, Παπαδάτες.
 Ἀκαδημία. Ἴδε Μονάχου.
 Ἀλβανία σ. 153, 372, 376. ἱστορία αὐτῆς καὶ ὄρια σ. 229, 397. Ἴδε Σκενδέρβης, Τύραννα.
 Ἀλβανοὶ σ. 153 κ. ἐ., 375, 385. Ἀργολίδος σ. 376. Ἀττικῆς σ. 376, 395. Ἡπείρου σ. 373, 396 κ. ἐ. Ἰταλίας καὶ Σικελίας σ. 395. Κοριτσᾶς σ. 162. Πελοποννήσου σ. 376.
 Ἀλεμάννος Νικόλαος Ἄνδριος σ. 4.
 Ἀλέξανδρος 5' (Ῥοδερῆος Βόρτζας) πάπας σ. 57.
 Ἀλεξάνδρου μοναχοῦ Λόγος περὶ Σταυροῦ σ. 343.
 Ἀλεξίου τοῦ Κλουσίου Ἄνδρες σ. 41 κ. ἐ., 79, 80 κ. ἐ.
 Ἀλλῆς πιασῆς σ. 153, 283, 286, 307, 315, 373, 374 κ. ἐ., 377, 378. γραμματεὺς αὐτοῦ ἐξ Ἰωαννίνων σ. 377. ἐπιστολαὶ αὐτοῦ ἐλληνιστὶ σ. 484. περιοδεῖται σ. 307. Ἴδε Βελῆς, Μουχτάρ.
 Ἀλλάτιος Λέων σ. 4.
 Ἀμβρακία σ. 371.
 Ἀμβροσίου ἁγίου ἐπιστολὴ σ. 336.
 Ἀμερικῆς Ἡπειρώται σ. 378.
 Ἀμυριλοχίου Ἰκονίου Βίς τὴν ἀλείψασαν μύρον σ. 29. Κεφάλαια σ. 336. Περὶ τερῶν βεβλίων ἐν ΙΕ σ. 333.
 Ἀμυριπόλεως ἀρχαία σ. 229.
 Ἀναστασίου Ἀντιοχείας Κεφάλαια σ. 24, 337.
 Ἀναστασίου μελοῦδοῦ Μέλη σ. 308.
 Ἀναστασίου Συναίτου Περὶ τῶν τριῶν νήσων σ. 19.
 Ἀνατολιστῶν συνεδρίου μόνιμος ἐπιτροπεία σ. 366.
 Ἄνδρες Ἀλεξίου τοῦ Κλουσίου σ. 41 κ. ἐ., 79, 80 κ. ἐ.
 Ἀνδρέου ἁγίου κάρας ἀνακομιδῆ ἐκ Πατρῶν εἰς Ῥώμην σ. 33 κ. ἐ.
 Ἀνδρέου Κρήτης Ἱεροσολυμίτου Λόγοι σ. 14. ἐν ΙΕ σ. 470. Μέγας κανὼν σ. 300.
 Ἄνδρος. Ἴδε Ἀλεμάννος, Πάμμιλος, Ῥέντιος.
 Ἀνεμοδούλιον ἐν Κωνσταντινουπόλει σ. 197 κ. ἐ.
 Ἀντίλημης μεγάλη μονὴ Θεοτόκου σ. 330 ἀρ. 16.
 Ἀντιόχου μοναχοῦ λαύρας ἁγίου Σάββα Κεφάλαιον ρος' σ. 8.
 Ἀντιόχου Πτολεμαΐδους Βίς Χριστοῦ γέννησιν σ. 336.
 Ἀντρια ἕρος Αἰτωλίας σ. 307.
 Ἀντωνίου ἱερέως καὶ πρώην οἰκονόμου Μέλη σ. 308, σ. 310 ἀρ. 35, σ. 311 ἀρ. 37, 38, σ. 312 ἀρ. 39.
 Ἀντωνίου. Ἴδε Βυζαντίου.
 Ἀπλούχειρ Μιχαὴλ σ. 483.
 Ἀποκόρου Αἰτωλίας λιμναὶ σ. 307.
 Ἀπολλωνία σ. 153, 372.
 Ἀραποκέφαλο τὸ Πανατωλικόν σ. 289.
 Ἀργολίδος Ἀλβανοὶ σ. 376.
 Ἀργυρόκαστρον βορείου Ἡπείρου σ. 152, 157, 158, 279, 377, 381, 382, 385 κ. ἐ., 393, 396.
 Ἀργυρόπουλος Ἰωάννης Θεσσαλονίκης σ. 255.
 Ἀργυρόπουλος Ἰωάννης σ. 127 κ. ἐ. εἰκὼν αὐτοῦ ἀπέναντι σ. 126.
 Ἀρέθα Ἐδέσσης Ἑρμηνεῖα Ἀποκαλύψεως σ. 293.
 Ἀριστείδου ῥήτορος κώδιξ σ. 347.
 Ἀριστηνοῦ Ἐπιτομὴ καὶ ἑρμηνεῖα κανόνων ἐν ΙΕ σ. 332 κ. ἐ.
 Ἀριστοτέλους Διλεκτικῆ σ. 304. Κατηγορίαι ἐν ΙΕ σ. 185. Μεταφυσικῆ σ. 300. Μεταωρολογικὰ σ. 300. Ἴδε καὶ Μαυροκορδάτου.
 Ἀρκούδιος Πέτρος σ. 4.
 Ἀρμενίων γαμικὰ τέλη ἐν Κωνσταντινουπόλει σ. 493.
 Ἀρμενοπούλου Κωνσταντίνου Ἐξόδιος σ. 205.
 Ἀρνάλδα, Κυπρία ἥρωϊς σ. 350.
 Ἀρσάκης Ἀπόστολος σ. 389.
 Ἀρσένιος βεβλιολογικός ἐν κώδικι Κασίνου ἑρως σ. 343 κ. ἐ.
 Ἀρσενίου τοῦ μικροῦ Μέλη σ. 190 (ἐν ΙΕ), 316.
 Ἄρτα σ. 371, 372. Ἴδε Νεοπολίδης.
 Ἀρχιμανδρείου Ἰωαννίνων ἐνθυμήσεις σ. 419 κ. ἐ. ἱστορία σ. 398 κ. ἐ. καθολικὸν ἐξόδιον σ. 415. κατάστιχον σ. 404. κώδικες σ. 401 κ. ἐ. σκαῦη σ. 401.
 Ἀσάνης Ἀλέξανδρος κἀθένης Ἀήμου σ. 113 κ. ἐ., 126.
 Ἀσάνης Λάσκαρις Μανουὴλ διοικητῆς Ἱμβρου ἐπὶ Ἰωάννου Παλαιολόγου σ. 124.
 Ἀσάνης Μανουὴλ διοικητῆς Ἱμβρου σ. 115 κ. ἐ., 117.

Ἀσίνης Ματθαῖος πρέσβυς Δημητρίου Παλαιολόγου πρὸς Μωάμεθ σ. 123.
 Ἀσβεστάς Ν. ἐπίτροπος Ἀρχιμανδρείου σ. 402 κ. ε.
 Ἀσίας Μικρᾶς ἐξερευνησις σ. 367 κ. ε.
 Ἀσπρος ἔ Ἀγγελῶς σ. 307.
 Ἀτζαϊώλης Ἀντόνιος δευτὸς Ἀθηνῶν σ. 485.
 Ἀτζαϊώλης Ἰωάννης Ἀρτίκος ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν σ. 485.
 Ἀτταλείας πυρκαϊᾶς περί χρονικὸν σημεῖωμα σ. 207.
 Ἀττικῆς Ἄλξαντοι σ. 376, 395.
 Ἀυλὸν σ. 152, 153, 156, 224, 372, 376.
 Ἀυστρίας Ἰπειρώται σ. 378.
 Ἀγγελῶς. ἴδε Ἀσπρος.
 Ἀχιλλεΐδος λείψανον σ. 314.
 Ἀχρίδος (Ἀχρίδων) Γερμανός σ. 302.
 Παρθένιος σ. 381.
 Βαβρίου (Γαβρίου) Μῦθοι ἐν ΙΕ σ. 183.
 Βαϊνέτη χωρίον Ἰπείρου σ. 421, 433.
 Βιουμαϊστέρου Λογικῆ ἐν ΙΕ σ. 185.
 Βαράσοβα ἢ Χαλκίς Αἰτωλίας σ. 307.
 Βάρβαρος Ἐρημόλιος σ. 128.
 Βαρδάρων καὶ Πολυανῆς χωρεπίσκοπος Θεόκλητος Πολυειδῆς σ. 302.
 Βάρκοσης. ἴδε Μπάρκοσης.
 Βασιλεῖος Μακεδῶν αὐτοκράτωρ σ. 33.
 Βασιλείου Βουλγαροκτόνου τάφος σ. 192.
 Βασιλείου μεγάλου Ἀποσπάσματα σ. 19. Ἐρμηνεῖα Παισιμῶν Σολομῶντος σ. 23. ὁπῆμα ἐν ΙΕ σ. 331, 21.
 Ἱστορία ἐκκλησιαστικῆ σ. 8. Κανόνες σ. 334, 335, 336. Λειτουργία σ. 406. Ὀμιλία σ. 18, 24 (ἐν ΙΕ), 183, 206, 292, 298.
 Βασιλικὸς Ἰωάννης σ. 134.
 Βελέγραδα (Βεράτιον) σ. 372.
 Βελεστίον πατρὶς νεομάρτυρος Γεδεῶν σ. 314.
 Βελῆς πασσᾶς υἱὸς Ἀλῆ σ. 314, 375.
 Βελλᾶς ἀρχιεπισκοπή σ. 285. Βασιλεῖος σ. 432, 439. καὶ Ἰωαννῶν Παρθένιος σ. 404. καὶ Κονίτιος μητροπολίτης σ. 381.
 Βέλλιος Γεώργιος σ. 476.
 Βελοῦχι ἢ Ὀθρυς σ. 307.
 Βενετίας ἐμπόριον μετ' Ἰπείρου σ. 377, 386.
 Βεράτιον σ. 152, 156, 372, 376, 377, 380. πασσᾶς αὐτοῦ Ἰβραῖμ σ. 375.
 Βέρροια. ἴδε Κωιττοῦνιος.
 Βησσαρίων καρδινάλιος σ. 41, 50, 54, 56, 59 κ. ε., 65, 66 κ. ε., 77. κῶδιξ αὐτοῦ σ. 197.
 Βιβλιογράφοι. ἴδε Ἀγίπιος, Ἀρσένιος, Γεράσιμος ἱερομόναχος, Γεώργιος πρωτοσύγκελλος, Λαμηλάς, Δημήτριος Ἀκαρνάν, Διονύσιος, Εὐφροσύνη, Ἰάκωβος ἱερομόναχος, Καστανοφύλλης, Κωνσταντῖνος, Ναθαναήλ, Νεοπολίδης, Πάνος, Ραούλαινα, Σουλιάρδος.
 Βιέννης ἀρχεῖα σ. 378. ἐλληνικὸν τυπογραφεῖον σ. 379.
 Βιζύης Ἰωάννου Μέλη σ. 111 ἀρ. 37, 38. ἴδε καὶ Δημητρίου Βιζύης.
 Βλυστάρως Ματθαίου Νομοκάνων σ. 23, 208, 291, 338.
 Βλάσταρη Παύλου Λεσβίου Ἐπιτομὴ Λογικῆς Βλεμμύδου σ. 205.
 Βλαταίων μονὴ Θεσσαλονίκης σ. 195.
 Βλάχου Γερασίμου Βιραγωγὴ Λογικῆς ἐν ΙΕ σ. 185. Εἰς Μετεωρολογικὰ Ἀριστοτέλους σ. 300.
 Βλεμμύδου Νικητόρου Λογικῆ σ. 204, 205, 299, 472 (ἐν ΙΕ). Φυσικῆ σ. 298. Ψαλτήριον ἐξηγημένον σ. 32.
 Βοδενῶν Γερμανός σ. 302.
 Βονίτιος ἀρματολὸς σ. 484.
 Bosses διοικητοῦ Κεφαλληνίας ἐπιστολαὶ σ. 485.
 Βοτανειάτης Μιχαὴλ σ. 16.
 Βουδαπέστης ἀρχεῖα σ. 378. ἐκκλησια ἐλληνικῆ σ. 383. ἐπιτάφιοι ἐλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ σ. 160, 379. μουσείου βυζαντιακὸν στέμμα σ. 209.
 Βούλγαρις Εὐγένιος σ. 297, 449. Λο-

γική αὐτοῦ σ. 205. Φιλοσοφία σ. 299.
 Βούλγαροι καὶ Βυζάντιον σ. 221. Σέρβοι καὶ Ἕλληνες ἐν ταῖς κτηθείσαις χώραις σ. 179.
 Βουστρωνίου Γεωργίου ἀνέκδοτον ἔργον περὶ Κύπρου σ. 214.
 Βραδέτο ἐν Ἰπείρῃ σ. 424.
 Βραμανιά Ἀγρόριον σ. 317, 319.
 Βρανόμιστρον ἐν Μακεδονίᾳ σ. 135.
 Βραχόμη Ἐξορτζῆ Κυπρίου διαθήκη σ. 202.
 Βραχόριον τὸ Ἀγρίνιον σ. 314.
 Βριέννιοι δυνασταὶ Ἀθηνῶν σ. 487 κ. ε.
 Βρυεννίου Ἰωσήφ Λόγοι σ. 290, 412.
 Βρωμοσέλλα, οὐχὶ Βρωμοσκάλα σ. 200.
 Βυζαντίου αὐτοκρατόρων εἰκόνας σ. 209. στέμμα καὶ χλαμὸς σ. 209 κ. ε. περί ἱστορικῆ μελέτη Kambaud σ. 219 κ. ε.
 Βυζαντίου Ἀντωνίου Χρηστοθήβει· σ. 184 (ἐν ΙΕ), 187 (ἐν ΙΕ), 295.
 Βύζουλας Γεώργιος Ἰσραῆς σ. 492.
 Γαβριήλ Γ' Κωνσταντινουπόλεως αἰγλιον σ. 302.
 Γαβρίου. ἴδε Βαβρίου.
 Γαζῆ Μανουὴλ Μέλη σ. 308, 311 ἀρ. 37, 312 ἀρ. 39.
 Γαζῆς Θεόδωρος σ. 124. Γραμμικὴ αὐτοῦ σ. 185 (ἐν ΙΕ), 297.
 Γαληνοῦ Ἀποσπάσματα σ. 305.
 Γαμικά τέλη Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων ἐν Κωνσταντινουπόλει σ. 493.
 Γατελοῦζοι Ἄντου σ. 118. Ἰμβρου σ. 117, 118.
 Γατελοῦζος Φραγκίσκος σ. 252, 253 κ. ε. θυγάτηρ αὐτοῦ Εὐγενίς σύζυγος Ἰωάννου Παλαιολόγου σ. 252.
 Γεδεῶν Ἀγιοραΐτης νεομάρτυς σ. 314.
 Γεδεῶν Αἰτωλὸς μουσικὸς σ. 311 ἀρ. 38.
 Γελλήνιτ τράπ ἐν Ἰπείρῃ σ. 282.
 Γεννάδιος. ἴδε Σχολαρίου.
 Γενναδίου Α' Κωνσταντινουπόλεως Κανόνες σ. 332, 334.
 Γενοβέλη Ἰωάννου Ἐπιστολαὶ ἐκ Πρε-

βέζης σ. 484.
 Γεράσιμος ἱερομόναχος μονῆς Κύπρου Κύρκου βιβλιογράφος σ. 338.
 Γεράσιμος εὐομάρτυς νέος ἐν Κωνσταντινουπόλει σ. 314.
 Γερμανοῦ Α' Κωνσταντινουπόλεως Εἰς Εἰσόδια σ. 18.
 Γερμανοῦ Νέων Πατρῶν Μέλη σ. 190 (ἐν ΙΕ), 310 ἀρ. 35, 36, 311, 38, 316.
 Γέρας βορείου Ἰπείρου ἀρχαιότητες σ. 279, 460, 466 κ. ε.
 Γευγελή Μακεδονίας σ. 177.
 Γεώργιος νεομάρτυς Ἰωαννῖνον καὶ παρεκκλήσιον αὐτοῦ σ. 435, 438.
 Γεώργιος πρωτοσύγκελλος τοῦ ἁγίου Νικαίας βιβλιογράφος σ. 182.
 Γεωργίου μάρτυρος θαύματα εἰς Σαρακηνοῦς ἐν ΙΕ σ. 331, 25.
 Γεωργίου Νικομηδεῖας Εἰς τὸ Εἰστήκεσαν σ. 29.
 Γιαννοῦλης Αἰτωλὸς Εὐγένιος σ. 301. ἐπιστολαὶ αὐτοῦ σ. 490.
 Γιολάσκου Μέλη ἐν ΙΕ σ. 190.
 Γιουνάσβεης στόλαρχος Μωάμεθ σ. 119, 120.
 Γίκας Ἀλέξανδρος μέγας λογοθέτης σ. 214.
 Γκιουμουλτζίνας σαντζακίου Ἕλληνες καὶ Βούλγαροι σ. 178.
 Γλυκέος (Γλυκέως) Ἰωάννου Μέλη σ. 189 (ἐν ΙΕ), 308, 310 ἀρ. 36, 311 ἀρ. 38, 312 ἀρ. 39.
 Γορδίου Ἀναστασίου Ἐπιστολαὶ σ. 300, 317, 319, 490.
 Γουλάς Νικόλαος στρατηγός σ. 331, 25.
 Γούτα μεγάλου διδασκάλου Μέλη σ. 308, 311 ἀρ. 38.
 Γραικῶν ὄνομα σ. 370.
 Γράμματα (Δεδαλ.) ὄρμος σ. 156.
 Γρεβενῶν Δωρόθεος σ. 441.
 Γρηγοριάδου Ἱστορικὰ περὶ ἐπιτυχίας Πυλοποννήσου (1821-8) ἐν ΙΕ σ. 480.
 Γρηγόριος Ε' Κωνσταντινουπόλεως σ. 291. αἰγλιον αὐτοῦ σ. 314.

- Γρηγορίου Θεολόγου Γνώμαι σ. 206. Δίστιχα σ. 305. Ἐξορκισμοί σ. 339. Ἐπιγράμματα σ. 9, 183 (ἐν ΙΕ), 187 ἐν ΙΕ). Ἐπιστολαί σ. 207. Ἔργα σ. 186 (ἐν ΙΕ), 187 (ἐν ΙΕ), 395. λέξεις σ. 344. Ὀμιλίαι σ. 182 (ἐν ΙΕ), 187 (ἐν ΙΕ), 207, 304, 306, 318, 319. Σηλυσιτευτικός κατὰ Ἰουλιανοῦ σ. 182 (ἐν ΙΕ). Στίχοι σ. 16, 26, 333 (ἐν ΙΕ). Τετραστίχα σ. 184 (ἐν ΙΕ), 320. Χριστός πάσχω σ. 295.
- Γρηγορίου Κεραμέως Ὀμιλίαι σ. 17.
- Γρηγορίου Νύσσης Βίος Βασιλείου σ. 15. Κατ' Εὐνομίου σ. 336. Κατηχητικός σ. 337. Λόγοι σ. 333 (ἐν ΙΕ), 415 κ. ε., 417 κ. ε.
- Γρίβα Δράκον Ἐπιστολαί σ. 484, 485.
- Γυναικεῖα ὀνόματα. Ἴδε Ἀγόρω, Μητιώ, Χαΐδω.
- Γυναικῶν ἔπαινος σ. 12. εὐγενικῶν συναξάριον σ. 12.
- Δαβίδ Θεσσαλονίκης Λόγος ἐν ΙΕ σ. 330.
- Δαμασκηνοῦ Ἰωάννου Ἐγκώμιον Χρυσοστόμου σ. 296. Εἰς Χριστοῦ γέννησιν σ. 17. Ἐκδοσις ὀρθοδόξου πίστεως σ. 337. Κανόνες σ. 7, 22, 339, 340. Κεφάλαια σ. 337. Λόγοι σ. 318, 331 ἀρ. 26. Μέλη σ. 308, 310 ἀρ. 36.
- Δαμιλᾶς Ἀντώνιος βιβλιογράφος σ. 492.
- Δαμιανοῦ ἱερομονάχου Μέλη σ. 310 ἀρ. 36, σ. 311 ἀρ. 38.
- Δανιὴλ λαμπαδαρίου Μέλη σ. 310 ἀρ. 35, σ. 311 ἀρ. 37.
- Δανιὴλ προφήτου Ὁράσεις σ. 204.
- Δανιὴλ πρωτοψάλτου μέλη σ. 308, 310 ἀρ. 35, σ. 311 ἀρ. 38.
- Δανιηλῆς σ. 33.
- Δεβάρη Ματθαίου Περί συντάξεως ὀνομάτων σ. 31.
- Δεδεαγάτς σαντζακίου Ἕλληνες καὶ Βούλγαροι σ. 178.
- Δελβινάκι βορείου Ἠπείρου σ. 374.
- Δέλβινον (ἢ ἀρχαία Φοινίκη) σ. 152, 157, 158 κ. ε., 388, 396, 457 κ. ε.
- Δελτοῦρκος Ἰωάννης φιλέλλην Φλωρεντίνος σ. 297.
- Δημήτριος Ἄγγελος μαθητὴς Ἰωάννου Ἀργυροπούλου σ. 137.
- Δημήτριος Ἀκαρνάν βιβλιογράφος σ. 316 ἀρ. 45.
- Δημήτριος Φάριος σ. 154.
- Δημητρίου Βιζύης Περί Ἰακωβιτῶν καὶ Κατζιζαρίων σ. 334.
- Δημητρίου Γεώργιος λόγιος Ἀργυροκαστρίτης σ. 387.
- Δημητρίου κυρίου Μέλη σ. 311 ἀρ. 38.
- Δημοσθένους Ὀλυμπιακοὶ καὶ Φιλιππικοὶ σ. 206.
- Διδασκάλων ἀμοιβαὶ ἐπὶ τουρκοκρατίας σ. 199.
- Διδύμου Περί οἰσιῶν σ. 418.
- Διδύμου Ἐρμείου Εἰς Ἡερομίτας Σολομώντος σ. 23.
- Διονύσιος ἱερομόναχος μονῆς Διονυσίου σ. 332. ἀρ. 25.
- Διονυσίου Ἀλεξανδρείας Κανόνες ἐν ΙΕ σ. 333.
- Δοσιθέου Ἱεροσολύμων Περί πίστεως Γραικῶν σ. 319.
- Δούκαϊ ἐν Ἠπείρῳ ἀκρόπολις σ. 280, 288.
- Δούσκου μονῆς χειρόγραφα σ. 214.
- Δράμα 178. ἀρχιερεὺς αὐτῆς σ. 137.
- Δρομοκάτης Μιχαὴλ σ. 116 σημ. 3.
- Δρομοκάτης Παλαιολόγος Γεώργιος Βυζαντινὸς διοικητὴς Ἰμβρου σ. 116, 121.
- Δρομοκάτης Παλαιολόγος Δημήτριος σ. 117 σημ.
- Δυρράχιον σ. 153, 224, 372, 380.
- Δωδεκάνησα σ. 144 κ. ε., 150, 237.
- Δωδώνη σ. 276, 277, 370.
- Δωροθέου ἀββᾶ Ἀσκητικά σ. 343.
- Ἑβραϊκοὶ καὶ ἑλληνικοὶ ὕμνοι ἐκ Κερκύρας ἐν ΙΕ σ. 474.
- Ἑθνους καὶ λαοῦ διαφορά σ. 395.

- Εἰκασία. Ἴδε Ἰκασίας.
- Εἰθηναίου Κατὰ Βαλεντίνου σ. 336. Περί καρδίας σ. 418.
- Εἰλασσόνος ἀρχαιότητες σ. 231.
- Ἐλβασσάν σ. 376.
- Ἐλεούσης Παναγίας μονὴ ἐν Στρογγύλῳ σ. 243 σημ. 2.
- Ἕλληνας, Σέρβοι καὶ Βούλγαροι ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ σ. 179. Ἕλληνας ἔνομα σ. 370.
- Ἕλληνικά ἱστορήματα ἐν κώδιξ: Βρετανικὸν μουσεῖον σ. 483 κ. ε.
- Ἐμὸς Ἄγγελος σύνδικος κττιστικῆς Πελοποννήσου σ. 484.
- Ἐπιγράμματα σ. 302.
- Ἐπίδαμνος σ. 153, 372.
- Ἐπίδαυρου Λημηρᾶς ἐπισκοπῆς πρωτόκολλον ἐν ΙΕ σ. 481.
- Ἐπισκοπῆς ἐν Ἠπείρῳ γὰρος σ. 279.
- Ἐπιφανίου Κύπρου Εἰς Βίττα σ. 28. Εἰς ταφὴν Κυρίου σ. 14, 15, 18, 29.
- Ἐριγνεία Ἡερομιτῶν Σολομώντος σ. 23. Πανάρια σ. 10. Περί μέτρων καὶ σταθμῶν σ. 10.
- Ἐτανησοῦ πέρι ἐπιστολαί σ. 484. Ἴδε καὶ Ἰονίων νήσων.
- Ἐριγόνος ἔχθος σ. 111.
- Εὐαγγελίδου Α. ἀρχαιολογικαὶ ἐργασίαι: ἐν βορειοδυτικῇ Ἠπείρῳ σ. 278 κ. ε., 457 κ. ε.
- Εὐαγγελίου κώδικες σ. 295, 332, 401, 404, 405, 406, 409, 410, 413, 465.
- Εὐαγγελίου Ἐριγνεία Ἡερομιτῶν Σολομώντος σ. 23.
- Εὐβοίας ἄλωσις ὑπὸ Μωάμεθ σ. 123.
- Εὐγένιος Αἰτωλός. Ἴδε Γιαννούλης.
- Εὐμεργέτιδος μονὴ ἔξω τῆς Πόλεως σ. 317.
- Εὐηνος. Ἴδε Φιδάρης σ. 307.
- Εὐλόγιος Ἀλεξανδρείας σ. 334.
- Εὐσταθίου μεγάλου μαρτύριον ἐν ΙΕ σ. 471.
- Εὐφημιανὸς Ἰγνάτιος μοναχὸς σ. 258, 260.
- Εὐφρατὰ Οἶκος σ. 321.
- Εὐφροσύνη βιβλιογράφος σ. 348.
- Ἐφέσου Δανιὴλ σ. 350. ἐπίσκοπος σ. 303. μητροπολίτης ἀνταποκριτὴς Θεοφάνους Μηδείας σ. 259.
- Ἐφραϊμ Σύρου Ἀποσπάσματα ἐν ΙΕ σ. 475. Εἰς δευτέραν παρουσίαν σ. 341. Εἰς πόρνην σ. 13. Λόγοι σ. 14, 18, 25.
- Ζαγορίσκη Δαμιανοῦ Ζακυνθίου λόγος ἐπιτάφιος ἐν ΙΕ σ. 479.
- Ζακυνθος σ. 484. Ἴδε Ζαγορίσκη.
- Ζαλακώστας σ. 170.
- Ζάππαι σ. 159, 387 κ. ε.
- Ζάρακος ἔνομα σ. 199.
- Ζερβάτι ἐν Ἠπείρῳ σ. 279.
- Ζήρεϊά ἢ Κυλλήνη σ. 199.
- Ζίγναι ἐν Μακεδονίᾳ σ. 120.
- Ζυγαβηνοῦ Εὐθυμίου Πανοπλία σ. 22.
- Ζυγομαλᾶς Θεοδοσίος σ. 5 σημ.
- Ζυγὸς ἔρος Αἰτωλίας τὸ Μῆνον σ. 307.
- Ζωγράφοι Βυζαντινοὶ σ. 228. Ἴδε Παῦλος Ὑδρουνητός.
- Ζωγράφος Χρηστάκης σ. 337.
- Ζωναρᾶ Ἰωάννου Ἐξήγησις γνωμῶν καὶ τετραστίχων Γρηγορίου Θεολόγου σ. 186 (ἐν ΙΕ), 206. Ἐξήγησις Κανόνων σ. 21.
- Ζωσιμαῖα σχολὴ Ἰωαννίνων σ. 429, 431.
- Ζώτος Νικόλαος ἐπίτροπος Ἀρχιεπισκόπου Ἰωαννίνων σ. 402 κ. ε.
- Ἰθιτικοῦ Μέλη σ. 311 ἀρ. 38.
- Ἠπείρου ἀρχαία ἔρια σ. 133. ἀρχαῖοι τετρες καὶ βυζαντινὰ μνημεῖα σ. 276 κ. ε., 457 κ. ε. γεωγραφικὴ περιγραφή ὑπὸ Ποταγοῦ ἐν ΙΕ σ. 477. δεσπότης Νικηφόρος Ἄγγελος σ. 492. διάφορα Ἠπειρωτικά σ. 369 κ. ε. ἑλληνικαὶ τοπωνυμῖαι σ. 283. τουρκικαὶ λέξεις σ. 194, 443. Ἴδε Ἅγιοι Σαράντα, Ἀργυρόκαστρον, Ἀδριανουπόλεως, Ἀμβρακία, Ἄρτα, Βαϊνέτη, Βενετίας, Βραδέτο, Γελλήνιτ,

Γενοβέλι, Δελβινάκι, Δέλβινον, Δούκαϊ, Ἐπισκοπὴς, Ζερβάτι, Ἑπειρώται, Ἰωάννινα, Καλογοραντζῆ, Κασώπης, Κεστοράτι, Κηρημίτσας, Κιουτέζας, Κοκιμέας, Κολόνια, Κόνιτσα, Κοριτσά, Κούρεντα, Κουκλές, Κουσουλιανη, Λάμποβον, Λέκλας, Λιασκοβέτζι, Λιασκοβίκι, Μεσοποτάμου, Μέτζοβον, Μπόρσι, Νεγρίδες, Νιβίτσις, Νικοπόλεως Ὀγγιμοσ, Πάπιγκο, Παραμυθία, Πάργα, Πικέρνη, Πρέβεζα, Πρεμετή, Πύλιουρη, Πωγώνιον, Ραβένιας, Σαλιαρῆς, Σαρακηνίστας, Σύγγονοι, Σούλι, Συρράκον, Σωφράτικα, Τατζάτες, Τεπελένιον, Τόκκοι, Φοινίκη, Χιμάρα, Χοταχόβα, Ὄρικόν.

Ἑπειρώται Αἰγύπτου, Ἀμερικῆς, Ὀγγιχαρίας, Πολωνίας, Ῥωσίας, Σουδάν σ. 378. καταλείποντες κληροδοτήματα σ. 374 κ. ε. Ἴδε καὶ Ἰάκωβος ἱερομόναχος, Κωνσταντῖνος ἱερεὺς, Χαρο...

Ἡρακλείας Κάλλιστος σ. 350.

Ἡρωδιανῶ Ἱστορίαι σ. 318.

Ἡσαΐας Πισσιος γλύπτης σ. 71.

Ἡσαίου προφήτου Ἀποσπάσματα 292.

Θαλασσίου πρεσβυτέρου Ἐκκτοντάδες σ. 313.

Θάσος σ. 121, 122.

Θεμιστοκλέους Περὶ φιλίας σ. 292.

Θεοδωρήτου Κύρρου Ἐρασιματῆς σ. 27. Περὶ προνοίας σ. 306. Ὑπομνήματα σ. 290.

Θεοδώρου Στουδίτου Κατήχησις σ. 14.

Θεοδώρου Τήρωνος μαρτύριον σ. 11.

Θεοφάνους Μηδείας Ἐπιστολαὶ σ. 253 κ. ε. Πρὸς Ῥαὴλ σ. 275.

Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας Κανόνες σ. 334.

Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας Ἑρμηνεῖα Εὐαγγελίων σ. 205.

Θεσσαλίας γεωγραφικὴ περιγραφή ὑπὸ Ποτχοῦ ἐν ΙΕ σ. 477. γεωργοὶ σ.

216 κ. ε. τριφυλικὰ Ἀλλή κ. ε. σ. 218.

Θεσσαλονίκης ἀλώσις ὑπὸ Τούρκων σ. 196. ἀρχιεπίσκοπος σ. 393. βιλαιτίου Ἑλληνας καὶ Βούλγαροι σ. 178. βυζαντινὸν μουσεῖον σ. 365. Ἰσιδωρος σ. 215. Ἰωάννα Ἀργυρόπουλος σ. 355. ναοὶ καὶ μνημεῖα σ. 230. Νίφων Β' σ. 350. τοπογραφία καὶ ἱστορία ὑπὸ Τατγαλί σ. 361 κ. ε. Ἴδε καὶ Βλαταίων.

Θηκαρῶ Εὐχαὶ ἐν ΙΕ σ. 476.

Θωμᾶ ἀποστόλου πράξεις καὶ πολιτεία ἐν Ἰνδία ἐν ΙΕ σ. 331, 29.

Θωμᾶ μαγίστρου Ὀνομάτων ἀττικῶν ἐκλογὴ ἐν ΙΕ σ. 188.

Ἰακωβάτου Γεωργίου (Κεραλλῆνος) Δικηαρτυρία ἐν ΙΕ σ. 480.

Ἰάκωβος ἱερομόναχος βελισσογράφος Ἑπειρώτης σ. 411.

Ἰάκωβος ἑ τῆς θεολογικῆς διδασκαλίας σ. 487.

Ἰατρείδου Α. τοῦ ἐκ Καρπενησίου Ἱστορικαὶ σημειώσεις σ. 314.

Ἰατρόπουλος Δημήτριος σ. 192.

Ἰατροσόφιον ἐν ΙΕ σ. 184.

Ἰβραῖμ πασσᾶς Βερατίου σ. 375.

Ἰγνατίου σκευοφύλακος μεγάλης ἐκκλησίας Ἀμφίθετος ἐν ΙΕ σ. 183.

Ἰερεμίας Β' Κωνσταντινουπόλεως σ. 294, 355. ἐπιστολὴ αὐτοῦ εἰς Κρούσιον σ. 486 κ. ε. σιγγίλιον σ. 135 κ. ε.

Ἰεροθέου μοναχοῦ τοῦ ἐν Σμύρνη Χριστιανὸς κατηγορούμενος σ. 189.

Ἰερόκλις ἐξ Ἀγράφων Ἀναγνώστης, Θεοδόσιος, Νικόλαος, Σωτήριος σ. 490.

Ἰησοῦ υἱοῦ Σιράχ Σοφία σ. 19.

Ἰθάκης περὶ ἔγγραφα σ. 492.

Ἰκασίας (Εἰκασίας) Ἰαμβοὶ σ. 197.

Ἰλλυριοὶ σ. 153 κ. ε., 373.

Ἰμβρος ὑπὸ Τούρκους σ. 115 κ. ε. Ἰμβρου Δωρόθεος σ. 114, 126. Ἴδε Γατελοῦζοι.

Ἰονίων νήσων γεωγραφικὴ περιγραφή ὑπὸ Ποτχοῦ ἐν ΙΕ σ. 477. Ἴδε καὶ Ἑπτανήσου.

Ἰουστινιανοῦ χρυσόβουλλον σ. 334.

Ἰουστίνου φιλοσόφου Ἐρωταπόκρисиς σ. 290.

Ἰππολύτου Θηβαίου Ἑρμηνεῖα Παροιμιῶν Σολομῶντος σ. 28. Χρονογράφιον σ. 313.

Ἰσαάκ Σύρου (ἀββα) Ἀποσπάσματα ἐν ΙΕ σ. 475, 476.

Ἰσαύρων Ἐκλογαὶ σ. 257.

Ἰσιδωρος Ῥωσίας σ. 55.

Ἰσιδώρου ἀγίου Περὶ ἀνυστάσεως σ. 10.

Ἰσοκράτους Πρὸς Δημόκλον σ. 292.

Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας κώδικες σ. 181, 329, 470.

Ἰωάννης παπίσης ἐπίγραμμα σ. 302.

Ἰωάννης νεομάρτυς ἐκ Βερχωρίου σ. 314.

Ἰωαννίδου Δημητρίου Θούριον σ. 190.

Ἰωάννινα σ. 372. τὸν 15' αἶωνα σ. 399. Ἰωαννίνων Ἀγγλος πρόξενος Γεώργιος Φορέστης σ. 484. Ἀρχιμανδρεῖον καὶ κώδικες αὐτοῦ σ. 398 κ. ε. ἐπιστολαὶ αὐτοῦ σ. 484. κώδικες αὐτοῦ σ. 195, 491 κ. ε. λήμνησ πῆξις σ. 434. μητροπολίτης Γρηγόριος σ. 432, 433, 436, 438, 439, 441 (καὶ Βελλῶς) Παρθένιος σ. 404. Σωφρόνιος σ. 424, 425, 430, 431. νεομάρτυρων σ. 195. προίκες πολυτελεῖς σ. 194. Ἴδε καὶ Ἀλλῆς πασσᾶς, Γεωργιος νεομάρτυς, Ζωσιμαία, Καρατζᾶς, Λόντος, Μανάρης, Μελέτιος, Μιτσακέλι, Πιζάνη.

Ἰωάννου Βιζύης Μάλη σ. 361, 37, 38.

Ἰωάννου Εὐβοίας Λόγος ἐν ΙΕ σ. 473.

Ἰωάννου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Νηστευτοῦ Κανόνες σ. 9, 385. Λόγος ἐν ΙΕ σ. 331, 24.

Ἰωάννου πρωτοψάλτου Μάλη σ. 310 ἀρ. 35, 37, 311, 38, 312, 34.

Ἰωάννου Φιλοπόπου Περὶ δικτονομιῶν σ. 344.

Ἰωάσαφ Μάλη σ. 310 ἀρ. 36.

Ἰωσήφ Κανόνες Ὀκτωήχου σ. 22.

Καβάλλα σ. 178.

Καβάσιλας Νικόλαος ὁ Χαμαετός σ. 215.

Καϊάφα Ἰλαίας σ. 491. Κρήτης σ. 491.

Καλέργης Δ. σ. 176 κ. ε.

Καλλίδρομον ὄρος. Ἴδε Ὄξεϊα.

Καλλινίκου Β' Κωνσταντινουπόλεως Συνοδικὸν γράμμα σ. 301.

Καλογοραντζῆ ἐν Ἑπειρῶ βυζαντινὰ ἀρχαιότητες σ. 462.

Καλυδῶνος ἐρείπια πλησίον χωρίου Κούδελον σ. 307.

Καντακουζηνὸς Θεόδωρος πρέσβυς Μανουήλ Παλαιολόγου ἐν Παρισίοις σ. 255.

Καντακουζηνὸς Ἰωάννης σ. 347.

Καντακουζηνοῦ Μιχαήλ κώδικες ἐν Ἀγγιᾶ σ. 132.

Καπανδρίτης Σκουτάριος Γεώργιος σ. 195 κ. ε.

Καππαδοκίας ὑπόγειοι ἐκκλησιαὶ σ. 366 κ. ε.

Καραϊσκάκης Γεώργιος σ. 289.

Καρατζᾶς Δημήτριος ἱερεὺς Ἰωαννίτης σ. 399 κ. ε.

Κάρολος 5' Γαλλίας λαμβάνει παρ' Ἰωάννου Ζ' Παλαιολόγου δικαίωματα Βυζαντίου σ. 248 κ. ε.

Καρπενήσιον σ. 303. Ἴδε καὶ Ἰατρείδου, Νόστιμον.

Καρύκη Μάλη ἐν ΙΕ σ. 190.

Καρυοφύλλης Γεώργιος κτήτωρ κώδικος σ. 22.

Καρυοφύλλης Ἰωάννης σ. 4.

Κασίνου ὄρους μονῆς ἑλληνικοὶ κώδικες σ. 343 κ. ε.

Κάσιτζας Θεόδωρος σ. 407.

Καστανοφύλλης Κύριλλος ἡγούμενος Προυσοῦ σ. 300, 315 ἀρ. 40, 317. βελισσογράφος σ. 314. γονεῖς αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ σ. 314. ἐπιστολαὶ σ. 307. λόγοι σ. 317. σημείωμα σ. 314.

Κασώπης ἐν Ἠπειρῷ ἐρείπια σ. 231.
 Κατάπολα Πάρου σ. 234.
 Καταρτιστὴ Δημητρίου Γενική ἱστορία σ. 489.
 Κάτωνος γνωμῶν μετάφρασις Πλανούδη 183 (ἐν ΙΒ), 306, 415.
 Κεδρηνοῦ διόρθωσις σ. 198. στίχοι παραγνωρισθέντες σ. 197.
 Κεραμέως Παπαδοπούλου Ἀθανασίου νεκρολογία σ. 234.
 Κερκύρας ἀνκοκαφαί σ. 231 κ. ἐ. κρητικὸι οἶκοι σ. 449 κ. ἐ. Ἴδε καὶ Ἐβραϊκαί.
 Κεστοράτι ἐν βροσίῳ Ἠπειρῷ σ. 387.
 Κέφαλος ἄκρα Ἰμβρίου σ. 119.
 Κεφαλληνία τῆ 1806-10 σ. 485. Κεφαλληνιακά σύμμικτα Τσιτσέλη σ. 235. Ἴδε καὶ Bosset, Ἰακωβίτου, Κομποθέκρου, Κοντομίχαλος, Λαγκούση, Λιβαδά, Ξυδιᾶ.
 Κηρημίτσα χωρίον Ἠπείρου σ. 431.
 Κιγάλας Ἱερώνυμος καὶ Ἰλαρίων σ. 4.
 Κιουτέζας ἐν Ἠπειρῷ πολυγωνικὸν τεῖχος σ. 288.
 Κλαδᾶ Ἰωάννου Μέλη σ. 190 (ἐν ΙΕ), 308, 310 ἀρ. 36. 311 ἀρ. 37, 38.
 Κλαπατζάρης Κοντομιχάλης σ. 22.
 Κοζάνη. Ἴδε Σακελλαρίου Γεωργίου.
 Κόκκος Φραγκίσκος σ. 4.
 Κοκομέας ἠπειρωτικῆς μονῆς χειρόγραφον Εὐαγγέλιον σ. 465 κ. ἐ.
 Κολώνια βορείου Ἠπείρου σ. 396.
 Κομήτης (1882) σ. 422.
 κομιμάτια τὰ πλήρη τετράδια κώδικος σ. 246.
 Κομποθέκρου Σπυριδωνος Κεφαλληνίας βιογραφία ἐν ΙΕ σ. 478.
 Κόνιτσα Ἠπείρου σ. 380. χωρίον αὐτῆς Λούζικο σ. 424.
 Κονταρῆς Νικόλαος σ. 22.
 Κοντομίχαλος ἀρχιερεὺς Κεφαλληνίας κακίζεται ἐν ΙΕ σ. 287.
 Κορίνθου μητροπολιτικὸς θρόνος σ. 303.
 Κοριτσά σ. 157, 160 κ. ἐ., 381 κ. ἐ.,

396. μητροπολιτικὸς θρόνος σ. 382, 388. Νεόφυτος σ. 381, 387.
 Κορομίστα ἐν Μακεδονίᾳ σ. 135, 136.
 Κορυθαλλέως Θεοφίλου Εἰς σφαιρικὴν καὶ γεωγραφικὴν σ. 305. Εἰς φιλοσοφίαν σ. 303. Ἐπιστολαί σ. 301, 317.
 Κορώνη Ξένου Μέλη σ. 308, 310 ἀρ. 35, 36. 311 ἀρ. 37, 38. 312 ἀρ. 39.
 Κορωπίου νεὸς Κοιμήσεως σ. 234.
 Κοσινίτζης ἐν Μακεδονίᾳ μονή σ. 135 κ. ἐ.
 Κοσμᾶ Ἱεροσολυμίτου Κανόνες σ. 7, 22, 339, 340.
 Κοσμᾶς βεστήτωρ σ. 343.
 Κοσμᾶς Ἰσαπόστολος σ. 314, 303. Ἴδε καὶ Χρῦσανθος.
 Κοτζώνης Στυλιανὸς κτήτωρ κώδικος σ. 473.
 Κουέκκιος (Quetsch) Γρηγόριος, ἱατρὸς ἐν Νυρεμβέργῃ σ. 322 κ. ἐ.
 Κουκλές χωρίον Ἠπείρου σ. 440.
 Κουκουζέλη Ἰωάννου Μέλη σ. 190 (ἐν ΙΕ), 308, 311 ἀρ. 38. 316.
 Κουκουζέλη Ἰωάννου Μέλη σ. 312 ἀρ. 39.
 Κούρεντα Ἠπείρου σ. 433.
 Κουσουλιανη χωρίον Ἠπείρου σ. 428, 433.
 Κουτσόβλαχοι Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας σ. 166 κ. ἐ.
 Κρήτη σ. 30. ἀνθρωπολογικὴ μελέτη ἐν αὐτῇ σ. 365. ἀρχοντικοὶ οἶκοι αὐτῆς σ. 450, 451. ἐπίτροπος Βενετὸς Παύλος Νάγης σ. 483. ἱεροδιάκονος διδασκαλὸς Κυπριανὸς σ. 187. οἶκοι ἐν Κερκύρα σ. 491. τοπωνυμία Κατάφα σ. 491. Ἴδε Κυδωνία, Στανίλα, χειροβομβίδες, Χωριομοναστήρι.
 Κριντζοπούλα σ. 22.
 Κριτόβουλος Ἰμβρίου σ. 116, 118. κύριος Ἰμβρίου σ. 120 κ. ἐ.
 Κριταβούλου Μητροφάνους (τοῦ ἐκ Βερροίας) Γραμματικὴ ἀπλοελληνικὴ σ. 327 κ. ἐ. Ἐπιστολαὶ ἀνάκδοτοι σ. 322 κ. ἐ., 328.

Κρούσιος Μαρτίνος σ. 486 κ. ἐ.
 Κρυστάλλης (Κωνσταντίνος) σ. 170.
 Κυδωνίας Δημήτριος σ. 134.
 Κυδωνία ἐπαρχία Κρήτης σ. 30.
 Κύκκου μονῆς ἐν Κύπρῳ κώδικες σ. 201 κ. ἐ. Ἴδε καὶ Ναθαναήλ.
 Κύπρος. Ἴδε Ἀρνάλδα, Βουστρωνίου, Βραζύμη, Κύκκου, Πάφου, Συγγλητικός.
 Κύριλλος Ὁ Κωνσταντινουπόλεως σ. 302.
 Κυρίλλου Ε΄ Κωνσταντινουπόλεως Κατὰ Ἰουδαίων 317. σιγγίλιον αὐτοῦ.
 Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας Εἰς τοὺς τρεῖς παιδας σ. 28. Κανόνες σ. 339. Κεφάλαια σ. 336. Πρὸς Ἑρμείαν σ. 337.
 Κυρούση Γεωργίου Παραδείγματα εἰς συμβαλλόμενα σ. 305.
 Κωλέττης Ἰωάννης σ. 170.
 Κωνσταντίνος ἱερεὺς, βιβλιογράφος Ἠπειρώτης σ. 407.
 Κωνσταντίνου ἐξ Ἀγγιάλου Μέλη ἐν ΙΕ σ. 190.
 Κωνσταντίνου Μονομάχου στέμμα σ. 209.
 Κωνσταντινουπόλεως γαμικὰ τέλη Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων σ. 493. Ξενῶν σ. 127, 129 κ. ἐ. πάτρια σ. 11. πύλαι σ. 482. πατριάρχαι. Ἴδε Γαβριήλ Γ΄, Γενναδίου Α΄, Γρηγόριος Ε΄, Ἱερεμίου Β΄, Ἰωάννου, Καλλινίκου Β΄, Κύριλλος, Κυρίλλου Ε΄, Μάξιμος Β΄, Μεθοδίου, Μητροφάνους Γ΄, Νείλου, Νεόφυτος Η΄, Νικολαίου Α΄, Παΐσιου, Συμεὼν, Σχολάριος, Γερασίου.
 Κωττούνης Ἰωάννης ἐκ Βερροίας σ. 4.
 Λαγκαδᾶ Πελοποννήσου σ. 134.
 Λαγκούση Χαριλάμπους Κεφαλληνος Γραμματικὴ φιλοσοφία ἐν ΙΕ σ. 472.
 Λαιμοκοπία (Γούμελη Χισάφ) σ. 483.
 Λάμπροβον σ. 159, 459, 387.
 Λάμπρου Σπυρ. ἐκδόσεις σ. 229.
 Λαοῦ καὶ ἔθνους διαφορά σ. 395.

Λαρίσης Διονύσιος σ. 301. πολυτελεῖς προίκες σ. 194.
 Λάσκαρις Κωνσταντίνος σ. 124.
 Λατρηνὸς πολυέλεος σ. 348.
 Λειμῶνος μονὴ ἐν Λέσβῳ σ. 243.
 Λεῖψανα ἅγια σ. 33.
 Λέκλης ἐν Ἠπειρῷ ἀρχαῖον τεῖχος σ. 288.
 Λεοντίου Βουλγαρίας Κανόνες σ. 334.
 Λέοντος Σοφοῦ Κεφάλαια καὶ ἠδάριον σ. 216. Χρησμοὶ σ. 202, 296.
 Λεπενοῦ ἐν Αἰτωλίᾳ σ. 303.
 Λέσβου ἀνὸςπαρτον χωρίον Sauro σ. 253.
 Λήμνου ἀρχαῖα σ. 232, 365. Γατελοῦζοι σ. 118. Δρομοκάτης σ. 120, 121. κατάληψις ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Ἀσάνη σ. 113 κ. ἐ.
 Λητζᾶς. Ἴδε Λιτζᾶς.
 Λιασκοβέτζι Ζαχορίου ἐν Ἠπειρῷ. κανονισμὸς προικῶν ἐν αὐτῷ σ. 189, 193.
 Λιασκοβίκι βορείου Ἠπείρου σ. 377, 385, 396, 477.
 Λιβαδά Γερασίμου Κεφαλληνος βιογραφικαὶ σημειώσεις ἐν ΙΕ σ. 479.
 Λιβανίου Λόγοι σ. 292.
 Λικίνιος Νικόλαος ἱερεὺς σ. 17.
 Λιτζᾶς (Λητζᾶς, Λητοῦζας) καὶ Ἀγράφων Γρηγόριος σ. 301. Διονύσιος σ. 310 ἀρ. 36. Δοσίθεος σ. 310 ἀρ. 36. Λουκάς σ. 234, ἐπίσκοποι σ. 301, 314. ἔτυμον τοῦ ὀνόματος σ. 308.
 Λόντος Ἀνδρέας πρόξενος ἐν Ἰωαννίνοις σ. 421.
 Λούζικο χωρίον Κονίτης σ. 424.
 Λουκιανοῦ βίος ἐν ΙΕ σ. 187. Διάλογοι σ. 187, 305. Ἐνύπνιον ἐν ΙΕ σ. 183.
 Λουλουδάκης Ἡλίας τοῦ Εὐαγγέλου κτήτωρ κώδικος σ. 184.
 Λυκουσιᾶδος (Λευκουσιᾶδος) μονὴ Ἐλεούσης σ. 346.
 Λυσίου Παλατίνος κώδιξ σ. 241 κ. ἐ.
 Μαγουλά Κωνσταντίνου Μέλη σ. 310 ἀρ. 36.

Μακαρίου Αιγυπτίου διηγήσεις ἐν ΙΕ σ. 331, 28.
 Μακεδονία. Ἴδε Λίκατερίνης, Ἀμφιπόλεως, Βαρδάρων, Βέρροια, Βοδενῶν, Βρανόκαστρον, Γευγελή, Δρίμα, Ἐριγόνος, Ζίχναι, Θεσσαλονίκης, Καβάλλα, Κοζάνη, Κοριτσά, Κορομίστα, Κοσινίτζης, Κωττούνιος, Μοναστήριον, Πελαγονίας, Πέλλης, Σέρραι, Στρομνίτσης, Φιλίππων.
 Μαλαξοῦ Μανουὴλ Νομοκάνων σ. 291.
 Μανάρης Σπυριδων καθ' ἡγήτης Ἰωαννῶν σ. 427, 429.
 Μάνης περὶ ποίημα Νιφάκη σ. 489.
 Μάξιμος Β' Κωνσταντινουπόλεως σ. 349.
 Μαξίμου ἁγίου Κανόνες ἐν ΙΕ σ. 333. Κεφάλαια σ. 337.
 Μαξίμου Πελοποννησίου Ἐγχειρίδιον ἐν ΙΕ σ. 471. Ἐξήγησις Ἀποκαλύψεως σ. 293.
 Μάρκου Ἀθηναίου βίος σ. 203.
 Μάρλαος ἢ Μαλατί ἕως Αἰτωλίας σ. 307.
 Ματάλα Ἀθ. διαγωνισμὸς περὶ ἱστορίας Σπάρτης σ. 236.
 Μαυροκορδάτου Ἀλεξάνδρου Εἰς Ἀριστοτέλην σ. 206. Ἐπιστολαὶ σ. 290.
 Μαχαλᾶς Αἰτωλίας σ. 316 ἄρ. 45.
 Μέγα Δένδρον Αἰτωλίας, πατρὶς Κοσμᾶ Ἰσκαποστόλου σ. 314.
 Μεγάλη Ἀντίληψις μονῆ Θεοτόκου σ. 202.
 Μεθοδίου Α' Κωνσταντινουπόλεως Περὶ τῶν ἀρνησάμενων σ. 10.
 Μεθοδίου Πατέρων Λόγοι σ. 203. Κρησμοὶ σ. 296.
 Μεθώνης ἄλωσις ὑπὸ Μοροζίνῃ σ. 484.
 Μελέτιος ἡγούμενος Ἐλευθέρσης Ἰωαννῶν ἐπίσκοπος (Περιστεράς) σ. 441.
 Μελετίου ἱερομονάχου Σιναΐτου Μέλη σ. 308, 310 ἄρ. 35, 311 ἄρ. 38.
 Μέλη ἐκκλησιαστικά σ. 189 (ἐν ΙΕ), 190 (ἐν ΙΕ) 208, 308, 309-312.
 Μελχισεδέκ ἐπισκόπου Μέλη ἐν ΙΕ σ. 190.

Μενάνδρου γνῶμη σ. 9.
 Μεσοποτάμου ἐν Ἠπείρῃ Ἅγιος Νικόλαος καὶ ἀρχαῖα σ. 462 κ. ε.
 Μεταξῶς Νίρων σ. 414.
 Μέτζοβον ἐν Ἠπείρῃ σ. 170, 426.
 Μηδεΐας Θεοφάνους Ἐπιστολαὶ σ. 258 κ. ε.
 Μηνῶν ἀρχαῖα ὀνόματα παρὰ νεωτέρους Ἕλλησι σ. 326.
 Μητροφάνους Κανόνες Ὀκτωήχου σ. 22.
 Μητροφάνους Γ' Κωνσταντινουπόλεως Ἐπιστολαὶ σ. 398 κ. ε.
 Μητιῶ γυναικείον ὄνομα σ. 364.
 Μητρονυμῖαι σ. 490.
 Μικρᾶς Ἀσίας ἐξερεύνησις σ. 367 κ. ε.
 Μίλλερ Οὐίλλιαμ ἔργα σ. 358.
 Μιτσκέλι ἕως Ἰωαννῶν σ. 430, 435, 442.
 Μοιρογνωμόνιον σ. 492.
 Μολοσσοὶ σ. 371.
 Μολυβδίδος χρῆσις τῷ 1672 σ. 340.
 Μοναί. Ἴδε Ἀγαθή, Ἅγιον ὄρος, Ἀντίληψις, Βλαταίων, Δούσκου, Ἐλευθέρσης, Εὐεργετίδος, Κασίνου, Κοκαριέας, Κοσινίτζης, Κύκκου, Λειμῶνος, Λυκουσιάδος, Ξάνθης, Ξηροποτάμου, Προυσοῦ, Ρεβένιας, Ρουπακιοῦ, Σάμου, Σκουρτάδων, Ταξιαρχῶν.
 Μοναστήριον Μακεδονίας σ. 177. βλακετίου Ἕλληνας καὶ Βούλγαροι σ. 178.
 Μονάχου Ἀκαδημίας Σύνταγμα ἑλλην. μεσαιωνικῶν ἐγγράφων σ. 236 κ. ε.
 Μονδροϊωάννης σ. 408.
 Μονεμβασίας Χρονικὸν σ. 21.
 Μορέας. Ἴδε Πελοποννήσου.
 Μοροζίνης (Φραγκίσκος) κυριεῖαι Ναβαρρίνον καὶ Μεθώνην σ. 484.
 Μοσχονήσια σ. 181.
 Μοσχόπολις σ. 157, 159, 382, 383 κ. ε. τυπογραφεῖον αὐτόθι σ. 160, 384. Ἴδε Σίνα.
 Μοσχοπούλου Μανουὴλ Διγύματα σ. 444. Γραμματικὴ σ. 491.

Μουλβία γέφυρα ἐν Ῥώμῃ σ. 45, 69, 71.
 Μουχτάρ υἱὸς Ἀλλῆ πασᾶ σ. 375.
 Μπάγκας Ἰωάννης σ. 161, 382.
 Μπαλασιῦ, ἱερέως καὶ νομοφύλακος, πρωτοκηρῆτις τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Μέλη σ. 190 (ἐν ΙΕ), σ. 308, 310 ἄρ. 35, 36, 311 ἄρ. 37, 38, 312 ἄρ. 39, 316.
 Μπάρκοσης (Βάρκοσης) ἐξ Ἰωαννῶν σ. 185.
 Μπερεκέτη Πέτρου Μέλη σ. 190 (ἐν ΙΕ), 308, 310 ἄρ. 36, 311 ἄρ. 38, 312 ἄρ. 39.
 Μπόρσι ἐν Ἠπείρῃ ἀκρόπολις ἀρχαῖα σ. 279, 283.
 Μπότσαρη Χρυσούλα σ. 495.
 Μπότσαρης Μῆρκος σ. 494. ἀλβανοελληνικὸν λεξικὸν αὐτοῦ σ. 377.
 Μπουκουβάλα Ἀθανασίου ἐπιστολαὶ σ. 484.
 Μύηρον. Ἴδε Ζυγός.
 Μυτιληναίου Δημητρίου Μέλη σ. 310 ἄρ. 36.
 Μυτιλήνη σ. 151, 251, 254, 255. ἀρχαιότητες ἐξ αὐτῆς σ. 118, 233, 365. Γατελοῦχοι θυνάσται σ. 118. Ἴδε καὶ Λέσβου.
 Μωάμεθ Α' ἑλληνικὴ ἐπιστολὴ σ. 11.
 Ναβαρρίνου ἄλωσις ὑπὸ Μοροζίνῃ σ. 484.
 Ναζιανζοῦ Πανάρετος ἐπίτροπος τοῦ Ἰωαννῶν σ. 435, 436, 437.
 Ναθαναὴλ Κυκκιώτης βιβλιογράφος σ. 204.
 Νάξος. Ἴδε Χρῦσανθος.
 Ναρνίαις ἐν ἀκρόπολει κάρνα ἁγίου Ἀνδρέου σ. 38 κ. ε.
 Ναύπακτος σ. 307. Ἴδε Ταφιῖση.
 Ναυπλίου Γρηγόριος σ. 475.
 Ναγράδες ἐν Ἠπείρῃ. Σχολεῖον σ. 380.
 Νείλου Νουθεσίαι σ. 306. Στίχοι σ. 318.
 Νείλου Κωνσταντινουπόλεως σιγίλλιον σ. 346.

Νεμεσίου Ἐδέσης Κεφάλαια σ. 417.
 Νεοπολίδης Ἀναστάσιος βιβλιογράφος ἐξ Ἀρτης σ. 316 ἄρ. 45.
 Νεόφυτος Η' (πρῶτη) Πελαγονίας, πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως σ. 435.
 Νεόφυτος Πελοποννήσιος σ. 297.
 Νερούτσου Τάσσου Δημητρίου Χριστιανικαὶ Ἀθήναι ἐν ΙΕ σ. 190.
 Νέστου γραμμὴ συνόρων σ. 177.
 Νιβίτσης ἐν Ἠπείρῃ Εὐαγγέλιον σ. 465 κ. ε.
 Νικήτα Ἡρακλείας Ἐξήγησις Κανόνων Δεμασκηνοῦ σ. 339.
 Νικήτα Σεργῶν Ἐξήγησις Γρηγορίου Θεολόγου ἐν ΙΕ σ. 186.
 Νικηφόρου Βοτανειάτου χρυσόβουλλον σ. 237.
 Νικοδήμου Ἀγιορείτου βιογραφικαὶ σημειώσεις καὶ συγγράμματα σ. 315.
 Νικολαίου Α' Κωνσταντινουπόλεως Ποίημα πρὸς τὸν πρῶτον τοῦ Ἁγίου ἕρους σ. 9.
 Νικοπόλεως ἀνσκαφῆ σ. 234, 276, 279, 365, 372.
 Νιφάκη κώδιξ σ. 489.
 Νομοκάνονες σ. 201, 203, 208, 291, 293, 298, 303, 314.
 Νάστιμον χωρίον Καρπενησίου σ. 307.
 Νοταρᾶς Νικόλαος πρέσβυς Μανουὴλ Παλαιολόγου εἰς Παρισίους σ. 255.
 Ντουρος Ζῶτος εὐεργέτης Πρεμετῆς σ. 389.
 Ξάνθης μονῆ Παναγίας Ἀρχαγγελιωτίσσης σ. 348.
 Ξανθοπούλου Νικηφόρου Καλλίστου Ἑρμηνεῖα Ὀκτωήχου σ. 207.
 Ξένος. Ἴδε Κορώνη.
 Ξενοφῶντος Κύρου Παιδεία σ. 304.
 Ξενοφῶντος συγκλητικῶ καὶ γυναικῶς Μαρίας βίος σ. 203.
 Ξηροποταμιοῦ Στεφάνου Μέλη σ. 308, 311 ἄρ. 37.
 Ξηροποτάμου μονῆς ἀγιορειτικῆς χρυσόβουλλα σ. 489.

Ξυδιᾶ Νικολάου Κεφαλλήνος σάτυρα
ἐν ΙΕ σ. 480.

Ὁγγησμος (Ἄγιοι Σαράντα) ἐν Ἠπει-
ρω σ. 278.

Ὁδησοῦ γραικικῆς κοινότητος ἐπι-
στολή ἐν ΙΕ σ. 481.

Ὁθρυς. Ἴδε Βελοῦχι.

Ὁθωμανικῆς αὐτοκρατορίας καταρ-
ρευθῆσης ἱστορία ὑπὸ Οὐίλλιαμ Μίλ-
λερ σ. 356 κ. ἐ.

Ὁθωναῖος Ν. καὶ κειμήλια Ἠπείρου
σ. 277.

Ὁκτώηχος σ. 21, 207.

Ὁλόχαρις ἀνύπαρκτος λέξις σ. 196.

Ὁλυμπιοδώρου Ἑρμηνεῖα Παροιμιῶν
Σολομῶντος σ. 28.

Ὁμήρου Ἰλιάς ἐν Κασίμη δρεϊ σ. 344.
κῶδιξ σ. 205.

Ὁνόματα γυναικεία. Ἴδε Ἀγόρω, Μη-
τιῶ, Χαΐδω.

Ὁξεία τὸ Καλλίδρομον δρος σ. 207.

Ὁρσίνη Ῥιχάρδου ἔγγραφοι περὶ Ἰ-
θάκης σ. 492.

Ὁύγγαρίας Ἠπειρώται σ. 378.

Ὁύγγροβλαχίας ἡγεμόν Ῥάβουλας σ.
301.

Πάγγαιον σ. 178.

Παῖσιος ἀρχιερεὺς Σιναΐτης σ. 413.

Παῖσιου Κωνσταντινουπόλεως σιγίλ-
λιον σ. 314.

Παῖσιου Προύσης περὶ κρίσεως σ. 15.

Παλαιογραφία ἐλληνική Gardthau-
sen σ. 225 κ. ἐ.

Παλαιολογίγη Βιρήνη. ὡς μοναχὴ Εὐ-
λογία, ἀδελφὴ Μιχαήλ Παλαιολόγου
σ. 317.

Παλαιολόγοι σ. 372. ἐξ Ἀθηναίων σ. 202.

Παλαιολόγος. Ἴδε Δερμοκάτης.

Παλαιολόγος Ἀνδρέας ἐκχωρεῖ τὰ δι-
καιώματα Βυζαντίου εἰς Κάρολον Ἡ'
Γαλλίας σ. 356 κ. ἐ.

Παλαιολόγος Ἀνδρόνικος Β'. Χρυσό-
βουλλα αὐτοῦ σ. 346, 489.

Παλαιολόγος Δημήτριος δεσπότης Πε-
λοποννήσου σ. 121 κ. ἐ., 124, 125,
134.

Παλαιολόγος Θωμᾶς δεσπότης Πελο-
ποννήσου σ. 34 κ. ἐ.

Παλαιολόγος Ἰωάννης Ζ' σ. 250 κ. ἐ.

Παλαιολόγος Κωνσταντῖνος δεσπότης
Πελοποννήσου καὶ εἴτα αὐτοκράτωρ
σ. 40 σημ., 118, 119, 134. χρυσόβουλ-
λον αὐτοῦ σ. 235 κ. ἐ.

Παλαιολόγος Μανουὴλ αὐτοκράτωρ
σ. 134, 255 κ. ἐ. Λόγοι καὶ Κανόνες
αὐτοῦ σ. 20.

Παλαιολόγου Μιχαὴλ Αἰνίγμα σ. 445.

Παλαμᾶς Παναγιώτης διδάσκαλος Με-
σολογγίου σ. 292, 320.

Πάμυριλος Ἰωάννης ἄνδριος σ. 4.

Παναιτωλικὸν νῦν Ἀραποκέφαλο σ. 389.

Πανάρετος Ἀντώνιος μαθητὴς Ἰωάν-
νου Ἀργυροπούλου σ. 127.

Πανάρετος Ἰωάννης, ἰατρός, μαθητὴς
Ἰωάννου Ἀργυροπούλου σ. 127.

Πᾶνος Ἀναστάσιος Ἀναγνώστης βι-
βλιογράφος σ. 182.

Παντελίδου ἀρχαιολογικὴ συλλογὴ ἐν
Λήμνῳ σ. 365.

Παντολέοντος πρεσβυτέρου εἰς ὕψι-
σιν Σταυροῦ σ. 18.

Παπαδάτες χωρίον Αἰτωλίας σ. 293.

Παπαδόπουλος Κορινθῶς Νικόλαος
σ. 4.

Παπαδόπουλος. Ἴδε Κεραμέως.

Πάπιγγο χωρίον Ἠπείρου σ. 424.

Παπούλα Ταχίρ Ἐπιστολή σ. 484.

Πάργα σ. 373, 374.

Παραμυθιά ἐν Ἠπείρῳ σ. 314, 439.
Παραμυθίας Βασιλείας σ. 441. Ἰωάν-
νης σ. 432. Λεόντιος σ. 439.

Παρίου Ἀθανασίου Ἐπιστολαὶ σ. 320.

Πάρου Καταπολιανή (Ἑκατομυλιανή)
σ. 234.

Πατούσας Ἰωάννης Ἀθηναῖος σ. 321.

Πάτραι σ. 275. ἀσκηταὶ Συμεὼν καὶ
Θεόδωρος σ. 321. Ἴδε Ἀτζαϊώλης
Ἰωάννης, Γερμανοῦ Νέων Πατρῶν.

Παῦλος ὁ τοῦ Μαρριανοῦ, Ἰταλὸς γλύ-
πτης σ. 70, 71, 75.

Παῦλος Ὑδρουνητῆς ζωγράφος σ. 347.

Παύλου ἀποστόλου καὶ Πέτρου Διάτα-
ξις σ. 21. Κανόνες σ. 334 (ἐν ΙΕ). πρά-
ξεις καὶ μαρτύριον σ. 19.

Πάφου αἰτοδεῖα σ. 340.

Πελαγονίας Νεόφυτος πατριάρχης
Κωνσταντινουπόλεως σ. 435.

Πέλλης ἀνασκαφαὶ σ. 233, 365.

Πελοποννήσου (Μορέως) Ἄλδωναι σ.
376. γενικοὶ προνοηταὶ Ἀντώνιος καὶ
Παῦλος Νάνης σ. 483. περὶ ἐκθέσεις
σ. 484. πρόξενος Ἀγγλίας Ἑρρίκος
Hyde ἐπὶ Καρόλου Β' σ. 484. σύνδι-
κος καταστιχιατῆς Ἄγγελος Ἔμος
σ. 484. Ἴδε καὶ Γρηγοριάδου, Πο-
ταμιά.

Περγαμηνῆς καὶ χάρτου μικτὸς κῶδιξ
σ. 491.

πετζοσιάνιδον σελὴς περιενδεδυμένη διὰ
βύρσης σ. 243 σημ. 2.

Πέτρου Ἀλεξανδρείας Κανόνες ἐν ΙΕ
σ. 333.

Πέτρου Ἀντιοχείας πρὸς τὸν Βενε-
τίας ἐν ΙΕ σ. 334.

Πέτρου ἀποστόλου ἔγαλμα ἐν Ῥώμῃ
σ. 79. Ἴδε καὶ Παύλου.

Πέτρου Βυζαντίου τοῦ Φυγᾶ Μέλη σ.
308.

Πέτρου δομειστικῆς τῆς μεγάλης ἐκ-
κλησίας Μέλη σ. 310.

Πέτρου λιμπαδαρίου Μέλη σ. 308,
310 ἀρ. 36, 37.

Πέτρου Πελοποννησίου Μέλη σ. 311
ἀρ. 37, 312 ἀρ. 39, 40.

Πηγᾶς Μελέτιος Ἀλεξανδρείας σ. 471.

Πιζάνη ἐξ Ἰωαννίνων Πεντατεύχου δι-
όρθωσις σ. 204.

Πικέρνη Ἠπείρου χωρίον σ. 284.

Πιλίτου Ποντίου Ἐπιστολὴ πρὸς Τι-
βέριον ἐν ΙΕ σ. 330.

Πίος Β' (Αἰνείας Σόλβιος Πικκολόμι-
νης) σ. 36, 47 κ. ἐ., 51 κ. ἐ., 55, 63
κ. ἐ., 69, 124, 125. ἐπιστολὴ αὐτοῦ

πρὸς Ἀλέξιον Ἀσάνην περὶ Λήμων
σ. 113 κ. ἐ. θάνατος σ. 123. τάφος
σ. 75 κ. ἐ.

Πιτάκης Κυριακὸς σ. 475.

Πλανούδη Μαξίμου Γραμματικὰ ἐν ΙΕ
σ. 182. Μετάφρασις Κάτωνος σ. 183,
(ἐν ΙΕ), 306, 415.

Πλατυγένης Δημήτριος σ. 354 κ. ἐ.

Πλέσας Μανασσῆς σ. 414, 415.

Πλέσας Μιχαὴλ (Ματθαῖος) σ. 414.

Πλουτάρχου κῶδιξ σ. 22. Παράλληλα
ἐλληνικὰ καὶ ῥωμαϊκὰ ἐν ΙΕ σ. 182.
Περὶ ἀδολεσχίας σ. 298. Περὶ παι-
δων ἀγωγῆς σ. 183 (ἐν ΙΕ), 298.

Πολυανῆς καὶ Βαρδάρων χωρεπίσκο-
πος σ. 302.

Πολυειδῆς Θεόκλητος χωρεπίσκοπος
Πολυανῆς καὶ Βαρδάρων σ. 302.

Πολυχρονίου Ἐρμηνεῖα Παροιμιῶν Σο-
λομῶντος σ. 23.

Πολωνίας Ἠπειρώται σ. 378.

Πορταριά σ. 477.

Πορφυρίου Πέντε φωναὶ ἐν ΙΕ σ. 185.

Ποταγοῦ Παναγιώτου Ἐποχαι χρονο-
λογίας Σινῶν ἐν ΙΕ σ. 478. Περιγρα-
φὴ Ἠπείρου, Θεσσαλίας καὶ Ἰονίων
νήσων ἐν ΙΕ σ. 477. Περιηγήσεις ἐν
ΙΕ σ. 477. Le Ramir ἐν ΙΕ σ. 134.

Ποταμιά χωρίον Πελοποννήσου σ. 134.

Πρέβεζα σ. 484.

Πρεμετὴ βορείου Ἠπείρου σ. 152, 157,
159, 389, 396.

Πρεπούλης Σέρβος ἐν Αἰτωλίᾳ σ. 315.

Προδρομίου Θεοδώρου Ἐξήγησις Κανόνων
σ. 339, 340.

Προικοθηρία τουρκοκρατουμένου ἐλ-
ληνισμοῦ σ. 194 κ. ἐ.

Προυσοῦ μονῆς βιβλιοθήκης σύστασις
σ. 314. κῶδικες σ. 289 κ. ἐ. μετόχικ
σ. 313 ἀρ. 42. σχολή σ. 314.

Πυθαγόρου Χρυσᾶ ἔπη σ. 187, 415.

Πύλιουρι Χιμάρας σ. 282.

Πυρόπουλος Ἀλέξιος σ. 127, 133.

Πυρόπουλος Ἀντώνιος σ. 127 κ. ε.
131 κ. ε.
Πυρόπουλος Ἀντώνιος ἕτερος σ. 130.
Πυρόπουλος Θωμᾶς σ. 134.
Πυρόπουλος Ἰάκωβος σ. 134.
Πυρόπουλος Μανουὴλ σ. 127.
Πύρρος σ. 153, 283, 371.
Πωγόνιον ἐν Ἠπείρῳ σ. 380.
Ραβένιας μονὴ ἐν Ἠπείρῳ σ. 462.
Ράδουλας ἡγεμῶν Οὐγγροβλαχίας σ. 301.
Ραέλ (Ραούλ) Μιχαὴλ φονεύεται ὑπὸ Τούρκων σ. 275.
Ραμοῦς Κῆος σταχωτῆς σ. 243 σημ. β.
Ραούλαινα Θεοδώρου βελιογράφος σ. 347.
Ραφανιώτου Ἀναστασίου Μέλη σ. 310 ἀρ. 37, 408.
Ρέντιος Ἀνδρέας Χίος σ. 4.
Ρέντιος Θεόδωρος σ. 5 σημ.
Ρήγας Βελεστινῆς εισηγητῆς βαλκανικῆς συνεργασίας σ. 140.
Ροδινὸς Νεόφυτος σ. 4, 157, 202, 393.
Ρόδος ἐπὶ Ἰταλῶν σ. 145, 150, 237.
Ραδώνυμος πρεσβύτερος σ. 476.
Ρουπακιοῦ κοινὸν σ. 314.
Ρυνδακηνὸς Λάσκαρις Ἰωάννης αὐθέντης Ἰμβρου σ. 117, 118, 130.
Ρωμανίας προσηλυτισμὸς ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Ἠπείρῳ σ. 166 κ. ε.
Ρωμανοῦ αὐτοκράτορος χρυσοβούλον περὶ Ξηροποτάμου σ. 489.
Ρώμης Ἑλληνικὸν γυμνάσιον (Collegio greco) καὶ κώδικες αὐτοῦ σ. 3 κ. ε.
Ρωσίας Ἠπειρωταί σ. 378.
Σαίτης Ἰωάννης διδασκαλὸς σ. 16.
Σακελλαρίου Γεωργίου τοῦ ἐκ Κοζάνης ἔργα σ. 353 κ. ε.
Σακελλαρίου Μητιῶ σ. 364.
Σαλιαρῆς ἐν Ἠπείρῳ χριστιανικοὶ τάφοι σ. 288.
Σαμοθράκη σ. 122.
Σάμου μονὴ σ. 349. τευτέριον ἐν ἸΕ σ. 474.

σανίδες αἱ πινακίδες κώδικος σ. 243.
Σαρακηνίστας ἐν Ἠπείρῳ ἀρχαία σ. 460, 461.
Σαρακηνοὶ καὶ θρόματα Γεωργίου μάρτυρος ἐν ἸΕ σ. 331.
Σαράντα ἐκκλησιῶν σκντζακίου Ἑλληνας καὶ Βούλγαροι σ. 178.
Σάσων σ. 224.
Σεισμοὶ ἐν Ἠπείρῳ (1882) σ. 421, (1898) σ. 441.
Σελινίτισης κώδιξ Γεωργίου Κυδέλου σ. 480.
Σερβία. ἴδε Στεφάνου.
Σέρβοι ἐν Αἰτωλίᾳ σ. 315. ἐν Ἠπείρῳ σ. 373. Βούλγαροι καὶ Ἕλληνες ἐν ταῖς κτηθείσαις χώραις σ. 179.
Σεργίου μουσικοδιδασκάλου Περὶ κρατημάτων σ. 309, 311.
Σέρραι σ. 178.
Σηλυβρία σ. 253 σημ. 1. αὐθέντης αὐτῆς Ἰωάννης Παλαιολόγος σ. 252 κ. ε.
Σιβύλλης Ἐρυθραίας Χρησμοὶ ἐν ἸΕ σ. 184.
Σιδηροκάψια Ἁγίου ὄρους σ. 489.
Σίνα οἶκος σ. 160, 384.
Σιρᾶν χωρίον Ἠπείρου σ. 424.
Σιρᾶχ Σοφία σ. 24.
Σκενδέρβης σ. 153 κ. ε.
Σκιάθος σ. 351.
Σκόπελος σ. 351.
Σκουρτάδων μονὴ ἐν Ἁγίῳ ὄρει ἢ τῆς Λαύρας σ. 315.
Σκυλλόσοφος Διονύσιος σ. 373.
Σκῦρος σ. 351.
Σμοκόβου ἐν Αἰτωλίᾳ θερμὰ λουτρά σ. 307.
Σολομῶν ὁ βασιλεὺς εἶρηκε πάλιν λόγον στιχοῦργημα σ. 26.
Σολομῶντος ἄσμα ᾠμάτων σ. 23, 418. Ἐκκλησιαστῆς σ. 28, 418. Παιδεύεται σ. 418. Παροιμίαι σ. 19, 23.
Σουδάν Ἠπειρωταί σ. 378.
Σοῦλι σ. 373.
Σουλεϊμάνβη ἐκ Πλαγιᾶς Ἐπιστολὴ σ. 485.

Σουλταρδὸς Μιχαὴλ βιβλιογράφος σ. 131.
Σουλτάνου Μωάμεθ Α' Ἐπιστολὴ ἑλληνικῆ σ. 11.
Σουλτάνιον κατάλογος σ. 315.
Σπανοῦ Ἀλεξίου ἐξ Ἰωαννίνων Μετάφρασις Ἀρμενοκαύλου σ. 265.
Σπάρτη. ἴδε Ματάλα.
Σπινίλιας Νικόδημος πρωτοσύγκελλος Κρήτης σ. 30.
Σταχωμένα ἢ συνεργημένα ἄπλωσ σ. 243.
σταχωτῆς. ἴδε Ραμοῦς.
Στεφάνου βασιλέως Σερβίας χρυσοβούλον σ. 346.
Στεφάνου συγκέλλου καὶ μητροπολίτου Νικομηδείας Περὶ ψυχῆς σ. 9.
Στουρνάριος σ. 170.
Στρατηγόπουλος Νικόλαος σ. 414.
Στρογγυλὸς ἐκ Θεσσαλίας σ. 261.
Στρομφιτίσης μονὴ Παναχίας Ἐλεούσης σ. 243 σημ. 2.
Σύγγονοι λαὸς ἐν Ἠπείρῳ σ. 287.
Συγκλητικὴ Μαρία σ. 350.
Συγκλητικὸς Ἀντώνιος Κύπριος σ. 350.
Συκροῖτης Ἰωάννης σ. 407.
Συμεῶν Θεσσαλονίκης σ. 298.
Συμεῖον Α' Κωνσταντινουπόλεως σιγγιλιον σ. 349.
Συνεσίου Κυρήνης Λόγοι καὶ ἐπιστολαὶ σ. 298, 305.
Συρράκων ἐν Ἠπείρῳ σ. 170.
Σχολάριος Γεννάδιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως σ. 183, 261, 265, 272.
Σωφράτικα ἐν Ἠπείρῳ. Ἀρχαιότητες σ. 461.
Ταξιάρχων μονῆς πλησίον Αἰγίου κώδιξ σ. 228.
Ταρασίου Κωνσταντινουπόλεως Κανόνας ἐν ἸΕ σ. 333.
Τατζάτες ἐν Ἠπείρῳ. Ἀρχαία ἀκρόπολις σ. 279.
Ταφίαση ὄρος Ναυπάκτου σ. 307.

Τεπελένιον σ. 152, 377, 382, 388, 393.
Ἀρχαιότητες ἐν πότῳ σ. 279, 286 κ. ε.
Τερινὸς ἀνόπικτον ἐν ἐπιγράμματι Φιλῆ σ. 196.
Τέρναβον Βουλγαρίας σ. 137, 252 σημ.
Τεῦτα βασιλέως Ἰλλυρίας σ. 154.
Τζέρνας Ἐριγόνος ὀχλοὶ σ. 177.
Τζεχούλης (Τζαχούλης) Γεράσιμος καὶ Μακάριος σ. 414.
Τζιμισκὴ Ἰωάννου στέμμι καὶ γλαμὸς σ. 209 κ. ε.
Τιβερίου Ἐπιστολὴ πρὸς Πλάτων ἐν ἸΕ σ. 330.
Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας Κανόνες σ. 334, 335.
Τιμοκράτης ἔρσογράφος σ. 227.
Τόκκοι ἐν Ἠπείρῳ σ. 373.
Τοπωνυμιαὶ ἑλληνικαὶ σ. 199 κ. ε. Θεσσαλίας σ. 218.
Τοπίτσα σ. 170.
Τουρκαβανοὶ σ. 374, 375 κ. ε., 383, 465.
Τουρκακαὶ λέξεις ἐν Ἠπείρῳ σ. 194, 443.
Τραγανὸς σ. 407.
Τραχώματα ἐν Ἀθήναις σ. 195.
Τρικουσίας Ἰωάννης κτήτωρ κώδικος σ. 292, 297.
Τσιτσέλη Ἠλία Κεφαλληνικὰ σύμμικτα σ. 235.
Τσιτσέλης Γεράσιμος σ. 480.
Τσοποτοῦ Δ. Κ. Γῆ καὶ γεωργικὰ Θεσσαλίας σ. 216 κ. ε.
Τσόφρης Ριχάρδου χάραγμα ἐν Ἐλευσίνι σ. 353.
Τύραννα Ἀλβανίας σ. 376.
Τύρναβος Θεσσαλίας σ. 314.
Υδρουνητῆς Νικόλαος σ. 347.
Υδρουνητῆς Παῦλος σ. 347.
Φαληρεὺς Δημήτριος σ. 4.
Φιδάρης ὁ Εἰθνος ποταμὸς σ. 307.
Φιλελλήνων κατάλογος ἐν ἸΕ σ. 480.
Φιλῆ Μανουὴλ Ἐπιγράμματα σ. 195.

- Φιλίππων ἐν Μακεδονίᾳ ἀρχαιότητες σ. 137.
 Φιλιστίωνος Γνώμαι σ. 9.
 Φιλοστράτου Εἰκόνες καὶ Ἡρωικά σ. 491.
 Φοινίκης (Δελφίνου) ἀρχαιότητες σ. 27^η, 457 κ. ε.
 Φορέστης Γεώργιος πρόξενος Ἀγγλίας ἐν Ἰωαννίνοις σ. 484.
 Φουρνᾶ Ἀγγράφων σ. 490.
 Φραγκόπουλος σ. 408.
 Φραντζῆ Γεωργίου Χρονικοῦ κώδικες σ. 295, 299.
 Φρειδερίκος Γ' Γερμανίας καὶ Βυζάντιον σ. 482 κ. ε.
 Φυγᾶ Πέτρου Βυζαντίου Μέλη σ. 308.
 Φωκλίδου Ποίημα νοθετικόν ἐν ΙΕ σ. 183.
 Φωτίου Κωνσταντινουπόλεως Εἰς Εὐσέβειαν μοναχὴν σ. 296.
 Χάϊδω γυναικεῖον ὄνομα σ. 314.
 Χαλᾶς σ. 407.
 Χαλάτζογλου Παναγιώτου Μέλη σ. 308, 311 ἀρ. 38.
 Χαλίκιον ὄρος ἢ Ἀράκυνθος Αἰτωλίας σ. 307.
 Χαλκηδόνος ἀρχιεπίσκοπος σ. 259. Ἰωσήφ σ. 350.
 Χαλκίς ὄρος Αἰτωλίας. Ἴδε Βαράσοβα.
 Χάρβαλα φύλλα σ. 241 κ. ε.
 Χαρο . . . Θεόδωρος ἱερεὺς Ἠπειρώτης σ. 411.
 Χάρτου καὶ περγαμηνῆς μίκτος κώδιξ σ. 491.
 Χειροβομβίδες μεσαιωνικαὶ ἐκ Κρήτης σ. 455.
 Χίμαιρα ἢ Χιμάρα σ. 281.
 Χιμάρα σ. 157, 158, 159, 373, 390 κ. ε., 396. ἀρχαιότητες αὐτῆς σ. 280 κ. ε. ἐπίσκοπος Σωφρόνιος σ. 414,
 415. χωρὶς καὶ τύχαι αὐτῶν σ. 391 κ. ε.
 Χίος σ. 151.
 Χοιροβοσκοῦ Κανόνες γραμματ. σ. 10.
 Χόπιρ Καρόλου ἔρευναι ἐν Ἑλλάδι σ. 446 κ. ε.
 Χοταχόβα βορείου Ἠπείρου σ. 389.
 Χρονικὸν βραχὺ σ. 315.
 Χρονικὰ σημειώματα (ἐνθυμήσεις) σ. 196, 207, 340 κ. ε.
 Χρῦσανθος σχολάρχης Νάξου, ἀδελφὸς Κοσμᾶ Ἰσακιστοῦ σ. 314.
 Χρυσάφου Μανουὴλ Μέλη σ. 190 (ἐν ΙΕ), 310 ἀρ. 35, 36. 311 ἀρ. 37. 311 ἀρ. 38. 312 ἀρ. 39.
 Χρυσάφου πρωτοψάλτου Μέλη σ. 190 (ἐν ΙΕ), 308, 309, 310 ἀρ. 36. 311 ἀρ. 38. 312 ἀρ. 39.
 Χρυσίπου Ἀποφθέγματα σ. 304.
 Χρυσολωρᾶ Δημητρίου Πρὸς Δημήτριον Διάσκουλι (De Ascoli) σ. 20.
 Χρυσοστόμου Ἰωάννου Ἔργα σ. 8, 9, 13, 14, 17-18, 19, 20, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 183, 202, 296, 331, 27 (ἐν ΙΕ), 406.
 χωρεπίσκοπος σ. 302.
 χωρικόγραμμα σ. 343.
 χωρικογράφος σ. 343, 407.
 χωρικός γραφεὺς σ. 343.
 Χωριομοναστήρι ἐν Ἀττικῇ καὶ Κρήτῃ σ. 199.
 Ψαδινὸς σ. 408.
 Ψαλίδα Ἀθανασίου Ἰωαννίτου Ἐπιστολαὶ σ. 484.
 Ψελλὸς Μιχαὴλ σ. 220.
 Ὠριγένους Ἐρμηνεῖα Παιρημιῶν Σολομώντος σ. 23.
 Ὠρικὸν Ἠπείρου σ. 282.
 Ὠρου Ἀπόλλωνος Νειλίου Ἰερογλυφικά σ. 203.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙ ΚΑΙ ΑΡΧΕΙΑ

ΩΝ ΚΩΔΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΓΓΡΑΦΑ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΝ ΛΟΓΟΥ
ΕΝ Τῷ Γ' ΤΟΜῳ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΟΝΟΣ

- Ἁγίου ὄρος. Μονῆς Ἰδίων κώδ. 1280 σ. 275.
 — Μονῆς Κουτλουμουσίου κώδ. 220 σ. 491.
 — Μονῆς Λαύρας κώδ. κ 95 σ. 491.
 — Μονῆς Ξηροποτάμου κώδ. 53 φ. 27^η κ. ε. σ. 135 κ. ε.
 Ἁγχιάλου Ἰετροσόφιον πρὸς Μιχαὴλ Καντακουζηνῶν σ. 132.
 Ἀθηνῶν Βιβλιοθήκης Γεωργίου Μπαλτατζῆ (Γεωργίου Μυροκοροδοῦ) κώδιξ σ. 195.
 — Βιβλιοθήκης Ἐθνικῆς χρυσόβουλλον Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου σ. 346.
 — Βιβλιοθήκης Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐπιτελείας κώδ. 240-253 σ. 181 κ. ε. — κώδ. 255-262 σ. 329 κ. ε. — κώδ. 263-295 σ. 470 κ. ε.
 — Βιβλιοθήκης Χριστιανικῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιτελείας κώδ. 78 σ. 490.
 Ἁγίου Μονῆς Ταξιάρχων κώδιξ σ. 228.
 Ἀμβούργου Ἀστικῆς βιβλιοθήκης Suppellec epistolarum IV, XI, XVI, XLIX σ. 328.
 Ἀννοβέρου Δημοσίας βιβλιοθήκης ἀρ. 537 σ. 327.
 Βενετίας Ἀρχαίου Δημοσίου (Φράρων) Senato Mar reg. 6 φ. 864^α, reg. 7 φ. 173^α, φ. 564^α, reg. 15 φ. 854^α, reg. 16 φ. 304^α, reg. 18 φ. 87^α σ. 352.— Senato Secreti reg. XX σ. 351.
 — Μαρκεσίνης βιβλιοθήκης κώδ. 408 σ. 196 κ. ε. — Cl. II κώδ. 92 σ. 5 σημ.— κώδ. Νανιανός CXV σ. 5 σημ.
 Βιέννης Ἀδελφωτικῆς βιβλιοθήκης Cod. Theol. gr. 203 σ. 444.— Cod. Theol. gr. 226 σ. 215.— —Cod. Theol. gr. 325 (Nessel)=Lambecius 246 σ. 275.
 Διβίωνος (Dijon) Chambre des Comptes, Archives de la Côte d'or ἀρ. B 11,396 σ. 248 κ. ε.
 Ἐιδελβέργης (Heidelberg) Πανεπιστημιακῆς βιβλιοθήκης κώδ. Παλτινός X 88 Λουδοῦ σ. 241 κ. ε.
 Ἱεροσολύμων Πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης κώδ. 135 φ. 91^η σ. 243.— Σάββα ἡγιασμένου κώδ. 234 σ. 490.
 Ἰωαννίνων Ἀρχιεπισκόπου κώδ. 1-20 σ. 401 κ. ε.
 Κανταβρυγίας βιβλιοθήκης τοῦ Trinity College κώδ. 1032 σ. 482.— κώδ. 1140 σ. 482.
 Κασίνου ὄρους (Monte Casino) βιβλιοθήκης κώδ. 277, 278. 560, 608 σ. 343 κ. ε.
 Κερκύρας βιβλιοθήκης Βασιλείου Μυλωνοπούλου ἀντίγραφον κρητικῶ ἀγγράφου σ. 449.
 Κύπρου Ἀρχιεπισκοπικῆς βιβλιοθήκης κώδ. 18 σ. 234.
 — Κόκκου μονῆς κώδ. 1-33 σ. 201 κ. ε.

Κωνσταντινουπόλεως Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης κώδ. 3 σ. 355. — κώδ. 113 σ. 214. — κώδ. 122 σ. 490.

Λέσβου Βιβλιοθήκης Μονῆς Λειμῶνος κώδ. 201 σ. 243. Ἴδε καὶ Μυτιλήνης

Λονδίνου Βρετανικοῦ μουσείου Additional κώδ. 8241 σ. 345. — κώδ. 10.151, 10.152, 11.268, 15.856, 18.034, 20.164, 20.168-173, 20.176, 20.185, 20.186, 24.213 σ. 494-5. — κώδ. 24.369 φ. 313^a σ. 195. — κώδ. 32.302 σ. 495. — κώδ. Ἀρλεϊκὸς 5654 σ. 5. — κώδ. Βουρνεϊκός 75 σ. 134. — κώδ. Egerton 1087 φ. 478, 512 σ. 214. — κώδ. 1163, 1164 σ. 483.

Μαδρίτης Βασιλικῆς βιβλιοθήκης κώδ. 115 φ. 260-261 σ. 113 κ. ε.

Μετεώρων χρυσοῦλλον Στεφάνου βασιλέως Σερβίας σ. 346.

Μονάχου Βασιλικῆς βιβλιοθήκης ἑλλ. κώδ. CCCIX σ. 5 σημ. — κώδ. 430 σ. 348. — Cam. Vol. 15 φ. 176^a σ. 322 κ. ε. — cod. Gall. 650 σ. 267 σημ. 1.

Μόσχας Συνοδικῆς βιβλιοθήκης κώδ. $\frac{7}{VII}$ (Βλαδιμήρου 448) σ. 128. —

κώδ. $\frac{11}{XI}$ (Βλαδιμήρου 382) σ. 133

σημ. 2. — κώδ. $\frac{202}{CCIII}$ (Βλαδιμήρου

348) σ. 132. — κώδ. $\frac{348}{CCXXXV}$

(Βλαδιμήρου 349) σ. 133 σημ. 2.

Μυτιλήνης Βιβλιοθήκης Γυμνασίου κώδ. 6 σ. 258.

Νεαπόλεως Βασιλικῆς βιβλιοθήκης κώδ. III, B. 27 σ. 345.

Νεαπόλεως Braucacciana κώδ. Miscellanea: Acta Civilia, Notizie Diverse, Scan. D. 8 σ. 488.

Ξάνθης Βιβλιοθήκης μονῆς Παναγίας Ἀρχαγγελιωτίσσης κώδ. 16 καὶ 22 σ. 348.

Ὁξωνίου Βοδληϊανῆς βιβλιοθήκης Βαροκκικός κώδ. 87 σ. 129 (εικόν). — κώδ. 90 φ. 161^b σ. 491. — κώδ. 286 σ. 345.

— Βιβλιοθήκη τοῦ Collegium novum κώδ. I, VII σ. 245.

Οὐράλιας Πανεπιστημιακῆς βιβλιοθήκης κώδ. 10 σ. 491.

Παρισίων Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης ἑλλ. κώδ. 389, 1189, 1192, 1213, 1238, 1239, 1246, 1247, 1278, 1310, 1368, 1790, 2629, 2953, 3041 σ. 363. — κώδ. 510 σ. 41 σημ. — κώδ. 1290 σ. 130. — κώδ. 1292 σ. 258 κ. ε. — κώδ. 2143 σ. 127 133. — κώδ. 2144 σ. 127, 133 καὶ σημ. 5. — Supplement grec 67 σ. 363. — κώδ. 1222 σ. 243 σημ. 2. — κώδ. 1281 σ. 346. — Κολωνιανός κώδ. 146 σ. 363. — κώδ. 335 σ. 131. — κώδ. Latin 10.408 σ. 257 σημ. 1.

Πάτριου Βιβλιοθήκης μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου κώδ. παραρτ. 8 (ψμγ') σ. 343. — κώδ. 15 (ψν') σ. 348.

Προυσοῦ μονῆς κώδ. 1-59 σ. 289 κ. ε.

Ῥώμης Ἀρχείου βατικανικοῦ 56 J 42 σ. 7 ἐν σ. 257 σημ. 1.

— » Δημοσίου (Regio Archivio di Stato) ἀντίγραφον ἐκχωρήσεως Βυζαντίου ὑπὸ Ἀνδρέου Παλαιολόγου

εἰς Κάρολον II' Γαλλίας σ. 257 σημ. 1.

Ῥώμης Βατικανοῦ Βιβλιοθήκης Βερβερινός κώδ. XXXIV n. 50 σ. 71 σημ. 3. — Ὀτταβονιανός κώδ. 75 φ. 151^b σ. 5 σημ. — Πλατινός κώδ. 226 φ. 150^a σ. 492. — Vaticanus gr. 1465 σ. 6 σημ. 1. — κώδ. 1899 σ. 347. — Vaticanus lat. 5255 σ. 49 σημ. — κώδ. 5667 σ. 41 κ. ε. — κώδ. 7139 σ. 6 σημ. 1.

Βιβλιοθήκης Vaticelliana κώδ. II 18 φ. 183 κ. ε. σ. 33 σημ. —

κώδ. K 17 σ. 5 σημ.

Savignano Ῥωμαϊκῆς Βιβλιοθήκης κοινοτικῆς (Comunale) ἐπιστολή Ρεντίου σ. 5 σημ.

Σινᾶ Βιβλιοθήκης μονῆς κώδ. 288 σ. 349.

Φλωρεντίας Αζυρνεϊακῆς βιβλιοθήκης Plat. V cod. 10 σ. 347. — Cony. Soppr. κώδ. 162 (2720) φ. 66 σ. 344.

— Magliabecchiana Βιβλιοθήκης Cl. 8 cod. 27 φ. 157^b σ. 5 σημ.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ἈΛΛΩΝ

Βλαχογιάννη Γ. Ἐγκύκλιος ὑπὲρ Κάρολου Χόπφ σ. 446 κ. ε.

Γιαννοπούλου Ν. Περὶ καταγωγῆς Δημ. Πλατυγένους σ. 355.

Εὐαγγελίδου Α. Ἐκθέσεις περὶ ἀρχαιοτήτων καὶ βυζαντινῶν μνημείων βορείου Ἰπείρου σ. 276 κ. ε., 457 κ. ε.

Εὐολογίου Λαυριώτου Περὶ κώδικος μικτοῦ περγαμηνῆς καὶ χάρτου σ. 491.

Heuzen Ἰωσήφ Ἀνακοίνωσις ἐπιστολῆς Φραγκίσκου Πικκαλόμινη καὶ ἀντιγράφου Ἀνδρέου σ. 45, 80 κ. ε.

Hiller von Gärtringen Περὶ ἐλληνικῶν τοπωνυμῶν σ. 199 κ. ε.

Καρακάρη Α. Περὶ χορηγιῶν Ἀκαδημίας Μονάχου χάριν τοῦ Συντάγματος ἐλληνικῶν μεσαιωνικῶν ἐγγράφων ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Ἑρβειανοῦ σ. 368.

Leidinger Περὶ τῆς Ἀνατομικῆς Κουεκκίου (Quetsch) σ. 327 σημ. 1.

Μίλλερ Οὐίλλιαμ Ἀντίγραφον ἐκχωρήσεως Βυζαντίου ὑπὸ Ἰωάννου

Ζ' Πικκιολόγου εἰς Κάρολον σ' 248 κ. ε. — Ἀντίγραφον ἐγγράφων περὶ οἴκου Βριαννίων σ. 487 κ. ε.

Μυλωνοπούλου Σπυρ. Κείμενον καταλόγου κρητικῶν οἰκῶν Κερκύρας σ. 449 κ. ε.

Μυστακίδου Β. Περὶ Ἀρνάλδας Κυπρίας ἡρώνης σ. 350 κ. ε.

Παντελίδου Χρ. Κατάλογος κωδίκων μονῆς Κύκκου σ. 201 κ. ε.

Predelli R. Ἀναγραφή ἐγγράφων περὶ Σκόρου ἐν ἀρχαίοις Βενετίας σ. 351 κ. ε.

Σκιᾶ Ἀνδρέου Ἐπιγραφικὸν χάραγμα Ῥιχάρδου Τζώρτς σ. 353.

Σωτηρίου Γεωργίου Περὶ χλαμύδος καὶ στέμματος Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων σ. 211 κ. ε.

Τέντε Ἰω. Κατάλογος κωδίκων μονῆς Προυσοῦ σ. 289 κ. ε.

Τουρκομερίτου Περὶ στέμματος καὶ χλαμύδος Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων σ. 210.

Τρευ Μακ Τρία βυζαντινὰ αἰνίγματα σ. 444 κ. ε.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ Ι' ΤΟΜΟΥ

	Σελ.
Τὸ ἐν Ῥώμῃ Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον (Collegio greco) καὶ οἱ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ αὐτοῦ ἑλληνικοὶ κώδικες	3
Ἡ ἐκ Πατρῶν εἰς Ῥώμην ἀνακομιδὴ τῆς κάρτας τοῦ ἀγίου Ἀνδρέου	33
Ἀλεξίου ἐπισκόπου Κλουσίου Ἀνδρεῖς	80
Ἐπιστολὴ Πίου Β' πρὸς Ἀλέξανδρον Ἀσάνην περὶ καταλήψεως τῆς Ἱμβρου	113
Ἀντώνιος Πυρέπουλος	127
Γράμμα σιγγλιῶδες τῆς ἱερᾶς μονῆς Κοσινίτζης	135
Τὰ ἑλληνικὰ δίκαια	138
Τὰ τετράδια καὶ χάρθια φύλλα τοῦ Παλατινοῦ κώδικος X 88 τοῦ Λουίου Ἰωάννου Ζ' Παλαιολόγου ἐκχώρησις τῶν ἐπὶ τῆς βυζαντιακῆς αὐτοκρατορίας δικαιωμάτων εἰς τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας Κάρολον Σ'	248
Ἐπανέκδοσις ἐπιστολῶν τοῦ μητροπολίτου Μηδείας Θεοφάνους	258
Α' ἀρχαιότητες καὶ τὰ βυζαντινὰ μνημεῖα τῆς βορειοδυτικῆς Ἡπείρου	276, 457
Κατάλογος τῶν κωδίκων τῆς ἱερᾶς μονῆς Προυσοῦ	289
Μητροφάνους Κριτοπούλου δύο ἐπιστολαὶ ἀνέκδοτοι πρὸς Γρηγόριον Κουέκκιον	322
Ἡπειρωτικά	369
Α'. Ἱστορικὰ σημεῖωματα περὶ τοῦ ἠπειρωτικοῦ ζητήματος σ. 370.— Β'. Τὸ ἐν Ἰωαννίνοις Ἀρχιμανδρεῖον καὶ οἱ ἐν αὐτῷ κώδικες σ. 398.— Γ'. Ἐνθυμήσεις ἐν τοῖς ἐντύποις Μηναίοις τοῦ Ἀρχιμανδρείου Ἰωαννίνων	419
Τρία βυζαντινὰ ἀνέγγραφα	444
Ἰπουργικὴ ἐγκύκλιος τοῦ 1863 χάριν τοῦ Κηρύλου Χόπφ	446
Κατάλογος τῶν κρητικῶν οἰκῶν Κερκύρας	449
Κατάλογος τῶν κωδίκων τῶν ἐν Ἀθήναις βιβλιοθηκῶν πλὴν τῆς Ἑθνικῆς. Β'. Κώδικες τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας (ἀρ. 240—295)	σ. 181, 329, 470

Σύμμικτα

Ἡ τάφος Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου	192
Κανονισμὸς τῶν προικῶν εἰς Λιασκοδέττι τῆς Ἡπείρου	193
Κώδιξ ἐξ Ἰωαννίνων	195
Γεώργιος Καπανδρίτης Σκουτάριος	"
Ἡ ἐνθύμησις περὶ τῆς πρώτης ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλώσεως τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ὁ Μαρκιανὸς κώδιξ 408	196
Παραγνωρισθέντες στίχοι τοῦ Κεδρηνοῦ	197

Curiononaster. Χωριομοναστήρι	199
Ἄμοιβαὶ διδασκάλων ἐπὶ τουρκοκρατίας	"
Ἑλληνικαὶ τοπωνυμίαι	"
Κατάλογος τῶν κωδίκων τῆς μονῆς Κύκκου	201
Τὸ στέμμα καὶ ἡ χλαμὺς τῶν αυτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου	209
Ἀνέκδοτον περὶ Κύπρου ἔργον τοῦ Γεωργίου Βουστρινίου	214
Τὰ χειρόγραφα τῆς μονῆς Δούσκου	"
Γρίκα καὶ οὐχὶ Ἰωνίκα	"
Ἰαθωρος Θεσσαλονίκης κτήτωρ κώδικος	215
Χωρικὸν γράμμα	343
Ἐσσαρας ἑλληνικοὶ κώδικες ἐν τῇ μονῇ τοῦ Κασίνου ὄρους	"
Λαίψανον στίχων ἐξ Ἀχιλλίδος	344
Ἡ μονὴ Λευκουσιᾶδος ἢ Λουκουσιᾶδος	346
Παῦλος Ὑδραυντηνὸς ὁ ζωγράφος	347
Δύο Ἑλληνίδες βιβλιογράφοι	"
Λατρηνὸς πολυέσος	348
Σινοδικὸν σιγγλιον τοῦ πατριάρχου Συμεῶν	349
Οἱ Συγκλητικοὶ τῆς Κύπρου	350
Ἐγγράφα περὶ Σκύρου ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Βενετίας	351
Ἐπιγραφικὸν χάραγμα Ἰερχάρδου Ἰσούρτς ἐν Ἐλευσίνῃ	353
Ἔργα Γεωργίου Σακκαλαρίου τοῦ ἐκ Κοζάνης	"
Δημήτριος Πλατυγένης	355
Ἰωάννα Ἀργυρόπουλος ὁ Θεσσαλονίκης	365
Αἱ πύλαι τῆς Κωνσταντινουπόλεως	482
Μιχαὴλ Ἀπλούχειρ	"
Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας Φρειδερίκος Γ' ἀπειθαίρων ὑπὲρ τοῦ Βυζαντίου	"
Ἑλληνικὰ ἱστορήματα ἐν κώδιξι τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βρατανικοῦ μουσείου	483
Μεσαιωνικὰ χειρονομίδες	485
Ἐπιστολὴ Ἰερεμίου Β' εἰς Κρούσιον	486
Σημεῖωματα περὶ τοῦ οἴκου τῶν Βριεννίων	487
Κώδιξ Νιφάκη καὶ ἀγιορειτικῶν γραμμῶν	489
Δημητρίου Καταρτοῦ Γενική ἱστορία	"
Εὐγενίου Γιαννοῦλη καὶ Ἀναστασίου Ἰορδίου ἐπιστολαὶ	190
Οἰκογενειακαὶ μητρωνυμίαι	"
Ἡ ἐν Κρήτῃ τοποθεσία Κατάφα'	491
Κώδιξ μικτὸς ἐκ χάρτου καὶ περγαμηνῆς	"
Ἐπανέκδοσις σημεῖωματος	"
Μοιρογνωμόνιον	492
Ἐγγράφον Ἰερχάρδου Ἰορδίου περὶ Ἰθάκης	"
Διδασκαλίαι περὶ γαικῶν τελῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων ἐν Κωνσταντινουπόλει	493
Ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν	494

	Σελ.
Περσάματα	215, 497

Βιβλιοκρισίαι

<i>J. K. Toussaint</i> <i>Eté et géographie de la Thessalie</i>	216
<i>A. Rambaud</i> <i>Études sur l'histoire byzantine</i>	219
<i>V. Gardthausen</i> <i>Griechische Paläographie</i>	225
<i>O. Tafel</i> <i>Topographie de Thessalonique.—Τὸ κῆτος Thessalonique au quatorzième siècle</i>	356
<i>William Miller</i> <i>The Ottoman empire</i>	361

<i>Εἰδήσεις</i>	229, 365
<i>Βιβλία σταλμένα εἰς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Νέου Ἑλληνομνημίου</i>	238

Εἰκόνες ἐν τῷ κειμένῳ

Ἡ παρά τὴν Μουλδίαν γέφυραν νίκη τοῦ Κωνσταντίνου	42
Ἡ Παναγία τοῦ Λαοῦ τὴν σήμερον	48
Τὸ εὐκτήριον τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου παρὰ τὴν Μουλδίαν γέφυραν	68
Ἡ ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ ἐν τῇ Κοιλίᾳ	73
Τὸ μνημεῖον τοῦ πάπυ Ηῶου Β' ἐν τῇ κατὰ τὴν Ῥώμην ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου	76
Ἡ ἀνακομιδὴ τῆς κάρυς τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου. Ἀνάγλυφον τοῦ μνημείου τοῦ πάπυ Ηῶου Β' ἐν τῇ κατὰ τὴν Ῥώμην ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου	78
Χειρονομίαι ἐκ Κρήτης	185

Εἰκόνες περιένθεται

Ὁ Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος διδάσκων ἐν τῇ Ξενῶν	126
Πέντε ἀλφαιδικὰς κυρίων ἐνομιμάτων καὶ πραγμάτων	498
Μεθυσθῆκαι καὶ ἀρχεῖα, ὧν κώδικες καὶ ἔγγραφα γίνονται ἀντικείμενον λόγου ἐν τῷ Γ' Τόμῳ τοῦ Νέου Ἑλληνομνημίου	515
Ἀνακοινώσεις ἄλλων	517

Τὸ ἀνά χεῖρας τεύχος ἐνεκα τῆς τυπογραφικῆς ἀπεργίας καὶ τῶν περιστάσεων ἐξεδόθη ἐν καθυστερήσει τῇ 15 Αὐγούστου 1914.